ZALAKAROS
INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁJA

245/2024 (XII.13.) önkormányzati határozattal elfogadva

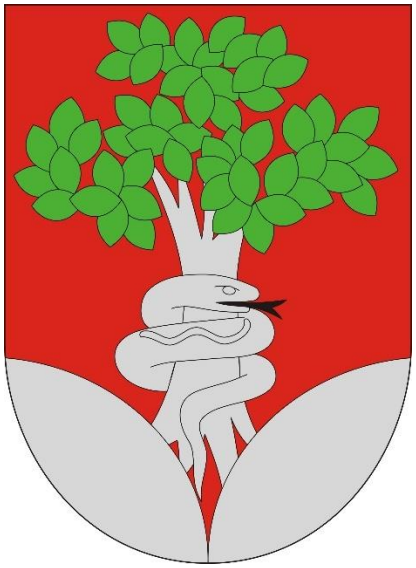

2024

Megbízó:

Zalakaros Város Önkormányzata

Készítette:

MEGÉRTI KFT.

Projektvezető: dr. Kukely György, Rácz Andrea

Szakértők:

Dobozi Eszter

dr. Fehér Balázs

dr. Kukely György

Rácz Andrea

R. Takács Eszter

Sassné dr. Berényi Eszter

dr. Tolnai Gábor Nándor

Varga György

Zábrádi Zsolt

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ 5

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ 7

1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok 8

1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata 9

1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata 11

1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai 15

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása 15

1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata19

1.7 A település társadalma..... 21

1.8 A település humán infrastruktúrája 28

1.9 A település gazdasága 33

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere 39

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások 44

1.12 A táji és természeti adottságok vizsgálata..... 47

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata 50

1.14 Az épített környezet vizsgálata 54

1.15 Közlekedés..... 67

1.16 Közművesítés 70

1.17 Környezetvédelem 73

1.18 Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők) 81

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely 83

1.20 Városi klíma.....84

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ 87

2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése .88

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ 92

3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis 93

3.2 Problématérkép/értéktérkép.....96

3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek 97

4 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI 99

4.1 A stratégiai fejlesztési célok meghatározása.....100

4.2 A tematikus és a területi célok közötti összefüggések bemutatása 109

5 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK 110

5.1 Akcióterületek kijelölése, a kijelölés és a lehatárolás indoklása 111

5.2 A stratégiai célok és projektek összefüggései 112

5.3 Kulcsprojektek.....113

5.4 Hálózatos projektek/beavatkozások 114

5.5 Akcióterületi projektek 116

5.6 Az akcióterületeken kívül végrehajtandó, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések és ezek illeszkedése a stratégia céljaihoz 117

5.7 A fejlesztések ütemezése 122

5.8 A településfejlesztési akciók összehangolt, vázlatos pénzügyi terve 122

6 ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM 128

7 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI 130

7.1 Külső összefüggések 131

7.2 Belső összefüggések 132

8 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI 134

9 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE 138

9.1 A célok elérését szolgáló fejlesztési és nem beruházási jellegű önkormányzati tevékenységek 139

9.2 Az integrált településfejlesztési stratégia megvalósításának szervezeti kereteinek maghatározása 143

9.3 Partnerség biztosítása az ITS tervezése és megvalósítása során 145

9.4 Településközi koordináció mechanizmusai, együttműködési javaslatok 146

9.5 Monitoring rendszer kialakítása 146

BEVEZETŐ

Az Integrált településfejlesztési stratégia a településfejlesztési koncepcióban foglalt környezeti, társadalmi és gazdasági célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló **középtávú fejlesztési program**. Zalakaros város 2015-2020-as időszakra szóló Integrált Településfejlesztési Stratégiájának (ITS) megújítása, a stratégiában megfogalmazott célok, programok és projektek felülvizsgálata aktuálissá vált. A 2021-27-es ciklusra a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint új ITS készül.

Az **integrált településfejlesztési stratégia a rendelkezésre álló és bevonható források ismeretében meghatározza a településfejlesztési koncepcióban meghatározott célok megvalósítását egyidejűleg szolgáló beavatkozásokat, programokat, továbbá a megvalósítás eszközeit és nyomon követését**. Ezért fontos, hogy 2021-2027-es új EU-s ciklusban a város meghatározza fejlesztési céljait, tervezett intézkedéseit, amelyet a finanszírozási források (pl. operatív programok stb.) kereteihez is kapcsol.

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet szerint **a stratégiát megalapozó vizsgálat alapján kell elkészíteni**. A 2015-ben elfogadott ITS megalapozó vizsgálata mára elavult. Azóta mind a társadalmi-gazdasági folyamatok, mind a városban megvalósult fejlesztések hatása, valamint a megváltozó világgazdasági-politikai környezet és megjelent új kihívások miatt új megalapozó vizsgálat készült jelen tervezési folyamat keretében.

A Stratégia készítése során figyelembe vettük Zalakaros Város Képviselő-testületének 53/2014 (III. 26.) ÖKT. számú határozatával elfogadott **Településfejlesztési koncepció**t, a 2015-ben elfogadott **Integrált Településfejlesztési Stratégiát**, a város **településrendezési eszközeit és azok felülvizsgálatát**, az önkormányzat 2020-2024 közötti **ciklusprogram**ját, illetve számos további ágazati stratégiát, koncepciót, valamint a várost érintő felmérés eredményeit is integráltuk.

A dokumentum teljes egészében illeszkedik a Zala vármegye Területfejlesztési Koncepciójához és Területfejlesztési Programjához, azok megállapításai és fejlesztési elképzelései is beépültek az ITS releváns munkarészeibe.

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1.1 A település helye a településhálózatban

Zalakaros üdülővárosa Zala vármegye délkeleti részén, a Nagykanizsai járásban, a Zalaapáti-hát területén fekszik, s része a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetnek.

Zala vármegye mind területileg (3784 km^2), mind lakosságszámban (2022-ben 261 803 fő) az ország kisebb vármegyéi közé tartozik, amely 2011 óta lakosságának közel 8%-át, mintegy 22 ezer főt veszített el. A Nyugat-Dunántúlt alkotó három megye közül Zala vármegyét sújtja leginkább a népességfogyás.

Zala vármegyében összesen 258 település található, amelyből Zalaegerszeg és Nagykanizsa megyei jogú városok, Keszthely, Lenti, Zalaszentgrót és Letenye járásszékhely település, míg további négy (Hévíz, Pacsa, Zalakaros, Zalalövő) pedig városi rangú település. A városi jogállású településeken a vármegyei lakosság mintegy 55 %-a él, szemben az országos 70%-os értékkel. A városok – Pacsa kivételével – a vármegye peremén helyezkednek el. Mindez rávilágít a vármegye településhálózatának egyik fő jellemvonására, azaz a viszonylagos **városhiányra**, illetve **a városok megyén belüli egyenetlen területi elrendeződésére**.

A vármegye 10 városa közül a 2022-ben népszámlálás adatai szerint csak Zalaegerszeg lakosságszáma haladta meg az 50 ezer főt (54 428 fő), a második legnépesebb város, Nagykanizsa 43 ezres lakosságszámmal rendelkezik. A többi város közül Keszthelyen (18 039 fő) laknak 10 ezer főnél többen, míg Hévíz (4485 fő), Letenye (3752 fő), Zalalövő (2694 fő), Zalakaros (2230 fő) és Pacsa (1505 fő) lakosságszáma az 5 ezer főt sem éri el. Kiemelendő ugyanakkor, hogy **a vármegye városi jogállású települései közül 2011 óta egyedül Zalakaros népességszáma emelkedett.**

Zalakaros a 49 településből álló **Nagykanizsai járás része**, amelyben a székhelytelepülés mellett **egyedül Zalakaros rendelkezik városi jogállással**. Lakosságszám tekintetében az 1000 fő alatti települések a járás településállományának 86%-át (42 település) alkotják (ebből 29 település aprófalvas, azaz 500 fő alatti lakosú). A központi település **Nagykanizsa**, amely a járásban gazdasági, pénzügyi, szolgáltatási, foglalkoztatási, közoktatási, közigazgatási, közösségi, humán szolgáltatási, szociális, kulturális és igazságszolgáltatási **centrum szerepkört** is ellát. **Zalakaros a fürdő révén nemzetközi jelentőséggel bír, ingázási egyenlege alapján foglalkoztatási (al)központ, közigazgatásilag pedig Zalamerenye Község Önkormányzatával közös Önkormányzati Hivatalt működtet.** Összességében a város **Nagykanizsa funkcionális városias övezetének központja.**

1.1.2 Térségi kapcsolatok

Az Interreg V-A Szlovénia-Magyarország Együttműködési Program programterülete Magyarországon Vas és Zala vármegyére terjed ki. A Magyarország-Horvátország Határon Átnyúló Együttműködési Programban három magyar vármegye, Zala, Somogy és Baranya vesz részt. Interreg V-A AusztriaMagyarország Program programterülete az osztrák-magyar határvonal mentén terül el és a következő 11 NUTS 3 régiót foglalja magában: Észak-, Közép- és Dél-Burgenland, Bécs, Bécs környékének déli része, Alsó-Ausztria déli része, Graz, Kelet-Stájerország, Győr-Moson-Sopron, Vas és Zala vármegye.

A **város térségi elérhetősége változónak mondható**: délen a 7. sz. főút és az M7 autópálya jó kapcsolatot ad a Nagykanizsa-Szlovénia és a Balaton-Budapest irányokba. Észak felé csak alsórendű úton érhető el a vármegye-székhely, ahová közösségi közlekedéssel is csak nehézkesen lehet eljutni. Vasút a zalakomári vasútállomásnál érhető el, de az átszállási kapcsolatok (busz, P+R, B+R) nem utasbarátok. A kerékpárúthálózat csak a város szűk szomszédságában épült ki, tágabb térségi kapcsolatai hiányoznak.

1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az **Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció** (OFTK a kormányzati fejlesztéspolitika 2030-ig, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal. Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykör ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

Az OFTK egyik legfontosabb fejlesztési célterületként kiemelt fejlesztési pólusokat és tengelyeket határoz meg (a magyarországi nagyvárosok), amelyek mellett célként jelöl meg országos jelentőségű integrált fejlesztési térségeket. Ezek közül **Zalakaros turisztikai funkciójú területen, a külső nagyvárosi gyűrű mentén, a Balaton térsége kiemelt területen fekszik.**

1.2-1. ábra: Az OFTK célrendszere

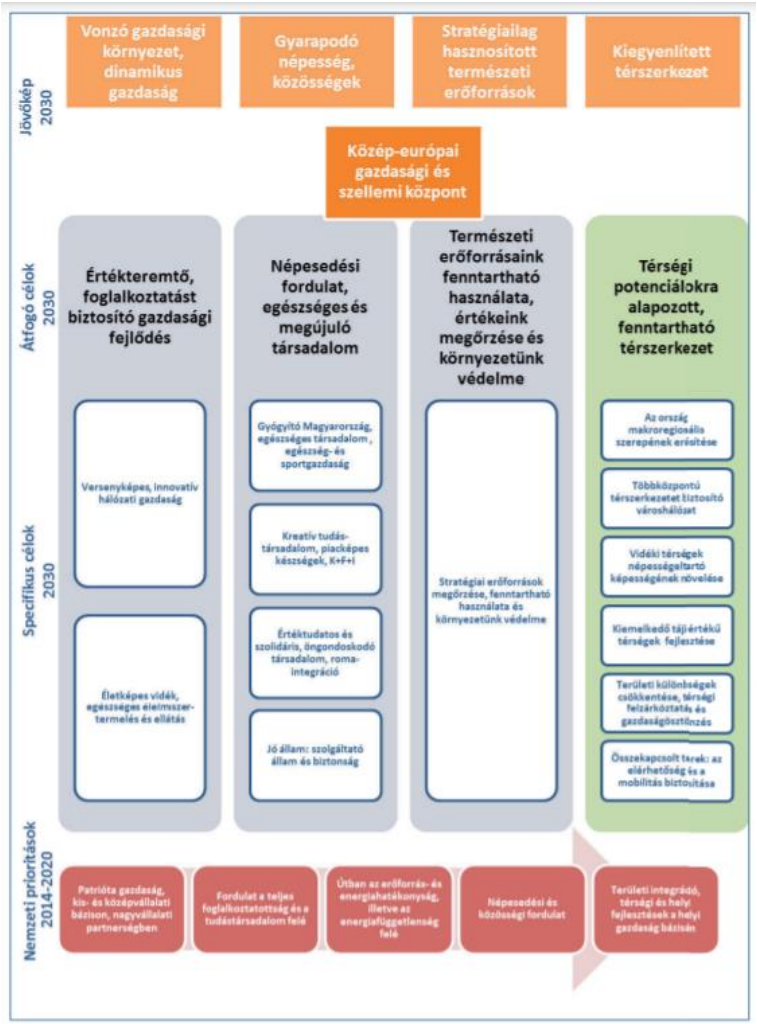

forrás: Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

1.2-1. táblázat: Az OFTK főbb, Zalakarosra is érvényes fejlesztési irányai

Zala megyére vonatkozó általános megállapítások	Zalakarosra és térségére vonatkozó megállapítások
A Közép-európai Közlekedési Folyosó elemeinek kiépítésével Zala megye a Baltikum és az Adria közötti kereskedelmi logisztikai tranzittérséggé fejlődhet.	Hálózati szemlélettel működő, települési adottságokat és lehetőségeket egyaránt figyelembe vevő területi tervezési folyamat kialakítása
A helyzeti energiájukat kihasználó térségek gazdasági specializációja.	Városhálózati megközelítés, a térszerkezet funkcionális fejlesztése.
Keszthely-Hévíz térségében jelentős potenciál van a gyógyvízkészletre alapozott egészségiparban és a Balatonhoz köthető idegenforgalmi szolgáltatás területén.	Kiemelkedő termálvíz kincsünkre és ásványvizeinkre építve virágzó gyógyturizmus és fürdőkultúra működik, amely még további fejlődési lehetőségeket rejt magában
A szlovén- horvát- magyar hármas határnál Nagykanizsa Letenye térsége nemzetközi jelentőségű logisztikai központtá válik.	A periférikus térségek felzárkóztatása a helyi adottságaik figyelembe vételével.
Kiemelt cél a megújuló energiaforrások szélesebb körben történő fenntartható hasznosítása.	Határ menti együttműködések révén a szomszédos országok gazdasági, infrastrukturális rendszereihez való kapcsolódás, a határon belüli és túli lakosság közötti kapcsolatok ápolása.
Fontos feladat az aprófalvas, perifériális térségek felzárkóztatása, a vidéki életminőség javítása, a mezőgazdasági termelés és integráció feltételeinek javítása, a vidéki önellátó gazdálkodás, a helyi piacok, az élelmiszer helyi feldolgozása és a falusi turizmus támogatása.	A város-vidék együttműködése, a kölcsönös előnyökön nyugvó, együttműködéseken alapuló kapcsolatrendszer kialakítása; hatékonyan és fenntarthatóan működő gazdasági térszerkezet megvalósítása az adott térség valós potenciáljainak, igényeinek és kitörési lehetőségeinek felismerésével. Hátrányos helyzetű - különös tekintettel a leromlott városrészekben koncentrálódó - társadalmi csoportok szociális, oktatási és lakhatási feltételeinek növelése.

forrás: OFTK alapján, saját szerkesztés

1.2.2 A Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Programja

A térségre vonatkozó **Területfejlesztési Koncepció** fő célkitűzése a Balaton térségének dinamizálása, fenntartható gazdasági fellendítése, hogy a térségben élők és dolgozók számára egész évben biztosítható legyen egy kiszámítható élet és munkakörnyezet. A koncepció a fő célhoz kapcsolódóan 4 átfogó célt és ezekkel összefüggésben 8 stratégia célt definiált, amelyek Zalakaros fejlesztési irányait is meghatározzák. A koncepció célrendszerét követően a dokumentum a térség középtávú céljait szolgáló 9 prioritást és annak intézkedésrendszerét határozza meg.

A dokumentum 6 kiemelt fejlesztési térséget is meghatároz, amelyek közül **Zalakaros a Keszthely-Hévíz fejlesztési pólusban** jelenik meg az alábbi főbb fejlesztési lehetőségekkel:

- A kiemelt turisztikai központok, azok a települések (pl. Hévíz, Balatonfüred, Siófok, **Zalakaros**), ahol jelentős számú vendégéjszakát töltenek el a Balaton térségben. Ezek a városok tekinthetők az adott mikrotérség „mágnesének", meghatározó településének, így **a mikrotérségi turisztikai kínálat szervezése** kiemelten fontos ezen városok kezdeményezésére, illetve együttműködésével.
- A Keszthely-Hévíz fejlesztési térséggel együttesen kell kezelni azokat a közeli, turisztikai szempontból meghatározó településeket, ahol kiemelt adottságként jelentkezik a termál- és gyógyvíz egész évben történő jóléti, illetve gyógyítási célú hasznosítása. (pl. **Zalakaros**, Kehidakustány, Alsópáhok). Ezen térségnek kiváló adottságai vannak arra vonatkozóan, hogy **magas színvonalú, elsődlegesen külföldieket fogadó egészségturisztikai, illetve gyógyító, rehabilitációs központtá** váljon Közép-Európában.
- A rehabilitációs szakellátások és szolgáltatások fejlesztése tekintetében a beavatkozás fő területe a **Zalakaros** - Hévíz – Tapolca

– Balatonfüred vonalra fűzhető fel. A jelenleg főként mozgásszervi, szív-érrendszeri és légzőszervi betegek rehabilitációját célzó terápiák mellett jelentős érdeklődésre számíthat a térség **új rehabilitációs szakterületek megtelepítése** esetén, pl. a sportsérülések gyógyítása, a fizioterápia valamint a foglalkoztatás-terápia kapcsán.

- A régió **gyógyturisztikai desztinációinak komplex fejlesztése** a meglévő kapacitások szolgáltatási és attrakciós színvonalának folyamatos javításával (Hévíz, **Zalakaros**), valamint a gyengébb vonzerővel rendelkező attrakciók marketing-értékének komplex program alapján történő növelésével (pl. Csisztafürdő), a **gyógyturizmus és az aktív turizmus attrakcióinak és szolgáltatásainak összekapcsolása** (pl. **Zalakaros**).

1.2.3 Zala Vármegyei Területfejlesztési Koncepció és Program

A **Zala Vármegyei Területfejlesztési Koncepció** felülvizsgálatát, illetve **Zala Megyei Önkormányzat Területfejlesztési Programját** 2020-ban fogadta el a Zala Vármegyei Közgyűlés (39/2020. (XII.21.) a közgyűlés elnökének határozata). A Koncepcióban megfogalmazott jövőkép alapján a megye a „Zöld Zala" programra építve, ipari, logisztikai és mezőgazdasági fejlesztésekre, gyógy- és egészségturizmusára támaszkodva, a természet egyensúlyát megőrizve összetartó társadalmat és tisztes megélhetést biztosító gazdasággal, erős területi kohéziót biztosító közlekedési rendszerrel és élhető települések együttműködő hálózatával harmonikusan fejlődik. Az átfogó célokhoz fejlesztési területenként 2 ágazati, valamint 5 területi stratégiai cél kapcsolódik, amelyek Zalakaros vonatkozásában jellemzően turisztikai fejlesztési irányokat fogalmaznak meg, amelynek értelmében a **Hévíz-Zalakaros-Keszthely-Zalacsány turisztikai desztináció kiemelt fejlesztésével és megyei kapcsolódásainak továbbépítésével** (Lenti, Zalaegerszeg, Zalakaros, Muramente) Zalát az ország Budapest mellett legnépszerűbb bel- és külföldi idegenforgalmi célpontjává fejlesztik.[1]

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1 Magyarország Területrendezési Terve

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Magyarország Területrendezési Terv (a továbbiakban: MTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel hagyott jóvá.

Az MTrT szerkezeti tervlapja **országos jelentőségű szerkezeti elemként** Zalakaros közigazgatási területére vonatkozóan az alábbi elemeket tartalmazza:

- **Tervezett országos kerékpárútvonal**: 7.A (Balatonakarattya – Siófok – Keszthely – Sármellék – Zalakaros – Nagykanizsa – Kaszó – Nagyatád – Berzence – Horvátország)
- **Meglévő 400 kV-os átvételi hálózati távvezeték**: 19 (Felsőpáhok – Kaposvár)
- **Meglévő földgázszállító vezeték**: 600 (Lengyeltóti – Marcali – Zalakomár – Nagykanizsa)

Az országos területfelhasználási kategóriák közül mindegyik érinti a település területét.

[1] A vármegyei ITP 4.0 értelmében (hatályos 2024. április 25-től) Zalakarosi Fürdőhöz kapcsolódó fejlesztések a zászlóshajó volta miatt csak GINOP Plusz keretében támogatható.

1.3-1. ábra: Az MTrT Zalakarost érintő szerkezeti elemei és területfelhasználási kategóriái

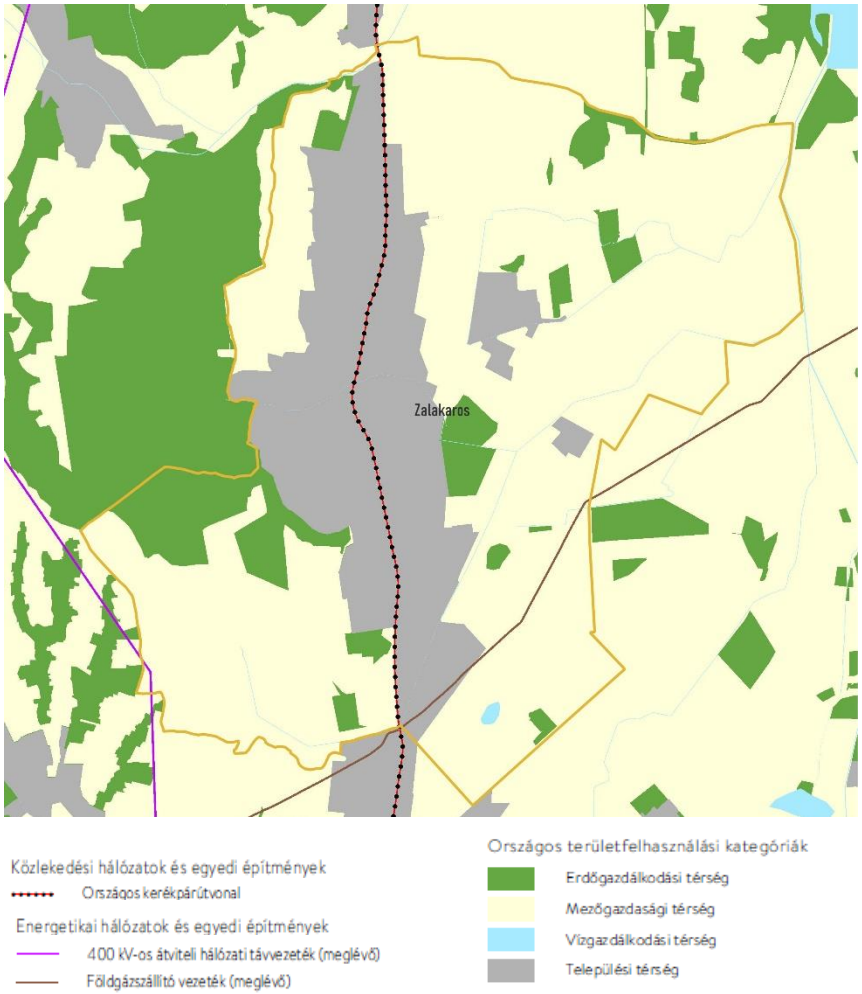

forrás: MTrT szerkezeti tervlap

1.3.2 Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terv

Zalakaros közigazgatási területe a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet része, amelynek fejlesztési kereteit a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terve határozza meg. A Szerkezeti Terv hatféle **térségi terület-felhasználási egységet** különböztet meg, ezek közül Zalakaros területén mindegyik megjelenik.

Az infrastrukturális elemek közül az alábbiak érintik a települést:

- Meglévő térségi szerepű összekötő út: 7352. sz. országos mellékút
- Tervezett térségi szerepű összekötő út: Zalakomár – Zalakaros – Zalaújlak – [Nagybakónak – Újudvar]
- Meglévő mellékút: Újfalu utca és 7511. sz. út
- Országos kerékpárútvonal
- Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat (meglévő)
- Földgázelosztó vezeték (meglévő)
- Meglévő térségi ivóvízvezeték (meglévő)
- Meglévő térségi szennyvízvezeték (meglévő)
- Meglévő szennyvíztisztító telep (meglévő)

1.3-2. ábra: A BKÜTRT Zalakarost érintő infrastrukturális elemei és területfelhasználási kategóriái

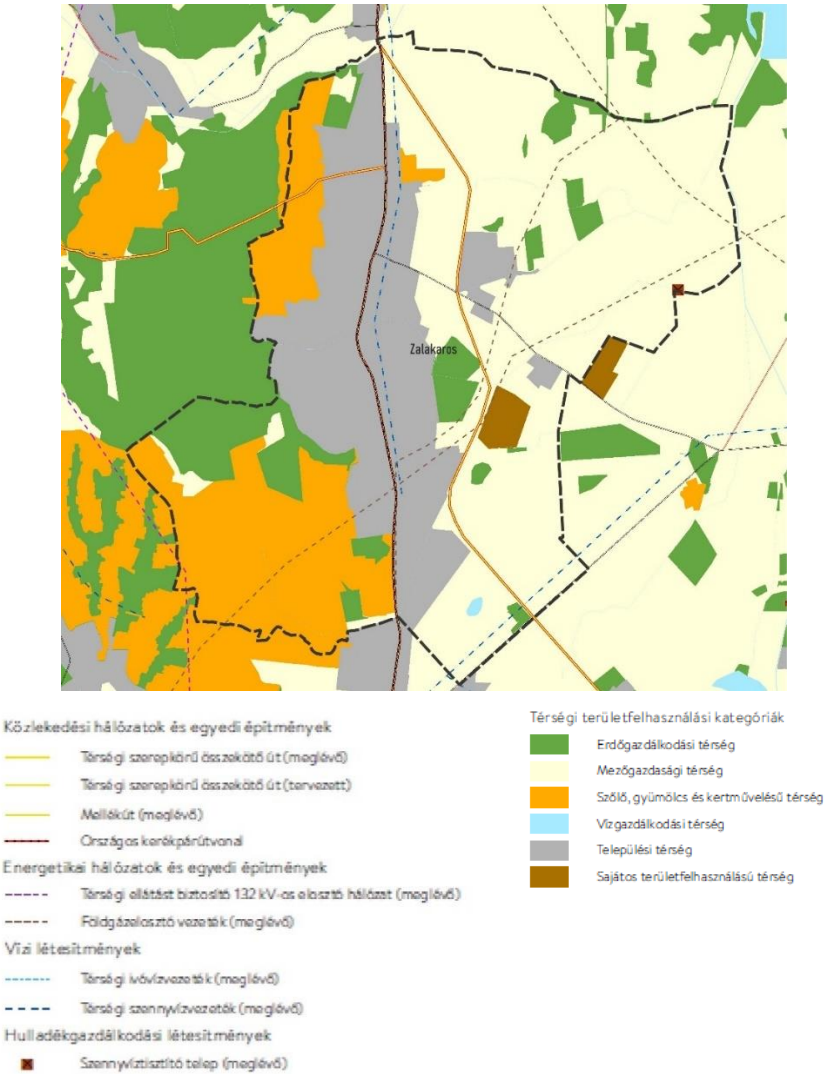

Az MTrT figyelembevételével a Balaton Kiemelt Üdülőkörzet Területrendezési Terve az alábbi, Zalakarost is érintő **övezeteket** definiálja.

1.3-3. ábra: Zalakarost érintő övezetek

MTrT-ben meghatározott országos övezetek

Ökológiai hálózat magterületének és ökológiai folyosójának övezete

Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete

Erdők és erdőtelepítésre javasolt terület övezete

Tájképvédelmi terület övezete

Vízminőség-védelmi terület övezete

Kiemelt térségi egyedileg meghatározott övezet (BKÜ)

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

Vízeróziónak kitett terület övezete

Általános és kertes mezőgazdasági terület övezete

Borszőlő termőhelyi kataszteri terület övezete

1.3.3 Zala Vármegye Területrendezési Terve

Zala vármegye 2023. január 1-től hatályos területrendezési tervében az egyedileg meghatározott vármegyei övezetek közül a Kiemelt turisztikai övezet érinti Zalakaros közigazgatási területét. a 7.§ értelmében

(1) A kiemelt turisztikai övezet által érintett települések területén turisztikai-, rekreációs célú beépítésre szánt és beépítésre nem szánt különleges terület területfelhasználási egység a települési térség további növelésére vonatkozó korlátozás esetén is kijelölhető amennyiben az új beépítésre szánt terület kijelölése nem érinti a 6. § (2) bekezdésben felsorolt védelmi övezetekkel lehatárolt területeket és amennyiben a kijelölést az egyéb vonatkozó jogszabályok lehetővé teszik.

(2) Az övezettel érintett települések településfejlesztési koncepciója, integrált településfejlesztési stratégiája, valamint településrendezési eszközei készítése, felülvizsgálata, valamint módosítása során biztosítani kell az összehangolt tervezést, valamint ennek részeként a nyomvonalak folytonosságát.

(3) A Balaton Kiemelt Üdülőkörzet védelmi elemeinek megőrzése érdekében elsődlegesen a barnamezős beruházások megvalósítása engedélyezhető a zöldmezős beruházásokkal szemben.

(4) A környezeti állapot megőrzése érdekében a térségi övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során a rekreációs célú területeken a megvalósítandó funkció alapján csendes övezetet kell kijelölni.

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Zalakarost 6 település határolja, közülük mindegyik Zala vármegyében található.

Zalakomár: a két település nagyrészt általános mezőgazdasági területekkel határos, amelybe néhol gazdasági erdőterületek ékelődnek. A Zalakomárba vezető 7521. sz. út mentén, Zalakaros hatályos szerkezeti tervében már megépült kerékpárút szerepel, amely Zalakaros közigazgatási határánál véget ér, s Zalakomár szerkezeti tervében tervezett kerékpárútként szerepel. Mindkét település tervei tartalmazzák a Btv-ben szereplő kiemelt jelentőségű mellékút nyomvonalát. A Zalakarosi reptér és tartozékai szintén mindkét település rendezési tervében feltüntetésre kerültek.

Balatonmagyaród: a község településszerkezeti terve nem volt elérhető. Balatonmagyaród és Zalakaros a Kis-komáromi-csatorna mentén, gazdasági erdőterülettel csatlakoznak egymáshoz. Mindkét települést érinti a Kis-Balaton különleges madárvédelmi és természetmegőrzési Natura 2000 területe.

Garabonc: A község általános mezőgazdasági területekkel kapcsolódik a város gazdasági erdőterületeihez és általános mezőgazdasági területeihez. Zalakaros szerkezeti tervén szerepel a tervezett mellékút, Garabonc rendezési terve azonban ezt nem tartalmazza. Mindkét települést érinti a Kis-Balaton különleges madárvédelmi és természetmegőrzési Natura 2000 területe.

Zalamerenye: a két település határán Zalakaros felől kertes mezőgazdasági, Zalamerenye oldalán főleg erdőterületek találhatók. A zalakarosi rendezési terv tartalmazza a tervezett mellékutat.

Csapi: a két település kertes mezőgazdasági területtel kapcsolódik egymáshoz. A településszerkezeti terv új fejlesztéseket, új közlekedési kapcsolatokat nem jelöl.

Galambok: a két település elsősorban mezőgazdasági (Mk és Má) területekkel határos. A szerkezeti tervek tartalmazzák a 75522. sz. mellékút mentén megépült kerékpárutat, valamint a tervezett Zalakaros elkerülő utat.

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

Településfejlesztési Koncepció

Zalakaros Város Településfejlesztési Koncepcióját Zalakaros Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az 53/2014 (III. 26.) sz. határozatával hagyta jóvá.

A településfejlesztési koncepció a nemzetközi gyógyüdülőhellyé válást rögzíti jövőképként, melyet az élményturizmus, és az egészségturizmus pilléreire kíván alapozni. Utóbbi vonatkozásában a Nemzeti turizmusfejlesztési Stratégia a gyógyhelyek fejlesztésével összefüggésben nevesített 17 fürdő között szerepelteti Zalakarost is.

Integrált Településfejlesztési Stratégia

A Településfejlesztési Koncepció alapján 2015-ben készült el a város Integrált Településfejlesztési Stratégiája, amelynek jövőképe is a gyógyturizmust helyezi középpontba, kitekint azonban azokra a fejlesztési területekre is, amelyek a turisztikai fejlesztésekkel nem közvetlen kapcsolatban vannak, viszont a település lakóinak életminősége, a város népességének megtartása és növekedése szempontjából elengedhetetlen fontossággal bírnak.

Az ITS jövőképe:

,,Zalakaros nemzetközi jelentőségű, fenntartható gyógyüdülőhely, amely egyben vonzó lakóhelyet jelent az itt élők és egész évben kedvező feltételeket a vendégek számára, hosszú távú perspektívát biztosító környezetet nyújt a vállalkozások számára, és meghatározó térszervező erővel és központi funkcióval rendelkezik a Kis-Balaton térsége szempontjából.''

A jövőkép elérése érdekében a stratégia három fejlesztési célt, és azokon belül további részcélokat határoz meg - majd e részcélok elérése érdekében konkrét beavatkozásokat és intézkedéseket fogalmaz meg.

Az **átfogó célok** a fenntarthatóság, mint horizontális alapelv szem előtt tartása mellett rögzítik a legfontosabb gazdasági-, társadalmi-, és környezeti célokat.

1. Magas életminőséget biztosító, versenyképes, turizmuson alapuló helyi gazdaság fejlesztése.
2. Versenyképes települési környezet kialakítása, kiteljesítése.
3. A térszervező erő kiteljesítése, a térség emberi erőforrásának megőrzése és gyarapítása.

A **„Magas életminőséget biztosító, versenyképes, turizmuson alapuló helyi gazdaság fejlesztése"** átfogó cél a foglalkoztatási, és a közvetlen gazdaságfejlesztési dimenzióval bíró turisztikai célokat integrálja. **Az átfogó célhoz az alábbi stratégiai és tematikus célok tartoznak:**

Turizmusfejlesztés

- Zalakaros nemzetközi gyógyhellyé fejlesztése, üdülőhelyi imázs fejlesztése
- A szabadidő aktív eltöltési lehetőségeinek bővítése
- Új turisztikai kínálati elemek létesítése, attrakcióbővítés

A gazdaság diverzifikálása

- A helyi adottságokra épülő kereskedelem és szolgáltatásfejlesztés
- Vonzó, támogató befektetői környezet kialakítása
- K+F+I tevékenységek ösztönzése

A **„Versenyképes települési környezet kialakítása, kiteljesítése."** átfogó cél mindazon településfejlesztési beavatkozásokat foglalja össze, amelyek a gyógyhellyé váláshoz, a nemzetközi turisztikai vonzerő további erősítéséhez alapvető infrastrukturális fejlesztéseket, illetve az életminőség kiteljesítéséhez szükséges további, fenntartható beavatkozásokat jelentik. **Az átfogó célhoz az alábbi stratégiai és tematikus célok tartoznak:**

Tudatos városfejlesztés

- Városi és várostérségi kapcsolatok erősítése, területi kohézió megteremtése a városrészek között, a településrészek közötti különbségek csökkentése
- Élhető, ugyanakkor turisztikailag is vonzó települési terek kialakítása
- A városi és városkörnyéki zöldterületek, természeti értékek megóvása, minőségi fejlesztése, a sérült környezet rehabilitációja

A fenntarthatóság és környezettudatosság elvének érvényesítése

- A beépítetlen területekkel való takarékos gazdálkodás
- Károsanyag kibocsátás, környezetterhelés csökkentése, levegőtisztaság védelem
- Fenntartható erőforrás-gazdálkodás, energiahatékony városüzemeltetés
- A környezettudatos szemléletmód erősítése

„A térszervező erő kiteljesítése, a térség emberi erőforrásának megőrzése és gyarapítása” átfogó cél a járásközpont Nagykanizsa melletti térségközponti szerepkör megerősítését, a településközi kapcsolatok erősítését, illetve a humán ellátórendszerek fejlesztését foglalja magában. **Az átfogó célhoz az alábbi stratégiai és tematikus célok tartoznak:**

Minőségi közszolgáltatásokhoz való hozzáférés megteremtése, egyenlő esélyek biztosítása

- Egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése
- A közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek javítása
- Közműellátottság mértékének növelése

Biztonságos városi környezet, összetartó társadalom kialakítása

- Közbiztonság növelése

1.5-1. táblázat: A 2014-2020 és a 2021-2027 közötti tervezési ciklusokban megvalósult, valamint folyamatban lévő projektek

Pályázat azonosítószáma	Pályázat címe	Befejezés	Támogatási összeg	Kapcsolódása a korábbi ITS célrendszeréhez
TOP-1.1.1-15-ZA1-2016-00005	Zalakaros Város Önkormányzatának iparterület fejlesztése	2021.03.31	78.422.517 Ft	Vonzó, támogató befektetői környezet kialakítása
GINOP-7.1.9-17-2017-00004	Zalakaros gyógyhely komplex turisztikai fejlesztése	2022.09.30	1.199.151.095 Ft	Zalakaros nemzetközi gyógyhellyé fejlesztése, üdülőhelyi imázs fejlesztése
KÖFOP-1.2.1-VEKOP-16-2016-00242	Zalakaros Város Önkormányzata ASP központhoz való csatlakozása	2018.06.30	6.768.796 Ft	A közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek javítása
TOP-4.1.1-15-ZA1-2019-00044	Komplex alapellátási intézet létrehozása Zalakaroson	2022.09.30	60.000.000 Ft	Egészségügyi és szociális ellátórendszer fejlesztése
EFOP-4.1.7-16-2017-00213	A zalakarosi Civil Ház bővítése az egész életen át tartó tanulás jegyében	2019.06.28	19.963.948 Ft	A szabadidő aktív eltöltési lehetőségeinek bővítése
TOP-3.2.1-15-ZA1-2016-00008	Közintézmények napelemes rendszerrel történő villamos energia ellátása Zalakaroson	2019.09.30	27.060.917 Ft	Fenntartható erőforrás-gazdálkodás, energiahatékony városüzemeltetés
2534-8/2019/HERMAN	Zalakaros zártkerti besorolású területének infrastrukturális fejlesztése	2019.11.29.	9 999 999 Ft	Élhető, ugyanakkor turisztikailag is vonzó települési terek kialakítása
Cyclo-Net HUHR/1601/2.1.1/1011	Extension of cross-border cyclotourism networks through development of capillary bicycle paths in Križevci and Zalakaros	2018	1 593 127 euro *ebből Zalakaros: 792.287 euro)*	Élhető, ugyanakkor turisztikailag is vonzó települési terek kialakítása
MFP-OJKJF/2022	Óvodai játszóudvar kültéri játszóeszközeinek cseréje Zalakaroson	2022	5 795 632 Ft	Élhető, ugyanakkor turisztikailag is vonzó települési terek kialakítása
TOP_PLUSZ-1.2.3-21-ZA1-2022-00013	Zalakaros - Szőlő utca rekonstrukciója	2024.12.14	42.449.237 Ft	Élhető, ugyanakkor turisztikailag is vonzó települési terek kialakítása
TOP_PLUSZ-1.1.3-21-ZA1-2022-00010	Miénk itt a tér – Turisztikai fejlesztés Zalakaroson	2026.06.30	290.697.033 Ft	A szabadidő aktív eltöltési lehetőségeinek bővítése
TOP_PLUSZ-2.1.1-21-ZA1-2022-00015	Látogatóközpont energetikai fejlesztése Zalakaroson	2023.12.31	16.707.622 Ft	Fenntartható erőforrás-gazdálkodás, energiahatékony városüzemeltetés

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Az elmúlt években jelentősebb településfejlesztési akcióhoz kapcsolható, infrastruktúra kiépítésre vonatkozó településrendezési szerződés nem jött étre. A településrendezési eszközök módosításával kapcsolatban már több településrendezési szerződést kötöttek a beruházók változtatási, fejlesztési igényeinek figyelembevételével, de ezekhez tartozó módosítási eljárási folyamatok már lezárultak.

1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Zalakaros a Településszerkezeti tervét a 2015-ben hagyta jóvá az önkormányzat A helyi építési szabályzatáról 19/2015 (IX.11.) önkormányzati rendelet rendelkezik. Mind a TSZT, mind a HÉSZ azóta több módosításon is átesett.

A településkép védelmét a Településképi Arculati Kézikönyv támogatja, az ahhoz kapcsolódó szabályozást a Településkép védelméről szóló 18/2022. (IX.22.) önkormányzati rendelete biztosítja.

A településszerkezeti terv határozza meg Zalakaros térszerkezeti alakításának, védelmének lehetőségeit és a megőrzés, fejlesztés térbeli irányait. A településszerkezeti terv az egyes területfelhasználási egységeket beépítésre szánt területekbe, valamint beépítésre nem szánt területekbe sorolva határozza meg, függetlenül attól, hogy a belterülethez tartoznak, vagy a külterület részei.

A település szerkezetét meghatározó hálózati elemek jellemzően önálló közlekedési, valamint egyéb területfelhasználási egységekben megjelenő önálló közmű elemként jelennek meg. A területfelhasználás részeként önálló vízgazdálkodási térségként ábrázolják a vízgazdálkodás hálózati elemeit, a csatornákat, árkokat, valamint az egyéb vízfolyásokat.

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Zalakaros közigazgatási területén a beépítésre szánt területen az építési használatuk általános jellege, valamint sajátos építési használatuk szerint az alábbi övezeteket lehet megkülönböztetni:

lakóövezet:
- kisvárosias lakóterület (Lk)
- kertvárosias lakóterület (Lke-1, Lke-2, Lke-3, Lke-4, Lke-5, Lke-6, Lke-7)
- falusias lakóterület (Lf-1, Lf-2, Lf-3, Lf-4)

vegyes övezet:
- településközpont terület (Vt-1, Vt-2, Vt-3, Vt-4)
- intézményi terület (Vi-1, Vi-2, Vi-3)

gazdasági övezet:
- kereskedelmi, szolgáltató terület (Gksz-1, Gksz-2)
- ipari terület (Gip-1, Gip-3, Gip-3)

üdülőövezet:
- üdülőházas terület (Üü-1, Üü-2, Üü-3, Üü-4), valamint

különleges övezet:
- strand (Kst)
- sport (Ksp-1, Ksp-2)
- kemping (Kk)
- szakrális (Ksz).

A beépítésre nem szánt területeken az alábbi területfelhasználási kategóriák különíthetők el:

közlekedési- és közműelhelyezési, hírközlési terület:
- közúti terület (KÖu-1 – Köu-93),

zöldterület
- közkert (Zk)
- közpark (Zp-1, Zp2)

erdőterület:
- védelmi erdőterület (Ev-1 – Ev-5)
- gazdasági erdőterület (Eg-1 – Eg-13)
- közjóléti erdőterület (Ek)

4. mezőgazdasági terület:
- kertes mezőgazdasági terület (Mk-1 – Mk-6)
- általános mezőgazdasági terület (Má-1 – Má-12)

5. vízgazdálkodási terület (V),
6. természetközeli terület (Tk),
7. különleges beépítésre nem szánt terület
- temetőterület (Kb-t),
- pincesor (Kb-p),
- szennyvíztisztító területe (Kb-szE)
- sportterület (Kb-sp)
- malomterület (Kb-m)
- üdülőövezet (Kb-ü)
- hegy (Kb-h)

Az épített környezet és településkép alakítására vonatkozó legfontosabb előírások az alábbiakban foglalhatók össze:

A táj és a természeti környezet védelmére vonatkozó előírások:

- A beépítésre szánt területeken az út kezelőjének új utak esetében az út létesítésével egyidejűleg, meglévő utak esetében az önkormányzat által meghatározott ütemezés szerint az utak mentén legalább egyoldali fasort kell telepítenie.
- A helyi természetvédelem alatt álló területeket a helyi jelentőségű védett természeti területté nyilvánításról szóló Zalakaros Város Önkormányzat Képviselőtestület 44/2012. (XI.29.) önkormányzati rendelete határozza meg.
- A meglévő mezővédő és útvédő fásításokon kizárólag balesetvédelmi és növény-egészségügyi szempontokkal indokoltan eszközölhető csonkolás és fakivágás. A kivágások helyben történő pótlásáról gondoskodni kell oly módon, hogy az állomány egysége fennmaradjon. Új telepítések kizárólag tervszerűen, a mezőgazdasági gazdálkodással összhangban, illetve utak mentén útkezelői engedéllyel történhetnek.

Felszínmozgás veszélyes területen telekalakítás és építés esetén

- a 10°-nál meredekebb területrészeken a beépíthető telek legkisebb területe 400 m2 legyen, az építmények a telken belül legyenek szabadon álló beépítési módon elhelyezhetők így csökkentve a terepalakítás mértékét és nagyságát, a 10°-nál meredekebb építési helyen az építmények szintszáma 2-nél ne legyen több, valamint az építmények ne létesüljenek részleges alápincézettséggel.
- Felszínmozgás veszélyes területen az építési engedélyezési eljárás esetén vizsgálni kell, hogy történik-e a jövőben megvalósuló épített környezet hatásaként szikkasztás, koncentrált víznyeletés, öntözéses területhasznosítás, és/vagy 2 m-t meghaladó terepalakítás (feltöltés vagy bevágás).

Telekalakítás általános szabályai

A már beépült telkek megosztása nem engedélyezhető, ha az osztás eredményeként a keletkező tel-kek mérete, beépítettsége és a zöldfelület minimális mértéke a szabályozási előírások által megengedett mértékeknek nem felel meg.

Közművek előírásai

- Bármely építési övezetben az épületek kommunális ivóvízellátása közüzemi hálózatról egyéb övezetekben fúrt vízkútról történhet.
- Egyedi vízellátás csak a vízügyi hatóság engedélye alapján létesíthető, de ebben az esetben az engedély birtokosa köteles az emberi fogyasztásra felhasznált ivóvízre vonatkozó hatósági előírások szerinti a vízminőséget folyamatosan biztosítani. Építési engedély egyedi vízellátás kiépítése esetén csak a jog-erős vízjogi létesítési engedély megléte után adható ki.
- Beépítésre nem szánt területen vezetékes ivóvíz hálózatra rákötött telkek esetében a megépült szennyvízcsatorna-hálózatra való rákötés a szennyvízcsatorna-hálózat átadását követően egy éven belül kötelező.
- Beépítésre szánt területen új épület elhelyezése esetén a megépült és üzembe helyezett szennyvízcsatorna-hálózatra való rákötés kötelező.
- Szennyvízcsatorna-hálózattal nem rendelkező területen új épület építésére építésügyi hatósági engedélyt adni, illetve engedélyek érvényét meghosszabbítani a beépítésre szánt területen, illetve belterületen csak a vízügyi hatóság által engedélyezett egyedi szennyvízkezelő berendezés; beépítésre nem szánt területen vízzáró szennyvíztároló, illetve a vízügyi hatóság által engedélyezett egyedi szennyvízkezelő berendezés létesítését követően lehet.
- A talaj és a talajvíz védelme érdekében a szennyvizek szikkasztása a település teljes közigazgatási területén tilos.

1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1 A település demográfiai helyzete

Népesség, népmozgalom

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján **Zalakaros lakónépessége 2230 fő** volt, amellyel Nagykanizsa és Zalakomár után a Nagykanizsai járás 3. legnépesebb településének számított. A járás többi települése jellemzően aprófalvas, csak 4 község lakosságszáma haladja meg némileg az 1000 főt. (A Belügyminisztérium legfrissebb nyilvántartása szerint a város állandó lakosságszáma 2024 év elején 3004 fő volt, amely mintegy 350 fővel haladta meg a 2020-as népességet.)

Zalakaros népsűrűsége (136 fő/km^2) a vármegyei (69 fő/km^2) és az országos (103 fő/km^2) átlagot is meghaladja, a Nagykanizsai járás települései közül csupán a járásszékhely város népsűrűsége (291 fő/km^2) magasabb.

A 2011. és a 2022. évi népszámlálás között **Zalakaros népessége dinamikusan, 27%-kal bővült, amely kuriózumnak számít** mind járási (-9,9%), mind vármegyei (-7,6%), illetve országos (-3,4%) összehasonlításban. A Nagykanizsai járás 49 települése közül mindössze 11 olyan volt, ahol 2022-re nőtt a népesség száma, bár ezek döntő többségében a lakosságszám még így sem éri el az 500 főt sem.

A lakosságszám változását két tényező befolyásolja: egyrészről a természetes szaporodás vagy fogyás, másrészről pedig a vándorlási egyenleg. **Zalakaros, illetve a Nagykanizsai járás** 2011 és 2022 között valamennyi évben **természetes fogyással** jellemezhető. A belföldi állandó **vándorlási egyenleg** ugyanakkor Zalakaros esetében a vizsgált időszak minden évében **pozitív** volt, azaz **a város lakónépességének gyarapodása a beköltözők nagy számára vezethető vissza.**

1.7-1. ábra: Zalakaros állandó népességszámának változása és annak összetevői 2012 és 2022 között

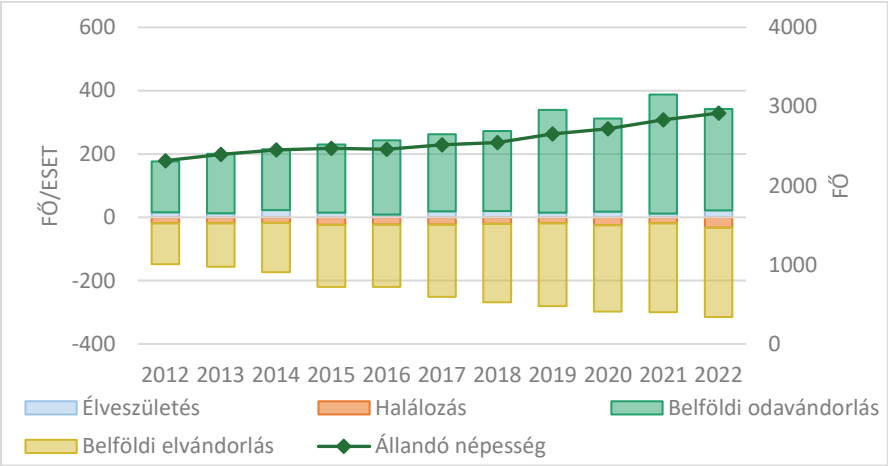

forrás: teir.hu

1.7-2. ábra: Zalakaros korszerkezete és az öregedési index értéke 2012-2022 között

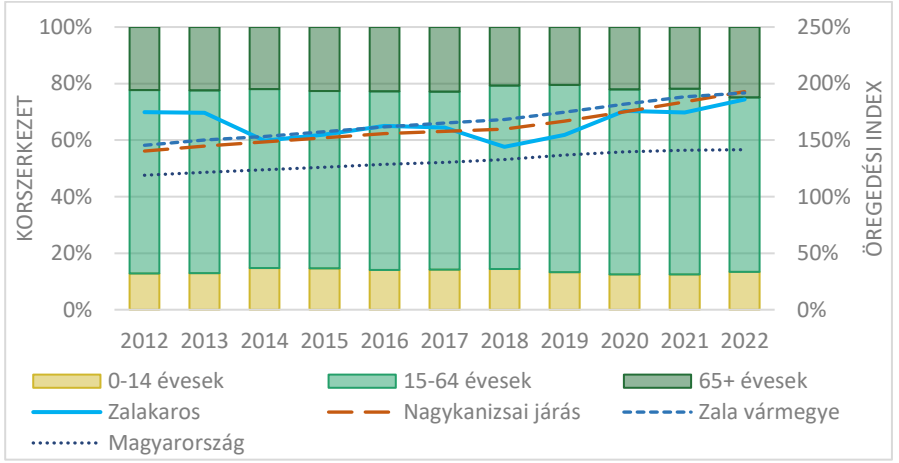

forrás: teir.hu

Korszerkezet

Zalakaros népessége elöregedő, a növekvő népességszámú településen **a legalább 65 évesek száma folyamatosan,** a 2012. évi 22%-ról 2022-re 25%-ra **emelkedett.** Az **aktív korú** (15-64 éves) **népesség aránya a teljes népességen belül ezzel párhuzamosan csökkent** (2012-ben 65%, 2022-ben 62%%), a 0-14 éves népesség 12-13% körül stagnál. Az **öregedési index értéke** (a legalább 65 évesek száma a legfeljebb 14 évesek számához viszonyítva) Zalakaroson 2012 és 2022 között meglehetősen változatosan alakult. 2012-től 2018-ig 175%-ról 144%-ra csökkent, azaz a 65 évnél idősebb népesség számának növekedését a gyermekkorúak száma – egy-két év kisebb eltérésének ellenére - némileg kompenzálni tudta. 2018 óta azonban megint emelkedik az öregedései index értéke, amely a 65 évnél idősebb népesség emelkedő számarányára vezethető vissza.

Az **idős népesség eltartottsági rátája** (a legalább 65 évesek száma az aktív korúakéhoz viszonyítva) **növekvő tendenciát** mutat, 2023-ban meghaladta a 48%-ot. A **gyermeknépesség eltartottsági rátája** (15 évnél fiatalabbak száma az aktív korúakéhoz viszonyítva) 2014 óta lényegében **stagnált**, 2023-ban 20,6% volt. A **teljes eltartottsági ráta**, azaz az inaktív korúak (15 évnél fiatalabbak és legalább 65 évesek) aktív korúakhoz viszonyított száma mindezek alapján **növekszik**, 2023-ban 69%-volt, azaz 10 aktív korúra 5 idős és 2 gyermek jutott. Az eltartottsági ráták, illetve a korszerkezet alakulását előre jelezni Zalakaros esetében csak rendkívül nagy bizonytalansággal lehet. A prognózisok pontossága ugyanis jellemzően annál jobb, minél népesebb a prognózis tárgyát képező területegység, a NATéRból is például a járási szint a legalacsonyabb, amelyre elérhetők demográfiai előrejelzések. Ezen kívül említést érdemel, hogy a vándormozgalom nagyobb szerepet játszik Zalakaros népességszámának alakulásában, mint a természetes népmozgalom, ugyanakkor előbbi becslése jellemzően csak

nagyobb bizonytalanságokkal lehetséges. Mindazonáltal, az elmúlt évek tendenciái alapján valószínűsíthető, hogy a város népességszáma legalább a következő 5 évben tovább emelkedik és az idős korcsoportok aránya nőni fog.

1.7-3. ábra: Eltartottsági ráták alakulása Zalakaroson, 2005-2023

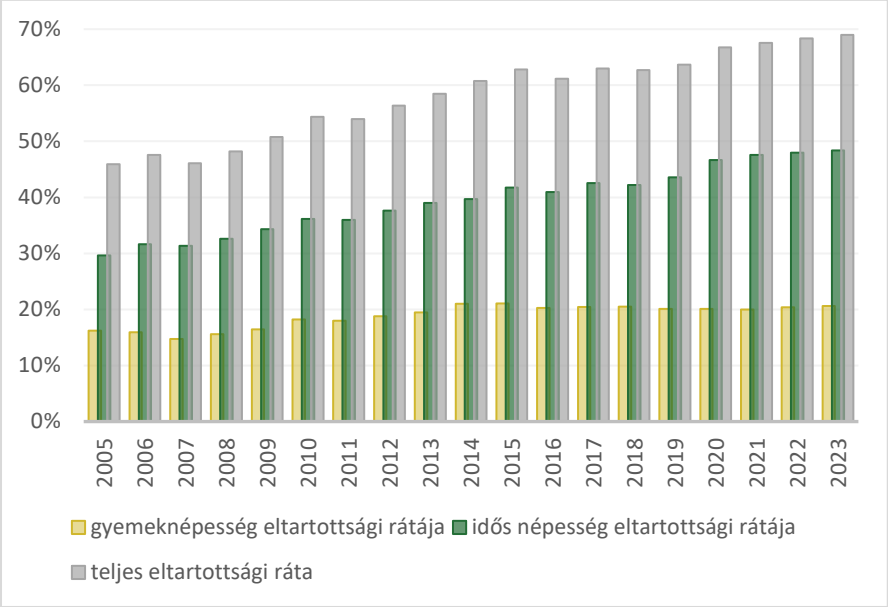

forrás: KSH

Nemzetiség, vallás

Zalakaroson a 2022-es népszámlálás alkalmával a lakosság 6,2 %-a, összesen 139 fő vallotta magát valamely **hazai nemzetiséghez** (90 fő **német**, 17 fő roma, 14 fő horvát), további 3,4% (75 fő) más nemzetiséghez tartozónak. A nemzetiségi hovatartozás kérdésre a lakosság 17,2%-a nem válaszolt a 2022. évi népszámlálás alkalmával. Zalakaroson Német Nemzetiségi Önkormányzat működik.

A népesség **vallási összetételét** tekintve a legtöbben **római katolikusok** voltak a településen 2022-ben (a lakosság 42,2%-a). Említhetők még a reformátusok és az evangélikusok (2,9%, ill. 1,6%), a többi felekezethez tartozók aránya egyenként nem érte el az 1%-ot. A vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók aránya 9,2% volt, a lakosság 40,3%-a pedig nem válaszolt a vallási hovatartozás kérdésre a 2022. évi népszámlálás során.

Képzettség

A lakosság képzettségét illetően szintén a 2022. évi népszámlálásból érhetők el nyilvánosan a legfrissebb eredmények települési szinten. Ez alapján **Zalakaros a képzettségi mutatók tekintetében igen kedvező helyzetben van**. Az általános iskolai végzettséggel sem rendelkezők aránya a legalább 7 éves népességen belül (10,4%) kedvezőbb volt, mint az országos (12,4%), a vármegyei (11,8%) vagy a járási (11,9%) átlag **A felsőfokú végzettséggel, mint legmagasabb iskolai végzettséggel rendelkezők aránya a városban** (18,2%) **jelentősen meghaladta a járási** (11,2%), a **vármegyei** (12,4%) és **az országos átlagot** (15,5%).

1.7-4. ábra: A legmagasabb befejezett iskolai végzettség a legalább 7 éves népesség körében, 2022

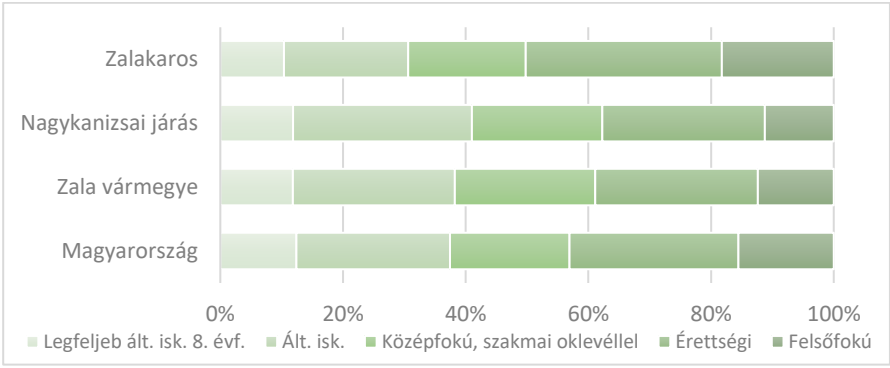

forrás: KSH 2022. évi népszámlálás

Foglalkoztatottság

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján **Zalakaroson a foglalkoztatottak aránya** (45%) némileg **elmarad** a **járási** (46%), **vármegyei** (47%) és **országos** (49%) **átlagtól**, míg az inaktívak aránya (31%) jelentősen meghaladja azokat (Nagykanizsai járás: 29%; Zala vármegye: 28%; Magyarország: 24%).

A nyilvántartott álláskeresők száma az aktív korú népesség számához viszonyítva 2022-ben 4,51% volt Zalakaroson, amely **meghaladja** a vármegyei (3,8%) és országos (3,69%) átlagot is. A nemek tekintetében némileg a nők dominálnak (50,77%), kedvező tendencia ugyanakkor, hogy az álláskeresők közötti arányuk 2012 óta folyamatosan csökken a férfiakhoz viszonyítva.

1.7-5. ábra: Nyilvántartott álláskeresők a 15-64 éves aktív korú népesség arányában 2012-2022 között

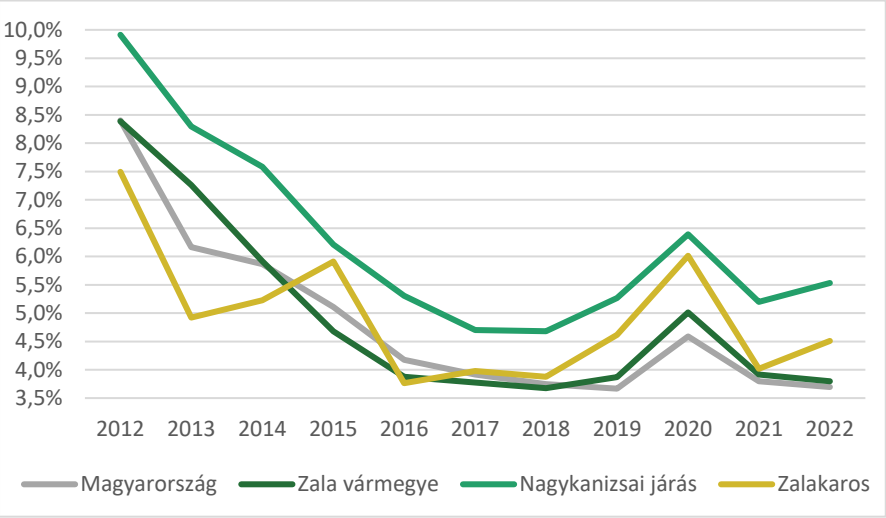

forrás: teir.hu

Zalakaroson az elmúlt években a nyilvántartott álláskeresők körében a 180 napon túl nyilvántartott álláskeresők aránya jelentősen nem változott (2012-ben 50%; 2022-ben 49,23%). A pályakezdő álláskeresők aránya a 2017. évi kiugróan magas, 10%-os értékről 2022-re nullára csökkent, a szellemi foglalkozásúak körében ugyanakkor a 2012-es 23%-ról 34%-ra ugrott az álláskeresők aránya.

A nyilvántartott álláskeresők életkor szerinti megoszlását vizsgálva szembetűnő, hogy **az idősebb, azaz 56 év feletti álláskeresők aránya az elmúlt évtizedben jelentősen megemelkedett**. Mindez tendenciájában összecseng az országos trendekkel, ám a mértéke meghaladja azt. Összességében megállapítható, hogy a hazai munkaerőpiacon jelentős hátrányban vannak az 50 – 55 év felettiek, akik hosszabb időre ragadnak be az állástalanságba, így egyre nagyobb az arányuk a regisztrált munkanélküliek között is. Az idősebbek körében magasabb az inaktivitás. Sokaknak elavult vagy alacsony szintű a képzettsége, állásvesztés esetén pedig nehezebben váltanak. Előfordul, hogy a tapasztalatuk miatt magasabbak az elvárásaik, amit a munkaerőpiac nem minden esetben értékel. Emellett komoly korlátozó tényezőt jelenthetnek a magasabb életkorral gyakran együtt járó egészségi problémák is: bizonyos statisztikai mutatók arra utalnak, hogy a hazai idősebb munkavállalók egészségi állapota más fejlett országokhoz képest is súlyosabban akadályozza az elhelyezkedést.

A **közfoglalkoztatási programban**, amelynek célja, hogy az abban résztvevők sikeresen vissza-, illetve bekerüljenek az elsődleges munkaerőpiacra, **2015-ben vettek részt a legtöbben Zalakaroson** (30 fő). A közfoglalkoztatásban résztvevők átlagos létszáma 2020-ra 5 főre csökkent, s ez a szám azóta sem változott.

1.7-6: A nyilvántartott álláskeresők életkor szerinti megoszlása Zalakaroson

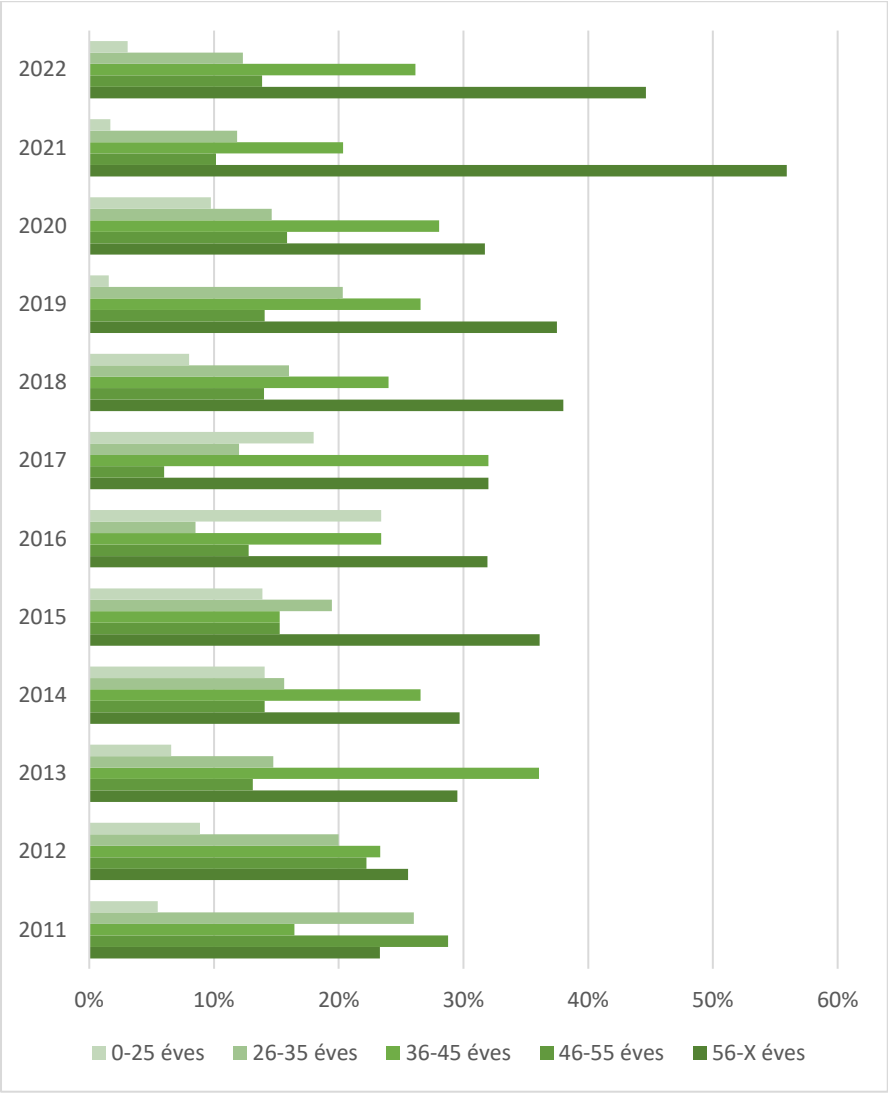

forrás: teir.hu

A 2022. évi népszámlálás ingázási adatai alapján **Zalakaros ingázási egyenlege pozitív,** a naponta bejáró foglalkoztatottak száma több mint kétszerese volt a más településre dolgozni járókénak. A legutóbbi népszámlálások alapján az elingázó és a beingázó foglalkoztatottak száma is jelentős mértékben emelkedett a városban. A beingázó foglalkoztatottak száma a helyben lakó és helyben dolgozó foglalkoztatottakét is meghaladja, **a zalakarosi munkahelyek közel 70%-át településen kívül élők töltötték be.** A helyben lakó és dolgozó zalakarosiak száma stagnál (2022-re mindössze egy fővel emelkedett 2011-hez képest).

1.7-7. ábra: Ingázási viszonyok Zalakaroson, 2001-2022

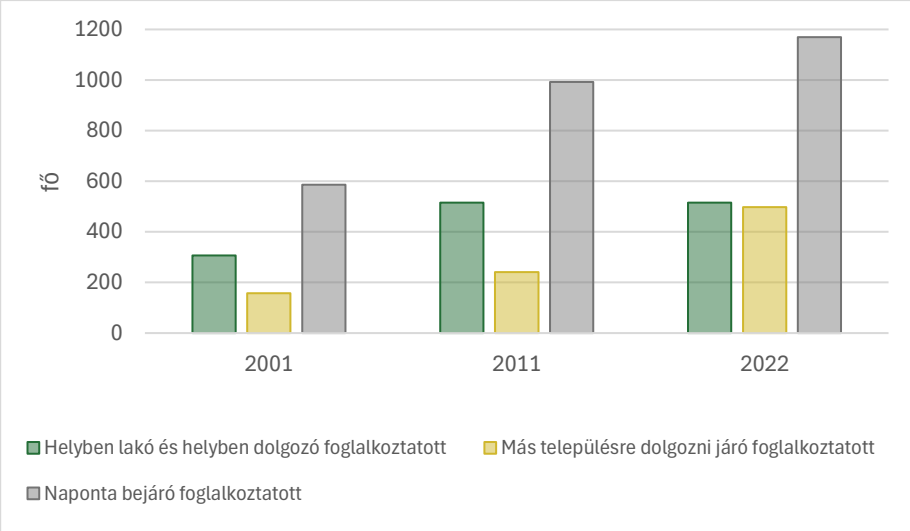

forrás: KSH népszámlálások

Jövedelmi viszonyok

Zalakaroson az egy lakosra jutó nettó belföldi jövedelem 2022-ben 1 717 455 forint volt, ami a járási átlag 93%-ának, a vármegyei átlag 89%-ának és az országos átlag 76%-ának felelt meg. Kedvezőtlen tendencia, hogy a mutató értéke a városban 2020-ig az országos átlaghoz viszonyítva jelentősen csökkent, de még a 2021-2022-es években bekövetkezett növekedés ellenére sem érték el a jövedelmek országos trendekhez viszonyított aránya a 2010-es évek első felében jellemző értéket. Ezt a kedvezőtlen tendenciát támasztja alá a 100 lakosra jutó SZJA adófizetők számának alakulása is. Zalakaroson 2022-ben ez a szám 44 fő volt, amely jelentősen elmaradt a járási (49 fő), a vármegyei (50 fő) és az országos (51 fő) átlagtól. A 2012. óta történt növekedés mértéke (2%) is elenyésző, pedig a vizsgált területi egységekben a bővülés sokkal jelentősebb volt (Nagykanizsai járás: 5%; Zala vármegye: 7%; Magyarország: 18%).

Zalakaroson 2022-ben 54 fő részesült települési támogatásban, számuk 2018 óta (107 fő) csökkenő tendenciát mutat.

1.7-8. ábra: Egy lakosra jutó SZJA adóalapot képező belföldi jövedelem értéke Zalakaroson 2012-2022 között

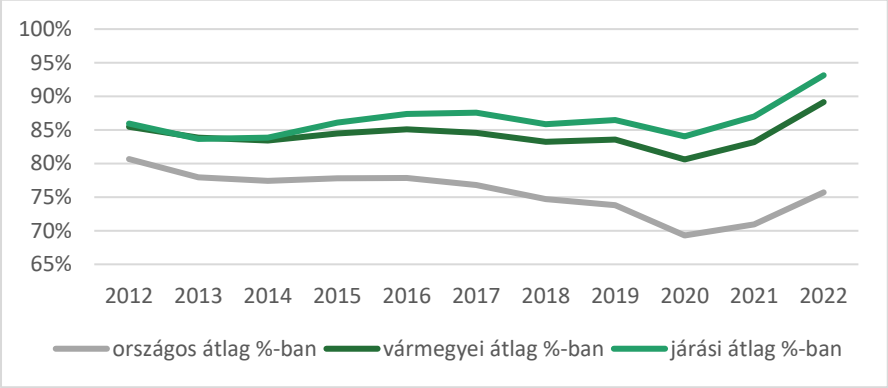

forrás: teir.hu

Életminőség

Zalakaroson a 2022. évi népszámlálás alkalmával **992 lakott lakást írtak össze**, 294-gyel többet, mint a 2011. évi népszámlálásnál, amely igen jelentős bővülésnek számít. A lakott lakások 72%-a összkomfortos, 26%-a komfortos, 2%-a pedig alacsonyabb komfortfokozatú volt. A Nagykanizsai járáson belül az összkomfortos és komfortos lakások aránya a lakott lakásállományon belül csak Fűzvölgyön, Hosszúvölgyön, Magyarszentmiklóson (100%) és Nagykanizsán (98,5%) volt magasabb, mint Zalakaroson.

A lakott lakások **98%-a magántulajdonban** van. A lakásállomány több mint fele (56%) négy vagy többszobás, a háromszobás 23%-ot, a kétszobás 16%-ot, míg az egyszobás lakások mindössze 5%-ot képviselnek.

A lakáskörülményeken kívül az életminőségre **számos egyéb tényező** is hatással van, jóllehet azok egymással összehasonlítható módon történő mérése elemzői szempontból kihívást jelent és komplex megközelítést igényel. Az elmúlt évek vonatkozó munkáiból kiemelendő az **Egyensúly Intézet településindexe**, amely 53 indikátor alapján képzett, valamennyi hazai településre 2014-re és 2021-re előállított mutató. Célja, hogy önkormányzati ciklusokon átívelően lehetővé tegye a közösségek adottságainak és fejlődésének adatalapú értékelését, a települések, illetve a fővárosi kerületek egymáshoz viszonyított helyzetének nyomon

követését.[2] **Zalakaros indexpontszáma 35,5 volt 2021-ben**, ezzel az összes hazai település legkedvezőbb értékekkel rendelkező 10%-ába tartozott (az index elméleti maximuma: 100, a legmagasabb értékkel rendelkező hazai település, Székesfehérvár indexpontszáma 71,4 volt). Zalakaros indexpontszám értéke 2021-re növekedett 2014-hez képest, utóbbi évben 32,8 volt.

1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Társadalmi konfliktusok nem jellemzőek a településre. A városban – turisztikai jellegének köszönhetően – nagyon sok náció képviselője megfordul, amelyhez a lakosság már évtizedek alatt nagyon jól alkalmazkodott. Sokan beszélik az ideérkezők – elsősorban német, angol – nyelvét és a szolgáltatások színvonala is a lakosság elvárásai mellett tükrözi a más nemzetek által elvártakat is. A roma lakosság helyiekkel való kapcsolata zökkenőmentes. Aktív résztvevői a különböző rendezvényeknek. Az esetlegesen felmerülő kisebb etnikai konfliktusok békésen rendeződnek, nem igényelnek külső beavatkozást, nem jellemzik a mindennapi életet.

Mindezt alátámasztja a **bűncselekmények számában bekövetkezett csökkenés** is. Míg az 1000 lakosra vetített regisztrált bűncselekmények az évtized első felében rendre meghaladták az országos, a vármegyei és a járási értékeket is, napjainkra ez a szám – a 2018-as kiugrástól eltekintve – jelentősen mérséklődött.

A főbb bűncselekmény-típusok közül mindegyikben csökkenés történt. A leglátványosabb visszaesés a lopások kapcsán figyelhető meg (40-50 db/évről 10 db/év alattira), de a betöréses lopások (korábban 20-30 db/év), vagy a bódult/ittas állapotban történt járművezetés (korábban 6-7 db/év) előfordulása is mérséklődött a regisztrált esetek száma alapján.

1.7-9: 1000 lakosra jutó regisztrált bűncselekmények számának alakulása, db

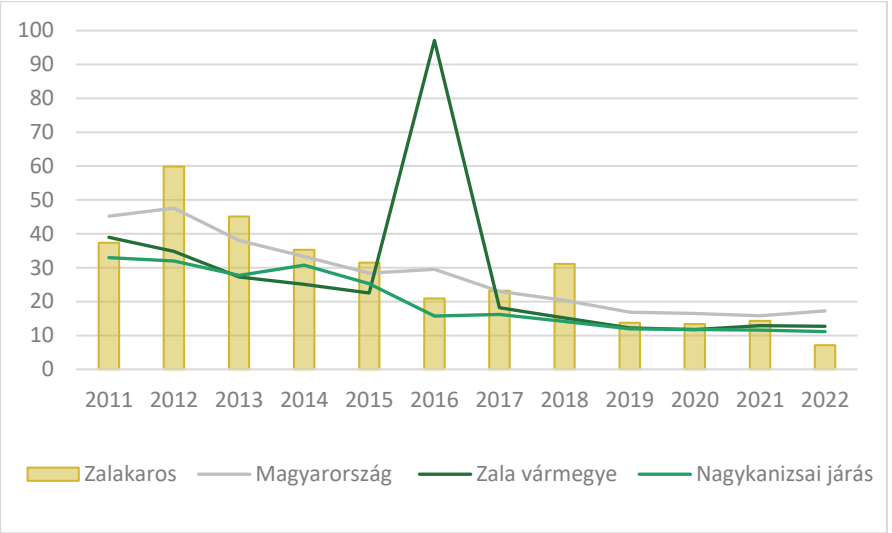

forrás: teir.hu

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

A Közösségi Ház keretein belül működnek a **művészeti csoportok,** amelyek a települési identitás alapját képezik. A gyerekek nevelésében-képzésében, az utánpótlásban nagy szerep jut a Zöld Ág táncegyüttesnek és a Rügyecske táncegyüttesnek. Itt meg kell említeni a legkisebbeket, a Búzavirág és a Gyöngyvirág népi hagyományőrző csoportot.

A néptáncegyüttesek mellett az jelentős szerepet tölt be a Dalárda-Vegyeskar, amelynek nagy közösségformáló szerepe is van. Egy korosztályos csoport, az Ezüst Klub működik az intézmény keretein belül.

[2] https://egyensulyintezet.hu/wp-content/uploads/2024/01/Telepulesindex_2024.pdf

A Karos Fúvósegyüttes 2018 nyarán B kategóriás minősítést kapott.

Színvonalas tevékenységet folytat a Zalakarosi Női Énekkar és a Vonós Kamara Együttes. Legfiatalabb csoportjuk a Bottal-fogó Táncegyüttes, amely túlnyomó többségben felnőttekből áll, 2019-ben bemutatkozhattak a bajor testvértelepülés rendezvényén.

Kiemelt szerepe van a települési identitás őrzésében a városi értéktárnak. Zalakaros Város Önkormányzata Képviselő-testülete a magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján létrehozta a **Zalakarosi Települési Értéktár Bizottságot.**

A **Zalakarosi Kulturális Egyesület** 2013-ban jött létre és célja a település kulturális életének szervezése, gazdagítása, a hagyományápolás, a művészeti csoportok tevékenységének koordinálása. Az Egyesület támogatja a művészeteket szerető emberek közösségbe szervezését, művészeti és kulturális értékek védelmét, a település kulturális életét szervező szolgáltatásokat nyújt.

A Turisztikai Egyesület, Turisztikai Nonprofit Kft. elsősorban a Zalakarosra érkező vendégek színvonalas szórakoztatását tűzte ki célul.

Zalakaros t**estvérvárosi kapcsolatokat** ápol 1991-től a németországi Puchheimmel, 1995-től az osztrák Asperhofen-nel, 2008 óta pedig a lengyel Olesnóval. Kiváló kulturális együttműködés van a horvátországi Nedeliscével, amellyel 2013 márciusában kötött szándéknyilatkozatot kulturális együttműködésről a zalakarosi Közösségi Ház és a nedeliscei KUU Seljacka sloga.

A zalakarosi Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola is diákcsere programok szervezésével, valamint a partnertelepülések gyermekei számára meghirdetett rajzpályázat rendezésével. vesz részt a város nemzetközi kapcsolatainak ápolásában.

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1 Humán közszolgáltatások

A Zalakaroson és térségében lakó emberek életminőségét jelentős mértékben meghatározza a rendelkezésre álló humán közszolgáltatások (oktatás, szociális ellátás, egészségügy, kultúra, sport stb.) elérhetősége és azok minősége.

Zalakaros a mintegy 2200 lakosával a Nagykanizsai járás második funkcionális központja, hiszen a járás 47 települése községi jogállású, így a humán közszolgáltatások tekintetében fontos szerepet betöltő település.

Oktatás, nevelés

A településen a **Zalakarosi Óvoda, Bölcsőde és Konyha** biztosítja az óvodai és bölcsődei ellátást Zalakaros mellett Zalamerenye, ill. Balatonmagyaród településeken élők számára is. Az óvodában 3 csoport működik, 75 db férőhellyel, 2022-ben 68 beíratott gyermekkel. A város lakossága az elmúlt években növekvő tendenciát mutatott, ezen belül pedig az óvodás korú gyermekek számában is a növekvő tendencia figyelhető meg, amely a jövőben óvodai kapacitásproblémákat okozhat.

Óvodai intézmény a város környezetében Csapin, Galambokon, Gelsén, Magyarszendehelyen, Felsőrajkon, Miháldon, Orosztonyon, Zalaszabarban és Zalakomárban működik.

1.8-1. ábra: Az óvodai férőhelyek száma, valamint az óvodába beírt gyermekek száma Zalakaroson, 2012-2022

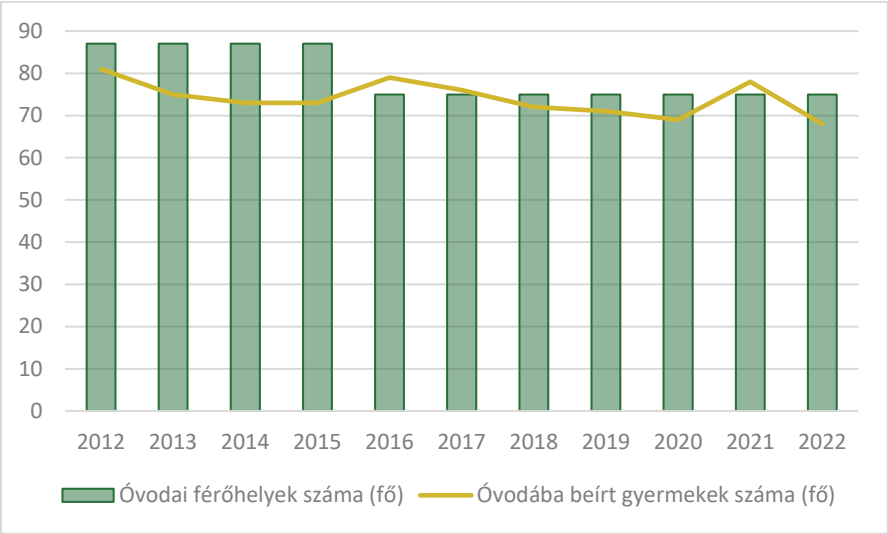

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

1.8-2. ábra: Általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban Zalakaroson, 2012-2022

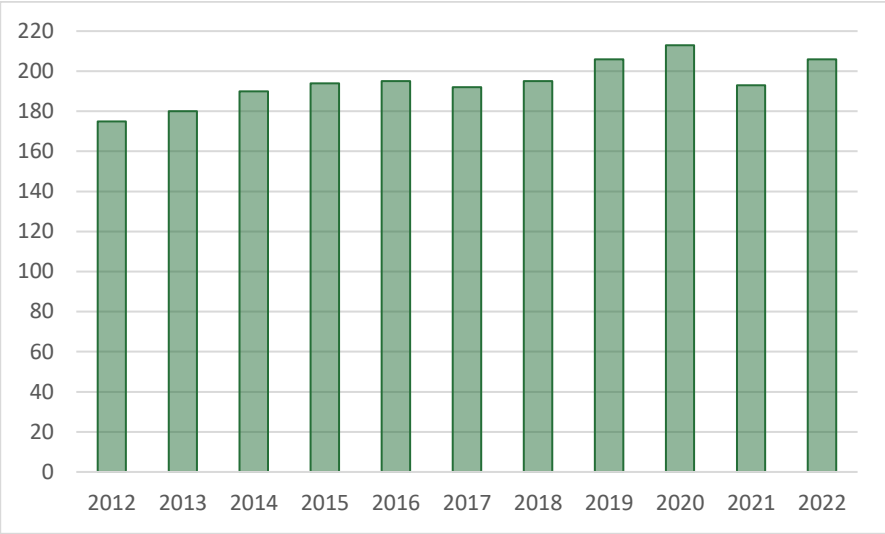

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Zalakaroson egy általános iskola működik, a Nagykanizsai Tankerületi Központ által fenntartott Zalakarosi **Móra Ferenc Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola**. Az iskola beiskolázási körzete Zalakaros, Zalamerenye, Balatonmagyaród, Garabonc, Nagyrada települések területére terjed ki. Az iskola diákjainak száma a 8 évfolyamon 2022-ben 206 tanuló volt, 19 pedagógussal. A más településről bejáró diákok száma 80 fő, amely a teljes létszám 38,8 %-át teszi ki. A zeneiskola tanulói létszáma 59 fő, akik öt tanszakon tanulnak. Képzésüket 1 főállású, 1 részmunkaidős és 6 óraadó pedagógus látja el.

A városban sem középfokú, sem felsőfokú fokú oktatási intézmény nem működik.

Egészségügy

A városban 1 fő **háziorvos** működik, aki a házi gyermekorvosi szolgálatot is ellátja, külön gyermekorvos nincs a településen. A **fogorvosi ellátást** 1 fő fogorvos biztosítja, amit jelenleg helyettes fogorvos lát el.

2022-ben az az egészségügyi alapellátás jogszabályi környezete átfogóan módosult, s 2023-tól új alapokra helyezték az **alapellátási ügyeletet.** A **zalakarosi székhelyű háziorvosi ügyelet** 2023. november 1-jétől **megszűnt**, így a háziorvosi ügyelet délután négytől este tíz óráig a **járásközpontban** érhető el mindig azonos helyen; este tíztől reggel nyolcig pedig az eddigi ügyeleti szolgáltatók helyett az Országos Mentőszolgálat irányítja a betegeket a megfelelő ellátási szintre. A **városi mentőállomás** 2006 óta üzemel, ellátási körzete igen nagy, a hozzá tartozó húsz településen kívül

(kb. 18 000 helyi lakos) a zalakarosi fürdővendégekről is az itt dolgozó mentők gondoskodnak.

2023 júliusától az önkormányzatok helyett az állam gondoskodik a **védőnői ellátásról,** a védőnők munkáltatói jogait az irányító megyei intézmény a **Zala Vármegyei Szent Rafael Kórház** gyakorolja, a települési önkormányzatoknak pedig ingyen kellett használatba adniuk az államnak a védőnői ellátásra szolgáló ingó- és ingatlanvagyont.

2023-ban az 1 fővel működő védőnői szolgálat 26 fő várandós kismamát, 146 fő kisgyermeket és 143 családot látott el. Az iskolavédőnői szolgálatot 274 fő vette igénybe. A városban 1 db gyógyszertár található.

A járásban, így Zalakaroson **is a kórházi ellátást** a nagykanizsai Kanizsai Dorottya Kórház biztosítja, amely egyben szakorvosi ellátást is nyújt. Gyógyászati kezelések a Zalakarosi Fürdőben érhetők el.

A városban a gyógyturizmushoz kapcsolódóan masszázs típusú szolgáltatások, valamint gyógytornász érhető el. A szolgáltatások igen népszerűek a helyi lakosok körében.

Szociális ellátás

A Nagykanizsai járásban 6 db bölcsőde és 3 db családi bölcsőde működik, ezek közül 4 db bölcsőde Nagykanizsán, 1 db Nagyrécsén és 1 db Zalakaroson, a családi bölcsődék közül 2 db Nagykanizsán és 1 db pedig Szepetneken található.

A **zalakarosi bölcsőde** az óvodával és a városi konyhával összevont intézményként működik és a három éven aluli gyermekek napközbeni ellátását biztosítja. Az intézmény ellátási területe Zalakaros Város közigazgatási területe, valamint feladatellátási megállapodás alapján szabad kapacitás esetén Zalamerenye, Balatonmagyaród, Garabonc, Nagyrada, Galambok és Zalakomár települések közigazgatási területére terjed ki.

A bölcsőde férőhelyeinek száma 26 fő, ami 100 %-os kapacitáskihasználtsággal működik, 2 csoportban.

A bölcsődével és óvodával egy intézményként működő főzőkonyha a bölcsődés, óvodás, iskolás gyermekek, szociális és vendégétkezők ellátását biztosítja, napi átlagban 470-500 fő részére.

1.8-3. ábra: A bölcsődei férőhelyek száma, valamint a bölcsődébe beírt gyermekek száma Zalakaroson, 2012-2022

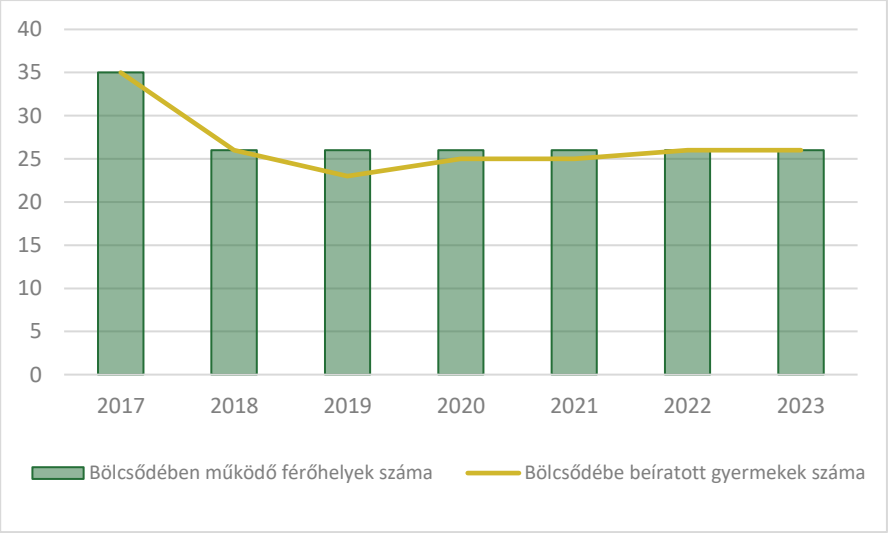

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A **Zalakarosi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat** illetékességi területe Zalakarosra és Zalamerenyére terjed ki. Az intézmény a Zrínyi utca 2. szám alatt működik, amely egyben a **Szociális Alapellátó Szolgálatnak** is helyet ad. A házi segítségnyújtást Zalakaros Kistérség Többcélú Társulása biztosítja. A szolgáltatás ellátási területe: Balatonmagyaród, Pat, Zalaújlak, Csapi, Zalakaros, Zalamerenye, Garabonc, Nagyrada, Zalaszabar, Orosztony, Kerecseny, Kilimán, Gelse, Gelsesziget, Kisrécse, Zalasárszeg, Galambok,

Sand, Zalakomár, Kacorlak. 2023-ban a házigondozásban összesen 86 fő részesült.

1.8-1. táblázat: A szociális feladatellátás főbb jellemzői

	Szociális étkeztetésben részesülők száma (fő)	Házi segitségnyújtásban részesülők száma (fő)	Jelzőrendszeres házi segítségnyújtásban részesülők száma (fő)
2014	78	15	2
2015	87	13	1
2016	93	20	1
2017	87	24	2
2018	105	29	4
2019	121	29	4
2020	138	28	n. a.
2021	116	25	n. a.
2022	115	33	3
2023	106	27	6

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Kultúra

A városban a művelődési élet központja a **Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár,** amely két külön épületben működik. A Közösségi Ház 2014. év elején életveszélyes állapota miatt lebontásra került. A művészeti csoportok működése és a rendezvények nagy részének lebonyolítása két éven keresztül a Móra Ferenc Általános Iskolában történt, továbbá a strandfürdő tetőterében, illetve az új közösségi helyszínként megjelenő Hegyalja u. 40. szám alatti Civil Házban. Pályázati forrásból – EFOP -4.1.7.16-2017-00213 sz. A zalakarosi Civil Ház bővítése az egész életen át tartó tanulás jegyében c. projektet, 19.963.948 Ft támogatási összegben – a Civil Ház egy nagyteremmel kiegészült, így 2019-től minden művészeti csoport a Civil Házban tartja próbáit. A Civil Ház nagyteremmel való bővítése révén a közösségi képzési és tehetséggondozó helyi szintű szolgáltatást biztosító infrastruktúra fejlesztése valósult meg.

A **könyvtár** a Liget utcában kap helyet, a beiratkozott olvasók szám kicsit több, mint 300 fő, könyvtári állományának száma több mint 16 000 db, amelynek kb. negyede forog napi használatban a kölcsönzések által.

A Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár a városi programokon túl a nem formális, valamint az informális tanulás színtere. Az itt zajló foglalkozások között szerepelt a német nyelvtanfolyam, különböző témájú ismeretterjesztő előadások (természettudományi, borászati, mezőgazdasági, egészségügyi), hímző szakkör. A hagyományok ápolása és a továbbképzések jegyében az intézmény kézműves és OKJ-s tanfolyamoknak is helyet biztosít. Említésre érdemelnek még a rendszeres művelődési közösségek foglalkozásai, fórumok, civil szervezetek összejövetelei.

A **kertmozi és szabadtéri színpad** arculata és állaga kettős: a 2007. évi felújítás óta az alsó öltözőépület modern, szép, a felső épület állapota kívánni valót hagy maga után. A 2014-ben először került sor digitális vetítésre, amelyet a Kertmozi a vetítőgép kölcsönzésével tudott megoldani, a hangtechnikát sikerült kicserélni, 2019-ben új Led világítást kapott az épület, ugyanakkor a felső épület hiányosságainak problémái még nem megoldottak. A mozi szünidőben (június 15-augusztus 31-ig) üzemel, 2014-ben az előző évekhez képest növekedett a nézőszám, amely köszönhető a modernizált mozigépnek, az új technikának és a jól ki-választott filmeknek. Az intézmény szabadtéri színpadként is működik, amely helyet ad a folklór- és színházi esteknek, valamint a városnapi hivatalos ünnepségnek is. A létesítmény kettős funkcióban való működése továbbra is indokolt, de szükséges a programok bővítése. 2017-ben sikerült vásárolni az Önkormányzatnak digitális vetítőgépet (BARCO), a mozi szépszámú látogatottsága gazdasági szempontból is jónak mondható, ugyanis nyereséget termel.

A GINOP-7.1.9-17-2017-00004 projekt keretében az egykori sportpálya helyén épült meg a **Karos Korzó rendezvényközpont**, illetve ehhez kapcsolódóan a terület átfogó rendezése is megtörtént. A **Rendezvényközpont** fogadóépületben az időjárástól függetlenül megrendezésre kerülő kiállítások, koncertek, tematikus termékbemutatók és egyéb rendezvények több generáció számára biztosítják az igényes kikapcsolódást, ugyanakkor a térségben működő egyéb attrakcióknak (Kis-Balaton attrakciói, Festetics Kastély, Balaton Múzeum stb.) és a kkv szektornak is lehetőséget kínálnak szolgáltatásaik bemutatásához, értékesítéséhez. A Karos Korzó fogadóépület kiemelt funkciói, szolgáltatásai: térségi „front desk", élmény, Kultúra, Zalacarte Applikáció, Egyéb funkciók.

Az intézmények mellett Zalakaros kulturális életében a **civil szervezetek** is hasznos és nélkülözhetetlen szerepet töltenek be. A KSH adatai alapján 2022-ben 13 civil szervezet működött zalakarosi székhellyel.

Egyházak közül a római katolikus egyház van jelen településen. Az 1866-ban épült Szent Anna kápolna Zalakaros régi központjában található. Az Isteni Irgalmasság templom ad helyet a római katolikus plébániának. Újszerűsége annak köszönhető, hogy a megyéspüspök 2014 tavaszán emelte plébánia rangra Zalakarost, kiszakítva a Galamboki Plébánia területéből. Az alapítás legfőbb oka, hogy Zalakaros közigazgatásilag várossá, a fürdőnek köszönhetően pedig turisztikai központtá vált, a sok vendég számára pedig egyre inkább kicsinynek bizonyult a Szent Anna templom.

A város életével kapcsolatos információkról a **Karosi Kronikából** lehet tájékozódni.

Sport

A sportolási lehetőségeket a városban a Liget u. 28. sz. alatt található **sportudvar** biztosítja, ahol a tenisz, a labdarúgás (műfüves pálya), a kosárlabda és az atlétika kedvelői találhatnak maguknak megfelelő teret. A sportudvar a Közösségi Ház és Könyvtár felügyelete alatt működik. A Termál utcai **Sportcentrumban** emellett salakos teniszpálya, füves labdarúgópálya, füves labdarúgó edzőpálya, aszfaltos kézilabdapálya, aszfaltos kosárlabdapálya, atlétikapálya áll rendelkezésre. Az **általános iskola tornaterme** emellett tenisz-, futball-, kézilabda-és kosárlabdapályáknak ad otthont.

A Szőlő utcai **Arborétum és Rendezvénytérben** 400 m hosszú, rekortán futópálya, salakos teniszpálya, kondipark, ill. napozó és jóga park található, a vízi élményekre és sportokra vágyók pedig a **Zalakarosi Fürdő** nyújt széleskörű szolgáltatást, ahol homokos strandpálya is található.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Zalakaros városa a Helyi Esélyegyenlőségi Program elkészítését az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (továbbiakban: Ebktv.) előírásai alapján készítette el, a jelenleg hatályos **Helyi Esélyegyenlőségi Program** a 2024 és 2029 közötti időszakra szól, amelyet **Zalakaros Város Önkormányzata Képviselő-testülete a 61/2024. (IV. 29.) sz. határozatával fogadott el**. A Helyi Esélyegyenlőségi Program intézkedési tervének a célja olyan beavatkozások tervezése, amelyek a helyzetértékelésben felvetett problémákra nyújtanak megoldást. A beavatkozások megvalósítása javítja az esélyegyenlőségi célcsoportokhoz tartozók helyzetét.

Az önkormányzat célja ez alapján, hogy minden lakója számára elérhetővé tegye a közszolgáltatásokat. Az esélyegyenlőség elérését segítő célok megvalósításának lépéseit, forrásigényét és végrehajtásuk ütemezését a Helyi Esélyegyenlőségi Program Intézkedési Terve tartalmazza.

1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Zalakaros gazdaságát az 1960-as évek közepéig a mezőgazdaság határozta meg, amelyben kiemelkedő szerepe volt az állattenyésztésnek, illetve a szőlőművelésnek és a bortermelésnek. A 1000 főnél kisebb lélekszámú település számottevő iparral, központi szerepkörrel a közigazgatásban nem rendelkezett.

Zalakaros területén 1962-ben egy szénhidrogén-kutató próbafúrás eredményeként olaj helyett magas hőfokú, ásványi anyagokban gazdag **termálvizet találtak, amely a település gazdasági fejlődését új pályára állította.** 1965-ben megnyílt a termálfürdő, amelyet 1966-ban már 49 ezer, 1970 pedig 150 ezer látogatót fogadott. A termálvíz 1971-ben gyógyvíz, a fürdő 1978-ban gyógyfürdő, a település pedig gyógyhely minősítést kapott, szálláshely-kapacitása pedig jelentős mértékben bővült. A fürdő látogatottsági csúcsa 1988-ban volt, amikor azt közel 1 millió látogató kereste fel. Zalakaros 1997-ben kapott városi címet, gazdasági súlya népességszámához viszonyítva jelentősebb. A Nagykanizsai járás 2022-es népességének 3,2%-át tömörítő Zalakaroson működött a járási székhellyel rendelkező vállalkozások 4,1%-a. Legalább 250 fős zalakarosi székhelyű nagyvállalkozás viszont nem volt a településen a KSH foglalkoztatotti létszámokról rendelkezésre álló adatai alapján. A 2022. évi népszámlálás adatai alapján **zalakarosi munkahellyel közel 1700 fő rendelkezett, 70%-uk a városon kívülről járt be dolgozni**.

2022-ben a zalakarosi székhellyel működő vállalkozások közel negyede a Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban tevékenykedett. **A legnagyobb árbevétellel** (közel 3 milliárd forint árbevétel a ceginformacio.hu adatai alapján) **rendelkező zalakarosi székhelyű vállalat 2023-ban a Zalakarosi Fürdő Zrt. volt.** A zalakarosi fürdő, mint a település kiemelt turisztikai attrakciója komoly szerepet játszik abban, hogy **Zalakaros az eltöltött vendégéjszakák száma alapján a hetedik legnépszerűbb település volt Magyarországon 2023-ban**.

1.9-1. táblázat: Működő vállalkozások száma Zalakaroson, 2022

	Működő vállalkozások száma	Összes vállalkozás arányában
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	7	**2.6%**
Feldolgozóipar	12	**4.5%**
Építőipar	29	**10.9%**
Kereskedelem, gépjárműjavítás	27	**10.2%**
Szállítás, raktározás	7	**2.6%**
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	64	**24.2%**
Információ, kommunikáció	7	**2.6%**
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	5	**1.9%**
Ingatlanügyletek	15	**5.7%**
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	32	**12.1%**
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	18	**6.8%**
Oktatás	5	**1.9%**
Humán-egészségügyi ellátás	9	**3.4%**
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	5	**1.9%**
Egyéb szolgáltatás	23	**8.7%**
Összesen	**265**	**100.0%**

Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis

Zalakaros gazdaságában a turizmus jelentőségét az is jelzi, hogy 2022-ben **az egy főre jutó idegenforgalmi adóbevétel** (129 040 forint) a szintén Zala vármegyei **Márokföldet követően a településen volt Magyarországon a legmagasabb**; az adóbevétel összértéke (291 millió forint) pedig 5 településen volt nagyobb (Budapest, Siófok, Hajdúszoboszló, Hévíz,

Balatonfüred), mint Zalakaroson. Megemlítendő továbbá, hogy **Zalakarossal együtt mindössze 3 városban haladta meg az önkormányzat idegenforgalmi adóbevétele az iparűzési adóbevételt 2022-ben, de ezek közül Zalakaroson a legnagyobb mértékben, 45,3%-kal** (Visegrádon 45%-kal, Hévízen 35,7%-kal).

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Mezőgazdaság

A 2020. évi Agrárcenzus alkalmával **62 gazdaságot í**rtak össze Zalakaroson. A zalakarosi gazdaságok használatában lévő **413 hektárnyi mezőgazdasági terület közel 70%-a szántó, 27%-a gyep, 2-2%-a pedig gyümölcsös és szőlőterület** (ezen felül 1 hektárnyi konyhakerti terület) volt. A szőlőterületek kapcsán kiemelendő, hogy Zalakaros része a Balatoni borrégióhoz tartozó **Zalai borvidék** Szentgyörgyvári körzetének.

A zalakarosi haszonállat-állomány nagysága a 2020. évi Agrárcenzus alapján nem számottevő, mindössze 22 állategység. A haszonállatok közül a legnagyobb a tyúkok mintegy 300 darabos állománya volt.

A Mezőgazdaság, erdőgazdaság, halászat nemzetgazdasági ágban 2022-ben zalakarosi székhellyel működő 7 vállalkozás mikrovállalkozás volt foglalkoztatotti létszáma alapján (kevesebb, mint 10 főt foglalkoztatott – ezek közül 2 vállalkozás esetében a KSH adatbázisa alapján nem egyértelmű, hogy 0 vagy ismeretlen a foglalkoztatottak létszáma). Főtevékenysége alapján 3 vállalkozás erdőgazdálkodással, 3 növénytermesztéssel és 1 vegyes gazdálkodással foglalkozott.

Ipar

Zalakaroson a 2022-ben működő 12 feldolgozóipari és 29 építőipari vállalkozás közül mindössze 1 építőipari vállalkozás foglalkoztatotti létszáma haladta meg a 10 főt (2 vállalkozás foglalkoztatotti létszáma alapján 0 fő vagy ismeretlen kategóriába került a KSH adatbázisában). Az ipar tehát nem képezi hangsúlyos szektorát a város gazdaságának. 2017-ben ugyanakkor európai uniós támogatást nyert az önkormányzat iparterület fejlesztéséhez és a barnamezős projekt eredményeként az egykori ló- és marhaistállók helyén elkészült üzemcsarnokot 2019-ben avatták fel. 2017 és 2022 között a zalakarosi székhelyű építőipari vállalkozások száma megduplázódott és a feldolgozóipariaké is jelentős mértékben, 78%-kal növekedett.

Szolgáltatások

2022-ben a zalakarosi székhellyel rendelkező vállalkozások közel 82%-a a szolgáltató szektorban működött. Ezek jelentős része kötődik a turizmushoz, ezért annak jellemzőit részletesen önálló alfejezetben tárgyaljuk. 2023 decemberében a városban egy nagykereskedelmi raktár, egy üzemanyagtöltő-állomás, 17 élelemiszer és élelmiszer jellegű vegyes-, valamint 28 nem élelmiszertermék jellegű kiskereskedelmi üzlet működött a KSH adatai alapján.

Turizmus

Zalakaros része a Balaton turisztikai térségnek, legfőbb attrakciója a Zalakarosi Fürdő, amelyet 2023-ban 586 ezer látogató keresett fel. Az Egyéb szolgáltatás nemzetgazdasági ágban működő Zalakarosi Fürdő Zrt. a város egyik legfőbb foglalkoztatója (foglalkoztatottjainak száma 2024 júliusában 145 fő volt a ceginformacio.hu adatai alapján). A város másik 3, legalább 50 főt foglalkoztató zalakarosi székhelyű vállalkozása közül a KAROSINVEST Zrt. (foglalkoztatottjainak száma 2024 júliusában 137 fő volt a ceginformacio.hu adatai alapján) és a MenDan Hotel Kft. (foglalkoztatottjainak száma 2024 júliusában 186 fő) a Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban tevékenykedik. Megemlítendő továbbá, hogy több olyan vállalkozás (például szálláshely-szolgáltató) is működik Zalakaroson, amelynek székhelye nem a városban található, jóllehet jelentős foglalkoztatók.

Zalakaroson 2023 júliusában 376 szálláshelyegység működött, amelyek összesen 7527 férőhellyel rendelkeztek. A szálláshelyeken kiadható férőhelyek száma mindössze 8 településen haladta meg a zalakarosit Magyarországon. A Zalakaroson működő szálláshelyegységek 93%-a magán- és egyéb szálláshely, 7%-a pedig kereskedelmi szálláshely volt 2023-ban, az utóbbiak viszont összesen 43%-kal több kiadható férőhellyel (4425 darab) rendelkeztek, mint az előbbiek (3102 darab). A város 25 kereskedelmi szálláshelye közül 13 szálloda, 8 panzió és 4 egyéb kereskedelmi szállástípus (üdülőháztelep, kemping, közösségi szálláshely). A szálloda típusú egységek (szálloda, panzió) férőhelykapacitás-kihasználtsága július és augusztus hónapokban lényegesen magasabb (2023-ban 73,6% és 79,1% volt), mint az év többi hónapjában. Ezt egyrészt az indokolja, hogy a fürdő egyik fő célcsoportja a családosok a nyári szünidőhöz igazodva ekkor tudják azt elsősorban felkeresni, másrészt a fürdő szolgáltatásainak legszélesebb palettája is a nyár folyamán érhető el.

A Zalakaroson eltöltött vendégéjszakák száma 2012 és 2019 között folyamatosan emelkedett, majd 2020-ban döntően a koronavírus-járvány által előidézett helyzet miatt közel 39%-kal csökkent az előző évhez képest. Ezt követően a fürdővárosban eltöltött vendégéjszakák száma ismét növekedésnek indult, 2022-ben már meghaladta a járvány előtti évtized csúcsértékét, 814 175 darab volt. 2023-ban viszont a vendégéjszakák száma újra csökkent, az előző évihez képest mintegy 10%-kal.

1.9-2. ábra: Szálloda típusú egységek férőhelykapacitás-kihasználtsága Zalakaroson 2023-ban, %

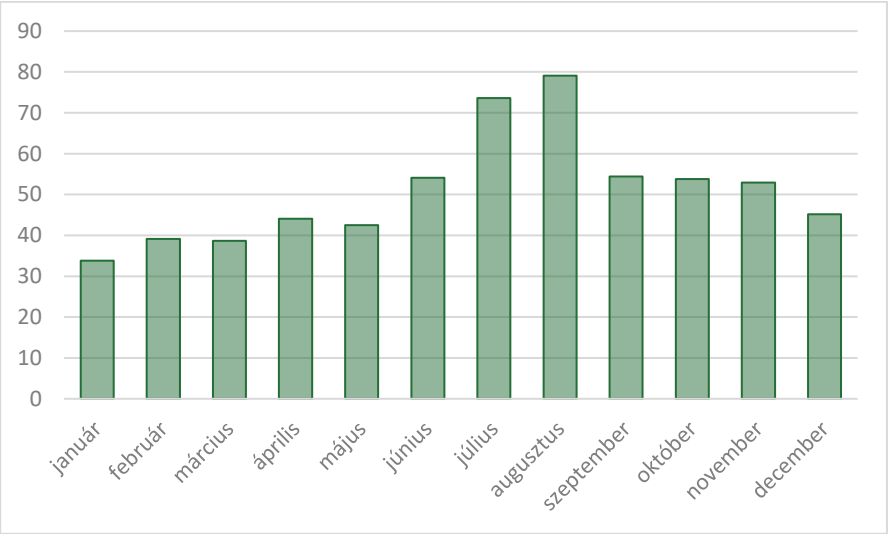

Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis

A szállóvendég-forgalom nagyságrendileg 80%-át a belföldi vendégek adják (a koronavírus-járvány által leginkább érintett 2020-as és 2021-es évben körülbelül 90%-át), a külföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje a zalai fürdővárosban viszont magasabb, mint belföldieké (2023-ban előbbieké 3,4; utóbbiaké 2,7 nap volt). Kedvezőtlen tendencia viszont, hogy a külföldi és a belföldi vendégek átlagos tartózkodási ideje is csökkent az elmúlt 10 évben (2013-ban előbbi 5,7 nap, utóbbi 3,3 nap volt). A koronavírus-járványt megelőzően, 2019-ben a belföldi vendégek 22%-a Zala vármegyéből, 16%-a Budapestről és további 13%-a Pest vármegyéből érkezett Halász Imre “Titkunk a vizünk” Zalakaros fürdőjének fél évszázadáról szóló könyvében publikált adatok alapján.

1.9-3. ábra: Zalakaroson eltöltött vendégéjszakák száma 2010-2023 között, db

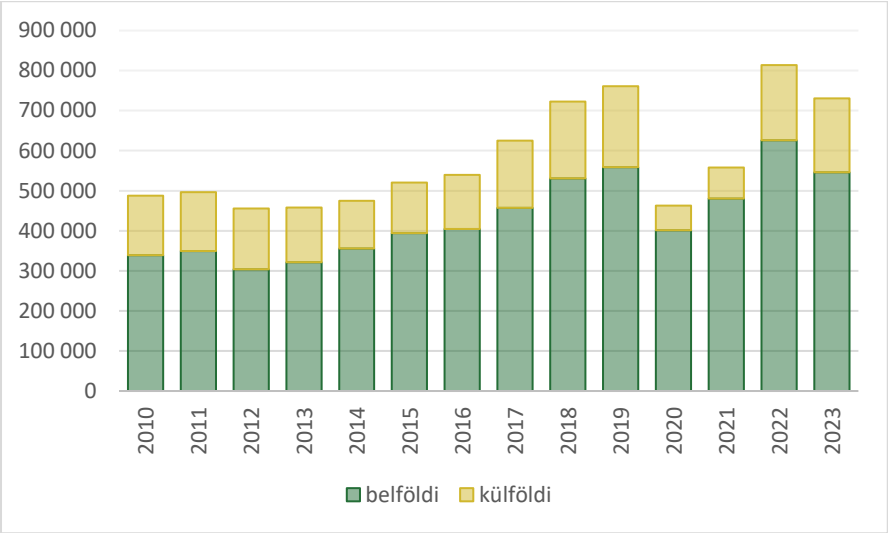

Adatok forrása: KSH Tájékoztatási adatbázis (2010-2020: kereskedelmi és üzleti célú szálláshelyek vendégforgalma, 2021-2023: turisztikai szálláshelyek vendégforgalma alapján)

Az igyutazunk.hu-n publikált adatok alapján 2022-ben a külföldiek közül a legtöbb vendégéjszakát a Csehországból (45%; különösen a Park Inn vendégeinek köszönhetően), Németországból (23%), Szlovákiából és Ausztriából (9-9%) érkezők töltötték a zalakarosi szálláshelyeken (a 2010-es években azonban a legfőbb küldőpiac még Németország volt, 2014-ben a külföldi vendégek 47%-a, 2019-ben 37%-a volt német). A város szálláshelyeinek árbevétele 2022-ben összesen mintegy 15,3 milliárd forintot tett ki, amelynek 94%-át a szállodák realizálták. A szálláshelyi költésekből 1,8 milliárd forintnyit, a belföldi vendégek teljes költésének 15%-át SZÉP Kártyáról fedezték a látogatók.

A KSH adatai alapján 2022-ben a zalakarosi kereskedelmi szálláshelyeken egy szoba átlagára 28 296 forint, egy szoba egy működési napjára eső szállásdíjbevétel (REVPAR) értéke pedig 15 695 forint volt. Mindkét érték **meghaladta a Balaton turisztikai térségre jellemző vonatkozó értéket** (előbbi 3%-kal, utóbbi 26%-kal), amelynek Zalakaros is részét képezi. A szobák átlagos ára, illetve a REVPAR értéke Zalakaroson és a Balaton turisztikai térségben is növekedett 2023-ra, de a növekedés mértéke Zalakaroson volt magasabb. 2023-ban egy szoba átlagára 34360 forint, a REVPAR értéke 18094 forint volt Zalakaroson.

2023 decemberében Zalakaroson a KSH adatai alapján 76 vendéglátóhely működött. Ezek közül 49 étterem, illetve büfé, 16 italbolt, 9 cukrászda, valamint 2 munkahelyi és közétkeztetést végző vendéglátóhely volt. A térség bor- és gasztroturizmusa szempontjából kiemelendő, hogy 2020 óta működik a Zalai Borút Egyesület, a Dobronaki Környezetvédelmi és Idegenforgalmi Közintézet, valamint a Zalakarosi Turisztikai Nonprofit Kft. fejlesztésével az Interreg V-A Szlovénia–Magyarország együttműködési program keretében létrehozott **Pincenavigátor webalkalmazás**. Utóbbi négy nyelven (magyar, szlovén, német, angol) is elérhető, a Zala vármegyei és a szlovéniai muravidéki borturisztikai állomások bejárását segíti, az alkalmazáson keresztül igényelhető pincekártyával pedig kedvezményeket kaphatnak az elfogadóhelyeken a látogatók. A Pincenavigátorban szereplő 4 bortúra-útvonal közül 2 a zalakarosi Tourinform irodától indul, amely 2020-ban újult meg a Kisfaludy Fejlesztési Program keretében. A Zalakarosi Turisztikai Egyesület Fenntartásában működő iroda évente 35 ezer látogatói megkeresést kezel.

A bor- és gasztro-, illetve a fürdő- és egészségturizmus mellett érdemes megemlíteni, hogy Zalakaroson, illetve térségében az **aktív- és ökoturizmus** is egyre meghatározóbbá válik. A 2016-ban átadott, európai uniós támogatással kialakított termáltó és ökopart a város népszerű kirándulóhelyévé vált. Számos látogató keresi fel az Erdészkilátót, az arborétum parkokat, az Égerösvényt és a Csiga-túra tanösvényt is. (Az Éger tanösvény 2016-ban az Év Ökoturisztikai Létesítménye pályázaton

tanösvény kategóriában 2. helyezést ért el.) A város közelében található továbbá a Balaton-felvidéki Nemzeti Park több látogatóhelye (Kápolnapusztai Bivalyrezervátum, Kis-Balaton Látogatóközpont, Fekete István-emlékhely, illetve a 2024-ben felújítás alatt álló Vörsi Tájház). A Zalakaroson áthaladó túraútvonalak közül a legismertebb a Rockenbauer Pál Dél-Dunántúli Kéktúra, amelyről kis kitérővel a nagybakónaki Kőszikla-szurdok is megközelíthető. A kerékpáros turizmust a térségben a folyamatosan bővülő kerékpárút-hálózat ösztönzi. A BalatonBike365 weboldalán, amelynek célja többek között, hogy a Balaton turisztikai fejlesztési térségében nőjön a kerékpáros turizmus volumene és aránya, egy Zalakarost érintő túraútvonal szerepel (Kis-Balaton kerülő Zalakarosról – Kék C). Ezen felül 4 szolgáltató pont (3 szálláshely és a Zalakarosi Fürdő Zrt.) található a városban a weboldal információi alapján.

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fejlesztési elképzelése

2022-ben az 1000 lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma Zalakaroson 325 darab volt, jelentős mértékben meghaladta az országos (190 darab), a vármegyei (201 darab) és a járási átlagot (197 darab). A mutató értéke azonban Zalakaroson alacsonyabb, mint a 2010-es évek második felében (2018-ban 372 darab regisztrált vállalkozás jutott 1000 főre). Ennek hátterében elsősorban a város népességének növekedése áll, jóllehet a regisztrált vállalkozások száma is visszaesett a koronavírus-járvány következtében, 2020-ban 5%-kal az előző évihez képest. 2023-ra viszont már több (755 darab) regisztrált vállalkozás volt a városban, mint a járványt megelőzően. 2022-ben a 732 zalakarosi székhelyű regisztrált vállalkozás közül 265 működött. Utóbbiak közel 66%-a volt önálló, 34%-a társas és kevesebb, mint 1%-a egyéb gazdasági szervezet.

2022-ben a zalakarosi székhelyű vállalkozások (nem számítva a KSH adatai alapján 0, illetve ismeretlen foglalkoztatotti létszámmal rendelkező vállalkozásokat), 89%-a 5 főnél, 94%-a 10 főnél alacsonyabb foglalkoztatotti létszámmal rendelkező mikrovállalkozás volt. A foglalkoztatotti létszám alapján legnagyobb, középvállalatnak minősülő vállalatok száma (4 darab 2022-ben) csökkent a koronavírus-járványt megelőző évhez képest (2019-ben 6 darab volt).

A döntően kis tőkeerejű vállalatok fejlesztése szempontjából kiemelt szerepe van a külső, például európai uniós támogatásoknak. A 2014–2020 európai uniós költségvetési ciklusban azonban mindössze egy olyan támogatott projekt volt a városban (MenDan Hotel épületének energiahatékonysági és megújuló energiára épülő fejlesztése, összköltsége: 106,6 millió forint), amelynek az összköltsége meghaladta a 100 millió forintot és nem a városi önkormányzat valósította meg (a Széchenyi 2020 Pénzügyi Eszközökből is mindössze a MenDan Hotel Kft. 270 millió forint értékű forgóeszköz-finanszírozása haladta meg a 100 millió forintot). A jelenlegi európai uniós költségvetési ciklusban még nincs olyan támogatott zalakarosi projekt, amelynek összköltsége meghaladná a 100 millió forintot és nem a városi önkormányzat a megvalósítója.

Az európai uniós támogatási konstrukciók korlátozott mértékben vehetők igénybe turisztikai fejlesztésekre, amelyek a fürdőváros szempontjából kulcsfontosságúak. Ugyanakkor az elmúlt években számos állami forrás célozta a turizmus fejlesztését, amelyekből Zalakaroson működő vállalkozások is részesültek. Például a Karosinvest Zrt. a mintegy 1 milliárd forint összköltségű, a Hotel Karos Spa felújítását célzó projektjéhez a Kisfaludy Programból közel 350 millió forint, a Zalakarosi Gyógyfürdő 220 millió forint értékű szauna park fejlesztési projektje pedig 100 millió forint állami támogatásban részesült. Kiemelendő, hogy a Zalakarosi Gyógyfürdő 2023-ban saját forrásból valósította meg azt a mintegy 200 millió forintos beruházást, amelynek eredményeképp geotermikus energia hasznosításával sikerült kiváltatni a fürdő közel teljes gázfogyasztását.

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Zalakaros gazdasága jelentős mértékben a turizmusra épül és azon belül a fürdő, mint legfőbb turisztikai attrakció köré szerveződik. A város gazdasági versenyképességét ennek fényében meghatározza, hogy a fürdő hogyan tud lépést tartani a versenytársakkal és azokhoz képest fejlődni. Ebből a szempontból különösen kedvezőnek ítélhető, hogy az energiaárak jelentős növekedésére a fürdő már reagált a gázról geotermikus energiára történő átállással. Mindazonáltal nemcsak a fürdő, hanem a város turizmusának egésze szempontjából kulcskérdés, hogy az egyes érdekelt szereplők hogyan reagálnak az új tendenciákra a piacon (pl. a vendégek kevesebb időt töltenek egy helyen, de több, illetve magasabb szintű szolgáltatásokra vágynak). Emellett a turizmusra alapozott gazdaság korábban meglévő kihívásai (pl. munkaerő szervezése a szezonjelleghez igazodva) továbbra is megmaradnak.

A város gazdasági versenyképességét a turisztikai kínálat szélesítése, illetve általában véve a gazdasági szerkezet diverzifikálása is növelheti. Utóbbi kifejezetten indokolt annak fényében, hogy a turizmus különösen érzékeny az olyan hatásokra, mint a járványok vagy a háborúk, amelyek száma az elmúlt évek tapasztalatai alapján a jövőben várhatóan inkább növekedni fog. A turizmust a klímaváltozás is jelentős mértékben befolyásolja, a fürdőváros esetében gazdasági következményei kezdetben akár pozitívak is lehetnek (például meghosszabbodik a szezon), de hosszú távon valószínűleg inkább negatív hatásokat eredményez (például a hűtési költségek növekedése, egyes időszakokat már nem választanak utazásra az emberek a nagy meleg miatt).

Zalakaros gazdasági versenyképességét növeli, hogy a város számos díjjal büszkélkedhetett. 2022-ben a város az Év Turisztikai Települése versenyen III. helyezett lett és ugyanebben az évben elnyerte a Virágos Magyarország verseny fődíját kisváros kategóriában. Utóbbi versenyen 2023-ban Zalakaros a Magyar Tájépítészek Szövetségének különdíjában részesült, 2024-ben pedig Debrecennel együtt képviseli hazánkat a város az Entente Florale Europe nemzetközi tájépítészeti és virágosítási versenyen (ugyanezen a versenyen 2003-ban ezüst minősítést szerzett a város miután 2002-ben a hazai versenyen I. helyezést ért el). A versenyeken elért sikerek nemcsak a turisztikai forgalmat növelhetik, hanem a helyi identitást is erősítik és hatással van a közösségek formálódására.

Zalakaros gazdasági versenyképességére a város elérhetősége is hatással van, amely kedvező abban a tekintetben, hogy az M7-es autópálya 10 perc, a Hévíz-Balaton nemzetközi repülőtér pedig alig több, mint 20 perc közúton a városból. Ugyanakkor Zalakaros versenyképességét növelné, ha a fő külföldi küldőpiacai felé a gyorsforgalmi úthálózat hiányai megszűnnének, illetve a térségben található kerékpárutak hálózattá kapcsolódnának össze.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok

Zalakaroson a 2022. évi népszámlálás adatai alapján 1202 lakás volt, 180-cal több, mint az előző, 2011. évi népszámláláskor. A KSH lakások használatbavételi engedélyét figyelembe vevő adatai alapján viszont 2011 és 2022 között mindössze 43 lakás épült a városban. Az ellentmondást valószínűleg az okozza, hogy 2011 és 2022 között több olyan egy darab használatbavételi engedéllyel rendelkező lakás is épült Zalakaroson, amely valójában több lakás, csak azok osztatlan közös tulajdonban vannak.

A Zalakaroson értékesített használt lakosok száma 2014 és 2021 között évről évre emelkedett, 2021-ben már 89 használt lakást adtak el a városban. 2022-ben viszont az előző évhez képest kevesebbet, 62-t. Az értékesített használt lakások átlagos ára viszont 2022-ben is tovább növekedett, közel 34,5 millió forint volt, amivel az országos (27,6 millió Ft) és a vármegyei (22,1 millió Ft) átlagot is jelentős mértékben meghaladta.

1.9-1. ábra: Zalakaroson értékesített használt lakások száma (db) és átlagos ára (millió Ft) 2011-2022 között

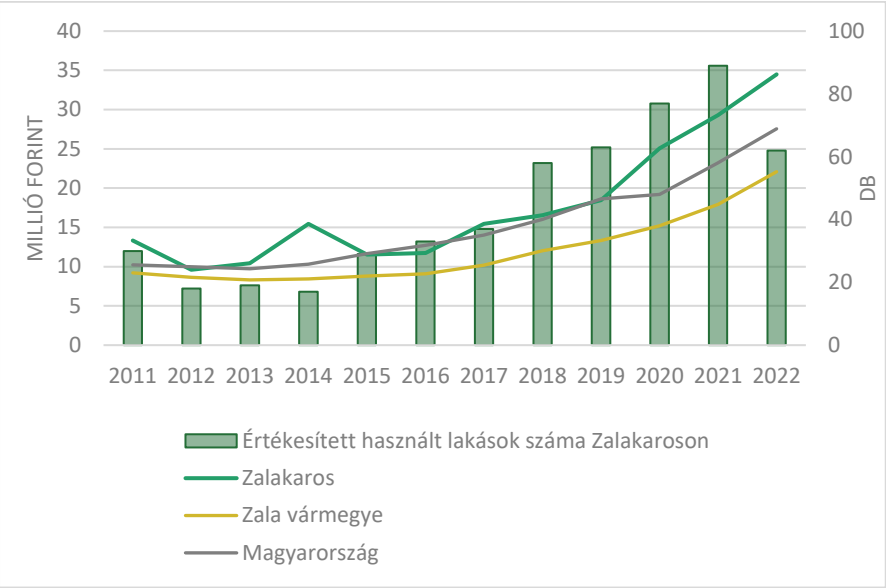

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Költségvetés

A költségvetési tervek alapján az elmúlt években a kiadási főösszeg minimálisan haladta meg a bevételi főösszeget. Ez alól kivétel a Covid járvány időszaka, amikor jelentős hiányt könyvelhetett el a költségvetés. A költségvetési hiányt különböző külső és belső forrásokból finanszírozta az önkormányzat.

1.10-1. ábra: Zalakaros költségvetése, milliárd Ft

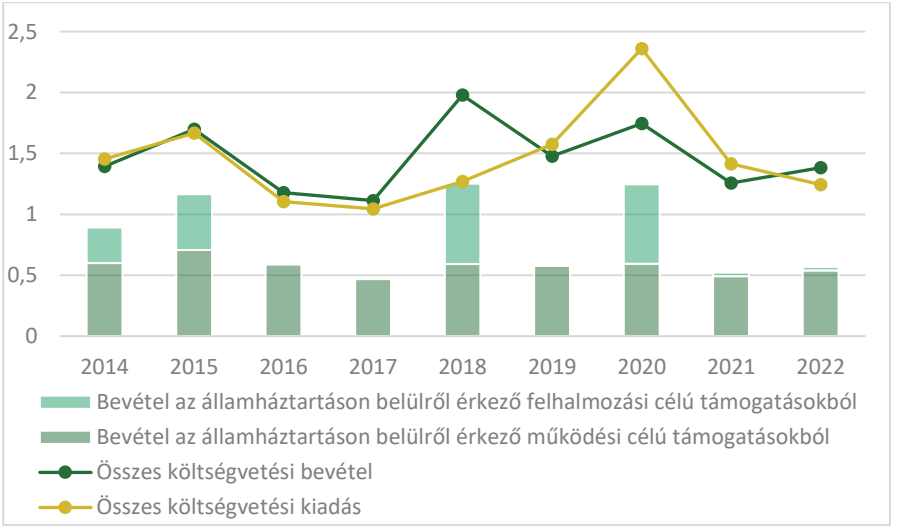

Forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

Vagyongazdálkodás

A városban a vagyongazdálkodás kereteit az önkormányzat képviselő-testületének 14/2004. (IV.21.) önkormányzati rendelete határozza meg.

Az önkormányzat több lakással és nem lakás célú, többségében orvosi rendelőként bérbeadott helyiséggel gazdálkodik. A lakások nagy része összkomfortos vagy komfortos, arányuk a teljes lakásállományon belül minimális.

A vagyongazdálkodás célja az ingatlan és egyéb vagyoni portfoliók megtartása, növelése, fejlesztése, karbantartása, működtetésének biztosítása, összehangolása az önkormányzat feladat-ellátási igényeivel. A jövőben egyre fontosabb szerepet kell kapjon az önkormányzati finanszírozásban – különösen a nagyobb volumenű projektek önrészének biztosításánál – a saját vagyon hasznosításából származó bevétel, ezért szükséges a piacszerű gazdálkodás erősítése, a vagyon megőrzése, növelése.

Az önkormányzat tulajdonában lévő vagyongazdálkodásért Zalakaros Város Önkormányzata mellett az önkormányzati tulajdonú cégek (a Zalakarosi Családi-, Élmény és Gyógyfürdő Zrt., a Zalakarosi Turisztikai Nonprofit Kft., a Karospark Kft. és a Dél-Zalai Víz és Csatornamű Zrt.) felelősek.

Gazdasági program

Zalakaros város önkormányzatának Gazdasági Programját 2020-ban fogadta el a település képviselő-testülete. A gazdasági program elkészítésére Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 116. §-ban meghatározottak alapján kerül sor. A gazdasági program a képviselő-testület megbízatásának időtartamára, vagy azt meghaladó időszakra szólhat. A program elkészítésének célja, hogy az önkormányzat képviselő-testülete egységes, előre meghatározott célrendszer szerint működjön és a lehetőségek figyelembevétele mellett fejlődjön is. A gazdasági program az önkormányzat részére helyi szinten határozza meg mind-azon célkitűzéseket, feladatokat, amelyek a költségvetési lehetőségekkel összhangban, a helyi társadalmi, környezeti, gazdasági adottságok figyelembevételével – a megyei térségi koncepciókhoz illeszkedve – az önkormányzat által nyújtandó kötelező és önként vállalt feladatok biztosítását, fejlesztését szolgálják.

A **gazdasági program célja,** hogy Zalakaros Városa és intézményei kiegyensúlyozottan működhessenek és mindemellett a fejlesztésre nyitva álló lehetőségeket a legteljesebb mértékben hasznosíthassák. A város érdekeinek szem előtt tartása mellett fontos, hogy a térség fejlődésére figyelemmel, azzal összhangban történjen az előrehaladás. A városban élők életkörülményeinek javítása, magas színvonalon tartása mellett a területfejlesztési, illetve EU-s források hatékony felhasználása, vagyonnal való gazdálkodás hosszú távú szemléletének kialakítása alapvető fontosságú.

A gazdasági programban meghatározott **célok eléréséhez** a képviselő-testületnek az alábbiakra kell koncentrálnia:

- a célkitűzések egymásra épülő megvalósítására,
- a szükséges anyagi források és eszközök megteremtésére.

Az **anyagi eszközök megteremtéséhez** nem elegendő az évről-évre keletkező források (pl. állami támogatás, helyi bevételek) megléte, hanem szükség van:

- a pályázati lehetőségek felkutatására és kiaknázására,
- az önkormányzat sajátosságaira támaszkodva új lehetőségek keresésére,
- a meglévő források nagyobb mértékű kihasználására.

A program szerint a fejlesztési irányoknak összhangban kell lennie az állami célkitűzésekkel, mert lehetőségeket megnöveli, ha a célok a kormány

fejlesztési elképzeléseihez igazodnak. Nagyobb beruházásra csak központi, vagy pályázati forrás esetén van lehetőség. Célszerű először olyan célokat kitűzni, megvalósítani, amelyek gazdasági fejlődést generálnak, mert a gazdasági fejlődés teremti meg az anyagi alapját a további gyarapodásnak, a város önfenntartó fejlődésének.

A program középpontjában a turizmus áll, a megváltozott igényeknek való megfelelés érdekében azonban jelentős fürdőfejlesztési projekteket irányoz elő, mindamellett, hogy cél **a több lábon állás** és a különféle típusú képzett munkaerő idevonzása, megtartása, illetve a mikrotérségi központ szerepének erősítése érdekében szükséges támogatni más, mezőgazdasági, ipari vagy kereskedelmi, szolgáltató vállalkozások megtelepedését, tevékenységét is – különösen célszerű ezt tekintetbe venni olyan ágazatok esetében, amelyek a vendéglátással, turizmussal kapcsolatba hozhatók.

Ilyen kiemelt terület lehet pl. a térségben nagy hagyományokkal bíró szőlő és bortermelés. Számos példa bizonyítja, hogy megfelelő szakértelemmel, marketinggel és tőkebevonással jelentős eredményeket lehet elérni ezen a területen.

Emellett elkerülhetetlen az olyan **szolgáltatások továbbfejlesztése** is mint pl.: a közvilágítási rendszer továbbfejlesztése, a még alacsony közművesítettségű területek közművesítése, egészségügyi, kulturális szolgáltatások minőségének fejlesztése stb.

A várostól nyugatra kiterjedt erdőség, a Kanica-erdő található: az **erdőterületek hasznosítása** kapcsán szintén meg kell jelennie a jóléti szempontoknak, és az erdők turisztikai, vadászati célú hasznosításának is, különös tekintettel az ún. parkerdő létesítményeire.

Kiaknázatlan lehetőségek rejlenek pihenő-és gondozóiparon belül az **idősgondozás** terén.

A program részletesen felsorolja a 2020-2024 közötti időszakban megvalósítani **tervezett fejlesztéseket** az egyészségügy, az önkormányzat, a kultúra, a turizmus, a sport, a nevelés, a gazdaság-, a település-, valamint a kereskedelem fejlesztése, továbbá a szociális ellátás és a közlekedés vonatkozásában.

A Program 5. fejezete részletesen tartalmazza a **Fürdő elfogadott középtávú fejlesztéseit,** amelyre külön Fürdőfejlesztési Koncepció is rendelkezésre áll.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az Önkormányzaton belül a **Gazdasági Bizottság** foglalkozik a városfejlesztési kérdésekkel. Zalakaros Város Szervezeti és Működési Szabályzata (SzMSz) szerint a város polgármestere a testület döntései szerint és saját önkormányzati jogkörében irányítja a Hivatalt, amelynek vezetését a jegyző látja el a Hivatal egyes szervezeti egységein keresztül. A településfejlesztési döntések előkészítésében a Gazdasági Bizottság vesz részt.

A Zalakarosi Közös Önkormányzati Hivatalon belül nem működik külön városfejlesztési, vagy városüzemeltetési osztály. A városfejlesztési és városüzemeltetési feladatok végrehajtásában a Karos Park Kft., a Zalakarosi Turisztikai Nkft. (100%-os önkormányzati tulajdon); a Zalakarosi Családi, Gyógy- és Élményfürdő Zrt., (97,35%-os önkormányzati tulajdon); valamint a Dél-Zalai Víz- és Csatornázási Zrt. (1,741% önkormányzati tulajdon) működnek közre. A kapcsolódó feladatokat a hivatalon belül a Koordinációs és Hatósági Osztály, valamint a Pénzügyi Osztály egyaránt ellátja.

A településfejlesztés pénzügyi hátterét elsősorban az önkormányzat helyi adó bevételei és az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások biztosítják. Utóbbi értéke Zalakaros esetében 2015 és 2022 között meghaladta a 2,5 milliárd forintot.

1.10-1. táblázat Az önkormányzat saját bevételei és az államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatások

Év	Helyi adóbevételek (millió forint)	Államháztartáson belülről érkező felhalmozási célú támogatás (millió forint)
2015	382	455
2016	407	14
2017	480	5
2018	561	661
2019	589	130
2020	340	650
2021	309	273
2022	565	29

Forrás: Zalakaros Város Önkormányzatának zárszámadásai, KSH

Az önkormányzat 2020-2024 évekre vonatkozó ciklusprogramja részletesen foglalkozik a településfejlesztési és településrendezési feladatokkal, amelyet az 1.10.1. fejezetben részletesen bemutattunk.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Az önkormányzat gazdaságfejlesztési tevékenysége, a gazdasági potenciál növelése érdekében a Gazdasági Program a turizmusfejlesztést és azon belül a Fürdőfejlesztést emeli ki azzal, hogy cél **a több lábon állás** és a különféle típusú képzett munkaerő idevonzása, megtartása, illetve a mikrotérségi központ szerepének erősítése érdekében szükséges támogatni más, mezőgazda-sági, ipari vagy kereskedelmi, szolgáltató vállalkozások megtelepedését, tevékenységét is – különösen célszerű ezt tekintetbe venni olyan ágazatok esetében, amelyek a vendéglátással, turizmussal kapcsolatba hozhatók.

Emellett elkerülhetetlen az olyan **szolgáltatások továbbfejlesztése** is mint pl.: a közvilágítási rendszer továbbfejlesztése, a még alacsony közművesítettségű területek közművesítése, egészségügyi, kulturális szolgáltatások minőségének fejlesztése stb.

Az önkormányzat költségvetésében a felhalmozási célú bevételek fordíthatók fejlesztésekre, beruházásokra, a gazdasági program utolsó fejezetében meghatározott fejlesztési projektek megvalósítására.

A bevételek forrása az önkormányzat ingatlan értékesítésből származó bevételei, a pályázatokból és eseti, központi költségvetésből származó támogatások és a költségvetési rendeletünk szerint erre a célra kell felhasználni a Kommunális adó beszedett összegét is.

A fejlesztések, beruházások finanszírozása döntően a pályázati, támogatási forrásokra épül, 2023-ban több min 300 millió Ft pályázati bevételre tett szert az önkormányzat.

A vállalati szféra korlátozott beruházási kapacitása miatt a Zalakarost érintő fejlesztésekben meghatározó szerepe van az önkormányzatnak. A Széchenyi 2020 program keretében megvalósuló legnagyobb támogatási összegű projekt kedvezményezettje Zalakaros Város Önkormányzata volt és GINOP pályázat keretében 1,2 milliárd forintból a Zalakaros gyógyhely komplex turisztikai fejlesztése valósult meg. Két további nagyobb pályázati támogatás a Komplex alapellátási intézet létrehozása Zalakaroson és a Zalakaros Város Önkormányzatának iparterület fejlesztése című pályázat volt, amelyek TOP forrásból valósultak meg.

2023-ban további 100 millió forintot meghaladó összegű támogatásban részesült a város a Széchenyi Terv Plusz programból. A TOP_PLUSZ-1.1.3-21-ZA1 Helyi és térségi turizmusfejlesztés zsebből 290 millió forintból valósul meg a Miénk itt a tér – Turisztikai fejlesztés Zalakaroson c. projekt.

1.10-2. ábra: Zalakaros Város önkormányzatának beruházási és felújítási kiadásai, millió forint

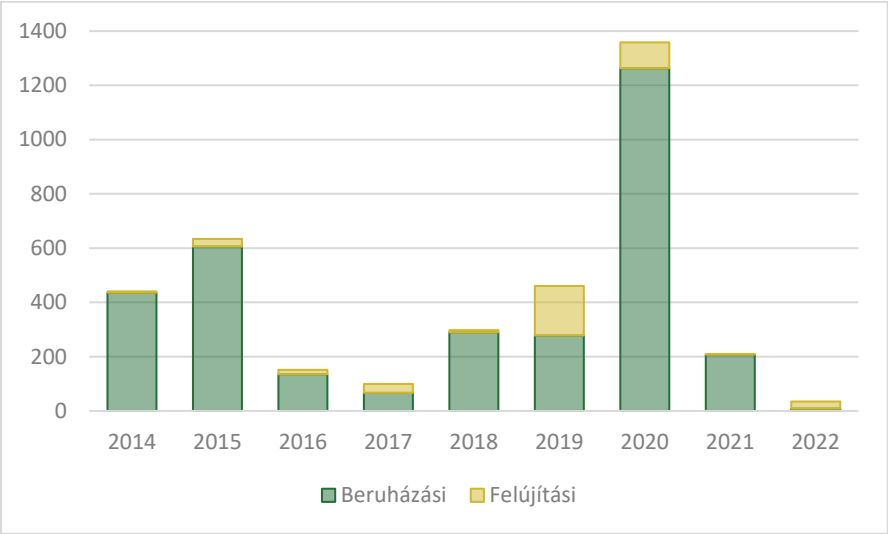

Forrás: KSH

A BKÜ zalai területei a Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Program alapján az érintett fejlesztési tanáccsal partnerségben kifejezetten turisztikai fejlesztések megvalósítására a Zala Vármegyei ITP 3,147 milliárd Forint TOP Plusz forrást különített el, amelyre Zalakaros is jogosult. A Zalakarosi Fürdő energetikai korszerűsítési projektjei zászlóshajó volta miatt GINOP Plusz keretéből igényelhető támogatás.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitika

Az Önkormányzat az önkormányzati költségvetési szervekkel együtt 55 fő számára biztosít munkát. 2023-ban a közfoglalkoztatás keretei között az önkormányzatnál 3 munkavállaló dolgozott a hosszabb időtartamú közfoglalkoztatás keretében. Korábbi években 1-1 fő az országos közfoglalkoztatási program keretében is dolgozott az önkormányzatnál.

1.10-2. táblázat Foglalkoztatottak száma Zalakaros Város Önkormányzatánál

Intézmény	Összes foglalkoztatott
Zalakaros Város Önkormányzata összesen	**55,1**
Zalakarosi Közös Önkormányzati Hivatal	15,5
Zalakaros Város Önkormányzata	9
Zalakarosi Óvoda és Bölcsőde	26
Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár	4,6

Forrás: Zalakaros Város Önkormányzata

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

Zalakaroson az önkormányzat **lakás- és helyiséggazdálkodását** a 10/2006. (IV. 21.), valamint a 15/2005. (VI. 10.) önkormányzati rendeletek szabályozzák. Önkormányzati tulajdonban 9 db bérlakás van, a legnagyobb 69 m^2, míg a legkisebb 17 m^2 nagyságú. A nem lakás céljára szolgáló helyiségek többsége az egészségügyi ellátás biztosítására szolgáló rendelők, ezen felül további 3 db egyéb helyiséggel rendelkezik az önkormányzat.

Zalakaros Város Önkormányzata a fiatalok családalapításának és önálló lakhatási körülményeiknek elősegítése érdekében önálló lakhatási körülményeik végleges rendezéséig, de legfeljebb 5+1 év időtartamra elhelyezésük átmeneti megoldásával és takarékosságra ösztönzéssel segítséget nyújt, az elhelyezésükre szolgáló 3 lakást tart fenn és üzemeltet a Jegenye soron, ezek a **Gólyafészek otthonok.** Fontos fejlesztés lenne ezen a területen a szociális bérlakások építése a fiatalok számára, illetve idősotthon létesítése az elöregedő lakosságra tekintettel.

Zalakaros Város Képviselő-testületének 6/2003 (IV.25.) önkormányzati rendelete a **lakáscélú támogatásról** rendelkezik, amely a Zalakaros Város területén megvalósuló lakás építésére, vásárlására, önálló lakást eredményező lakásbővítésre, emelet vagy tetőtérbeépítésre, nem lakás céljára szolgáló helyiség önálló lakássá történő átalakítására terjed ki. A támogatás kamatmentes kölcsön és a vissza nem térítendő támogatás lehet és a két támogatás együtt is adható az igénylőnek.

1.10.6 Intézményfenntartás

Az önkormányzati fenntartású intézmények közé tartozik a Zalakarosi Közös Önkormányzati Hivatal, a Zalakarosi Óvoda és Bölcsőde, valamint a Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár. Az intézmények műszaki állapotával, illetve felújításával kapcsolatban lásd az 1.8 fejezetet.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Zalakaros városa energiastratégiával nem rendelkezik, de a fejlesztései során az energiahatékonyságot mindig is előtérbe helyezte. Ehhez saját forrásai nincsenek, pályázatok útján valósítja meg a beruházásokat. Elsősorban a napenergia és a biomassza hasznosítására vannak lehetőségek, de a földhő hasznosításának lehetőségeit is érdemes egyedileg vizsgálni. A város az energia beszerzése során közbeszerzés alapján biztosítja a minél alacsonyabb ár és magasabb szolgáltatási színvonal elérését.

Az energiagazdálkodás kapcsán a 2020 és 2024 közötti időszakra szóló Gazdasági Program szerint az önkormányzat törekszik az energiahatékonyságot növelő beruházásokra (közvilágítási hálózat korszerűsítése és fejlesztése, illetve önkormányzati épületek további felújítása, energiahatékonyságuk növelése.)

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások

1.11.1 Településüzemeltetés

Zalakaros Város Önkormányzata a következő településüzemeltetési szolgáltatásokat nyújtja, illetve finanszírozza költségvetéséből:

- *ivóvíz ellátás, szennyvízelvezetés:* gazdasági társasággal Délzalai Víz- és Csatornamű Zrt.) kötött üzemeltetési szerződés alapján
- *hulladékkezelés:* a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást közszolgáltatási szerződés alapján a Viridis-Pannonia Nonprofit Kft.
- *helyi tömegközlekedés*: gazdasági társasággal (Volán Zrt.) kötött közszolgáltatási szerződés alapján
- *köztemetők fenntartása, temetkezési szolgáltatások*: közszolgáltatási szerződés alapján önkormányzat által alapított gazdasági társaság Karos Park Kft.) útján
- *köztisztasági szolgáltatások*: önkormányzat által alapított gazdasági társaság (Karos Park Kft.) útján.
- *közparkok, zöldfelületek:* önkormányzat által alapított gazdasági társaság (Karos Park Kft.) útján.

1.11-1. táblázat Településüzemeltetési szolgáltatások áttekintő táblázata

Szolgáltatás neve	Szolgáltató	Szolgáltatás formája	Ellátási terület
Település-fejlesztés, terület-fejlesztés	Gazdasági Bizottság, Pénzügyi Osztály, Koordinációs és Hatósági Osztály	Önkormányzat állandó bizottsága; Zalakaros Közös Önkormányzati Hivatal osztálya	Zalakaros
Gazdaság-fejlesztés	Gazdasági Bizottság, Pénzügyi Osztály, Koordinációs és Hatósági Osztály	Önkormányzat állandó bizottsága, Zalakaros Közös Önkormányzati Hivatal osztálya	Zalakaros
Közvilágítás	E.ON DÉDÁSZ Zrt.	Közszolgáltatási szerződés alapján	Zalakaros
Közutak kialakítása, fenntartása	Karos Park Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Zalakaros
Egészség-ügyi ellátás	zalakarosi ellátási körzet házi-, gyermek- és fogorvosai, Országos Mentő Szolgálat	Közszolgáltatási szerződés alapján	Zalakaros
Oktatás	Nagykanizsai Tankerületi Központ	Közoktatási megállapodás	Zalakaros és térsége
Óvodai ellátás	Zalakarosi Óvoda és Bölcsőde	Önkormányzati Intézmény	Zalakaros és térsége
Szociális ellátás	Családsegítő Központ	Zalakaros és környéke Szociális Alapszolgáltatási, és Gyermekjóléti Társulása belül	Zalakaros és térsége
Kultúra	Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Zalakaros
Köztisztaság	Karos Park Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Zalakaros
Lakás- és helyiség-gazdálkodás	Karos Park Kft.	Önkormányzat által alapított gazdasági társaság	Zalakaros
Környezet- és természet-védelem	Balaton-felvidéki Nemzeti Park	Jogszabály alapján	Zalakaros és térsége
Ivóvízellátás, szennyvíz-kezelés	Délzalai Víz- és Csatornamű Zrt.)	Üzemeltetési szerződés alapján	Zalakaros
Hulladék-kezelés	Viridis-Pannonia Nonprofit Kft.	Üzemeltetési szerződés alapján	Zalakaros
Távhő-szolgáltatás	nincs távhőszolgáltatás a városban	-	-
Helyi tömeg-közlekedés	Zala Volán Zrt.	Közszolgáltatási szerződés alapján	Zalakaros
Közbiz-tonság	Zalakarosi Rendőrkapitányság, Zala vármegyei Rendőrfőkapitányság	Önkormányzat által alapított közalapítvány útján	Zalakaros; Zala vármegye

1.11.2 Okos város

A közszolgáltatók jelentős része ma már alkalmaz digitális megoldásokat, amelyek a közszolgáltatások igénybevételét, az ügyintézést, a fogyasztók tájékoztatását, információkkal történő ellátását célozzák. A digitális ügyintézés kapcsán említendő, hogy a Zalakarosi Közös Önkormányzati Hivatal honlapjáról minden űrlap elektronikusan letölthető és e-papír szolgáltatással beküldhető, emellett az ASP szolgáltatásnak köszönhetően számos ügy elektronikus intézésére is van lehetőség.

Az önkormányzati gazdasági társaságok a honlapon keresztüli bejelentések lehetőségét, ill. a webshopon keresztül történő vásárlás lehetőségét biztosítják. **A Zalakarosi Fürdő saját mobilalkalmazással is rendelkezik,** csakúgy, mint a turisztikai szektor több más szereplője, akik igyekeznek kihasználni a digitális tér adta lehetőségeket. Ezeket részletesen az 1.9.2. fejezet turizmussal foglalkozó részében ismertettük.

A település **lakosságának internet használata** az előfizetések száma alapján jellemzően jelentősen elmarad a nagyobb területi egységek értékétől. 2022-ben 1000 lakosra 23,5 előfizetés jutott, míg az országos átlag 47,2 előfizetés volt. Ennek oka nagyrészt a mobil internet használat széleskörű elterjedése.

1.11-1. ábra Az internet előfizetések 1000 lakosra jutó száma Zalakaroson, területi összehasonlításban, 2013-2022 (db/1000 lakos)

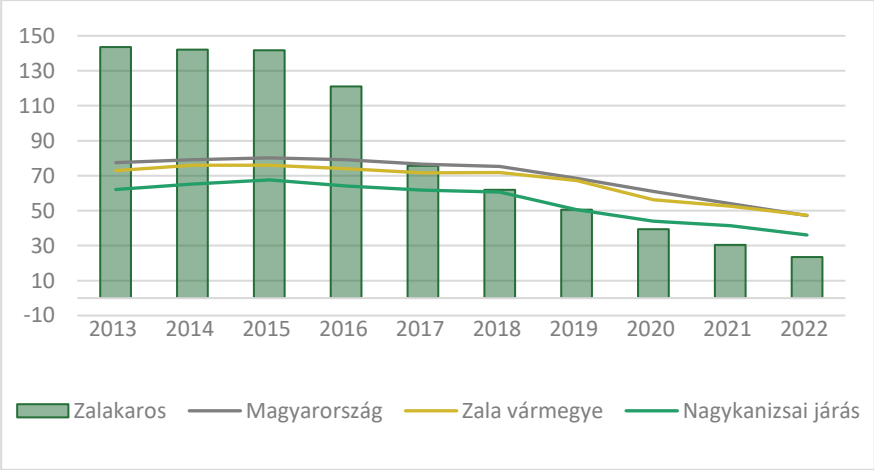

Forrás: TeIR

A lakosság **digitális kompetenciájáról** a 2022. évi népszámlálás ad átfogó képet. Az adatok alapján megállapítható, hogy **Zalakaros némileg jobb helyzetben van az országos, ill. járási és vármegyei trendekhez képest. A 6 évnél idősebb lakosság majdnem fele (45,16 %) középszintű digitális tevékenységeket végez,** míg ez az érték a többi vizsgált területi szinten alig haladja meg a 40 %-ot.

1.11-2. ábra 6 évnél idősebb népesség digitális kompetenciája

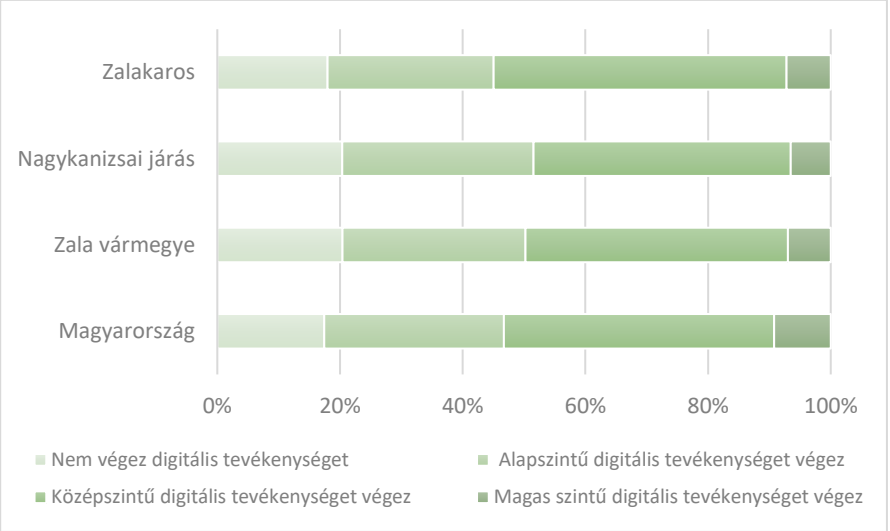

Forrás: KSH népszámlálás 2022

1.12 A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1 Természeti adottságok

Zalakaros Magyarország Kistájkataszterének besorolása szerint a Nyugat-magyarországi peremvidék és a Dunántúli-dombság találkozásánál terül el. A Zalai-dombvidék mezorégióban a Kelet-Zalai-dombság kistájcsoporton belül elhelyezkedő Zalaapáti-hát mikrorégióba, míg a Belső-Somogy középtájon belül a Nyugat-Belső-Somogy mikrorégióba tartozik. Vízfolyások közül északon az Orosztonyi-patak, délen a Banyavölgyi-patak folyik. Mindkét patak befogadója a Kis-Balaton.

A város és tágabb természeti környezetének különleges sajátossága a hévíz, amely a hazai általános viszonyoktól eltérő mélyföldtani és hidrogeológiai körülmények között található.

Éghajlati szempontból a terület a szárazföldi, mediterrán és óceáni áramlatok ütközőterében fekszik, ezek keveredése, kölcsönhatása alakítja éghajlatát, ami szélsőségektől mentesebb, kiegyenlítettebb időjárást eredményez, megközelíti a nedves éghajlati típust. A város hőmérsékleti viszonyait elsősorban a délnyugatról érkező légtömegek határozzák meg. Ennek következtében a havi középhőmérsékletek évi ingadozása országos viszonylatban itt a legkisebb. Zalakaros és vidéke – főleg a településtől délnyugatra elterülő vidék – pedig az ország egyik legcsapadékosabb tája.

Zalakaros és környéke természeti értékekben igen gazdag. A Zalakaros, Nagyrada, Zalaszabar, a Kis-Balaton nyugati medencéje Balatonhíd-véggel bezárólag, Balatonmagyaród, Zalakomár, Galambok, Csapi, Nagybakónak Kerecseny és Orosztony települések határolta mintegy 200 km^2 terület növényföldrajzi szempontból igen változatos. Zalaújlak, Zalamerenye, Garabonc és Nagyrada a körön belül esik. Megtalálhatók itt csakúgy az erdei, mint a nyíltvízi, vízparti társulások.

Mivel a környék természetföldrajzi szempontból Zala és Somogy találkozásánál fekszik, amelyek között az alföldi flóraelemek és számos nyugat-balkáni elem is megtalálható.

A város közvetlen környékén elsősorban lombhullató erdők találhatók, amelyekben a jellemző fafajták a tölgy, a gyertyán és a bükk.

Állatföldrajzi szempontból Zalakaros környékének állatvilága a Praeillyricum faunajárásba tartozik. Az itt élő állatfajok többsége illír jellegű, de közöttük mediterrán elemek is találhatók.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

A település és tágabb környezete geológiai értelemben medence térségben fekszik. Ez azt jelenti, hogy a hegységépítő kőzeteik mélyen a mai felszín alatt húzódnak, felettük viszont a földtörténet újkorából származó tengeri üledékek találhatók, amelyek a Kárpátok keretein belül kialakult medencében ülepedtek le. A térségre jellemző hévíz mélybéli elhelyezkedése leggyakrabban az ún. felsőpannon rétegekben található: azokban a homokrétegekben, amelyek az utolsó magyarországi tengeri időszak második felében képződtek. Az elenyészően kicsiny százalékban viszont elsősorban a földtörténet középkorában (mezozoikum) képződött triász korú mészkő üregeiben tartózkodik. A pannon rétegekben azonban több mélységi szintben halmozódott fel a víz.

A felszínformálásban kiemelt szerepe volt a vizeknek és a szélnek. A holocénban a Balaton több esetben Zalakaros határában, Sávoly térségében is megtalálható volt. Amikor a tó klimatikus okok következtében visszahúzódott, a szárazon maradt tófenék homokját megtámadta a szél, és a hajdani medence déli szomszédságába hordta. Ekkor keletkezett a Kiskomáromi-csatorna és a szomszédos Határ-árok széles völgy talpának homokja.

A Kiskomáromi csatorna völgyének nyugati peremén azonban hordalékkúpok is találhatók, amelyek a pleisztocén második felében, ill. a holocénben keletkeztek. A legnagyobb magassága 130 m tsz. f., több mint a völgynek a holocén elején keletkezett völgytalp-maradványa. A másik nagy hordalékkúp Zalakarostól északra, Garabonc község területén található.

A felszíni táj alakításában kiemelt szerepe van a csuszamlásoknak is. Miután holocén klímája sokkal csapadékosabb volt, mint a mai, így a csuszamlások is lényegesen nagyobbak voltak, mint napjainkban. Korábban csaknem az egész évben jellemző volt ez a mozgás, napjainkban csak a csapadékos téli félévre jellemző. A csúszások ma is gyakoriak, de az évezredekkel korábbiakhoz képest lényegesen kisebbek.

A város a tágabb környezetének megfelelően az észak-déli irányban futó egyik völgyben terül el, a 7522. sz. út két oldalán. Az út mentén helyezkedik el a település épített környezete. A város nyugati határában szőlőskertek tarkítják a tájat, míg keleti részén a külterületek találhatók.

A szőlőskertek egyrészt északnyugaton, közvetlenül a belterülettel határosan, másrészt délnyugaton, a gyümölcsöskerthez csatlakozóan helyezkednek el. Az északi szőlőhegy belterülethez közelebbi felét megfelelően művelik, észak felé haladva egyre több elhanyagolt vagy nem kellően művelt telket lehet találni. A déli szőlőhegy egy része főként hétvégi telekként funkcionál. Itt jelentős mennyiségű erdőterület is található (Kanica), a domborzat miatt többnyire nehezen művelhető, vagy erózióveszélyes részeken.

A keleti területsáv elsődlegesen a növénytermesztés, szántóföldi művelés és gyepek területeit foglalja magában. A település tájszerkezetében a mezőgazdasági területek távlatban is meghatározók maradhatnak, bár a Balaton-törvény a külterület északkeleti részén nagyarányú erdőtelepítést javasolt. A terület földhasználatára az erdőgazdálkodás, halászat, mezőgazdaság, természetvédelem és kutatás, vízgazdálkodás jellemző.

A táj alakításában, használatában kiemelkedő szerepe van az emberi tényezőnek. A város gazdaságának elsődleges motorja a fürdő és a hozzá kapcsolódó turizmus. Ennek megfelelően a tájhasználatban és a tájalakításban e cél kiszolgálása a főszerepet. Mivel a térség közvetlenül határos a Kis-Balaton térségével, javasolt kiemelt figyelmet kell fordítani a védett és védendő táji és természeti értékek megőrzésére.

1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Zalakaros a Balaton-felvidéki Nemzeti Park Igazgatóság fennhatósága alá tartozik. A Kis-Balaton délnyugati széle északon határos Zalakaros közigazgatási területével. Kis-Balaton nádrengetegei nyílt víztükrökkel, mocsárrétekkel, magassásosokkal, zsombéksásosokkal, fűz- és égerligetekkel, bokorfüzesekkel váltakoznak. A Kis-Balaton hüllő- és kétéltűfaunája igen gazdag, valamint fontos táplálkozó területe a denevéreknek is. A védett halfajok közül pl. a lápi póc és a réti csík tömegesen fordul itt elő. Ízeltlábú faunája is gazdag, értékes mocsári fajokból áll.

Az eddig megfigyelt védett vagy valamely nemzetközi egyezmény által érintett madárfajok száma több mint 250, ezek közel fele fészkel is a területen.

A **Kis-Balaton** egyben a HUBF30003 jelű **Natura 2000** terület része is, amely benyúlik Zalakaros területére is. Kiterjedése: 12 803 hektár. A Balatontól délnyugatra található terület a tónak a Zala folyó torkolatánál elhelyezkedő egyik öble volt, de a XVII. században a folyó által szállított hordalék úgy feltöltötte, hogy fokozatosan elmocsarasodott.

A terület státusza a Natura 2000 hálózaton belül: Különleges Madárvédelmi Terület - Special Protection Area (SPA). A területen több mint 110 madárfaj fészkel, Magyarország legfontosabb gém- és kárókatona fészkelő helyeinek egyike. A településen több nyilvántartott, a Natura 2000 terület részét képező „**ex lege" védett lápterület** is található.

Az Országos Területrendezési Terv az **országos ökológiai hálózat** kijelölte az országos ökológiai hálózat területét, amelyeket a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben az illetékes minisztérium adatszolgáltatása alapján magterület, pufferterület, ökológiai folyosó övezetként kell szerepeltetni.

Magterület a település Kis-Balatonhoz csatlakozó északkeleti része, illetve nyugaton a Kanica-erdő. **Ökológiai folyosó** a nyugati erdő, illetve a vízfolyások mentén húzódik.

Zalakaros Város Önkormányzat Képviselőtestülete 44/2012. (XI.29.) önkormányzati rendeletében **helyi jelentőségű védett természeti területté/ védett természeti értékké** nyilvánította az

- Európa Park és Termál úti arborétum
- Termál úti fasor
- Temetői fenyősor

nevű területeket.

1.12-1. ábra: Zalakaros védett természeti értékei

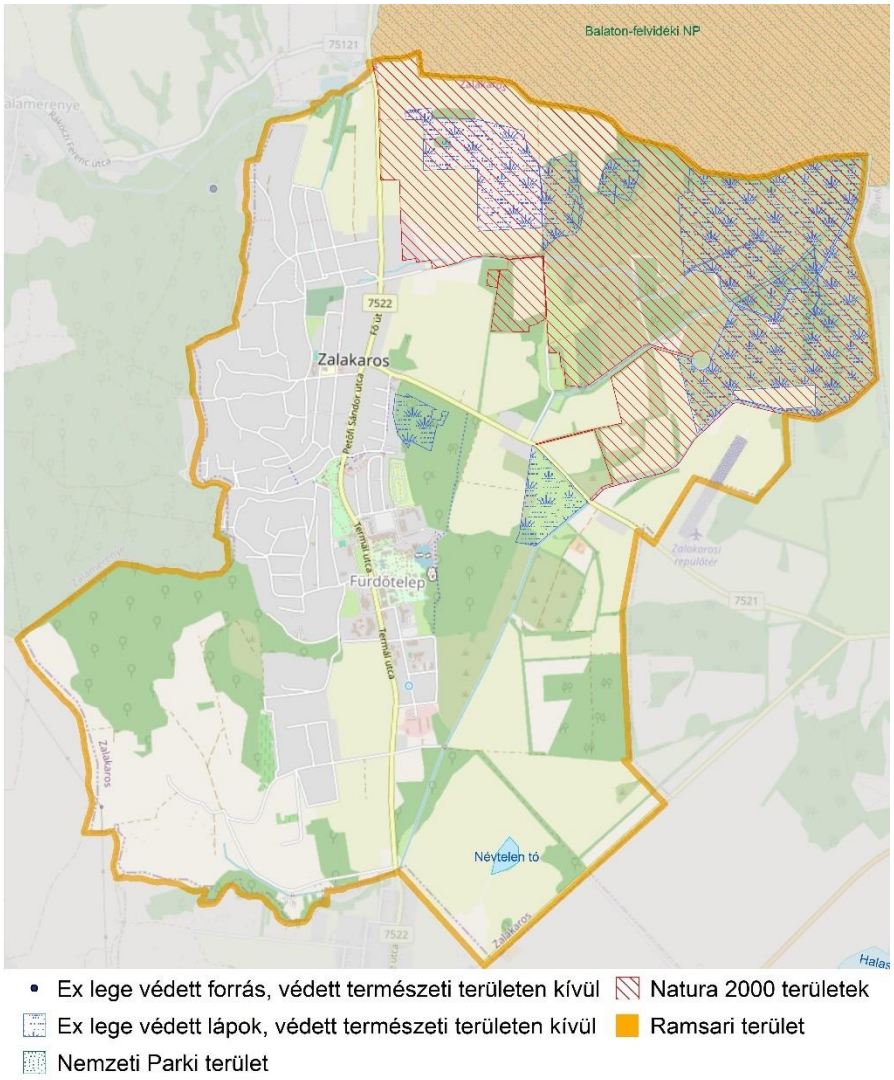

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

A város életében kiemelt szerepet játszik a turizmus, így a tájhasználati konfliktusokat és problémákat is elsősorban ez okozza.

- Az idegenhonos telepített erdők sérülékenyebbek a klímaváltozás hatásaival szemben, természetvédelmi szempontból kevésbé értékesek, mint a honos fafajtákból felépülő elegyes erdők, azonban művelésük egyszerűbb. Kiváló példa erre a Kanica-erdő területe, ahol jelentős konfliktus eredményez az erdő átalakítása és a turizmus igényei.
- Az északi szőlőterületek jelentős része nincs művelve, elhanyagolt. A bortermelés és a köré szerveződő programok kiváló kiegészítői lehetnek az üdülőturizmusnak, valamint a helyi termékek újjáélesztésének anélkül, hogy újabb területeket kellene elvonni a természetesen élőhelyektől. A szőlőkultúra és a hozzá kapcsolódó hagyományos pincék visszaszorulása ugyanis egy tájképi szempontból kevésbé értékes területhasználatot eredményez.

1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A település zöldfelületi rendszere három elemre bontható: külterületi elemekre, belterületi közösségi használatban lévő elemekre és a belterületi magán használatban lévő elemekre. A városi zöldfelületekről ugyanakkor digitális adatbázis nem áll rendelkezésre.

Zöldfelületi rendszer külterületi elemei

A külterületi elemekkel részletesen az 1.12. fejezet foglalkozik. Az alábbiak ezt egészítik ki az elmúlt időszakban bekövetkezett változások bemutatásával, ennek értékelésével.

A Corine felszínborítási adatbázisa alapján megállapítható, hogy a **beépített területek aránya intenzíven növekedett**, 18 év alatt 10,2%-ról 14,2%-ra, azaz közel másfélszeresére. Ez a növekedés igaz az üdülő, sport területekre, de a települési területekre is. Szintén megfigyelhető a szántóterületek növekedése is. Ennél kedvezőbb változás az erdőterületek növekedése.

Ezzel szemben áll a kert művelésű területek 6,6 százalékpontos csökkenése. Ezen belül is jelentős átrendeződés figyelhető meg, azaz a gyümölcsösök megszűntek, a szőlők területe drasztikusan lecsökkent, helyüket részben komplex művelési szerkezet váltotta fel, azaz vegyes kertművelés alakult ki a területeken. Kisebb részük elkezdett beerdősödni („elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel", valamint „lomblevelű erdők" kategória növekedése). De beépítésük is jelentős volt.

Szintén jelentős a rét, legelőterületek kiterjedésének 4,3 százalékpontos csökkenése.

Összességében elmondható, hogy **a város beépítettsége intenzíven növekedett, míg értékes zöldfelületek, mint a rét-legelő területek aránya**

csökkent, hasonlóan csökken a helyi mezőgazdasági kúltúrához tartozó gyümölcsösök és szőlők területe.

Ezeket a változásokat mutatja be a következő tábla, ahol a változások értékelése is szerepel, annak alapján, hogy az adott változás a zöldfelületi rendszer szempontjából kedvező, vagy kedvezőtlennek minősíthető.

1.13-1. táblázat: Területhasználatok változása, annak értékelése a zöldfelületi rendszer alapján az utóbbi 20 évben, a CORINE adatbázis figyelembevételével

	A teljes terület arányában (%)				Változás 2000-2018 között
	2000	2006	2012	2018	
Települési terület	7,5	8	9,9	9,9	- - -
Sport-, szabadidő- és üdülőterületek	2,9	4,2	4,3	4,3	-
Nem öntözött szántóföldek	25,4	25,8	27,5	27,5	-
Rét, legelő	31,7	28,1	27,4	27,4	- - -
Komplex művelési szerkezet	0,6	2,4	8,6	8,6	-
Szőlők	13,7	11,9	2,6	2,6	- - -
Gyümölcsösök, bogyósok	3,5	3,2	0	0	- - -
Elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel	4,4	4,4	5,4	5,4	+
Lomblevelű erdők	9,3	11,9	10,8	10,8	+
Átmeneti erdős-cserjés területek	0,8	0	3,4	3,4	+ +
Összes beépített	**10,4**	**12,2**	**14,3**	**14,3**	**- - -**
Összes mezőgazdasági	**79,4**	**75,8**	**71,5**	**71,5**	**-**
Összes erdő	**10,2**	**11,9**	**14,2**	**14,2**	**+**

Változás értékelés a zöldfelületi rendszer szempontjából

pozitív		0	negatív	
+++	+	0	-	- - -

Zöldfelületi rendszer belterületi, közösségi használatban lévő elemei

Ebbe a kategóriába tartoznak a közterületen kialakított közparkok, közkertek, a jelentősebb létesítmények kertjei (pl. különleges területek, temetők, sport- és rekreációs területek; oktatási- és egészségügyi létesítmények kertjei).

A KSH nyilvántartás szerint Zalakaroson a 2008-2022 közötti időszakban az önkormányzati tulajdonú **összes zöldterület kiterjedése a város területének a 0,01 %-át sem teszi ki**, annak ellenére, hogy jelentős fejlesztések zajlottak.

Míg 2010-ben 102 438 m^2 volt a zöldterületek kiterjedése, ez az érték 2022-ban 137 130 m^2-re nőtt A fejlesztések ellenére az **egy főre jutó zöldterületek aránya azonban csökken, mivel az elmúlt tíz évben a népességszám tekintetében is jelentős növekedést könyvelhetett el a város.**

Az önkormányzat a zöldterületkezelésre 2023-ban 183,6 millió forintot költött. A zöldterületek és parkok fenntartását a Karos Park Kft. végzi.

A város belterülete két, egymástól jól elkülönülő részre tagolódik. A hagyományos település a Fő utca–Zalakomári út térségében alakult ki. Az új, turisztikai szolgáltatásokat nyújtó központ délen, a Fürdő környékén található. A város összképe harmonikus, kisvárosias jellegű, a zöldfelületek aránya megfelelőnek mondható.

A város északi lakóterületeinek a nagyobb közparkjai a **Szent István tér,** illetve a régi templom melletti **Hősök tere.** A Hősök terén mind a burkolatok, mind a növényzet meglehetősen rossz állapotban van, ezért ennek komplett felújítása időszerű lenne.

1.13-1. ábra: Önkormányzati tulajdonú összes zöld terület Zalakaroson, m²[3]

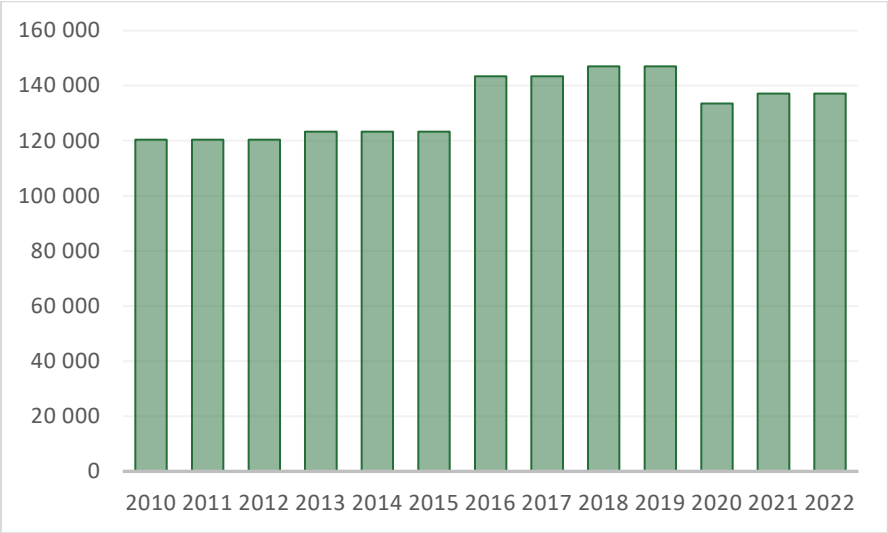

Forrás: KSH

A fürdő térségének jelentős zöldterületei a Dísz tér, a Polgármesteri Hivatalnál kezdődő sétány, a Boda oldal és az Arborétum. Az önkormányzat a **Zalakaros gyógyhely komplex turisztikai fejlesztése** c. projekt keretében Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Programból 1,2 milliárd forintos támogatásból, valamint a település saját erejéből is jelentős összeget, 700 millió forintot fordított fejlesztésre. **A projekt keretében az Arborétum** új sétányokkal, élményelemekkel bővült, a kertmozi világítása is megújult. Mindemellett köztéri bútorokat helyeztek el, lezajlott a parkosítás és kialakítottak egy elektromos kerékpártöltőt is. A projekt keretében egy **fenntartható városi csapadékvíz kezelő rendszer kiépítése** is megtörtént, amely során 16 db lombosfa, 460 db cserje emellett összesen 2600 db évelő és díszfű telepítés történt meg. A korábban sportpálya nagyságú salakos futópálya helyén pihenőpark jött létre, amely egy faj és fajta gazdag életközösséget hozott létre a csapadékvíz elvezetési problémák kezelése mellett. Ezzel hazánkban elsőként, egy település központjában valósult meg egy olyan innovatív megoldás, amely a természet körfolyamatain alapszik (Nature Based Solution).

Zalakaroson jelenleg **7 gyermekjátszótér** van, emellett a Karos Korzó, illetve a Termáltó térségében futóköröket is kialakítottak. A városban ugyanakkor nincs a fiatalok számára létesített kerékpáros-gördeszkás ügyességi pálya. 2022-ben egy vállalkozó közreműködésével és anyagi támogatásával kutyafuttatót is kialakítottak a településen a Bodahegyi út végén.

A **temető** megfelelő üzemelése hosszú távon megoldott, a fejlesztési területek jelenleg gyepes kegyeleti parkként vannak nyilvántartva. Nagy felületen terül el a város sporttelepe is, amelyhez a Gyógyfürdő tér fás parkja kapcsolódik.

A település zöldterületeinek, és külterületi gyepeinek fenntartását az önkormányzati tulajdonú **Karos-Park Kft.** végzi. A város többször elnyerte a ,,Magyarország legvirágosabb városa'', illetőleg az ,,Európa virágos városa'' címeket.

A településfejlesztési aktivitások zalakarosi jó példáiként említhető, hogy a város 2010-ben és 2011-ben is indult a Balatoni Integrációs és Fejlesztési Ügynökség által szervezett „Biodiverzitás fővárosa" című versenyen (LIFE program keretében került finanszírozásra és országosan került megrendezésre), továbbá a 2021-2022 között megvalósult úgynevezett Living Gardens projekt magyarországi egyik kísérleti helyszíne volt. Ez utóbbi projekt keretében a biológiai sokféleség megőrzése érdekében alakítottak ki egy önkormányzati területen élő kertet a Termál-tó szomszédságában.

[3] 2020-as zöldterületi adatok a 2011-es népszámlálás lakosságszámára vetítve

Magánterületek zöldfelületi funkciói

Bár a kisebb településrészeken jóval kevesebb köztulajdonban lévő zöldfelület található, azonban a településrészek jelentős része utcásfalu szerkezetű, ahol a szalagtelkek jelentősebb növényzettel rendelkeznek. A központi belterületen is több olyan településrész van, ahol a telkek kialakítása szellősebb, így jelentős zöldfelülettel bírnak.

Zalakaroson is tapasztalható ugyanakkor az a tendencia, hogy a **telkeket túlburkolják**, így az utóbbi évtizedekben a legnagyobb mértékű zöldfelületintenzitás-csökkenés nem a közterületeken, hanem a magánterületeken figyelhető meg. A kerttulajdonos esetében szemléletváltásra lenne szükség a biodiverzitás megőrzése terén.

A túlburkolás egyik módja a **magánkertek műfűvel borítása**. A plasztikfű divattermék lett, de nem műanyagnak nevezik, hanem „gondozásmentes" vagy „holland" pázsitnak. A műfű azonban lezárja a talajt, elpusztítja a talajlakó élőlényeket, és ún. beporzási sivatagot teremt, emellett mikroműanyagot termel, ráadásul a forró nyarak idején a városi kertek hűtőhatása helyett éppen fűtőhatást hoz létre, hiszen a műanyag borítás felforrósodik a tűző napon.

A műfű mellett a másik terjedő divat, amikor a zöldövezetek lakói **fehér kősivataggá alakítják a kertjüket**. Hagyományosan ezeket a burkolatokat a kerti utakhoz, a nagyobb változatait sziklakertekhez használták. Az utóbbi években viszont az utcák eddig növényekkel takart részét és magukat a kerteket fedik be velük a családi és társasházas övezetekben. A kavicskerteket úgy alakítják ki, hogy először eltávolítják a humuszréteget, majd fél méter magasságban kavicsokkal fedik le. Így olyan steril felületek jönnek létre, amelyekben nem élnek növények, ráadásul a kavics sem raktároz vizet, hőszigethatást hoz létre, melegíti a környezetet. A kavicskertek valójában tehát antikertek, közterületen és magánterületen is azért születnek, hogy ne kelljen gondozni a felületet, legfeljebb időnként gyomirtózni.

Ma a kertek, udvarok betonnal való leöntése helyett a **térkövezés** figyelhető meg. Az elműkövesedés egyik oka, hogy a gépkocsibeállókat térkövezik le, mivel azonban a családok egyre több gépkocsit tartanak, így a kert részben vagy egészben térköves parkolóvá alakul át.

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

Zalakaros déli városrészének zöldterületi ellátottsága kifejezetten jónak mondható, míg az északi rész lényegesen kisebb kiterjedésű közparkkal rendelkezik.

Általánosságban elmondható, hogy bár a zöldfelületek a rendszeres fenntartásnak köszönhetően kielégítő állapotban vannak, ugyanakkor a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez a zöldfelületek megújítása is sokat hozzá tenne. A lezajlott fejlesztések ellenére a legtöbb helyen időszerű lenne a parkok átfogó koncepció szerinti modernizálása, a burkolatok, és utcabútorok cseréje, valamint a növényzet pótlása, kiegészítése.

A magánkertek túlburkolása mellett a divatos, de idegenhonos növények ültetése is megfigyelhető. A kertek fontos szerepet játszanak a biodiverzitás, vagyis a fajok sokszínűségének megőrzése terén, ezért a kerttulajdonosoknak erre kellene elsősorban törekedni.

Fontos megemlíteni, hogy a település játszótereinek mindegyike a kisgyermekek számára készült. A 10-18 éves fiatalok számára hiányzik egy ügyességi gördeszka-kerékpáros pálya, ahol szabadidejükben összejöhetnek, fejleszthetik képességeiket.

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A település területfelhasználását alapvetően meghatározzák a természetes határok, vízfolyások, természeti és domborzati adottságok

A településszerkezeti és területfelhasználás szempontjából a legjelentősebbek a természetes határként megjelenő **vízfolyások**: ilyenek északon az Orosztonyi-patak, délen a Banyavölgyi-patak.

A város a tágabb környezetének megfelelően az észak-déli irányban futó egyik völgyben terül el, a 7522. sz. út két oldalán. Az út mentén helyezkedik a település épített környezete. A város nyugati határában szőlőskertek tarkítják a tájat, míg keleti részén helyezkednek el a külterületek.

A külterületek elsősorban természetközeli területek, erdő, rét, legelő, szántó. A Kis-Balaton NATURA 2000 területtel is ezen a részen érintkezik a település. A város legnagyobb erdeje a Kanicai-erdő az egyetlen külterületi elem, amely a város nyugati oldalán fekszik.

Az épített környezet különböző karakterrel rendelkező részei a domborzati adottságoknak megfelelően egymással párhuzamosan jelennek meg. A főútvonal mentén helyezkedik el a régi településrész szalagtelkes, fésűs beépítéssel. Tőle délre található az újonnan kialakult városrész, amely a turisztikai ágazat központja a fürdővel és a kiszolgáló létesítményekkel. Az Ófalu köré települtek a kertvárosias lakóterületek és a Szőlőhegy. Az iparterületek a város külterületébe ékelődve, a lakott területektől távolabb helyezkednek el.

Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

A XIX. század közepéről ránk maradt katonai térképek a települést Karos néven említik, a ma is meghatározó úthálózat a korabeli térképen szerepel, amelynek észak-déli irányú eleme az Alsó-Zala-völgyének nyugati oldalán haladó országút, a mai Kossuth utca, Fő utca, Petőfi utca és a Termál út. Ugyancsak megtalálható a korabeli település déli végén, a mai Zrínyi út helyén keleti irányba, a Zalakomár felé vezető útkapcsolat. Az aprócska község északi határa a Temetői-árok és az országút kereszteződése, a templom környéki teresedés, déli határa pedig a Zalakomárba vezető út csomópontja, illetve környezete.

1.14-1. ábra: Zalakaros területe a II. katonai felmérés idején

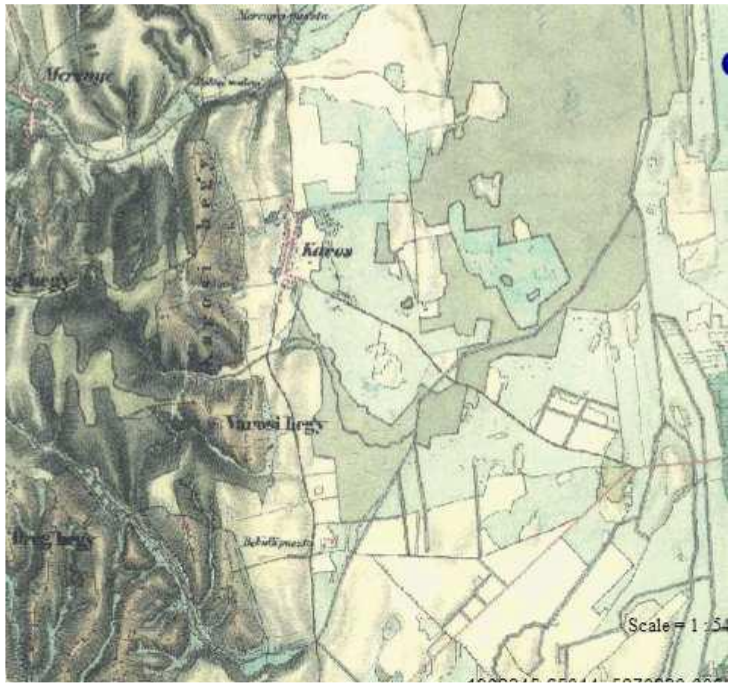

A 3. katonai térképen a község beépített területe bővül, a Rákóczi és Zrínyi utcák mentén keleti irányba. E térképen már jelölt a falu nyugati oldalán lévő szőlőhegyek beépítettsége, így a falutól nyugatra lévő Karosi-hegy, tőle délre a Komárvárosi-hegy, még délebbre pedig az Új-hegy (Bögre) és Öreg-hegy (Világos-hegy).

A térkép már jelöli a falu belterületén kívül kialakuló majorságokat és azok beépített környezetét is, illetve látható a Zalakomárba vezető út mentén Újmajor, valamint Galambok irányába Behiákpuszta is.

1.14-2. ábra: Zalakaros területe a III. katonai felmérés idején

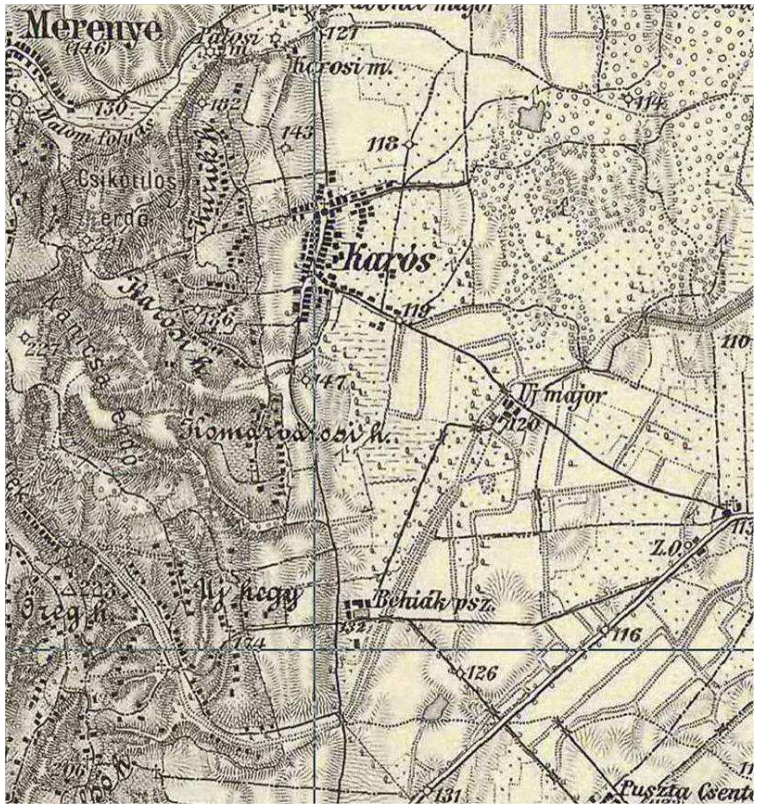

A XX. század közepén Zalakaros a térség legkisebb falvai közé tartozik, nagyobb nála a tőle északra elhelyezkedő Garabonc, északkeleten Balatonmagyaród, keleten Zalakomár, délen pedig Galambok. A község beépített területe a XX. században kisebb mértékben észak felé, nagyobb mértékben dél felé bővül. Déli határa a Karosi-hegyet és a Komárvárosi-hegyet elválasztó Torrens-árok völgye.

A település életét az 1950-es, 1960-as években a Kis-Balaton térségében végzett olajkutatások változtatták meg, amikor egy olajfúrás kapcsán gyógyhatású termálvizet fedeztek fel. Az 1960-as évektől e gyógyvíz hasznosításával megkezdődik az üdülőfalu, majd később a város kiépítése. Az egykori falu területétől, a Torrens-árok völgyétől délre, az országút (Termál út) mentén, annak keleti oldalán, a termál kúttól jelentősen északabbra kialakult a fürdő területe, környezetében pedig folyamatos fejlődéssel az üdülőterület központja, a mai Gyógyfürdő tér és Dísz tér. E terek környezetében jött létre az új városközpont, az autóbusz pályaudvar, városháza, posta, valamint az üdülőturizmus szolgáltatásai.

A település gyógyturizmusának nagyléptékű fejlődése során a Termál út környezetében szállodák, üdülők épültek és e beruházásokkal párhuzamosan jelentős területeket foglalnak el a családi üdülők, a hétvégi házas üdülőterületek.

Ilyen összefüggő terület alakult ki a Termál út keleti oldalán, a Gyógyfürdő tér és a Torrens-árok völgye között. A korábbi zártkerti terület, a Komárvárosi-hegy, a Torrens-árok és a Kanica közötti domboldal a meglévő közlekedési és telekstruktúra felhasználásával ugyancsak üdülőterületté épült át. A Torrens-árok északi oldala és az Alsóhegy déli domboldalai szintén üdülőterületként épültek be. Az üdülőterületek beépítésére jellemző, hogy a korábbi időszakban létrejött beépült területek – Gyógyfürdő tértől északra, a Torrens-ároktól délre a Szőlő és Gesztenye utcák, valamint az árok északi oldalán a Park, Rózsa és Pacsirta utcák – szabályos telekalakulatokkal, utcákkal alakultak ki.

Az üdülőterületek a rendezett területeken túl továbbépültek az Alsóhegy déli oldalán és a Komárvárosi-hegy teljes területén. Ezek a beépítések, utcaszerkezetek korábbi zártkerti telekalakulatokhoz és a domborzat szabdaltságához igazodva már nem alkotnak az előzőekhez hasonló rendezett szerkezetet.

Az üdülőterületek kialakulása mellett jelentősen bővültek a lakóterületek, így létrejött a falu területének keleti (Jegenye sor és környezete) és nyugati (Hegyalja és Liget utcák) bővítése. A falu területétől nyugatra létrejövő utcák kereszttengelyében a Napnyugat köz, illetve Zrínyi utcai csomópont környezetében megkezdődött az üdülőközponttal párhuzamosan a település másik központjának a kialakítása. E területen kapott helyet az általános iskola, óvoda, rendőrség, orvosi rendelő, gyógyszertár, üzletek és a művelődési ház.

A legutolsó évtizedek fejlesztései a Temető-ároktól északra hoztak létre új lakóterületet, valamint kialakult a korabeli zártkert határában a Gyöngyvirág sor beépítettsége. Itt keverednek a lakó-, az üdülőfunkciók új épületei és zártkertek gazdasági funkcióinak régi építményei.

A településrendezési tervek ugyan egyértelműen lehatárolják a lakó- és üdülőfunkciókat, ugyanakkor e funkciók, az épületek tényleges használata, kialakítása a területeken ma már jelentős mértékben keveredik.

Az üdülőközpont a lakó- és üdülőterületek jelentős mértékű fejlődése, területfoglalása mellett a város előbbiek szerint nem hasznosított zártkerti területein is jelentős változások történnek. Északon a Karosi-hegy (Gátszer, Papi-hegy, Felsőhegy, Alsóhegy) területén, valamint délen. a Banyavölgy (Világos-hegy, Bögre) területén a korábbi zártkerti úthálózati és telekstruktúra, valamint azok továbbosztásával jelentős mennyiségű új épületállomány jött létre 20-30 évvel ezelőtt. E területeken a zártkertek korábbi gazdasági funkciója mellette megjelent az üdülőfunkció és nem ritkán a lakófunkció is. Zalakaros nyugati felén, a domboldalakon e folyamatok során az erdők kivételével a beépítés szinte folytonossá vált.

A lakó-, üdülő- és zártkerti területek egymásba folyó fejlődésén túl a település alsó - Zalakomár és Balatonmagyaród irányába terjedő - mezőgazdasági területein, a Zalakomárba vezető út mentén kialakult két majorság és hozzá kapcsolódóan két kisebb lakóterület, Újfalu és Újmajor. E városrészek megtartották korabeli jellegüket, az üdülőturizmussal kapcsolatos fejlesztések itt nem jöttek létre, a beépített területek nem bővültek.

Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek általános jellemzését az 1.6.2. fejezet tartalmazza.

Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatos)

Zalakaros estén alapvetően kétféle funkció jelenik meg a településen. Az intézmények (óvoda, iskola, civil ház, önkormányzati hivatal stb.) az Ófalu déli részén helyezkednek el. Itt találhatók emellett az alapvető kiszolgáló létesítmények is, mint pl. gyógyszertár, ABC, üzletek. A turizmus az új városrészbe koncentrálódik a fürdő szűkebb és tágabb környezetébe. Itt elsősorban a nagy szállodák helyezkednek el, de a város egész területén jellemzőek a különböző szállástípusokba sorolható létesítmények (apartmanok, panziók stb.). A déli városrészben főleg a turizmushoz kapcsolódó kisebb boltok találhatók. A város egész területén hiányzik a minden igényt kielégítő nagyobb kereskedelmi létesítmények (pl. Penny, Aldi, Lidl, Tesco) valamelyike. A város központjában található egy Coop, egyéb részein csak kisebb élelmiszerboltok helyezkednek el.

A város hagyományos központja az Ófalu városrészben található, a városfejlődés során azonban nem jött létre klasszikus funkcionális és térbeli

szerkezet. A terület déli részén hiányoznak a kereskedelem, vendéglátás és szolgáltatás önálló kis egységei, a klasszikus utca. A funkcionális tagolódást erősíti a termálfürdő új, nagyobb forgalmat vonzó bejáratának délre történő áthelyezése, amely funkcióváltás gyengítette a Gyógyfürdő tér központot alkotó pozícióját, a téren kialakult klasszikus városközponti funkciókat.

Alulhasznosított barnamezős területek

Zalakaros területén alulhasznosított barnamezős gazdasági területek az egykori majorsági területek. Ezek területén a mezőgazdasági tulajdonosszerkezet, a termelési struktúra változásai miatt a rendszerváltást megelőző időszakhoz képest a termelés – állattartás és a szántóföldi műveléssel kapcsolatos majorsági tevékenységek – jelentős mértékben csökkentek. E területek hasznosítottságának mértéke, az ott folyó gazdálkodási tevékenységek csökkenése a területek alulhasznosítottságát eredményezték.

Településfejlesztési szempontból ezek a területek ugyanakkor nem képeznek új hasznosítás szempontjából tartalékterületet, hiszen hosszú távon várhatóan a mezőgazdasági termelés e területeket továbbra is hasznosítani fogja.

A területek közül a Behiákpusztai majorság területén a korábbi mezőgazdasági hasznosítás helyett a városüzemeltetéssel kapcsolatos tevékenység folyik.

Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

A két külterületi lakott rész Újfalu és Újmajor a Zalakomárba vezető út mentén alakult ki. A korábban létrejött lakossági szegregáció napjainkban is létezik, e területen a szegényebb népesség és zömében cigány nemzetiségű emberek élnek. A településrészek közterületei rendezettek, az épületek minősége, a telkek használatának rendezettsége változó. Az épületek többsége a XX. század elejéről-közepéről maradt ránk, de néhány új, vagy felújított épület is található. A területek a maguk szegénységében, egyszerűségében egységes képet alkotnak.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

Zalakaros sajátos településmorfológiája és történeti jellemzői miatt 6 eltérő karakterű részből áll. A 2017-ben elfogadott Településképi Arculati Kézikönyv (TAK) alapján, az ott meghatározott településkarakterek jellemzőit ismertetjük ebben a fejezetben röviden. Az egyes városrészek részletes jellemzését az 1.14.5. fejezet tartalmazza.

Az **Ófalu** klasszikus elrendezésű, fésűs telekosztású, egyutcás település, a telkek beépítése, területhasználata a település mezőgazdasági funkciójához kapcsolódott. A tájegység építészeti hagyományának megfelelően utcafronton lakóépületek, kisebb előkert (1-5m) kialakításával kerültek elhelyezésre, oldalhatáros beépítéssel. A Petőfi utcától keletre a 1488 hrsz.-ú árokig a korábbi lakótelkek végei, a mezőgazdasági területek új utcák nyitásával beépültek az elmúlt időszakban. A Jegenye sortól nyugatra 4 kis köz jött létre, amelyek köré szerveződő épületek kellemes mikrokörnyezeti lakóterületet hozta létre. E beépítés hibájaként különösen a délii Cédrus köz esetében a túlzott sűrűség, a telkek kis mérete említhető.

Az **új városrészben** található nagyméretű épülettömbök a település egy másik nagyvárosias arculatát mutatják. A termálfürdőtől délre, a Termál utcától keletre, a mélyebben fekvő területeken részben a Termál utcára, részben pedig a vele párhuzamos Üdülő sorra felfűzve kisebb szállodák, üdülők találhatók sajátos, nagyméretű telekstruktúrával.

Az üdülőterülettől északra elhelyezkedő **kertvárosias lakóterület** szintén egységes településképet mutat, ezek az épületek jellemzően a 70-es évek második felétől, többségében az 1980-as években jöttek létre. A területen található lakóépületek típusa tömegében osztatlan, utcára merőleges, 40 fok körüli tetőhajlásszögű szimmetrikus nyeregetetővel, utca felé oromfallal, térdfallal kialakított tetőtér beépítéses ház.

Az említett üdülő- és lakóterületekhez kapcsolódó egykori zártkerti területek a Gyöngyvirág sor mentén, valamint a déli domboldalon üdülőterületté épültek át. E területeken az úthálózati és telekstruktúra a korábbi zártkerti hasznosítás örökségét megtartotta, annak telekalakulatait tovább osztotta és különösen a déli domboldalon labirintusszerű keskeny közökkel tárta fel. A domborzatilag szabdalt nagyobb lejtésű területeken rendezetlen, a területet teljesen lefedő beépítés jött létre részben új épületekkel, részben a korábbi zártkerti épületek megtartásával vagy átépítésével.

Az **iparterületek** a majorság környékét foglalják magukban, távolabb a város külterületi részén. A **kertgazdasági területeken** a szőlőműveléshez igazodó telekstruktúra és présházas beépítés jellemző, a Banya-völgy néhány utcája ugyanakkor már lakóterületi funkciókat lát el. A terület teljes egészében azonban megállapítható, hogy annak zártkerti jellege, hasznosítása napjainkra üdülőterületi hasznosítássá alakult, mezőgazdasági funkciója minimális maradt.

A **külterületen** elszórtan találhatók az út mentén a majorságok. A homogén nyugati domboldal területén az úthálózat és telekalakítás szervezője az örökölt birtokrendszer volt, amely napjainkra egész kisméretű, nagyon keskeny telkekre osztódott. A szűk utak mentén sűrűn elhelyezett épületsorok találhatók.

1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter

Az önkormányzati tulajdonban lévő ingatlanok kataszterét Zalakaros Város Önkormányzat Képviselő-testületének 14/2004. (IV.21.) önkormányzati rendelete határozza meg.

Az önkormányzati tulajdonban forgalomképes, korlátozottan forgalomképes és forgalomképtelen ingatlanokkal rendelkezik, amelyek listáját fenti rendelet mellékletei, valamint az önkormányzat vagyonleltára tartalmazzák.

A forgalomképtelen és korlátozottan forgalomképes ingatlanok között utak, közterületek találhatók. A forgalomképes ingatlanok között földterületek, illetve lakások és nem lakás célú, többségében orvosi rendelőként bérbeadott helyiségek találhatók. A város legértékesebb önkormányzati tulajdona a fürdő területe és az ahhoz tartozó kiszolgáló területek és létesítmények.

1.14.4 Az építmények vizsgálata

Zalakaros mai építészeti arculata, különböző településrészei a történeti fejlődés eredményeként alakult ki. A XX. század közepére kialakult falu az 1960-as évektől az üdülővárosi szerepkör kialakulásával rohamos fejlődésnek indult, beépített területe sokszorosára növekedett. Az egykori falu területe mellett további városrészek jöttek létre, amelyek funkciói, építészeti karaktere és domborzati viszonyai különbözőek. A települést a korábbi építészeti megközelítésű dokumentumok (településrendezési eszközök megalapozó dokumentumai, TAK) 6 eltérő karakterű részre osztja.

Az említett városrészeket építészeti jellemzőit az alábbi jellemzők alapján mutatjuk be:

- Funkció, kapacitás
- Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)
- Magasság, szintszám, tetőidom
- Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

1.14-3. ábra: Zalakaros településrészei a TAK alapján

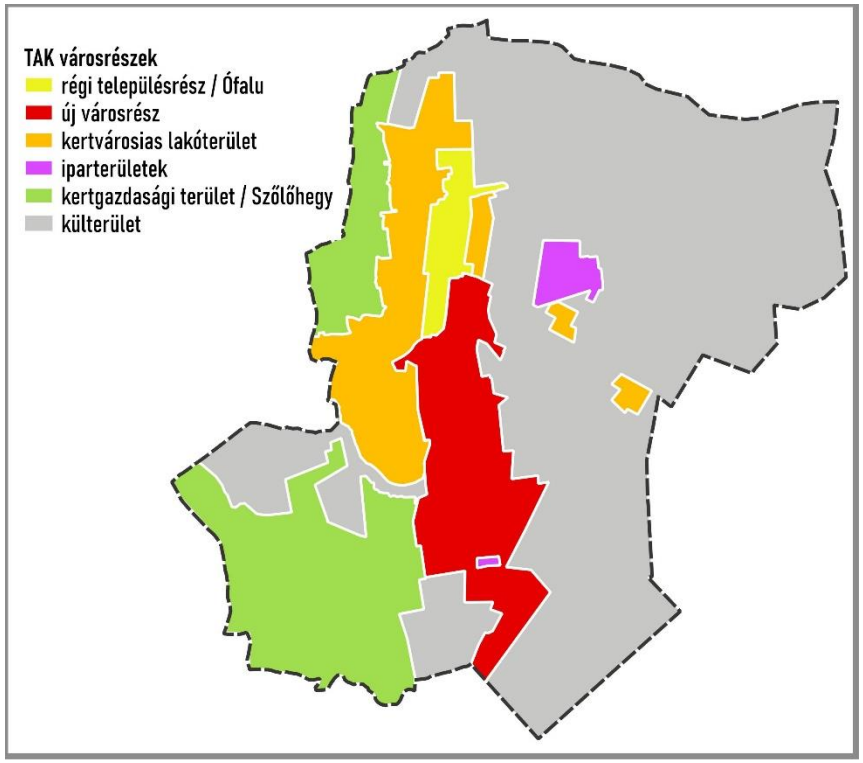

forrás: TAK alapján, saját szerkesztés

Régi településrész, Ófalu

E területi egységbe tartozik az egykori falu területe, amelynek északi határa a XX. század közepéről megörökölt, déli határa pedig a Torrens-árok. E városrészhez kapcsolódónak tekintjük a hozzá közvetlenül keleti irányba kiépült Zrínyi utca és Torrens árok közötti területsávot. **A „falu" klasszikus elrendezésű, fésűs telekosztású, egyutcás település**, a telkek beépítése, területhasználata a település mezőgazdasági funkciójához kapcsolódott. A tájegység építészeti hagyományának megfelelően az utcafronti lakóépületek kisebb előkert (1-5m) kialakításával kerültek elhelyezésre, oldalhatáros beépítéssel. A lakóépületek mögött az épületeket egymáshoz kapcsolva gazdasági épületek sora – kamra, istálló, pajta – helyezkedik el. A XIX. század végéről - XX. század elejéről ránk maradt lakóépületek kialakításuk révén a következő építészeti típusokba sorolhatók:

- Az épületek egy része, a szegényebb parasztházak **egy-traktusos hosszházak**, amelyek többsége oromfallal záródik, a tetőzet szimmetrikus, 35-40 fok közötti hajlásszöggel, cserép héjalással. A hosszházak oldaltornáccal, kódisállással nem rendelkeznek, ugyanakkor több helyen tapasztalható a ház dereka táján keresztszárny kialakítása. Az épületek többségénél a lábazat alacsony, az utcai homlokzat kétosztatú, amely fölött az oromfalat elválasztóan osztópárkány helyezkedik el.
- A hosszházak mellett nagyon jelentős az úgynevezett **hajlított ház**, az utcafronton keresztszárnnyal kialakított lakóépület. Ezek az épületek a hosszháztól eltérően két, vagy akár több szobát is tartalmaznak. Tehetősebb lakosság épületei voltak, a portán lévő épületegyüttesben nagyobb arányt képeznek a lakófunkciók. Az épületek lábazata a hosszházakhoz képest általában nagyobb, a homlokzat díszesebb.
- A városrészben jelentős a XX. század második felében kialakult épületek mennyisége, ezek többsége **sátortetős épület**, amely az

1960-as, 1970-es évek során jött létre. A Petőfi utca közepétől (1012 hrsz-ú gyalogút) délre a fürdőhöz közelebb eső területen jelentős átépítés, a nyugati oldalon új utcaszakasz található, magasabb, nagyobb léptékű és díszesebb épületekkel, amelyek minőségi kialakításuk ellenére idegenek a városrész É-i történelmi örökségétől.

1.14-4. ábra: Ófalu jellegzetes épületei

forrás: TAK, 2017

A XX. század első feléről örökölt épületek, a hosszúházak és hajlított házak egyaránt utcafronton gazdag vakolatdíszítéssel készültek, amely díszítettség egyedi és jellemző Zalakarosra, valamint a környező településekre (Galamboktól Esztergályhorvátiig terjedő települések). E díszítések számos épület esetében felújításra kerültek, megőrizve e kulturális örökséget. A díszített homlokzatok felújítása során két olyan probléma lelhető fel, amelyet a jövőben célszerű kiküszöbölni. Az egyik a homlokzatszínezések túlzott kontrasztja, az erős és hagyományában idegen színek használata. A másik fellelhető probléma pedig a díszítés újraépítése során tapasztalható hibák, a nem használat, aránytalan díszítőelemek beemelése, túlzóan díszített felületek kialakítása.

Az utcakép karakteres eleme az épületeken kívül a kerítés, amely ugyancsak e tájegységre jellemző változata az előregyártott betonkerítés nagyon sok telken előfordul. Ezek a kerítések a XX. század első. feléből ránk maradt, különböző mintázattal díszített beton elemekből épülnek fel. A meglévő karakteres utcakép, az épített örökség megtartása érdekében ezeket a kerítéseket meg kell óvni.

E városrész, az egyutcás falu **két teresedést** tartalmaz. Északi teresedése, a Hősök tere a Temetői árok, Temető utca, illetve Rákóczi utca csatlakozásánál alakult ki, amely teresedés középpontjában helyezkedik el a falu korabeli temploma. Nagyon szép archaikus térszerkezet, amelyhez kedvezően társul annak magassági elhelyezkedése.

A térfalak egyes épületek cserélődése ellenére is őrzik a település korabeli hangulatát. A köztereken a burkolatok építettsége nem túlzott, a karbantartott zöldfelületek, füves és fás területek a jellemzőek, amely állapot kisebb rekonstrukció mellett megtartandó, őrizve a tér archaikusságát.

A városrész déli központja a Zalakomárba vezető út, a Zrínyi út, valamint a zártkertek, illetve a későbbiekben kiépült városi intézményekhez vezető Napnyugat köz csomópontja által alkotott tér. E terület, a **Zrínyi utcai csomópont** és környezetének állapota, elhanyagoltsága méltatlan a város többi részéhez.

A Zrínyi úti csomópont és a Szent István tér közötti területen a városrész központi tere, közösségi épület kialakítása tervezett, kapcsolódva az ottani intézményekhez, az orvosi rendelőhöz és rendőrséghez, valamint a gyönyörűen megépített Szent István tér parkjához. A tervezett

intézményépítés és térrekonstrukció a csomópont átépítésével együtt fog végleges városépítészeti megújulást eredményezni a téren, amely tér szerkezete kisebb mértékben megváltozik, magasabban lévő nyugati felén nyugati irányba is megnyílik.

E területen a rekonstrukció részeként a közelmúltban létrejött gyógyszertár épülete példaértékű abban, ahogy modern épületként képes illeszkedni környezetéhez. Ugyancsak fontos, megtartandó eleme e területnek a téren áthelyezett és felújított kőkereszt.

A Petőfi utcától K-re a 1488 hrsz.-ú árokig a korábbi lakótelkek végei, a mezőgazdasági területek új utcák nyitásával beépültek az elmúlt időszakban. A Jegenye sortól nyugatra 4 kis köz jött létre, amelyek köré szerveződő épületek kellemes mikrokörnyezeti lakóterületet hozta létre. E beépítés hibájaként különösen a déli Cédrus köz esetében a túlzott sűrűség, a telkek kis mérete említhető. Pozitívként említendő e területen az építettség minősége, ugyanakkor zavaró az itt létrejött épületállomány heterogén stílusa, helyenkénti zagyvasága. A Jegenye sor keleti oldalán többszintes kisvárosias üdülő-, illetve lakóépületek, egy nagyobb vendéglő és a terület északi végén két intézmény, a tűzoltóság és a mentőállomás kap helyet. Az út keleti oldalán lévő épületek különbözőségük ellenére is egységes térfalat alkotnak, amelyek közül a vendéglőtől északra lévő telek földszintes kis pavilonokkal történt beépítés idegen.

Új városrész

Az új városrész a település déli felén helyezkedik el. A termálvíz megtalálását követően, 1965-ben nyílt meg **a fürdő, amely gyors fejlődésnek indult, s ehhez kapcsolódóan elindult egy modern városrész kiépülése.** Ahogy fejlődött a fürdő, úgy nőtt és fejlődött a város.

Az eltelt 50 év magán hordozza a viszonylag rövid idő minden építészeti, kulturális, ideológiai lenyomatát, amelynek eredményeképpen létrejött egy rendkívül heterogén városszerkezet az évszázados hagyományokat őrző, egységes Ófaluval szemben. Az utóbbi évek fejlesztéseinek köszönhetően az új városszövetet közterületeit nagyméretű zöldfelületek, növényzet, köztéri alkotások uralják.

1.14-5. ábra: A Gyógyfürdő környezete

forrás: TAK, 2017

Az területen található nagyméretű épülettömbök a település egy másik nagyvárosias arculatát mutatják. A termálfürdőtől délre, a Termál utcától keletre, a mélyebben fekvő területeken részben a Termál utcára, részben pedig a vele párhuzamos Üdülő sorra felfűzve kisebb szállodák, üdülők találhatók. Ezek építési kora, építészeti arculata és minősége eltérő, az épületek szabadon állóan, zöldterületbe ágyazva, egymástól nagyobb távolságra helyezkednek el, így egységes, városias utcakép a területen nem alakult ki. A parkokba ágyazott üdülők és szállodák kellemes, épített és természeti környezetet eredményeznek.

2006-ban épült meg az új Isteni Irgalmasság templom, kiépült a Dísz tér, a Termáltó és Ökopart, a Karos Korzó térsége, épültek szállodák a különböző korokat idézve.

Az Ökopart területén található egy 12 800 m^2 vízfelületű élménytó, két híddal, stéggel és szökőkúttal. A Dísz tér felöli oldalon épült egy kilátó épület csúszda komplexummal, egy növényzettel kialakított labirintus és egy játszótér. A tavat körbe sétány övezi. A tó déli végében, az erdőben tanösvényen sétálhat az ide látogató. Itt látható az Ökopart szimbóluma, a Tőzike tündér.

Kertvárosias lakóterület

Az új, fejlődő város természetszerűleg létrehozta a növekvő letelepülők igényeit kielégítő új lakóterületeket. A fejlődés első ütemeként a Torrens-árok északi oldalán a Park, Rózsa és Pipacs utcák jöttek létre üdülőterületként, míg tőle északra, a falu területével párhuzamosan a Hegyalja és Liget utcák mentén lakóterületként. Az így kialakult beépítések rendezett, megfelelő szélességű utcákat és rendezett telekszerkezetet, valamint beépítést eredményeztek.

Azt lehet mondani, hogy ezek egy viszonylag egységes települési szövetet hoztak létre, kevés kivétellel egységes utcaképeket, épületállományt alkotnak az elmúlt idők építészeti árnyalatainak megfelelően. Ez az egységes településkép elsősorban a Bodahegyi út - Park utca vonalától északra eső lakóterületeken figyelhető meg.

A Park utcától délre eső új lakóterületeknél az egységes beépítés már nem tud mindenütt megvalósulni, aminek az az oka, hogy a volt zártkertekből kialakult kisméretű telkek és a változatos domborzat a mai napig sok gondot okoz a beépítések során.

1.14-6. ábra: Kertvárosi utcaképek

forrás: TAK, 2017

Összességében a közterületek, utcák, a Park utca déli felén lévő közpark, az **Arborétum jó minőségben, gyönyörűen kialakított zöldterület**. Az üdülőterület sajnálatos öröksége e rendezetlenség ellenére, hogy az nagyon kis méretű telkeket tartalmaz, így az ottani épületek - különösen azok bővítése esetén - zsúfolt beépítést eredményeznek.

Az épületek rendezetlen területi elhelyezkedése, rendezett térfalak kialakításának hiánya a táj szabdaltsága és a növényi fedettsége miatt nem jelent problémát, ugyanakkor sok helyen feloldhatatlan a telkek és épületek különböző méretéből, léptékéből adódó keveredettség. E rendezetlenséget tovább erősíti az a káosz, amely az üdülő- és lakóterületek későbbi korszakát jellemezte.

A temetőtől északra rendezett telekalakítás és beépítés jött létre, a közterek, utcák szélessége, elrendezése, mérnökileg szerkesztett kialakításuk, kiépítettségük és növényzetük a terület beépítettségének mértékével és építésének idejével összefüggő. A rendezett telekalakítás és a közterek rendezett kialakítása ellenére a terület építészeti minősége nem kifogástalan. Az építési korra, az építészet különböző értékeire felelő szabályozatlan utcakép jött létre, amelynek jó és rossz eredményei egyaránt felmutathatók.

E területen található a város talán egyik legrendezettebb, legszebb lakóterületi környezete, az **Erzsébet köz és Seregély utca által létrejött teresedés**, annak rendezettsége és egységes térfala. Szinte feloldhatatlan problémát eredményezett a Hegyalja utca és Kapitány köz sarkában elhelyezett nagyléptékű szerelvényüzlet épülete, amely többszörös méretével idegen a területen egyébként kialakult struktúrával.

Talán ennek köszönhető, hogy a tőle északra lévő lakótelkek mai napig beépítetlenek maradtak. A szabályozatlan építés nemcsak az épületek tömegének, építészeti arculatának különbözőségét, hanem sok esetben még az épületek környezetüktől eltérő elhelyezését is eredményezték kisebb-nagyobb előkertek kialakításával és ebből következően rendezetlen térfal kialakításával.

Összességében a temetőtől északra létrejött új kertvárosias terület beépítése az épületek jó minősége, tehetőssége ellenére nem eredményezett városképileg egységes, harmonikus új városrészt.

Iparterületek

A város iparterülete a Zalakomár felé vezető úttól északra, a volt majorság környékén található. Ezen a területen van egyedül lehetőség ipar megtelepülésére, amire előbb-utóbb szükség lesz, mivel a fürdőváros fejlődése várhatóan némi kiszolgáló, gazdasági tevékenységet is maga után von.

Kertgazdasági területek/Szőlőhegy

A város több zártkerttel büszkélkedhet. A **Felsőhegy** településrész kicsit szorosabban csatlakozik a "belvároshoz". Sok helyen mai napig él a szőlőtermesztés, borozók, régi présházak őrzik a múltat és mutatnak a jövőbe. Ez a terület inkább szőlőhegyi hangulat, ami a domborzatnak is köszönhető ("hegy"). Több pontjáról szép a rálátás a városra. A szőlőhegy hangulatának, arculatának, építészeti megjelenésének megőrzése és fejlesztése éppen ezért rendkívül fontos.

1.14-7. ábra: Felsőhegy

forrás: TAK, 2017

A **Banyavölgyi-patak** körzete egy nagyobb, volt zártkerti terület, amely sok részén még alszik. Néhány utcájában már lakóterületi funkciókat lát el, és

egy jó részén újra éled. Más tájegység, inkább völgyek és a közte húzódó dombhátak alkotják. Sok része beerdősült. A szőlőművelés ezen a területen nem annyira jellemző, inkább a kertgazdasági jelleg uralkodik. A várostól is kicsit jobban elkülönül, de értékes színfolt a településen belül.

1.14-8. ábra: Banyavölgy

forrás: TAK, 2017

Nem túl nagy kiterjedésű, jól behatárolt városrész, amelyet északról a Torrens-árok, délről a Kanica erdő határol. Keletről a Termál út nyugati oldalán kialakult szállodák és sportterület határolja. Egykori zártkerti terület, amelynek alsó részén a Torrens-árok északi oldalához hasonlóan a Szőlő és Gesztenye utcák mentén viszonylag rendezett üdülőtelkek kerültek kialakításra, míg a domb további részén a zártkerti telekalakulatok, úthálózatok szabálytalansága spontán osztódásának következménye jobban látható. A terület zártkerti jellege, hasznosítása napjainkra üdülőterületi hasznosítássá alakult, mezőgazdasági funkciója minimális marad, ugyanakkor gyönyörű táji adottságokkal, kilátással rendelkezik. A telekalakulatok és úthálózatok rendezetlensége, a meredek domborzati viszonyok ellenére a közterek rendezettek, az előzőekből felmerült problémák megoldottak. Az itt található közterületek, a keskeny utcák, közök hegyi jellegűek, közterületi növényzet nincs, de ezt a telkek növényállománya bőséggel pótolja. A terület keleti szélein (Szőlő és Gesztenye utcák) a beépítettség, az épületek jellege és léptéke viszonylagosan egységes képet mutat, ugyanakkor a további területeken ez az egységesség a község északi zártkertjéhez hasonlóan felbomlik. A beépítés jellege, az épületek elhelyezése, stílusa, anyaghasználata, tömegalakítása végeredményében kaotikus képet eredményez, amelyet hol jól, hol kevésbé tud ellensúlyozni a növényzet.

Külterület

A XIX. század második felében és a XX. század elején létrejövő, a 3. katonai térképen már szereplő külterületi majorságok környezetében a majorságban dolgozó szegény parasztság lakótelkei alakultak ki. Ezek a telkek többségében ma is lakottak. A két külterületi lakott rész, Újfalu és Újmajor a Zalakomárba vezető út mentén alakult ki. A településrészek közterületei rendezettek, az épületek minősége, a telkek használatának rendezettsége változó. Az épületek többsége XX. század elejéről - közepéről maradt ránk, de néhány új, vagy felújított épület is található. A területek a maguk szegénységében, egyszerűségében egységes képet alkotnak.

Zalakaros délnyugati részét északról nagy összefüggő erdőterület, a Kanica erdő határol. míg keleti széle, domboldala a Bögre elnevezést viseli. E terület van legközelebb az üdülőközponthoz és innen ragyogó kilátás nyílik a Zalakarostól keletre elterülő sík vidékre. Itt változott meg leginkább a hasznosítás: a zártkerti mezőgazdasági hasznosítás mellett az épületek és telkek üdülőként, sok esetben lakóhelyként is szolgálnak.

A homogén nyugati domboldal területén az úthálózat és telekalakítás szervezője az örökölt birtokrendszer volt, mely napjainkra egész kisméretű, nagyon keskeny telkekre osztódott. A szűk utak mentén sűrűn elhelyezett épületsorok találhatók. A terület nem rendelkezik egységes építészeti karakterrel, nincsenek ismétlődő rendszerré alakuló építészeti elemei.

1.14.5 Az épített környezet értékei

Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

Zalakaros Város területén 6 db nyilvántartott régészeti lelőhely található. A hatályos helyi építési szabályzat a régészeti értékek védelmére vonatkozóan szabályozást nem fogalmaz meg.

1.14-9. ábra: A Zalakaroson nyilvántartott régészeti lelőhelyek

forrás: TFK felülvizsgálat megalapozó vizsgálata

Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A 2017-ben készült Településképi Arculati Kézikönyv értelmében a **településképi szempontból meghatározó területeket** egyrészt a természeti és örökségvédelmi jogszabályok alapján védelemben részesülő területek, azaz a településkép védelme szempontjából kiemelt területek alkotják; másrészt a központi belterület azon részei is idetartoznak, amelyek elhelyezkedésük és területhasználatuk alapján településképi szempontból a legérzékenyebbek. A településen városszerkezeti jelentőségű terület található, mely a Petőfi utca, a Fő út és a Kossuth utca térsége. Az említett utcák mentén található a helyi védelem alatt álló épületek többsége.

A településen műemléki védelem alatt álló épületek nem találhatók, viszont számos helyi védelem alatt álló lakóház, présház, kőkereszt, valamint kegytárgy van nyilvántartva. A védett értékek között található 15 lakóépület, 8 présház, gazdasági és melléképületek, 12 kőkereszt, 2 kegytartó, és egy római katolikus templom, valamint 8 védelemre javasolt fa, továbbá a közelmúltban megtalált (felfedezett) két gémeskút (valószínűleg több is van még).

1.14-10. ábra: Zalakaros helyi védelem alatt álló épületei funkciók szerint

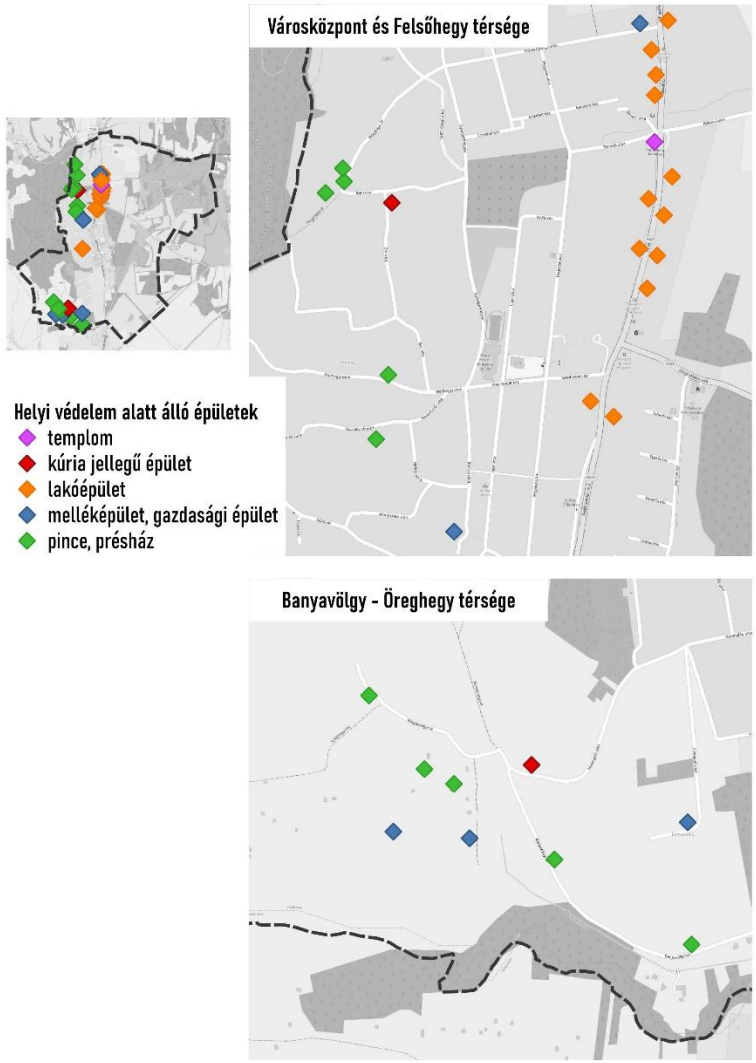

forrás: TKR alapján, saját szerkesztés

1.14.6 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az épített környezet konfliktusai az alábbi problémakörök mentén definiálhatók:

- a város gazdasági érdekeit szolgáló turisztikai fejlesztések értékes természeti területek felhasználásával lehet megvalósítani
- a terület déli részén hiányoznak a kereskedelem, vendéglátás és szolgáltatás önálló kis egységei, a klasszikus utca.
- a termálfürdő új, nagyobb forgalmat vonzó bejáratának délre történő áthelyezése gyengítette a Gyógyfürdő tér központot alkotó pozícióját, a téren kialakult klasszikus városközponti funkciókat
- kertes mezőgazdasági területek üdülő- és lakófunkciójú használatából adódóan sok esetben szabálytalan túlépítés jön létre. A funkcióváltás a városüzemeltetés számára többletfeladatokat jelent, a hulladékelszállítás, a szociális ellátás és közbiztonság vonatkozásában.

1.15 Közlekedés

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Zalakaros közlekedési kapcsolatait alapvetően meghatározza a természetföldrajzi elhelyezkedése: **nyugaton egy dombvonulat, keleten-északkeleten a Kis-Balaton miatt nem alakultak ki a szomszédos településekkel** (Balatonmagyaród, Csapi, Zalaújlak, Zalamerenye) való **összeköttetések**. A város fő közlekedési útvonala, a 7522. sz. út (Termál u. – Petőfi S. u. – Fő út – Kossuth út) így észak-déli irányú, ezt egészíti ki a délkeleti irányban futó 7521. sz. út (Zrínyi Miklós u.).

Az észak-déli útvonalon a két szomszédos települést, Galambokot és Garaboncot kerékpárút köti össze Zalakarossal, csakúgy, mint Újmajor és Újfalu településrészeket, illetve a repülőteret. A Zalakarosi Repülőtér füves, nem nyilvános fel- és leszállóhely, csak nappali repülés folytatható rajta, jelenleg repülőiskolai és sétarepülési funkciókat lát el.

A térségi és országos kapcsolatokban fontos szerepet játszik a 7. sz, főút, az M7 autópálya és a 30. sz. (Budapest-Murakeresztúr) vasútvonal. **A három fontos közlekedési pálya viszont nem érinti közvetlenül a várost**, a vasút és az autópálya-csomópont Zalakomárnál, a 7. sz. főút Galambok felé érhető el, mintegy 7-8 km távolságban Zalakaros központjától.

A város belterületének fő közlekedési útvonalait a fent említett 7522. és 7521. sz. utak jelentik, amelyeket **három helyi jelentőségű gyűjtőút** egészít ki: a Rákóczi u., a Panoráma út – Csermely u. – Park u. nyomvonal és az Üdülő sor. A Panoráma út felső szakasza és a Csermely u. mindössze 3,0-3,5 m széles, szűk kanyarokkal és meredek emelkedőkkel rendelkezik, ezért gyűjtőúti szerepét csak kevéssé képes betölteni.

A városban egyetlen 2x2 sávos út található – a Termál út Alma u. és Gyógyfürdő tér közötti szakasza –, a többi út 2x1 sávos kialakítású; körforgalmú vagy jelzőlámpás csomópont nincsen a településen.

Az úthálózat minősége a fontosabb utakon jó vagy megfelelő, de a Park u. és a Panoráma út Termál út – Zalagyöngye u. közötti szakasza felújításra szorul.

1.15.2 Közúti közlekedés

A közúti közlekedésben folyamatosan növekvő forgalom jellemző. A város legforgalmasabb útja a Termál u. – Petőfi S. út, amelyet 2023-ban napi mintegy 5400 egységjármű használt, ez kb. 400 db-os növekedés 2013-hoz képest. Kisebb a forgalom Zalakomár, illetve Garabonc irányába; előbbi felé 1500-ról 2100-ra, utóbbi felé 1300-ról 1600-ra növekedett a napi terhelés. A fenti forgalmi adatok alapján kijelenthető, hogy a település úthálózata általánosságban nem túlterhelt. Ez alól kivételt jelentenek a turisztikailag kiemelt időszakok, amikor a fürdőhöz vezető utak és a környékbeli parkolók túlterheltek lehetnek.

1.15-1. ábra: Ezer lakosra jutó személygépjárművek száma 2012-2023 között

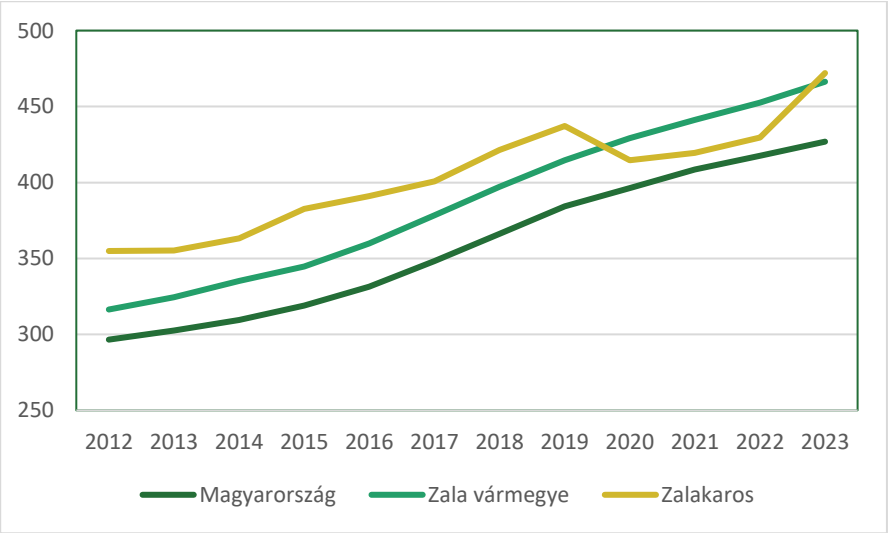

forrás: KSH Tájékoztatási adatbázis

A forgalom növekedése részben a turizmusnak, de részben a lakosságnak is köszönhető: 2023-ban már több mint 1400 db személygépjármű állt a helyiek tulajdonában, míg 10 évvel ezelőtt még csak 850 db volt az állomány. A növekedéssel **az 1000 főre jutó autók száma 472 db volt, ami meghaladta az országos átlagot** (427 db/1000 fő; 1.15-1. ábra).

A személygépjárművek 59 %-a benzines, 34 %-a gázolajos, 7 %-a egyéb meghajtással rendelkezett; az egyéb (elektromos és hibrid) járművek száma főként az utóbbi években indult meredek növekedésnek. A városban két helyszínen is **van lehetőség az elektromos autók töltésére** (MVM Mobiliti - Dísz tér és Üdülő sor).

A közúton megközelíthető főbb célpontok közül Nagykanizsa megyei jogú város fekszik a legközelebb, közúton csak 17 km (18 perc), míg a megyeszékhely Zalaegerszeg csak alsóbbrendű úton közelíthető meg (55 km, 50 perc). Bár a főváros távolsága 200 km, az M7 autópályának köszönhetően csúcsidőn kívül 1 óra 50 perc alatt elérhető – igaz, nyári hétvégéken a nyaralóforgalom miatt az eljutási idő jelentősen megnőhet.

A településen jónak mondható a közlekedésbiztonság: 2019-2023 között évente átlagosan 2-3 könnyebb vagy súlyosabb személyi sérüléses baleset történt, halálos baleset pedig nem következett be az utóbbi 20 évben.

1.15.3 Közösségi közlekedés

Zalakaroson helyi autóbusz hálózat nem üzemel, a településen belüli közösségi közlekedést a helyközi autóbusz járatok látják el. A helyközi autóbuszok viszont nem fedik le a teljes település területét, csak a két országos közúton közlekednek. Így a buszmegállóktól **legtávolabb eső lakóterületekről akár 20 percet is kell gyalogolni**, hogy közösségi közlekedési megállót elérjenek a lakosok.

A városban található buszpályaudvar, amely a település középpontjától, az iskolától, óvodától és a lakóterületek nagyobb részétől délre esik, de a fürdő, valamint a polgármesteri hivatal és posta mellett fekszik. Az öt állásos pályaudvarról napi 77 járat indul, a legtöbb a 25 percre lévő Nagykanizsára (40 járatpár). A vármegyeszékhely Zalaegerszegre ugyanakkor mindössze napi 2 járatpár közlekedik, 1 óra 25 perces menetidővel. Elérhető még közvetlen járatokkal Budapest (5 járat, 2 óra 35 perc), a régióközpont Győr, valamint Veszprém, Keszthely, Tapolca, Sümeg, Balatonfüred, Marcali és Pápa is. **A buszpályaudvaron nem található elektronikus, az indulásokat és érkezéseket valós időben mutató kijelző, és kerékpártároló sem, de P+R jellegű parkolóhelyek ki vannak alakítva.**

A városban 7 helyen állnak meg a buszok, a megállókban **3 helyen hiányzik a fedett váró, és két megálló nem akadálymentes** (Zrínyi u. és Újfalu). Kerékpártároló, valamint egyéb utas tájékoztató eszköz hiányzik.

Zalakarosról csak zalakomári átszállással érhető el a Budapest-Nagykanizsa vasútvonal, amelyen napi 8 pár InterCity mellett 2 pár személyvonat közlekedik (utóbbi csak Nagykanizsa-Balatonszentgyörgy között). Mivel Nagykanizsára közvetlen buszjáratok visznek, ezért a budapesti irányba való átszállási kapcsolatok a mérvadók. **A 16 vonatból 4-hez egyáltalán nincsen autóbuszos ráhordási lehetőség, a többi esetben átlagosan 25 perc a várakozási idő**, és mindössze 4 átszállás esetében van kényelmes, 5-15 percen belüli kapcsolat.

A zalakomári vasútállomáson nincsen sem P+R parkoló, sem kerékpártároló, az állomás környezete általában nem teszi vonzóvá a vasúti közlekedést.

1.15.4 Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedést szolgáló járdahálózat a KSH 2023. évi adatai szerint 34,1 km. A járdaellátottság eszerint nagyon jónak minősül, mivel 1 km^2 belterületre 10 km járda jut, míg országosan csak 6,2 km, Zala vármegyében pedig csak 3,8 km. A kedvező adatok ellenére **sok olyan utca van, ahol teljes egészében vagy jelentős szakaszokon hiányzik a járda** (pl. Dózsa u., Kapitány u.-Erzsébet tér, Hegyalja u., Szőlő u.), és ahol van is, **sokszor keskeny, rossz burkolatú, vagy az autóktól nincs jól elválasztva** (pl. Park u., Temető u.).

A gyalogosok biztonságos közlekedését segítő gyalogátkelőhelyekből 5 db található a városban, mindegyik a főutcát keresztezi. A kijelölt gyalogátkelőhelyek sűrűsége elég alacsony, átlagosan 700 méterenként helyezkedik el egy, és a 7 db buszmegállóból csak 2 mellett található meg. A gyalogátkelőhelyek kialakítása lehetne biztonságosabb is: egyik sem rendelkezik jelzőlámpával, figyelemfelhívó felfestésekkel vagy fényvisszaverő prizmákkal, és a Termál út 2x2 sávos szakaszán sincsenek középszigetek kialakítva.

A kerékpáros közlekedést szolgáló infrastruktúra a városban nagy területeket fed le, összesen 9,2 km hosszúságban. A legfontosabb útvonal a két szomszédos település, Galambok és Garabonc között húzódó kerékpárút, amely végig Zalakaros főutcáján halad, biztosítva a fürdő és a városközpont elérését, így a turisztikai célok mellett mindennapi kerékpározást is segíti. A 7521. sz. út mentén futó kerékpárút Újfalu és Újmajor településrészeket kapcsolja be a városba, és valamivel a repülőtér bejárata előtt ér véget – így sajnos a repülőtér, illetve Zalakomár már csak a közúton kerékpározva közelíthető meg. Ezt a két útvonalat köti össze a Bodahegyi u. – Jegenye sor menti, illetve az Üdülő sortól az Újfalu utcáig vezető kerékpárút.

A városon belüli hálózat tehát minden fontos útvonalakon kiépült, ám a város és a fürdő nagyobb távolságokról (Nagykanizsa, Kis-Balaton, Balaton) **a térségi hálózat hiánya miatt kerékpárforgalmi létesítményeken nem közelíthető meg.**

A meglévő hálózat kiterjedtsége miatt a város 2016-ban elnyerte a "Kerékpárosbarát település" kitüntető címet, ennek ellenére a kerékpáros létesítmények több problémával is küzdenek. Így például meglehetősen **kevés a kerékpártároló** a városban, csak a városháza és a fürdő bejáratánál van néhány, **nem korszerű** (ún. "keréktörő") kerékpártároló, a többi közintézménynél és a hoteleknél nincsen – vagy ha van is pl. az udvarban, ez nincsen jelezve a közlekedők számára. A turisztikai szempontból fontos **útirányjelzések néhol hiányoznak**, néhol csak hiányosan mutatják meg a lehetséges célpontokat. Fontos hiányosság még, hogy az utak egyik oldalán vezetett kerékpárútról **átvezetések hiányában** nehezen lehet megközelíteni a túloldali célpontokat (pl. a fürdő főbejáratánál, a Gyógyfürdő téren vagy Újmajornál).

A turisztikai célú kerékpározást segíti a kiterjedt kerékpárkölcsönző hálózat: nyújt ilyen szolgáltatást a helyi Kerékpáros Centrum, emellett több szálloda is (Hotel Karos Spa, Hotel Venus, Aphrodite Hotel).

1.15.5 Parkolás

A városban parkolási helyzet alapvetően megoldott, közterületen nagy kapacitású, környezetbarát (gyeprácsos, fásított) parkoló található a Gyógyfürdő téren és részben az Üdülő soron. A hotelek, éttermek előtti közterületeken, illetve saját telkükön belül kialakított parkolók biztosítják a dolgozók és a vendégek fogadását. Néhány parkoló burkolata, felfestése felújításra szorul (Panoráma út), vagy szilárd burkolatot kell kialakítani (Sport u.).

1.16 Közművesítés

1.16.1 Víziközművek

Vízgazdálkodás és vízellátás

Zalakaros önálló ivóvízhálózattal rendelkezik, üzemeltetője a nagykanizsai székhelyű Délzalai Víz- és Csatornamű Zrt.. A hidegvíz biztosítására 4 kút áll rendelkezésre, amelyből jelenleg 2 üzemel. 2022-ben a termelt felszín alatti víz mennyisége megközelítette 314 ezer m^3-t (ennél magasabb legutóbb 2009-ben volt).

A közüzemi ivóvízvezeték-hálózat hossza a városban 27,3 kilométer volt 2022-ben. **Vezetékes ivóvízzel a lakásállomány 99%-a rendelkezett** a 2022. évi népszámlálás adatai alapján. 2022-ben 2 db közkifolyó működött a településen a KSH adatai alapján. A településen több házi kút is található, amelyek vizét elsődlegesen locsoló vízként hasznosítják.

2022-ben a településen szolgáltatott víz mennyisége megközelítette a 240 ezer m^3-t, 37%-át a háztartások használták fel. **A háztartásoknak szolgáltatott egy lakosra jutó ivóvízmennyiség** 39 m^3 volt, **meghaladva az országos** (38 m^3) **és a vármegyei** (36 m^3) **átlagértéket**.

Szennyvízelvezetés

Zalakaroson a szennyvízelvezető rendszer nyomvonalas elemekből (az elválasztó rendszerű szennyvízcsatorna hossza 31 kilométer) és egy 1600 m^3/nap kapacitású biológiai szennyvíztisztítóműből áll. Utóbbi nemcsak a város, hanem Zalaszabar, Zalamerenye, Nagyrada, Garabonc és Galambok szennyvizeit is kezeli. A tisztított víz a Balaton (Kis-Balaton) vízgyűjtőjéhez tartozó Banyavölgyi-patakba jut a szennyvíztisztítóból.

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján **a zalakarosi lakásállomány 99%-a rendelkezett szennyvízelvezetéssel.** A szennyvízelvezetés hiánya külterületi városrészek, Újfalu és Újmajor esetében jelentkezik problémaként. 2022-ben az összes, 277 ezer m^3-nyi elvezetett szennyvíz negyede származott a háztartásoktól. **Az egy lakosra jutó elvezetett háztartási szennyvíz mennyisége** 31 m^3 volt, amely **a vármegyei átlagértéket meghaladta** (30,5 m^3), **de az országostól elmaradt** (32,5 m^3).

Csapadékvíz-elvezetés, felszíni vízrendezés

Zalakaros frekventáltabb területén (pl. Termál út és környezete, Szőlő utca) zárt csapadékvíz-csatorna üzemel, a további területeken jellemzően az utak mentén kiépült csapadékvíz-elvezető, trapézszelvényű füves vagy burkolattal ellátott, nyílt árkok szolgálnak a csapadékvizek levezetésére. Csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos **problémák főleg a domboldali, meredek utcákban** fordulnak elő, ahol egyrészt az utak szélessége nem tette lehetővé a csapadékvíz elvezető árkok megfelelő szelvénnyel való kialakítását, illetve ahol a hely hiányában egyáltalán nincs is árok. Kiemelendő ugyanakkor, hogy Zalakaroson egy hazai viszonylatban újszerű megoldást is elkezdtek alkalmazni a csapadékvizek kezelésére. 2018 és 2020 között európai uniós támogatással megvalósuló projekt elemeként alakítottak ki egy **olyan csapadékvíz kezelő rendszert egy egykori salakos futópálya helyén, amely a csapadékvíz elszikkasztásán alapul. A terület jelenleg a csapadékvíz elvezetésben betöltött szerepe mellett pihenőparkként is funkcionál.**

1.16.2 Energia

Energiagazdálkodás és energiaellátás

A város térségében a villamos főelosztó hálózati szerepet 22 kV-os szabadvezetéki hálózat látja el, amelyet üzemszerűen a Nagykanizsa 122/22/11 kV-os állomásból induló Nagykanizsa – Nagyrada és a Nagykanizsa – Marcali 22 kV-os szabadvezetékes gerincvonalak táplálnak. Zalakaros villamosenergia-ellátása a 22 kV-os légvezetékes és a városközponti kábeles hálózatokon és a városközponti kábeles hálózatokon, valamint az arra csatlakoztatott 22/0,4 kV-os oszlop és földkábeles

transzformátor állomásokról történik. A város villamosenergia-ellátását az E.ON Dél-dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja.

Zalakaroson az összes szolgáltatott villamosenergia mennyisége 2022-ben 16 344 MWh volt, amely meghaladta a koronavírus-járvány előtti 2019. évi értéket. **A legnagyobb villamosenergia fogyasztó a településen a szolgáltató szektor**, 2022-ben az összes fogyasztás 72%-át realizálta, nem számítva a kommunális szolgáltatásokat, illetve a közvilágítást. Az utóbbi célokra fordított villamosenergia-fogyasztás nagyságrendileg 25%-kal alacsonyabb, mint 2012-ben. A közvilágítás villamosenergia felhasználása a jövőben valószínűleg tovább csökken az önkormányzat közvilágítás korszerűsítéséről 2024-ben hozott döntésének következében.

A szolgáltató szektort követően a lakosság a legnagyobb villamosenergia fogyasztó a városban, 2022-ben az összes fogyasztás ötödéért volt felelős. A lakosság részére szolgáltatott villamosenergia mennyisége 2014 és 2021 között folyamatosan növekedett, majd 2022-ben csökkent az előző évihez képest. Utóbbiban az energiaválságnak, illetve az annak kezelése érdekében hozott intézkedéseknek lehet szerepe. Számos háztartás törekedett a fogyasztásának visszafogására annak érdekében, hogy az ne haladja meg a rezsivédett sávban fogyasztható villamosenergia mennyiségét. Ugyanakkor az egyes háztartások szintjén nagy különbségek lehetnek a villamosenergia fogyasztás tendenciájában. A villamosenergia gázhoz viszonyított relatív kedvezőbb ára a rezsivédett sávon kívül többeket arra ösztönzött, hogy például fűtéshez gáz helyett áramot (is) használjanak. A 2022. évi népszámlálás adatai alapján a zalakarosi lakásállomány 15%-ában fűtöttek árammal (is), tizennyolcszor több lakásban, mint az előző népszámláláskor. Az egy lakossági fogyasztóra jutó lakossági villamosenergia fogyasztás Zalakaroson 1391 kWh volt 2022-ben, alacsonyabb, mint a vármegyei (1661 kWh) és az országos (2217 kWh) átlagérték.

1.16-1. ábra: A szolgáltatott villamosenergia mennyisége különböző célok szerint Zalakaroson 2012-2022 között, MWh

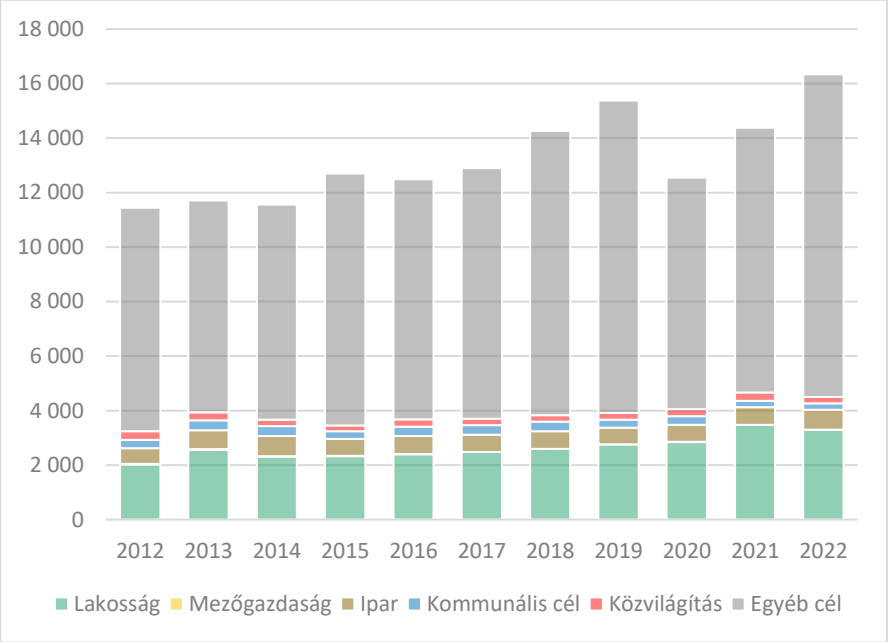

adatok forrása: KSH, saját szerkesztés

Zalakaros gázellátását az E.ON Közép-dunántúli Gázhálózati Zrt. biztosítja, a gázcsőhálózat hossza a településen 41,2 kilométer. **Hálózati (vezetékes) gázzal a zalakarosi lakásállomány 75%-ában fűtenek** a 2022. évi népszámlálás adatai alapján. A lakossági gázfogyasztás 2022-ben közel 1,28 millió m^3 volt a városban, a teljes zalakarosi gázfogyasztás 37%-a**. Az egy háztartási gázfogyasztóra vetített háztartási gázfogyasztás** 1062 m^3 volt, a **vármegyei átlagértéket** (948 m^3) **meghaladta, az országostól** (1136 m^3) **elmaradt**.

Zalakaroson a **legnagyobb gázfogyasztó a szolgáltató szektor**, 2022-ben az összes fogyasztás 53%-át realizálta (a kommunális szolgáltatások nélkül). 2016 óta a kommunális, az ipari és a mezőgazdasági fogyasztóknak értékesített gáz mennyisége külön-külön az 5%-át sem érte el a város teljes gázfogyasztásának.

Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Zalakaroson a **megújuló energiaforrások közül a biomassza, a napenergia és a geotermikus energia** hasznosítására vannak egyre bővülő számban példák. A város lakásállományának 31%-ában jellemző, hogy fával is fűtenek, ezek mintegy felében kizárólag csak ezt a fűtési módot használták a 2022. évi népszámlálás adatai alapján. Napelemmel a zalakarosi lakások 5,7%-a, napkollektorral pedig 0,8%-a rendelkezett 2022-ben, mindkét mutató értéke meghaladta a vonatkozó járási, vármegyei és országos átlagértékeket. Az előző európai uniós fejlesztési ciklusban nemcsak lakásokat, hanem európai uniós támogatással megvalósuló projektek keretében számos szálláshelyszolgáltató vállalat (Art Hotel Karos Szolgáltató Kft., Z.I.P. Hotel Kft., ZALA-KRAFT Kft., HEILWASSER-GYÓGYVÍZ Kft., Napfény Hotel Karos Kft.), valamint az IZSÁK-KENYÉR Kft. és önkormányzati intézmények (Közös Önkormányzati Hivatal, Móra Ferenc Általános Iskola, Óvoda és bölcsőde, Háziorvosi ügyelet) épületét látták el napelemes rendszerekkel. A MenDan Hotel épületének energetikai fejlesztése víz-víz hőszivattyús rendszer telepítésével, szintén az Európai Unió által támogatott projekt keretében valósult meg. A hőszivattyús rendszerek is megújulóenergia-technológiának tekinthetők, lakossági használatuk Zalakaroson azonban egyelőre nem elterjedt, mindössze 31 olyan lakás volt a településen, amely a 2022. évi népszámláláskor rendelkezett hőszivattyús fűtőberendezéssel. A megújuló energiák alkalmazása szempontjából kiemelendő, hogy a Zalakarosi Fürdő Zrt. 2023-ban saját forrásból valósította meg azt a mintegy 200 millió forintos beruházást, amelynek eredményeképp geotermikus energia hasznosításával sikerült kiváltatni a fürdő közel teljes (éves szinten mintegy 260 ezer m^3-nyi) gázfogyasztását. A geotermikus energia hasznosításában jelentős kiaknázatlan potenciál rejlik, a jövőben például ezáltal lehetne kiváltani számos szálláshely gázfogyasztását is.

Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Zalakaros városa energiastratégiával nem rendelkezik, de a fejlesztései során az energiahatékonyságot mindig is előtérbe helyezte. Az elmúlt években több olyan fejlesztést valósított meg az önkormányzat – jellemzően külső források (pl. európai uniós támogatás) bevonásával, amely az energiahatékonyság növelését célozta. Ezek eredménye például a kommunális célra és a közvilágításra felhasznált villamos energia csökkenésében jelentkezik. A jövőben az önkormányzat az energiahatékonyság növelése érdekében további fejlesztéseket tervez (pl. közvilágítás korszerűsítése).

1.16.3 Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján a zalakarosi lakásállomány 68%-a rendelkezik vezetékes internettel. A mutató értéke lényegében megegyezik az országos átlagértékkel (68%), a vármegyeit (64%) és a járásit (65%) kis mértékben meghaladja. Az internet-előfizetések száma (mobilinternet nélkül) a településen 2016 és 2022 között folyamatosan növekedett, 2022-ben elérte a 700-at. 2023-ra az internet-előfizetések száma 688-ra csökkent Zalakaroson, amelynek 68%-a optikai hálózaton, 7%-a xDSL hálózaton, további 26%-a pedig egyéb kapcsolaton keresztül történő internetszolgáltatást tett elérhetővé. Optikai hálózaton a Magyar Telekom Nyrt. biztosít internetszolgáltatást a városban.

A vezeték nélküli Magyar Telekom Nyrt., Yettel Magyarország Zrt. és Vodafone Magyarország Zrt. által nyújtott 4G szolgáltatás külön-külön is

szinte teljeskörűen lefedi a város területét. **5G szolgáltatást csak utóbbi két vállalat biztosít a településen egymással jelentős mértékben átfedő területeken** (lefedettségi hiányok a Yettel Magyarország Zrt. 5G szolgáltatásában főként a város nyugati, a Vodafone Magyarország Zrt. szolgáltatásában pedig leginkább a város északi területein érzékelhetők).

1.16-2. ábra: Vodafone Magyarország Zrt. és Yettel Magyarország Zrt 5G szolgáltatása Zalakaroson

Vodafone

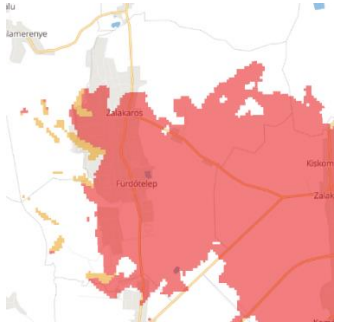

forrás: https://www.vodafone.hu/hasznos-informaciok/lefedettsegi-terkep

Yettel

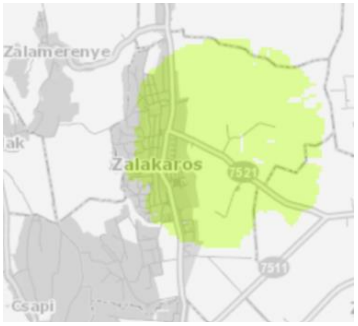

forrás: https://www.yettel.hu/lefedettsegi-terkep

A 93-as távhívó körzethez tartozó Zalakaroson a bekapcsolt fővonalak száma 2019 óta folyamatosan csökkent. 2022-ban 463 fővonal működött a városban, 75%-uk egyéni, 24%-uk üzleti fővonal volt. Helyhez kötött televíziószolgáltatásra 980 előfizetés volt ugyanebben az évben.

A hírközlési építmények építésével, engedélyezésével kapcsolatos szabályokat az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséről és az elektronikus hírközlési építmények-kel kapcsolatos hatósági eljárásokról szóló 20/2020. (XII. 18.) NMHH rendelet tartalmazza. Amennyiben a településfejlesztés során a hírközlési hálózatok átépítése, kiváltása szükséges, úgy a hatályos rendelet előírásai alapján kiviteli tervet kell készíttetni az arra jogosult tervezővel, majd a kiviteli tervet benyújtva építési engedélyt kell kérni a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságtól. Az építésügyi hatósági engedélyhez kötött építési tevékenység végzéséről hírközlési építmények esetében elektronikus építési naplót kell vezetni.

1.17 Környezetvédelem

1.17.1 Talaj

Zalakaros a Zalaapáti-hát kistájon helyezkedik el, amelynek legszembetűnőbb alakrajzi és szerkezetimorfológiai vonása a keleti területeken a völgyvállas szerkezet, az eróziós-deráziós völgyek saru hálózata, valamint a lejtők és a tetők nagyfokú erodáltsága.

A térségben a meghatározó talajtípus a kedvező vízgazdálkodású, termékeny barna erdőtalaj. A völgyekben, illetve a sík területeken inkább a réti talaj, a Kis-Balaton közelében, illetve elszórtan a vízfolyások mentén a lápos réti talajok a jellemzőek. Ezek a talajtípusok jelennek meg Zalakaroson is. Azaz a nyugati, magasabban fekvő, lejtős területeken, agyagbemosódásos barna erdőtalajok találhatóak, a keleti oldalon a Kis-Balaton közelében lápos réti talajok, míg a kettő közötti átmeneti sávban réti talajok a jellemzőek.

A kertgazdasági területeken a Felsőhegyen és a Banyavölgyi-patak körzetében a domborzat miatt többnyire nehezen művelhető, és erózióveszéllyel is számolni kell. Ennek ellenére gyakran lejtő irányú művelést alkalmaznak, és a talaj takarásról sem minden esetben gondoskodnak, ami fokozza az eróziót.

Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve szerint **a település nitrát- és tápanyagérzékeny területen fekszik**. A mezőgazdasági területeket a nagyüzemi termelők mellett a kis területekkel rendelkező földtulajdonosok művelik.

1.17-1. ábra: Talajtípusok Zalakaroson

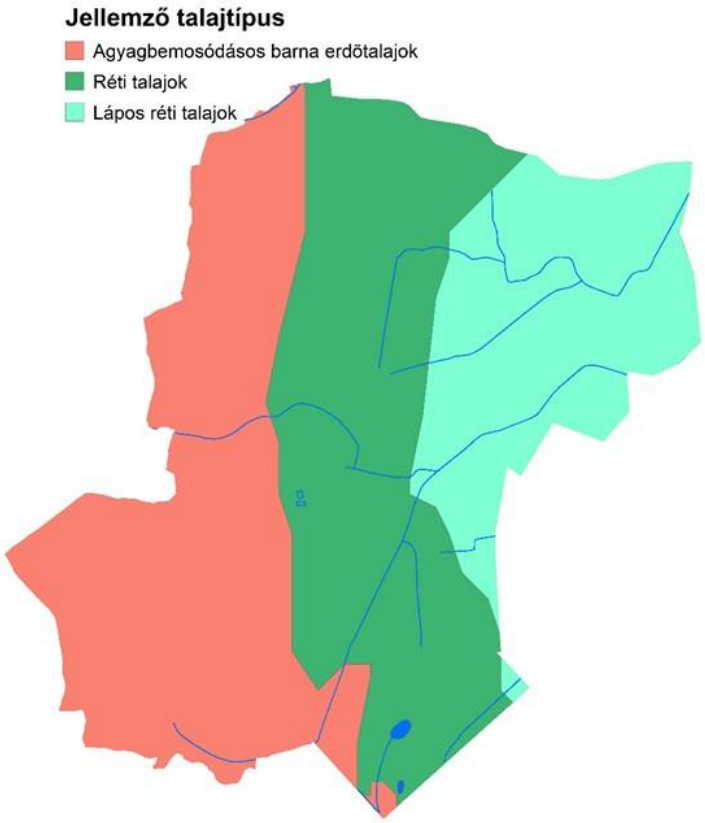

Forrás: MATA-TAKI Agrotopo adatbázis

1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

A város **felszíni vizek** tekintetében a Balatont tápláló és a megyének is nevet adó Zala vízgyűjtőjéhez tartozik. Felszíni vizeinek elsődleges befogadója a Kis-Balaton I tározóba torkolló Kiskomáromi-csatorna. Ez a vízfolyás gyűjti össze a településen eredő patakok és egyéb időleges vízfolyások vizeit. A település vízfolyásai (Bányavölgyi-patak, Zalakarosi-torrens, Temetői-árok), a nyugati, magasabban fekvő területekről indulva haladnak észak-kelet felé. A település határán halad el Orosztonyi-patak, ami szintén a Kis-Balaton I tározóba torkollik. Meg kell jegyezni, hogy a Banyavölgyi-patak nevét a vízügyi dokumentum, térképek következetesen Bányavölgyi-ként említik. Ugyanakkor az egyéb források, térképek a környező területeket Banyavölgyi alakban használják.

A Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve (1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal elfogadva, továbbiakban VGT) szerint a település teljes területe az AEP687 jelű Kiskomáromi-csatorna nevű víztesthez tartozik. A víztest vízgyűjtőterületének nagyobb hányada a Zalakaros területére esik. A víztest mesterséges víztestnek minősül, ahol a kémiai állapotértékelés szerint higanyszennyezés tapasztalható.

A vízfolyások mederkialakítása természetközeli, jellemzően növényzet borítja, csak néhány helyen burkoltak beton lapokkal. Ez a kialakítás vízminőségi és településképi szempontból is kedvező.

Természetes állóvíz nem található a településen. A déli részen, mélyebb területen elhelyezkedő lefolyástalana névtelen tó, jellemzően száraz, csak ritkán borítja víz. A központban elhelyezkedő Termál-tó mesterséges tó, amit a termálvízzel táplálnak.

A felszíni vizek védelme szempontjából **a város közigazgatási területe érzékeny területnek minősül** a Települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000.

(XI. 23.) Korm. rendelet alapján, tekintve, hogy a Balaton vízgyűjtőjén helyezkedik el.

Ezzel összhangban az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény **a település teljes területét vízminőség-védelmi terület** övezetebe sorolja.

A vízbázis védelme szempontjából szükséges a kijelölt belső védőterületek, továbbá a felszín alatti térrész – a védőidom által érintett területek – esetében a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII. 18.) Korm. rendelet 13. § (1) és a 14. § (1) bekezdéseiben, illetve az 5. számú mellékletben előírt korlátozások figyelembe vétele.

A felszíni vizekre jelentősebb hatást gyakorolhatnak a mezőgazdasági tevékenységek, a termálfürdő használtvizei és a szennyvíztisztító kibocsátása. Az elsődleges hatásviselő a Kis-Balaton vízrendszere.

A VGT által előirányzott intézkedések közül az alábbiak azok, amelyeket megvalósításában a település szerepet vállalt:

- A szennyvíztisztító telep záportározó kapacitásának növelése, a kezelési technológia fejlesztése, zöld energia megoldások
- Csapadékvíz szennyvízcsatornára történő rákötéseinek csökkentése, egyéb külső vizek kizárása, különösen a felszíni, vagy felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny, valamint védett területeken
- Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése a helyes gazdálkodási gyakorlatok alkalmazásának ösztönzésével (nitrátérzékeny területek)
- Művelési ág váltás (szántó-gyep, szántó-erdő, szántó-vizes élőhely konverzió), valamint a meglévő gyep, erdő, vizes élőhelyek területének fenntartása
- **Mezőgazdasági területről származó belvizek szűrése a befogadóba történő bevezetés előtt**
- Mederrehabilitáció a környezeti és emberi igények együttes érvényesítése mellett
- Vízfolyásokon és állóvizekben felhalmozódott iszap és mederbeli növényzet egyszeri eltávolítása, hasznosítása
- Vízfolyások és állóvizek parti zónájában a növényzet rehabilitációja
- A belvízelvezető rendszer kialakításának és üzemeltetésének módosítása, beleértve zöld energia alkalmazását
- A költségmegtérülés elvének alkalmazása a megfizethetőség figyelembevételével a lakossági vízszolgáltatás területén
- A költségmegtérülés elvének alkalmazása a megfizethetőség figyelembevételével az ipari vízszolgáltatás területén
- A települési szennyvíztisztító telepen keresztül befogadóba vezetett lakossági eredetű elsőbbségi anyagok kibocsátásának szabályozása
- **Szennyezőanyag és hordalék-lemosódás csökkentése növénytermesztési technológiák alkalmazásával**
- **Talajerózió elleni védekezés növényzet telepítésével**
- **Talajerózió elleni műszaki létesítmények, terepalakulatok kialakítása (vízmosások megkötése, hordalékfogó gátak stb.)**
- Felhagyott települési hulladéklerakók rekultivációja
- **Települési eredetű, belterületi növénytermesztésből, állattartásból, közterületekről származó terhelések csökkentése**
- **Termálvizek kezelése a vízfolyásokba történő bevezetés előtt, beleértve a hatékonyabb energiakinyerést**

1.17-2. ábra: Zalakoros és környezetének vízrajza

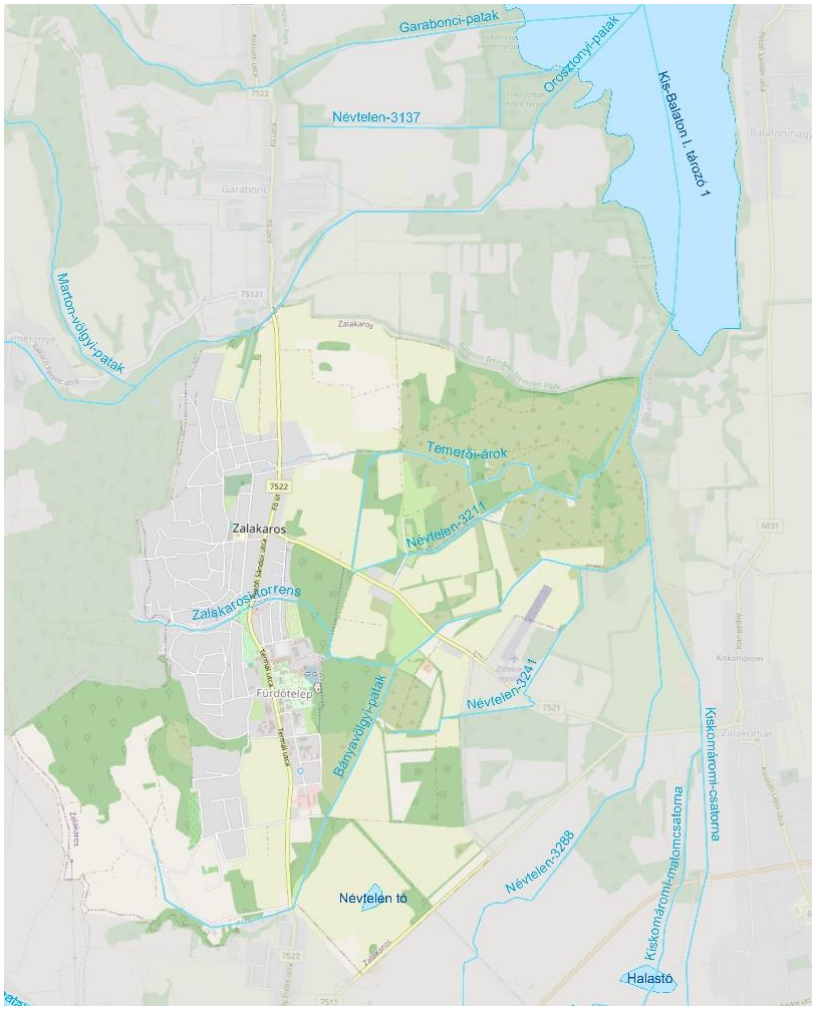

Forrás: BM-OVF

A VGT Zalakaros területén **4 felszín alatti víztestet** azonosít.

A felszínhez legközelebb elhelyezkedő a Zalai-dombság, Balaton-vízgyűjtő elnevezésű, sekély porózus víztest, amelynek jele sp.4.2.1. Ez átlagosan a felszín alatt 4 m és 13 m között helyezkedik el. Kémiai állapota jó, és jelenleg a mennyiségi is, azonban fennáll a romlás kockázata.

Ez alatt átlagosan 13 m és 700 m közötti mélységben helyezkedik el a Zalai-dombság, Balaton-vízgyűjtő (rétegvíz) porózus víztest, amelynek jele p.4.2.1., mind mennyiségi mind kémiai minősítése jó.

Ezt követi a Délnyugat-Dunántúl porózus és hasadékos termál víztest, melynek jele pt.3.1. Ez átlagosan 300 és 400 m között helyezkedik el, mennyiségi és kémiai minősítése ennek is jó.

A legmélyebben elhelyezkedő víztest, amelynek köszönhető a város turisztikai jelentősége a Közép-dunántúli termálkarszt, kt.1.7 víztest, ez átlagosan 1200 m-es mélységben helyezkedik el. Kémiai és mennyiségi állapota ennek is jó. A természetes gyógytényezőkről szóló 509/2023. (XII. 25.) EüM rendelet 9. § értelmében figyelembe kell venni, hogy a betegek nyugalmát biztosító környezeti feltételek ne változzanak.

A VGT a felszín alatti víztestek jó állapotának megőrzése érdekében is több intézkedés irányoz elő, azonban ezek értékelésekor fontos figyelembe venni azt a tényt, hogy míg a vizsgált felszíni víztest néhány települést érint, tehát az intézkedések Zalakaros esetében relevánsak, addig a felszí alatti víztestek jóval nagyobb kiterjedésűek, így a felsorolásban lehetnek olyan javaslatok, amelyek Zalakos esetében nem relevánsak:

- A belvízelvezető rendszer kialakításának és üzemeltetésének módosítása, beleértve zöld energia alkalmazását
- A vízmegosztás módosítása az ökológiai vízigény biztosítása érdekében

- Ökológiai szempontok érvényesítése a fenntartható vízhasználatok megvalósításában
- Felszíni és felszín alatti vízkivételek és átvezetések nyilvántartása, felülvizsgálata, módosítása, engedélyezése
- Vízhasználatok kiegészítő szabályozása (pl. engedély nélküli vízhasználatok megszüntetése, legalizálása, szakszerűtlenül kiképzett kutak ellenőrzése, rekonstrukciója, felszámolása)
- **Termálvizek hasznosítása, a használt termálvizek visszasajtolásának szabályozása, ösztönzése és korszerűsítése**
- Szennyezőanyag és hordalék-lemosódás csökkentése növénytermesztési technológiák alkalmazásával
- Talajerózió elleni védekezés növényzet telepítésével
- Vízfolyások és tavak melletti vízvédelmi sávok, pufferzónák kialakítása
- Szélerózió elleni védekezés a légköri kiülepedésből eredő terhelés csökkentése érdekében
- A legeltetés és a takarmánygazdálkodás jó gyakorlata
- Az erózió és a lefolyás csökkentése erdőterületeken a jó erdőgazdálkodási gyakorlat részeként
- Tavak létesítése és működtetése az ökológiai szempontokra is figyelemmel
- **Települési csapadékvíz-gazdálkodás**
- Területi vízvisszatartás mezőgazdasági területeken a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében
- **Vízvisszatartás tározással dombvidéki területeken, kisvízfolyásokon záportározókban, esetleg állandó tározókban**
- Vízvisszatartás tározással síkvidéken belvíztározókban, illetve medertározás kiszélesített szakaszokon
- Balesetek megelőzésére és kezelésére vonatkozó tervek és a végrehajtásra való felkészülés

A felszín alatti vizeket több módon is hasznosítják Zalakaroson. A VGT 19 objektumot tart nyilván. Ebből 4 ivóvízkút (Zalakaros vizmű K-3 /II./ kút, Zalakaros vizmű K-7 /IV./ kút, Vizmű VII sz. kút K-12, Zalakaros vizmű K-13 /VIII/). Egy kút a nyilvántartás szerint ipari vízkivételre szolgál, elnevezése „Vénusz Kishotel talajvizes fúrt kút”, 11 pedig fürdési célú vízkivétel. 3 objektum esetében a VGT nem nevesíti a vízkivétel célját.

A vízkivételekhez kapcsolódóan 3 vízbázis lehatárolása történt meg. **A “19191-10 Zalakaros vízbázis” amely a település ivóvízellátásáért felel, diagnosztikai vizsgálata még nem történt meg, így védőterületét nem jelölték ki, nem ismert, hogy sérülékeny-e a vízbázis.** A 19191-20 Gránit Gyógyfürdő "felső-pannon" és "Alaphegységi" termálvízbázis, ahonnét gyógyvizet vesznek ki, valamint a 19191-30 Gránit Gyógyfürdő "felső-pannon" hidegvízbázis, ahonnan fürdővizet vesznek ki, vizsgálata lezárult, megállapították, hogy nem sérülékenyek, így védőterületüket sem jelölték ki.

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A települések levegőtisztaságát a közúti közlekedésből származó légszennyezés és felporzás, a háztartások egyedi fűtőberendezéseinek és a gazdasági létesítményeknek az emissziója, valamint a mezőgazdasági területeken történő felporzásból eredő diffúz légszennyezés határozza meg, amelyet az aktuális közúti forgalmi viszonyok, meteorológiai viszonyok, a domborzat és a növényborítottság befolyásol**. Zalakaroson és térségében jelentős környezetterhelő hatású légszennyezőanyag-kibocsátó nincs; az uralkodó északnyugati-északi szélirány szempontjából a terület fekvése kedvező, míg az összefüggő erdőterületek tömbje a levegő minőségét kedvezően befolyásolja.**

Zalakaros levegőtisztasági szempontból nem tartozik az erősen szennyezett levegőjű városok közé, azonban a konkrét mérési eredmények nem állnak rendelkezésre. A legközelebbi automata mérőállomások

Kaposváron (55 km) és Farkasfán (75 km) működnek, így a mérési eredményeik nem tekinthetőek mérvadónak. A legközelebbi manuális mérőhely is több mint 12 Km Nagykanizsán található, itt korábban nitrogén-dioxid, kén-dioxid, és ülepedő por mérést végeztek, de ma már csak a nitrogén-dioxid koncentrációt mérik, ami alapvetően az aktuális közlekedési és fűtési helyzetnek megfelelően változik, így a helyi mérési adatok Zalakarosra nem értelmezhetőek.

A gépjárműforgalomhoz kötődő kibocsátásokról, a forgalomszámlálási adatok alapján alkothatunk képet. Megállapítható, hogy a legnagyobb forgalom a 7522. sz. úton tapasztalható, a 7. sz. főút és M7-es irányából. Az út városból észak felé kivezető szakaszán a forgalom a harmadára esik vissza, tehát **a tapasztalható gépjárműforgalom a város megközelítésére szolgál, az átmenő forgalom kevésbé jelentős.** A második legforgalmasabb út a 7521-es, ami szintén a 7. sz. főúttal és az autópályával köti össze a várost.

A város közigazgatási területén ipari tevékenység nem működik olyan mértékben, hogy az jelentősen befolyásolná annak levegőminőségét. A levegőterhelés mértéke nem jelentős, hiszen Zalakaros jellemzően nem ipari jellegű kisváros. Ugyanakkor a szállodák, és más turisztikai létesítmények üzemeltetéséhez, elsősorban fűtéséhez kapcsolódó kibocsátás jelentősnek tekinthető. Itt a földgáz fűtés a domináns, de geotermikus fűtésre is van már példa.

A városban levegőterhelést jelentenek még a lakossági fűtés során jelentkező kibocsátások, bár az elmúlt évtizedekben a vezetékes gázellátás fokozatosan egyre népszerűbbé vált. Ennek ellenére a gázzal ellátott lakások esetében is egyre jelentősebb a vegyes tüzelés használata – mivel a lakosság a korábbi tüzelőberendezéseit is használja az energiaárak fokozatos emelkedése miatt –, és az is előfordul, hogy ebben hulladékot, nedves fát égetnek. Ennek következménye a légszennyezés időszakos emelkedése.

A városban ülepedő por hosszantartó, száraz időben érzékelhető. Ugyanakkor az építési-bontási munkák során is kerül por olyan mennyiségben a környezeti levegőbe, amely hosszabb-rövidebb ideig tartó szennyezettséget okoz. Fontos, hogy ezek ellen takarással, nedvesítéssel védekezzenek a kivitelezők.

Az allergén gyomnövények főként elsősorban a kivezető utak mentén lévő árkokban fordulnak elő, amelyek gyérítése az árkok, útpadkák és zöldfelületek rendszeres kaszálásával történik.

Összességében elmondható, hogy **a település esetében a közlekedésből adódó légszennyezőanyag-kibocsátás a legjelentősebb**. Ennek mértéke nagyságrendekkel nagyobb, mint a fűtési vagy az üzemi/gazdasági eredetű légszennyezés. Amíg ez utóbbiak fokozatosan csökkenő tendenciát mutatnak, a közlekedési eredetű levegőszennyezés a forgalom növekedésével arányosan fokozatosan növekszik, amit fokoz az elöregedő hazai gépjárműállomány. Légszennyezés esetében megfigyelhető egyfajta szezonális kiegyenlítődés, miszerint a közlekedési eredetű levegőszennyezés a nyári csúcsszezonban a maximális, míg a fűtési eredetű légszennyezés a téli időszakban jelentős.

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

A közlekedés, az ipari/gazdasági tevékenységek, valamint a kulturális- és szórakoztatóipar zajkibocsátását indokolt figyelembe venni.

Zalakaros esetében a környezeti zajhelyzetét döntő módon – nagy általánosságban – a közlekedés határozza meg. A város adottságaiból adódóan a turizmushoz kapcsolódó gépjárműforgalom a domináns. Meg kell különböztetni a városon belüli közlekedést, ami a szálláshelyek és a fürdő, és egyéb célpontok közötti közlekedést jelenti, illetve a város megközelítésére szolgáló közlekedést. A településen belüli közlekedés időben és térben koncentráltabban jelentkezik, ugyanakkor a helyi alternatív közlekedési formák (kerékpár, busz) fejlesztésével csökkenthető,

míg az utóbbi egyenletesebben oszlik el, csökkentésére viszont kevesebb eszköz áll rendelkezésre.

Az üzemi vagy szolgáltató jellegű létesítmények zaja csupán lokálisan hat, így a lakosságnak kisebb részét érinti. A településen jelentős zajvédelmi problémát, határértéket meghaladó zajkibocsátást információink alapján üzemi létesítmény nem okoz.

Az építési, bontási tevékenységek, és a hozzájuk kapcsolódó szállítás zajhatásait is meg kell említeni

A település érintő zajvédelmi problémát okozó rendezvények, események lehetősége merül még fel Zalakaroson, azonban ezek nem érintik a település egészét.

1.17.5 Sugárzás védelem

A települést nem érinti nukleáris erőmű, feldolgozó, tároló és átmeneti tároló biztonsági védőzónája, kijelölt védőterülete. Sugárzásvédelmi szempontból a rendelkezésre álló adatbázisok nem közölnek további adatot, az ITS megalapozása szempontjából a témakör további elemzése nem szükséges.

1.17.6 Hulladékkezelés

A hulladék keletkezését és gyűjtését is jelentősen befolyásolja a város turisztikai karaktere. Egyrészt **a keletkező hulladékok éven belüli eloszlása függ a turizmus szezonalitásától.** Erre reagálva a május 1-től október 30-ig heti két napon, a fennmaradó időszakban pedig heti egy napon szállítják el a kommunális hulladékot. A turizmus jelentős szerepe a szelektív gyűjtést is nehezíti, hiszen a közterületeken, turisztikai létesítményekben, de a szálláshelyeken is kevésbé készek az emberek szelektíven gyűjteni a hulladékot, mint saját háztartásukban, viszont több csomagolt élelmiszert fogyasztanak, és több egyszer használatos poharat, evőeszközt használnak.

A településen zsákos rendszerben működik a szelektív hulladékgyűjtés, de 2024-től már csak havi egy alkalommal, üveget pedig csak 3 havonta szállítanak el. Ugyanakkor bevezették a zöld hulladék gyűjtését is, ezt március és november között szállítják el, havi egy alkalommal.

Évente egy alkalommal szerveznek lomtalanítást a településen.

Kiegészítő jelleggel szelektív hulladékgyűjtő szigetek is üzemelnek a városban, itt műanyag, papír és üveg elhelyezésére van mód, azonban turisztikai csúcs időszakban ezek kapacitása sem elégséges.

A városhoz legközelebbi hulladékudvar Nagykanizsán, 18 km távolságra található.

A városban és a szomszédos településeken nincsen RE-pont, ahol a betétdíjas üvegek, műanyagpalackok, italos dobozok visszaválthatóak lennének. A legközelebbi visszaváltó pont Zalakomárban található, ami tömegközlekedéssel 30 perces, gépkocsival 10 perces távolságra van. Jelentős kockázata van annak, hogy így a visszaváltható palackokat a vegyes hulladékba dobják, ahonnét egy részét a guberálók gyűjtik össze, szennyezve a hulladékgyűjtők környezetét. Elméletileg kedvezőbb eset az, amikor ezeket a szelektív gyűjtőbe helyezik, de várhatóan innen is megpróbálják majd kiszedni, tovább rontva ezzel a szelektív gyűjtők környezeti állapotát.

A településről elszállított hulladék mennyisége 2014-ig csökkent, azóta stagnál; 2022-ben 1 236 tonna volt, ebből a lakossági hulladék 867 tonnát tett ki. Szelektív gyűjtésről nagyságrendjéről 2016 óta állnak rendelkezésre érdemi információk, azonban még 2022-ben is jelentősen elmaradt az országos átlagtól. A teljes hulladékmennyiség 10%-át tette ki, míg országosan 14,4%-volt a szelektíven gyűjtött hulladék aránya. A lakossági hulladékon belül ez 14,4 %-ot tett ki, szemben a 18,8%-os országos átlaggal. Ez részben turizmushoz kapcsolódó, fent tárgyalt nehézségekkel magyarázható.

1.17-3. ábra: Elszállított települési hulladék mennyisége, tonna

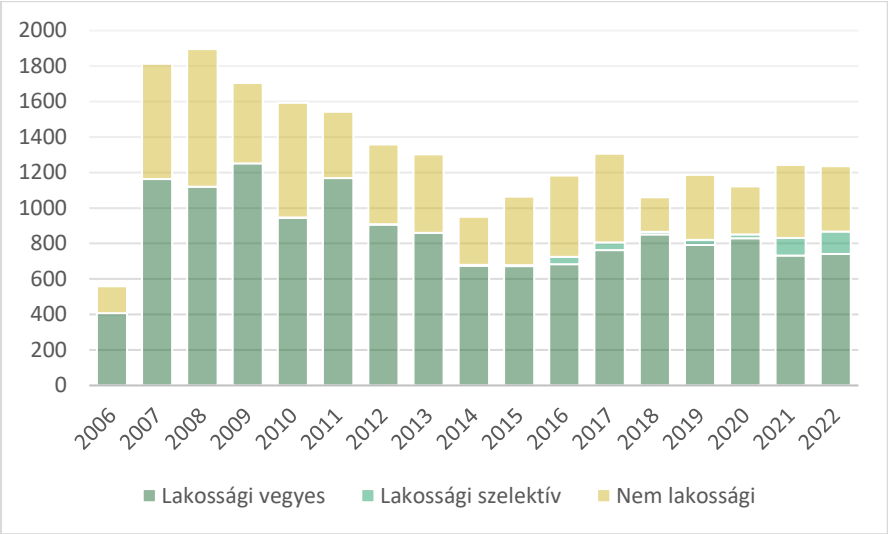

Forrás: KSH

Zalakaroson az országos átlaghoz (25%) viszonyítva viszonylag magas (30%) a nem lakossági települési hulladékok aránya. Ez arra utal, hogy a vendéglátóhelyek jelentős hulladékkibocsátók. Ezeken a helyeken legnagyobb tömegben takarító és tisztítószerek csomagolásai, valamint élelmiszer csomagolások keletkeznek. Amennyiben a nagy szállodák mellett a kisebb vendéglátó egységek is áttérnek a csomagolásmentes termékek vásárlására használatára, akkor ez a hulladékmennyiség jelentősen csökkenthető. Ezt a folyamatot a város önkormányzata elő tudja segíteni, amennyiben támogatja, katalizálja az érintettek együttműködését, csomagolásmentes bolt nyitását.

Az országos szinten egyre jelentősebb problémát jelentő építési és bontási hulladékok mennyiségéről, annak alakulásáról nem áll rendelkezésre települési szintű információ.

Az illegális hulladéklerakás, hulladékelhagyás, illetve az okozott problémák megszűntetése, a felszámolás az ország többi településéhez hasonlóan változó intenzitással okoz – jellemzően kisebb – feladatot a város és vonzáskörzete számára.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

Vizuális környezetterhelésről olyan esetben beszélhetünk, amikor bizonyos épített vagy emberi beavatkozás hatására létrejött tájelemek látványa zavarólag hat a közvetlen vagy tágabb környezetükre. Zalakaros esetében ilyen elemek:

- település útjait kísérő légvezetékek;
- hírközlési tornyok;
- a lakó- és gazdasági területek rendezetlen településszéli megjelenése;
- épületek környezetbe illesztése, rendezetlen megjelenése (pl. homlokzat színe és anyaga, diszítőelemek, kerítések stb.)
- cégérek, cégtáblák, reklámtáblák, reklámhordozók, információs berendezések;
- utcabútorok.

A Zalakaros Város Önkormányzata Képviselő-testületének 18/2022 (IX. 22.) számú a településkép védelméről szóló rendelete ezeket a kérdéseket szabályozza.

1.17.8 Árvízvédelem

A témát a 1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség fejezet mutatja be részletesen.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy a településen a következő környezetvédelmi konfliktusok, problémák azonosíthatóak:

- magáningatlanokon a csapadékvíz helyben tartása nem valósul meg
- a hegyoldali területeken a keskenyek utcák mentén a csapadékvíz elvezetés hiányzik
- az erózióveszélyes területeken a hibás gazdálkodás miatt talajveszteség lép fel, ami a felszíni vizeket, így a befogadó Kis-Balatont is terheli.
- a település megközelítése és a településen belüli forgalom is nagy arányban személygépkocsival történik
- a szelektív hulladékgyűjtés aránya elmarad az országostól
- a hulladékgyűjtő szigetek kapacitása a turisztikai szezonban elégtelen
- a településen nem működik visszaváltó pont (RE-pont)
- a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés gyakoriságát csökkentették
- potenciális villámárvíz kockázat
- az ivóvízbázis diagnosztikai vizsgálata nem történt meg, így a védőterületet sem jelölték ki
- a fűtés esetében nő a vegyes tüzelés aránya, de a hulladék, és nedves fa tüzelésére is van példa.

1.18 KATASZTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

1.18.1 Építésföldtani korlátok

Zalakaros közigazgatási területén alábányászott területek, barlangok és jelentős kiterjedésű pincék nem ismeretesek.

Magyarország mozgásveszélyes területeire vonatkozó részletes térkép4 Zalakros területén belül nem azonosít bekövetkezett pontszerű eseményt. Az azonosított potenciális földtani veszélyforrások, úgy mint felületi erózió jelenkori alluviális térszín, jelenlegi erózió által érintett felső pleisztocén-holocén térszín a település lakott területén kívül helyezkednek el.

Ugyanakkor 2013-ban 6 helyszín vizsgálata alapján értékelték a településen a földtani veszélyforrásokat, és megállapították, hogy Zalakaros település igazgatási területének nyugati – dombsági – részlete eróziós völgyekkel tagolt, míg keleti részlete ennek ellentéteként úgy mélyfekvésű, hogy azon csak korlátozott területhasználat lehetséges.

[4] https://map.mbfsz.gov.hu/FDT_veszely_orszag/

1.18-1. ábra: Mozgásveszélyes területek

Forrás: MBFSZ

A településre jellemző földtani felépítés (laza üledékek általános jelenléte) és a morfológiai jellemzők (változatos meredekségű lejtők, eróziós völgyek, szűk gerincek, vizenyős vagy belvizes területrészek stb.) alapján indokolt az igazgatási területre vonatkozóan a földtani veszélyforrások (kúszás, csúszás, sárfolyás, feltöltés, szerves rétegek stb.) előfordulási helyeinek tisztázása és azok lehetséges érvényesülési területeinek lehatárolása. Erre figyelemmel készült el Zalakaros Város szabályozási terve, amely **három helyen azonosít felszínmozgásos területet**, ezek közül egy az Alsóhegyi út környéke jelenleg is beépített, kettő pedig a Kanicai út, Csalogány utca, Ciklámen utca, Harangláb utca, Bányavölgyi-patak vonaltól nyugatra helyezkedik el, nem beépített területen. **Erózióveszélyes terület egy** található a városon belül, a Harkály utca környezetében, beépített területen.

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelete Zalakarost nem sorolja a veszélyeztett települések közé.

A NATéR (Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer) **Villámárvíz veszélyeztetettségi** adatbázisa több kiöntési pontot azonosít Zalakaros környezetében. A NATéR adatbázis nem alkalmas az elöntéssel veszélyeztett területek azonosítására. Ezen területek lehatárolására a domborzat ismeretében további részletes vizsgálatok alapján van mód. A lejtési viszonyok ismeretében elsődlegesen az valószínűsíthető, hogy a fokozottan érzékeny besorolású kiömlési pont, amely a település déli részén található, elsősorban mezőgazdasági területeket öntene el. Az észak-nyugatra az Orosztonyi-patak vízgyűjtőjén elhelyezkedő kiöntési pontok elsősorban a patak környezetében okozhatnak elöntést, a szomszédos településen elhelyezkedő építőanyag kereskedés helyezkedik még el ezen a területen.

1.18-2. ábra: Villámárvízveszély Zalakaroson környezetében, érzékenység, vízgyűjtők és kifolyási pontjaik

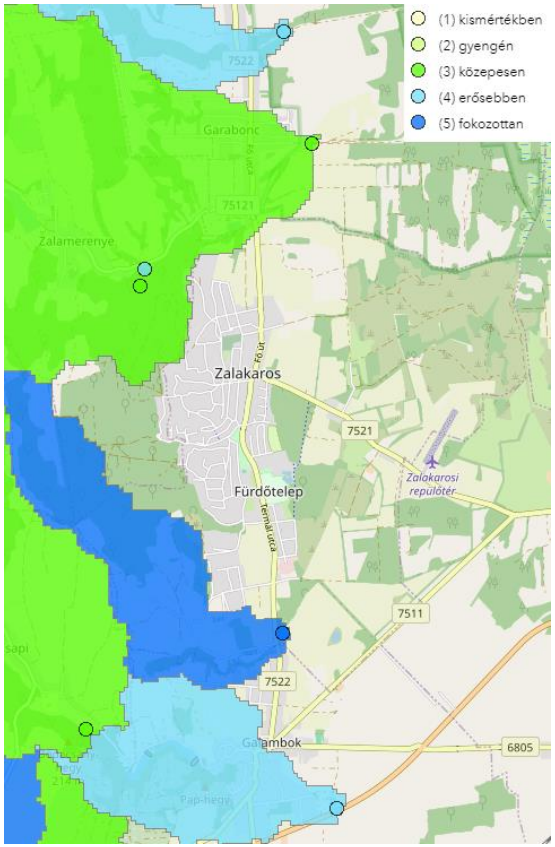

Forrás: BM-OVF

Az OVF által kiadott Belvízérzékenységi Térkép nem jelez belvízveszélyt Zalakaros területén. Ugyanakkor a gyakorlati tapasztalatok szerint **a mélyebb fekvésű területeken időszakosan megjelenik a belvíz.** Ezekről – a főként külterületi földrészletekről – a víz árokhálózattal vezethető a befogadóba.

Csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos problémák főleg a domboldali, meredek utcákban fordulnak elő, ahol egyrészt az utak szélessége nem tette lehetővé a csapadékvíz elvezető árkok megfelelő szelvénnyel való kialakítását, illetve, ahol a hely hiányában egyáltalán nincs is árok. Ezeken a területeken előfordul, hogy lejtő irányú művelést alkalmaznak, és a talaj folyamatos takarásáról sem gondoskodnak minden esetben, ami fokozza az eróziót, így a lezúduló esővíz saras hordalékkal is szennyezett. Kiemelendő ugyanakkor, hogy Zalakaroson egy hazai viszonylatban újszerű megoldást is elkezdtek alkalmazni a csapadékvizek kezelésére. 2018 és 2020 között európai uniós támogatással megvalósuló projekt elemeként alakítottak ki egy olyan csapadékvíz kezelő rendszert egy egykori salakos futópálya helyén, amely a csapadékvíz elszikkasztásán alapul. A terület jelenleg a csapadékvíz elvezetésben betöltött szerepe mellett pihenőparkként is funkcionál.

1.18.3 Egyéb

Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

A domborzathoz kapcsolódó erózióveszélyt az 1.18.1 Építésföldtani korlátok, valamint a 1.17.1 Talaj fejezetek mutatják be.

1.19 Ásványi nyersanyag lelőhely

A Szabályozott Tevékenységek Felügyeleti Hatósága által vezetett Bányászati területek nyilvántartása szerint a településen aktív, nyilvántartott ásványi anyag lelőhely nincsen, ugyanakkor a település területe a Bázakerettye – szénhidrogén koncessziós kutatási terület része. Ezen túlmenően a város keleti területei a Zalakaros I. – szénhidrogén bányatelken helyezkednek el. A város jelenlegi képét meghatározó termálfürdők is a szénhidrogén kutatáshoz kapcsolódnak, hiszen 1962-ben egy szénhidrogén kutató próbafúrás eredményeképpen olaj helyett 96 C°-os víz tört a felszínre.

1.20 Városi klíma

Közismert és a meteorológiai mérések mellett tapaszlati úton is igazolható tény, hogy **a városok éghajlati jellemzői részben eltérnek a környező térségétől**. **A jelenség oka a beépített területek magasabb aránya,** amely módosítja egyes éghajlati jellemzők alakulását. Az eltérések mértékét azonban a burkolt felületek aránya mellett egyéb tényezők, így mindenekelőtt a település szerkezete, zöldterületek kiterjedése, azok kapcsolata a környező térségekkel, szélcsatornák megléte, illetve hiánya a beépítés módja, jellemző építészeti megoldások, továbbá magának a városnak a földrajzi elhelyezkedése is érdemben befolyásolják.

A városi klíma legszembetűnőbb megnyilvánulási formája a városi hősziget jelenség. A mesterséges felületek a természetes felületekétől eltérő hőtani jellegzetességekkel bírnak, jellemzően több sugárzást képesek elnyelni, ugyanakkor hővezető képességük és hőkapacitásuk nagyobb. Mindennek következtében a burkolt felületek nappal jobban felmelegszenek, éjszaka pedig kisugározzák az elnyelt hőt, így magasabb napi középhőmérsékletet és – ami az emberi egészség szempontjából talán még lényegesebb – elhúzódó és mérsékeltebb éjszakai enyhülést eredményeznek. E jelenség különösen nyári magasléginyomású, szélcsendes légköri helyzetekben fejlődik ki markánsan. Ugyanakkor a városi klíma nem csak a hőmérséklet környező térségekétől eltérő alakulásában nyilvánul meg**. A városi levegő jellemzően szárazabb**, hiszen a burkolt felületek magas aránya miatt a beszivárgás aránya csökken, a csapadékvíz nagyobb arányban folyik le, továbbá a növényzet korlátozott kiterjedése miatt a párolgás is alacsonyabb. Mindezekhez járul **a légszennyezőanyagok** – elsősorban közlekedésre, fűtési szezonban a korszerűtlen fűtőberendezések és tüzelőanyagok felhasználására, valamint pontszerűen ipari tevékenységekre visszavezethető – **fokozott kibocsátása, amely anticiklonális helyzetekben azok egészségügyi határértéket túllépő feldúsulásához vezethet.** A jellemző szélviszonyokat szintén befolyásolják a város beépítési jellemzői, a környező térségekhez képest **érdesebb felszín a legtöbb helyen lassítja, egyes sávokban viszont túlságosan felerősíti a szélsebességet.**

A fenti városklíma-jellemzők összességében komoly közegészségügyi kihívást jelentenek. Különösen a nyári hőhullámok idején kifejlődő városi hősziget jelenség, valamint a szintén magas légnyomású időszakokban markánsabb légszennyezettség jelent fenyegetést az emberi egészségre, életminőségre, illetve akár magára az életre is. A városi klíma azonban nem csak az ember életfeltételeit érinti kedvezőtlenül, a városi élővilág teljes egészét negatív irányba befolyásolja. Ez viszont egy önmagát erősítő folyamatot képes fenntartani, hiszen a szélsőséges időjárású, szennyezett levegőjű városban a növényzet sokkal nehezebben marad fenn, annak hiánya ugyanakkor tovább erősíti a városi klíma jelenséget.

A fent vázolt városi klíma jelenség Zalakaroson is megnyilvánul, noha annak mértéke – a magas arányú kertvárosias beépítettség, az ipari kibocsátások hiánya, valamint a várost körülvevő erdők jelentős kiterjedése miatt – **kevésbé jelentős**, mint néhány magyarországi nagyváros (pl. a városklíma szempontjából alaposan megkutatott Szeged) esetében.

A város stratégiai tervezése keretében megkerülhetetlen kérdés, hogy a következő évtizedekben várhatóan hogyan alakulnak a település éghajlati jellemzői, vagyis a globális éghajlatváltozás miként befolyásolja fent említett városi klíma jelenséget. Elöljáróban érdemes leszögezni, hogy a következő évtizedek éghajlati folyamatait leíró klímamodellek több változatban, eltérő globális társadalmi-gazdasági folyamatokat és ezáltal globális üvegházhatású gáz-koncentrációt feltételezve készülnek. Ebből fakadóan jelentős eltérések adódnak az eredményeik között. A városi tervezésben ezért nem a várható változások mértékét, hanem inkább azok trendjét érdemes alapul venni, az utóbbiak ugyanis sokkal nagyobb bizonyossággal állapíthatók meg. Szintén lényeges leszögezni, hogy a várható éghajlati folyamatok egy nagyobb térségre vonatkozóan

modellezhetők elfogadható valószínűséggel, így az alábbiakban a Magyarországra, illetve azon belül a várost körülvevő szélesebb térségre érvényes megállapításokat összegezzük.

A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszerben (NATéR) nyilvántartott **éghajlati modelleredmények kivétel nélkül az évi átlaghőmérséklet növekedését vetítik előre**, amelynek mértéke az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva a következő évtizedekben átlagosan 0,5 és 2 °C fok között alakul a város térségében, az évszázad második felében pedig ennél is nagyobb növekmény valószínűsíthető. **Sokkal kevésbé egyértelmű a klímamodellek alapján az éves csapadékmennyiség várható alakulása,** míg a NATéR-ben nyilvántartott éghajlati forgatókönyvek többsége annak – akár 25-50 mm-t is elérő – emelkedését valószínűsíti, addig van közöttük olyan, amely éppen ellentétesen, az éves csapadékmennyiség némi csökkenését mutatja.

Bár a fenti átlagértékek kétségtelenül lényegesek, **a városi klíma jelenség szempontjából sokkal nagyobb jelentőséggel bír az éghajlati szélsőségek várható alakulása**, ezek ugyanis felerősíthetik a városok környezetükhöz képest amúgy is szélsőséges időjárási jellemzőit.

Az **ún. hőségriadós napok[5] éves átlagos száma az 1970-2000 közötti rerefenciaidőszakhoz képest már a következő évtizedekben is 5-10 nappal nő a legtöbb éghajlati modell alapján**, **de a növekmény az évszázad második felére** a legpesszimistábbnak számító – de messze nem valószínűtlen – forgatókönyv alapján **a 30-35 napot is elérheti.** Ezzel kapcsolatban két tényezőt érdemes figyelembe venni. Egyrészt a modelleredmények éves átlagértékekre vonatkoznak, azaz minden valószínűség szerint számos olyan év is előfordul majd, amikor a hőségriadós napok számának emelkedése még jelentősebb lesz a jelzettnél. Másrészt az eredmények nem városi környezetre vonatkoznak, ahol – a városi klíma jelenség említett tulajdonságai miatt – olyan időszakban is kialakulhatnak a hőségriadó feltételének megfelelő hőmérsékletű napok, amikor a város térsége még nem éri el ezt a szintet.

Bár a fentiekben csak **az éghajlatváltozás** néhány térségi jellemzőjét vázoltuk, azok alapján is megállapítható, hogy e globális folyamat – elsősorban a szélsőséges időjárási jelenségek gyakoriságának és intenzitásnak növekedése révén – **várhatóan tovább fokozza a városi klíma eleve szélsőséges jellegét a következő évtizedekben és még inkább az évszázad második felében**.

A fentiekből következően elengedhetetlenül fontos a városi tervezésben a városklíma-jelenség tompítását célzó lehetőségek számba vétele és integrálása a helyi fejlesztésekbe. **Ezek között kiemelkedő jelentőséggel bír a városi zöldinfrastruktúra-hálózatok mennyiségi és minőségi védelme**, a növényborítottság növelése, a közcélú zöldterületek mellett a magántulajdonban lévő zöldfelületek növekedésének ösztönzése, a csapadékvíz-visszatartásra hangsúlyt helyező integrált csapadékvíz-gazdálkodási gyakorlat meghonosítása, illetve erősítése, illetve új nagyvolumenű beépítések előtt annak felmérése, hogy az nem akadályozza-e a város átszellőzését.

[5] Hőségriaadós napnak a NATéR vonatkozó adatsorában azok a napok minősülnek, amely max. hőmérséklete eléri, vagy meghaladja a 25 °C-t.

1.20-1. ábra: Hőségriadós napok éves átlagos számának változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva, nap

RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 modell **RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 modell**

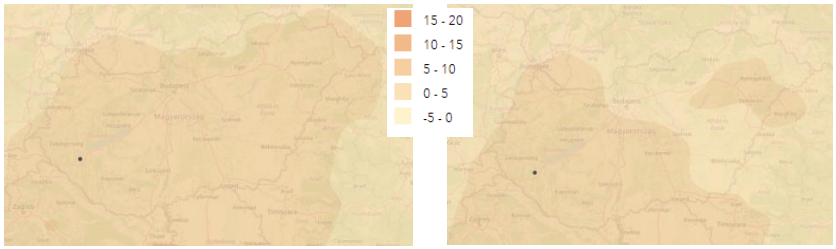

Forrás: Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer

1.20-2. ábra: 30 mm-t meghaladó csapadékösszegű napok átlagos éves számának várható változása Magyarországon a 2021-2050 időszakra, az 1970-2000 közötti referenciaidőszakhoz viszonyítva (nap)

RCA4/CNRM-CM5/RCP4.5 modell **RCA4/EC-EARTH/RCP8.5 modell**

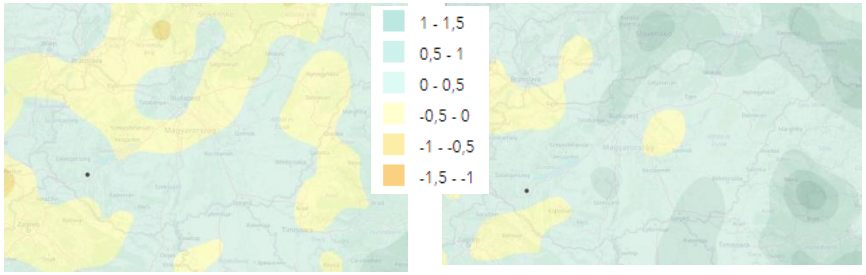

Forrás: Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

2.1.1 Településhálózat, épített környezet

Zalakaros üdülővárosa Zala vármegye délkeleti részén, a Nagykanizsai járásban, a Zalaapáti-hát területén fekszik, s része a Balaton Kiemelt Üdülőkörzetnek. A vármegye településhálózata városhiányos, s a városi jogállású települések is a vármegyén belül egyenlőtlenül helyezkednek el. A városok közül egyedül Zalaegerszeg lakosságszáma haladja meg az 50 ezer főt, a járásszékhely, Nagykanizsa 43 ezres lakosságszámmal rendelkezik. Zalakaros lakónépessége némileg meghaladja a 2200 főt, állandó népessége pedig a 3000 főt, ugyanakkor a **vármegye városi jogállású települései közül 2011 óta egyedül Zalakaros népességszáma emelkedett.**

A járásszékhely Nagykanizsa a járás gazdasági, pénzügyi, szolgáltatási, foglalkoztatási, közoktatási, közigazgatási, közösségi, humán szolgáltatási, szociális, kulturális és igazságszolgáltatási központja. **Zalakaros a fürdő révén nemzetközi jelentőséggel bír, ingázási egyenlege alapján foglalkoztatási (al)központ, közigazgatásilag pedig Zalamerenye Község Önkormányzatával közös Önkormányzati Hivatalt működtet.** Összességében a város **Nagykanizsa funkcionális városias övezetének központja.**

Az **épített környezet** jelenlegi állapotának sarkalatos pontja, hogy a város nem rendelkezik hagyományos városközponttal. A déli részen hiányoznak a kereskedelem, vendéglátás és szolgáltatás önálló kis egységei, a Gyógyfürdő tér pedig csak részben tudta átvenni a városközpont szerepkört. Ezt a problémát enyhíti a Karos Korzó, valamint a rendezvényközpont és az attól északra megvalósult zöldterületfejlesztés, amely kulturális-központi szerepkört tölt be. A kertes mezőgazdasági területek üdülő- és lakófunkciójú használatának átalakulása a városüzemeltetés számára többletfeladatokat jelent.

2.1.2 Társadalom, humán infrastruktúra

A 2022. évi népszámlálás adatai alapján **Zalakaros lakónépessége 2230 fő,** volt, amellyel Nagykanizsa és Zalakomár után a Nagykanizsai járás 3. legnépesebb településének számított. A járás többi települése jellemzően aprófalvas, csak 4 község lakosságszáma haladja meg némileg az 1000 főt. (A Belügyminisztérium legfrissebb nyilvántartása szerint a város állandó lakosságszáma 2024 év elején 3004 fő volt, amely mintegy 350 fővel haladta meg a 2020-as népességet.)

Zalakaros népessége az elmúlt évtizedben dinamikusan, mintegy 27%-kal bővült, amely **a városba beköltözők nagy számára** vezethető vissza. Zalakaros népessége ugyanakkor elöregedő, a képzettségi mutatók tekintetében azonban igen kedvező helyzetben van. A városban a foglalkoztatottak aránya némileg elmarad a járási, a vármegyei és országos átlagtól, az ingázási egyenlege viszont pozitív, s a legutóbbi népszámlálások alapján az elingázó és a beingázó foglalkoztatottak száma is jelentős mértékben emelkedett.

Zalakaros a mintegy 2200 -3000 lakosával a Nagykanizsai járás második funkcionális központja, mert a járás 47 települése községi jogállású, így a humán közszolgáltatások tekintetében fontos szerepet betöltő település. Oktatási, egészségügyi és szociális intézményei, a kulturális és sportlehetőségek **a járásban fekvő környező települést is kiszolgálják.** Bölcsőde, óvoda és általános iskola a járás több településén is működik, középfokú oktatási intézmény azonban csak Nagykanizsán található, ugyanakkor a zalakarosi általános iskolába más településről bejáró diákok aránya a teljes létszám 38,8 %-át teszi ki.

A városban az egészségügyi alapellátás keretében 1 háziorvosi és házi gyermekorvosi és 1 fogászati körzet működik. A magasabb fokú egészségügyi szakellátásért, illetve a háziorvosi ügyeletért a járásszékhelyre, Nagykanizsára kell utaznia a betegeknek. A városi

mentőállomás 2006 óta üzemel, ellátási körzete húsz település re terjed ki (kb. 18 000 helyi lakos), illetve a zalakarosi fürdővendégekről is ők gondoskodnak.

A szociális ellátás tekintetében Zalakaros kisebb térségi szerepkört tölt be, A házi segítségnyújtást Zalakaros Kistérség Többcélú Társulása biztosítja a környező településeknek.

A város turisztikai és vízisport életében kiemelkedik a Zalakarosi Fürdő, mint meghatározó elem. A fürdőhöz számos sportlétesítmény kapcsolódik a településen. Az aktív kikapcsolódást a Zalakarosi Közösségi Ház és Könyvtár, keretei között működő számos egyesület, valamint a fürdőhöz kapcsolódó turisztikai létesítmények és intézmények biztosítják.

2.1.3 Gazdaság

Zalakaros gazdasága jelentős mértékben a turizmusra épül és azon belül a fürdő, mint legfőbb turisztikai attrakció köré szerveződik. 2023-ban a legnagyobb árbevétellel rendelkező vállalkozás a városban a Zalakarosi Fürdő Zrt. volt, amely egyébként jelentős foglalkoztató is. **2022-ben a zalakarosi székhellyel működő vállalkozások közel negyede a Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban tevékenykedett**, a szolgáltató szektor részesedése a város gazdasági szerkezetéből ugyanekkor 82% volt. A zalakarosi turizmus jelentőségét többek között az is jelzi, hogy az itt eltöltött vendégéjszakák száma, illetve az önkormányzat egy lakosra vetített idegenforgalmi adóbevételei országos viszonylatban magasak (előbbi mutató értéke alapján 2023-ban 7., utóbbi mutató tekintetében 2022-ben 2. volt a hazai települések rangsorában). A vendégforgalom döntő részét belföldi turisták adják.

A város turisztikai kínálatában érzékelhető a bővülés az elmúlt években (például bor- és gasztro-, valamint aktív- és ökoturisztikai fejlesztések). További törekvések vannak a gazdasági szerkezet diverzifikálására is (például iparterületek fejlesztése), amiben jelentős szerepet játszik az önkormányzat. A településen a turisztikai fejlesztések jelentős része állami vagy európai uniós támogatással valósultak meg, ugyanakkor saját erőforrásra alapozó előremutató beruházásra is van példa (fürdő gázfogyasztásának kiváltása geotermikus energiával). A helyi gazdasági fejlődés egyik indikátora, hogy az elmúlt években az ingatlanállomány nagy mértékben bővült.

2.1.4 Táj, természet, zöldinfrastruktúra-hálózat

A táj alakításában, használatában kiemelkedő szerepe van az emberi tényezőnek. A város gazdaságának elsődleges motorja a fürdő és a hozzá kapcsolódó turizmus. Ennek megfelelően a tájhasználatban és a tájalakításban e cél kiszolgálása a főszerepet. Mivel a térség közvetlenül határos a Kis-Balaton térségével, javasolt kiemelt figyelmet kell fordítani a védett és védendő táji és természeti értékek megőrzésére.

Általánosságban elmondható, hogy bár a zöldfelületek a rendszeres fenntartásnak köszönhetően kielégítő állapotban vannak, ugyanakkor a turisztikai szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez a zöldfelületek megújítása is sokat hozzá tenne. A lezajlott fejlesztések ellenére a legtöbb helyen időszerű lenne a parkok átfogó koncepció szerinti modernizálása, a burkolatok, és utcabútorok cseréje, valamint a növényzet pótlása, kiegészítése.

2.1.5 Közlekedés

A **város térségi elérhetősége egyenetlen**: délen a 7. sz. főút és az M7 autópálya, valamint a sűrűn járó autóbuszok jó kapcsolatot adnak Nagykanizsa és Szlovénia felé, illetve a Balaton és Budapest irányába. Észak felé csak alsórendű úton érhető el a vármegye-székhely, ahová közösségi közlekedéssel is csak nehézkesen lehet eljutni. A város nem rendelkezik vasúti kapcsolattal, a legközelebbi vasútállomás Zalakomáron van, de az átszállási kapcsolatok nem megfelelőek: kevés buszjárat csatlakozik a vonatokhoz, kiépített P+R parkoló és kerékpártároló sincsen. A

kerékpárúthálózat csak két szomszédos településre (Galambok, Garabonc) épült ki, de ezek folytatása hiányzik, így tágabb térségi kapcsolatai nincsenek.

A város belső közlekedése főként a főutcán (7522. sz. út) folyik, itt végig van a közúttal párhuzamos kerékpárút is. A párhuzamos és merőleges utak kiépítettsége, állapota több helyen javítandó: a domboldali lakóterületeket csak keskeny és/vagy rossz burkolatú gyűjtőutakon lehet megközelíteni. A gyalogos közlekedésről elmondható, hogy a járdák általában csak az egyik oldalon épültek ki, több utcában viszont teljesen hiányoznak, valamint a főutcán a gyalogátkelőhelyek száma és biztonságossága is javítható.

A városban a gépjárművek száma jelentős növekedésen ment keresztül (10 év alatt 66 %-kal nőtt a számuk), ennek megfelelően a járműforgalom is növekszik, bár nem ilyen gyors ütemben (10-40 %-kal). Az utak, csomópontok és parkolók egyelőre csak a turisztikailag frekventált időszakokban zsúfoltak.

2.1.6 Közművek

Zalakaroson szinte valamennyi lakás be van kapcsolva az ivóvíz- és csatornahálózatba, **a szennyvízelvezetés hiánya külterületi városrészek, Újfalu és Újmajor esetében jelentkezik problémaként**. Csapadékvíz-elvezetéssel kapcsolatos problémák főleg a domboldali, meredek utcákban fordulnak elő, ahol egyrészt az utak szélessége nem tette lehetővé a csapadékvíz elvezető árkok megfelelő szelvénnyel való kialakítását, illetve, ahol a hely hiányában egyáltalán nincs is árok.

2022-ben Zalakaroson a lakosság a vízfogyasztás 37%-áért, a villamosenergia-fogyasztás 20%-áért és a vezetékes gázfogyasztás 37%-áért volt felelős. A legnagyobb energiafogyasztó a településen a szolgáltató szektor. A kommunális célra, illetve közvilágításra felhasznált villamosenergia mennyisége csökkent a korábbi évekhez képest, amiben szerepe van az önkormányzat energiahatékonysági és megújuló energia hasznosítására irányuló fejlesztéseinek. **A megújuló energiák hasznosítása egyre elterjedtebb a városban, bővül a napelemmel és napkollektorokkal ellátott épületek száma** (egyes vállalkozások a vonatkozó beruházásokat európai uniós támogatással valósították meg). **Kiemelendő, hogy a Zalakarosi Fürdő gázfogyasztásának szinte teljes egészét geotermikus energia hasznosításával sikerült kiváltani.**

A vezetékes internettel ellátott lakások aránya 68% Zalakaroson, vezeték nélküli szolgáltatást pedig a Magyar Telekom Nyrt., a Vodafone Magyarország Zrt. és a Yettel Magyarország Zrt. is biztosít. Utóbbi két vállalat a város jelentős részén az 5G szolgáltatást is elérhetővé tette.

2.1.7 Környezetvédelem

Zalakaros környezeti állapotát egyrészt a természeti környezet, másrészt az arra alapuló gazdasági tevékenységek határozzák meg. **A nyugati szőlőhegyek, kertes területek** kulturális és gazdasági értéket is képviselnek. Ugyanakkor **erózióveszélyt jelentenek**, hiszen a lejtő irányban művelt területekről vagy talajtakarás hiányában a saras csapadékvíz az alsóbb területekre jut, elöntést, szennyezést okozva. Fokozza a problémát, hogy ezeken a területeken a keskeny utak miatt nem áll rendelkezésre megfelelő csapadékvíz elvezető rendszer. Ezen a területen előremutató fejlesztések is történtek a település egy részét lefedő csapadékvíz kezelő rendszer kialakításával.

A még problémás területeken is indokolt hasonló szemléletű, de kisebb léptékű megoldás vizsgálata. A környezeti adottságok miatt kevésbé alakítható ki egy-egy központi gyűjtő, szikkasztó, tó. Azonban több mélyedés, szikkasztóárok, “Tóka” kialakításával, a csapadék helyben összegyűjthető, szikkasztható, így a klímaváltozás hatására egyre gyakoribb

aszályos időszakokban a talaj nagyobb nedvességkészletekkel fog rendelkezni, de megfelelő kialakítás esetén az összegyűjtött csapadékvíz öntözésre is alkalmazható.

A villámárvízveszélyes területek előzetes lehatárolása szerint nem kizárható, hogy Zalakaroson is kialakuljon ilyen helyzet. Indokolt ennek vizsgálata, és ha a vizsgálat megerősíti a kockázatot, akkor a szükséges megelőző lépések megtétele.

Magyarország 2021. évi vízgyűjtő-gazdálkodási terve szerint **a település nitrát- és tápanyagérzékeny területen fekszik, illetve** az Országos Területrendezési Tervről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény **a település teljes területét vízminőség-védelmi terület** övezetebe sorolja.

A termálvízkincsre épülő turizmus és annak szezonális jellege szintén környezetvédelmi kihívást jelent. A környezeti infrastruktúrát, ivóvízellátást, szennyvíz- és hulladékkezelést a maximális igények figyelembevételével kell kialakítani, ugyanakkor az év jelentős hányadában alacsony a kihasználtságuk. A hulladékgazdálkodás területén a szezonálisan eltérő járatszervezéssel ez a probléma részben kezelhető, ennek ellenére nyári hónapokban problémák tapasztalhatóak, elsősorban a szelektív hulladékgyűjtő szigetek túlterheléséhez kapcsolódóan.

Részben a turisztikai forgalomhoz kapcsolódó eltérő fogyasztási szokások, hulladékkezelési gyakorlat magyarázhatja, hogy **a szelektív hulladékgyűjtés aránya elmarad az országos átlagtól**. Tekintve, hogy a hulladékkezelés rendszerére az önkormányzatnak már nincsen hatása, így a hulladék keletkezését kell megpróbálni csökkenteni. A turisztikai szolgáltatók csomagolásmentes eszközök, alapanyagon, tisztítószerek, élelmiszerek beszerzésével jelentősen csökkenthetik hulladékkibocsátásukat. Szintén csökkenthető a keletkező hulladékok mennyisége az eldobható eszközök, tányérok, poharak háttérbe szorításával.

A turisztikai forgalom jelentős gépjárműforgalmat generál a településen belül is, ami hozzájárul a levegőszennyezéshez és a zajterheléshez. Az autósforgalom csökkentésével jelentősen csökkenthető a levegőszennyezés, zajterhelés.

A fűtéshez kapcsolódó légszennyezést is meg kell említeni, hiszen a gázfűtés helyett alkalmazott vegyes tüzelés fokozza a levegőszennyezést. Kiemelt problémát jelent a hulladékok, vagy a nedves tűzifa égetése.

Szintén fontos megemlíteni, hogy az ivóvízbázis diagnosztikai vizsgálata még nem történt meg, így a védőterültét sem jelölték ki.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

3.1.1 A folyamatok értékelése

3.1-1. táblázat: Zalakaros SWOT analízise

	ERŐSSÉG	GYENGESÉG	LEHETŐSÉG	VESZÉLY
Településhálózat, épített környezet	• Balaton Kiemelt Üdülőkörzet része • Nagykanizsa funkcionális városias övezetének központja • nemzetközi jelentőségű gyógyhely, fürdőváros • kedvező elérhetőség • kétközpontú, egymást erősítő településszerkezet • épített környezet értékei • gondozott települési környezet • szabad, fejlesztésre alkalmas területek	• a fő utca elválasztó hatása, a várost kettészelő két- ill. négysávos út túlzott mérete • városközpont forgalmi terheltsége turisztikai főszezonban • fizikai városközpont hiánya • nincs egységes városkép	• településközponti funkciók további bővítése, erősítése (pl. közösségi terek, zöldfelületek) • épületfelújítások, egységes építészeti arculat kialakítása • kulturális centrum szerepkör erősítése • térségi összefogás, közös projektek és programok	• épített környezet romlása • szezonalitásból eredő zsúfoltság a nyári időszakban • a turisztikai szezonban a városi infrastruktúrák túlterheltsége
Társadalom, humán infrastruktúra	• növekvő népesség, pozitív vándorlási egyenleg • kedvező képzettségi szint • pozitív ingázási egyenleg, foglalkoztatási (al) központi jelleg • humán infrastruktúra-szolgáltatások kiépültsége	• elöregedő lakosság • némileg kedvezőtlen foglalkoztatottsági mutatók • helyben maradást, letelepedést segítő programok hiánya	• fiatal családok letelepedése • idősellátás fejlesztése	• szociális ellátórendszerre nehezedő kihívások • jövedelmi viszonyok romlása • humán közszolgáltatások állandósuló forráshiánya
Gazdaság	• kiépült turisztikai infrastruktúra • borkultúra • a fürdő működő partnersége a környékbeli szolgáltatókkal, intézményekkel • nemzetközi szinten is ismert fürdőhely • kiegészítő turisztikai kínálat	• egypólusú gazdaságszerkezet • komplex turisztikai programcsomagok hiánya • nem kielégítő településmarketing • helyi mezőgazdasági terményfeldolgozás hiánya	• mezőgazdasági feldolgozóipar ösztönzése • vállalkozások betelepítése • ipari zóna fejlesztése • kiegészítő turisztikai fejlesztések (kínálatbővítés) és potenciál javítása	• gazdaság további egypólusosodása • szakképzett munkaerő elvándorlása • tőkehiány • társadalmi-gazdasági szabályozók kiszámíthatatlansága

	Erősség	Gyengeség	Lehetőség	Veszély
	• Magas szolgáltatási minőséget kínáló szállodák		• az önkormányzat és a helyi turisztikai szereplők partnerségének erősítése • szőlő- és bortermelés, borturizmus • ökológiai- és biogazdálkodás meghonosítása	• a vidékfejlesztési politika folyamatos változása és instabilitása • gyorsan fejlődő versenytársak, akikkel elmarad a partnerség kiépülése • vendégszám és vendégéjszakák számának stagnálása, esetleg csökkenése
Táj, természet, zöldinfrastruktúra-hálózat	• kedvező környezeti-természeti állapot • a Balaton és a Balaton felvidéki Nemzeti Park közelsége • természeti értékek jelenléte • gazdag termálvíz készlet • erdőkkel tagolt szántóföldi művelés • borszőlő termőhelyi adottságú területek	• hiányos zöldinfrastruktúra-hálózat	• klímaadaptációs beavatkozások • zöldinfrastruktúra hálózatos szemléletű fejlesztése • természet közeliség fokozása és előnyeinek hangsúlyozása	• klímaváltozás negatív hatásai tovább erősödnek • zöldfelületek degradálódása • szőlőterületek eltűnése
Közlekedés	• kedvező elérhetőség • autópálya közelsége • autóbuszállomás központi helye • kerékpárforgalmi létesítmények kiépültsége	• városközpont forgalmi terheltsége • a várost kettészelő kétsávos út túlzott mérete • járdák és gyalogátkelőhelyek hiányosságai	• a sármelléki repülőtér közelsége • kerékpárút-hálózat további bővítése, mellyel új vendégkör is megjelenhet a városban	• növekvő motorizáció; ennek kiszolgálásához kapcsolódó növekvő igények
Közművek, vízgazdálkodás	• megvalósult épületenergetikai korszerűsítések • termálenergia többcélú hasznosítása • belvíz szempontjából alacsony kockázatú terület • vízfolyások kialakítása természetközeli	• magáningatlanokon a csapadékvíz helyben tartása nem valósul meg • a település megközelítése és a településen belüli forgalom is nagy arányban személygépkocsival történik	• megújuló energiaforrások további térnyerése • energetikai korszerűsítések folytatása • csapadékvízelvezető-rendszer korszerűsítése • geotermikus energia hasznosítása	• növekvő fogyasztás, pazarlás • a közműrendszerek állapotromlása • az erózióveszélyes területeken a hibás gazdálkodás miatt talajveszteség lép fel, ami a felszíni vizeket, így a befogadó Kis-Balatont is terheli. • potenciális villámárvíz kockázat

	ERŐSSÉG	GYENGESÉG	LEHETŐSÉG	VESZÉLY
	• jelentős légszennyező tevékenység nincs a település környezetében • megvalósult csapadékvíz gyűjtés és tárolás a település egy részén • jelenleg is működik házhoz menő és szigetes szelektív hulladékgyűjtés is.	• a hegyoldali területeken a keskenyek utcák mentén a csapadékvíz elvezetés hiányzik • a szelektív hulladékgyűjtés aránya elmarad az országostól • a településen nem működik visszaváltó pont (RE-pont) • a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés gyakoriságát csökkentették • a hulladékgyűjtő szigetek kapacitása a turisztikai szezonban elégtelen	• csomagolásmentes élelmiszerek és tisztítószerek alkalmazásával csökkenthető a turisztikai, és vendéglátó ágazat hulladék kibocsátása • a vendéglátásban az eldobható evőeszközök kiváltásával csökkenthető a hulladékképződés • a hegyoldali területeken a csapadékvíz helyben tartásával csökkenthető az erózió, a csapadékvíz elöntés kockázat, és az aszályos időszakok negatív hatása • csomagolásmentes bolt, nyitásával csökkenthető lenne a turisztikai és vendéglátóipari szolgáltatóknál keletkező élelmiszer és vegyiárú csomagolási hulladék. • Re-pont létesítésével megakadályozható lenne a szelektíven gyűjtött hulladékok arányának további csökkenése. • az egyszer használatos eszközök visszaszorításával csökkenthető lenne a vendéglátásban keletkező hulladékok mennyisége	• az ivóvízbázis diagnosztikai vizsgálata nem történt meg, így a védőterületet sem jelölték ki • a fűtés esetében nő a vegyes tüzelés aránya, de a hulladék, és nedves fa tüzelésére is van példa. • az országos hulladékgazdálkodás átszervezésével tovább csökken a szelektíven gyűjtött hulladékok aránya

3.2 PROBLÉMATÉRKÉP/ÉRTÉKTÉRKÉP

Problématérkép

3.2-1. ábra: Zalakaros problématérképe

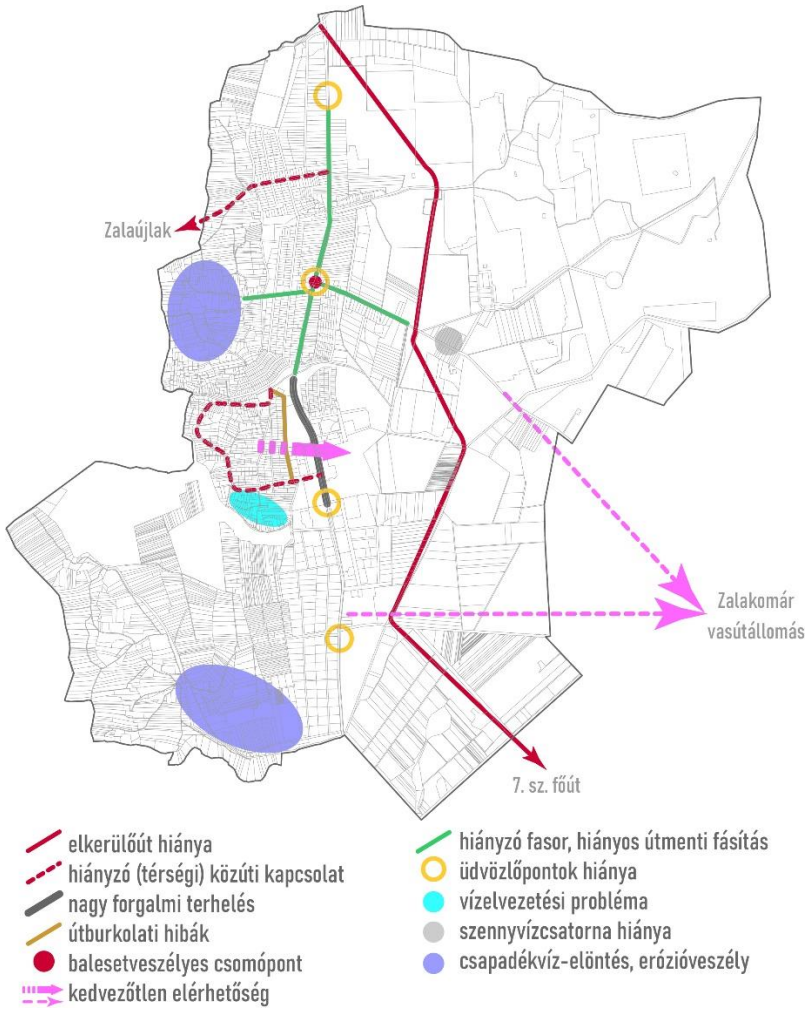

Értéktérkép

3.2-2. ábra: Zalakaros értéktérképe

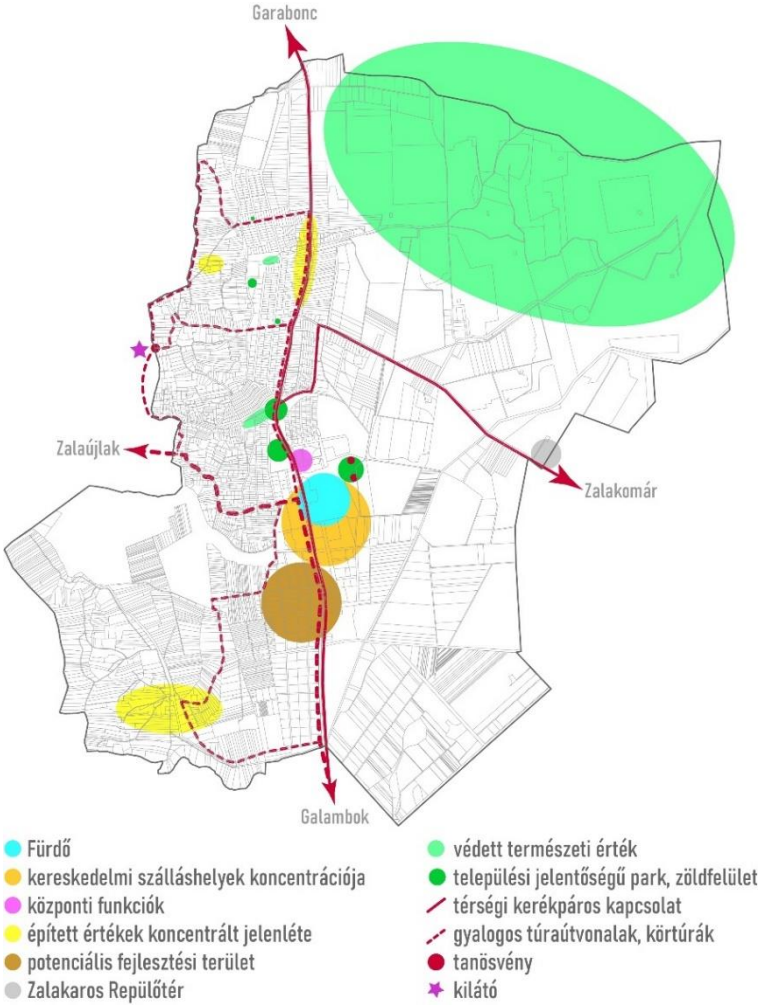

3.3 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

A korábbi, 2015-ben készült Integrált Településfejlesztési Stratégia (ITS) - a 2009-es IVS-t alapul véve, azt kiegészítve - Zalakaros területét **a város mérete alapján nem osztotta fel városrészekre**, hanem 4 funkcionális területegységet jelölt ki.

A területek lehatárolását a város természetföldrajzi, morfológiai és történeti adottságai indokolták. A településrendezési tervek mindig is utaltak rá, hogy a település 3 zónára osztható: a régi városra, az új városra, valamint a déli városrészre, mint potenciális terjeszkedési terület. A korábbi ITS ezt a három területet egészítette ki a város északkeleti részén kialakított ipari területtel. A jelenlegi Stratégia teljes egészében ezt a területi beosztást követte.

A „régi falu" külterületén találták meg a hévízforrást, és itt kezdődött el a fürdő építése. A fürdő környéke a fejlődés következtében körbeépült, valamint északi irányba terjeszkedve egybeépült a régi településsel. Mindennek köszönhetően Zalakaros ma kétközpontú város, s mivel a szerepkörei jól elkülönülnek, ezért ez a kétközpontúság funkciómegosztást is eredményez.

A **régi településrészen** a hagyományos városi funkciók és az intézmények találhatók meg, míg az **új városközpontban** a fürdőváros turizmushoz kapcsolódó, a várost fejlesztő gazdasági funkciói, illetve az utóbbi évek fejlesztéseinek köszönhetően a város kulturális és rekreációs központja is lett.

A város **iparterülete** a Zalakomár felé vezető 7521. sz. úttól északra, a volt majorság környékén található Ezen a területen van egyedül lehetőség ipar megtelepülésére, s amely elkülönül annyira a települési szövettől, hogy a lakó- és turisztikai funkciókat nem zavarja.

A **déli városrész** Zalakaros déli irányban történő terjeszkedéséhez kijelölt terület, ahol elsősorban intézmények megtelepülése várható.

3.3-1. ábra: Zalakaros városrészei

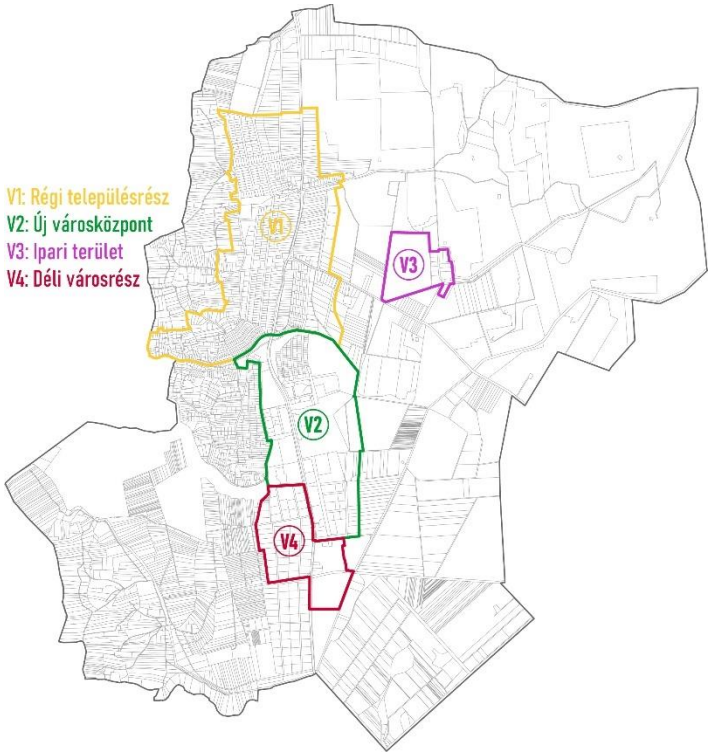

forrás: ITS 2015 alapján, saját szerkesztés

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

A 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletnek megfelelően a Központi Statisztikai Hivatal (KSH), a Belügyminisztériummal megkötött adatszolgáltatásra vonatkozó szerződés alapján Zalakaros város esetében is lehatárolta a szegregátumokat, illetve a szegregációval veszélyeztetett területeket. A szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett terület olyan egybefüggő terület, amelyen az alacsony társadalmi státuszú családok koncentráltan élnek együtt vagy a társadalmi státuszcsökkenés jelei tapasztalhatók, ezért a területen közösségi beavatkozás szükséges. Szegregációval veszélyeztetett terület lehet egy önálló településrész, de részét képezheti egy vagy több településrésznek is. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történik. A lehatárolás során a település területén belül olyan területileg egybefüggő tömbök kiválasztása történik meg, amelyekre együttesen jellemző, hogy a szegregációs mutató határértékének megfelelnek. Azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. Járásszékhely és 2000 főnél népesebb település esetén a szegregált terület esetén a szegregációs mutató nagyobb egyenlő, mint 35%, a veszélyeztetett terület esetén nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%. A KSH elvégezte a település szegregáció-szűrését, ennek keretében a szegregált és a szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolását, összesített adataik adatvédelmi ellenőrzését, s átadta a szegregált és a szegregációval veszélyeztetett területek jellemzésére szolgáló 2011. népszámlálási adatokat, kartogramokat, amelyek alapján Zalakaros településen a szegregációs mutató 30%-os és 35%-os határértéke mellett **nem található szegregátum.**

A szegregátumvizsgálat 2022-es népszámlálási adatokkal történő frissítése jelenleg még nem elérhető a KSH adatbázisa alapján, az elmúlt tíz év társadalmi-gazdasági folyamatai alapján pedig nem következtethetünk arra, hogy a város területén szegregátum alakult volna ki. Ezt támasztja alá Zalakaros Város Önkormányzatának adatszolgáltatása és a Helyi Esélyegyenlőségi Programban foglalt helyzetelemzés, valamint annak Intézkedési Tervében foglaltak.

Fentiek alapján a veszélyeztetett területen a magánháztartásokban élők száma nem éri el az 50 főt, emiatt az nem tekinthető valódi szegregátumnak, így antiszegregációs program készítésére sincs szükség. Ugyanakkor javasolt a folyamatok nyomon követése, az oktatás, szociális ellátás és a foglalkoztatás területén szükség esetén olyan intézkedések megfogalmazása, melyek megvalósítása csökkentheti a szegregációs területek kialakulásának veszélyét, a szegénység elmélyülését, s egyben a lakosság társadalmi helyzetének javítását.

4 KÖZÉPTÁVÚ CÉLOK ÉS AZOK ÖSSZEFÜGGÉSEI

4.1 A STRATÉGIAI FEJLESZTÉSI CÉLOK MEGHATÁROZÁSA

4.1.1 Jövőkép

Az integrált településfejlesztési stratégia a 2009-ben elfogadott településfejlesztési koncepcióval, a 2015-ben készült ITS-sel, valamint az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció 2030 c. dokumentummal összhangban Zalakaros város hosszú távú fejlesztési céljait határozza meg. A **településfejlesztési koncepció** a **nemzetközi gyógyüdülőhellyé válást** rögzíti jövőképként, amelyet az élményturizmus, és az egészségturizmus pilléreire kívánt alapozni. Ennek megfelelően a 2015-ben elkészült **Integrált Településfejlesztési Stratégia** jövőképe is a **gyógyturizmust** helyezte a középpontba, kitekintve azonban azokra a fejlesztési területekre is, amelyek a turisztikai fejlesztésekkel nem közvetlen kapcsolatban álltak, viszont a település lakóinak **életminősége**, a város **népességének megtartása** és növekedése szempontjából elengedhetetlen fontossággal bírtak.

Mindezek alapján – figyelembe véve az említett dokumentumokat – a város jövőképe a következőképpen fogalmazható meg:

Zalakaros olyan nemzetközi jelentőségű, fenntartható gyógyüdülőhely, amely egész évben kedvező feltételeket biztosít a vendégek számára, vonzó lakóhelyet jelent az itt élőknek, hosszú távú perspektívát biztosító környezetet nyújt a vállalkozásoknak, valamint meghatározó térszervező erővel és központi funkcióval rendelkezik a Kis-Balaton térségében is.

Zalakaros hosszú távú **településhálózati szerepkörét** tekintve fontos várospolitikai cél, hogy a város **mint Nagykanizsa funkcionális városias övezetének központja tovább erősödjön**, és a gazdasági funkciók mellett a civil társadalom szerveződése, a helyi kulturális élet, a helyi lakosság, az üdülőnépesség és a térség lakossága számára is tényleges szervezőerőt, központot biztosítson. A turisztikai szerepkör mellett **a szolgáltatási kínálatnak bővülnie, diverzifikálódnia kell** a kulturális és helyi jellegű, a város és térségének mezőgazdasági termelésére alapuló kereskedelmi kínálat irányába.

A jövőkép elérés érdekében fontos, hogy Zalakaros úgy váljon nemzetközi gyógyüdülőhellyé, hogy közben **őrizze meg kisvárosias jellegét**, családias, kicsit „vidékies" miliőjét, pihentető légkörét, egyedi vonásait. A turisztikai fejlesztéseknek abba az irányba kell hatni, hogy **csökkenjen a szezonalitás**, azaz egész évben legyenek igénybe vehető szolgáltatások és nőjön az itt töltött idő. A város **turisztikai gazdaságának több lábon állása** érdekében, a potenciális vendégkört figyelembe véve további lehetőségek vannak az idősügyi ellátásban, a rehabilitációs szolgáltatások kiterjesztésében és általában véve az egészségturizmusban (gyógy-és wellness szolgáltatások), valamint a nagy hagyományú szőlő- és borkultúrában, illetve az aktív turizmusban.

A település jó hírnévnek örvend bel- és külföldön egyaránt, ugyanakkor látni kell, hogy hatalmas a **konkurencia**. Zalakaros pozíciójának megőrzéséhez **erősítenie kell turisztikai infra-, és szuprastruktúráját**, ezen belül pedig különös **figyelmet** kell **fordítania a környezeti minőségre** bel-, és külterületeken egyaránt. Zalakaros közterületeinek használhatósága, a település élhetőségének fejlesztése érdekében erősíteni kell a gyalogostengelyeket, szélesíteni és modernizálni a burkolatokat, lecserélni az elöregedett utcabútorokat. Javítani kell a kerékpáros szolgáltatásokat, a fiatalok és idősebbek részére a szabadtéri mozgáslehetőségeket kell biztosítani, valamint a főbb csomópontokban a közterületeken is elérhetővé kell tenni a vezeték nélküli internetet, ezzel segítve a turisták tájékozódását is.

4.1.2 Átfogó célok

A jövőkép elérése érdekében a stratégia három fejlesztési célt, és azokon belül további részcélokat, ún. tematikus célokat határoz meg - majd e tematikus célok elérése érdekében konkrét beavatkozásokat, esetenként projekteket fogalmaz meg

Az **átfogó célok a fenntarthatóság, mint horizontális alapelv** szem előtt tartása **mellett** rögzítik a legfontosabb gazdasági-, társadalmi-, és környezeti célokat.

- A1: Magas életminőséget biztosító, versenyképes, helyi adottságokon alapuló gazdaság fejlesztése
- A2: Élhető települési környezet kialakítása
- A3: A központi szerepkör erősítése, a helyben elérhető szolgáltatások bővítése

Az átfogó célok rendszerében prioritást élvez az **A2: ÉLHETŐ TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET KIALAKÍTÁSA** átfogó cél. Ennek lényege, hogy a tervezett fejlesztések **elsődleges célcsoportját a helyi lakosság** képezi, azaz mindenirányú beavatkozás esetében a helyiek jól-létét / jó-létét kell szem előtt tartani. Ez a megállapítás az A1 és A3 átfogó célok esetében is messzemenőkig releváns.

Az A2 átfogó célhoz kapcsolódóan hangsúlyos szerepet kap többek között a **közterületek, közösségi terek** megújítása, funkciókkal való megtöltése, a települési **zöld- és kékinfrastruktúra-hálózat** fenntartható módon történő fejlesztése, a fenntartható mobilitás, illetve az ehhez szükséges infrastruktúra kiépítése, az **energetikai korszerűsítések**, valamint a **közösségépítés** és a helyi identitás erősítése.

A jövőképben megfogalmazott gazdasági célkitűzés elérését segíti elő az **A1: MAGAS ÉLETMINŐSÉGET BIZTOSÍTÓ, VERSENYKÉPES, TURIZMUSON ALAPULÓ HELYI GAZDASÁG FEJLESZTÉSE** elnevezésű átfogó cél, amelynek fókuszában a **turisztika** áll, de hangsúlyos szerepet kap a korszerű, **többlábon álló gazdaságszerkezet** kialakítása is. Ez utóbbi esetében a helyi ipari, gazdasági és szolgáltatószektorban működő vállalkozások piacra jutásának elősegítése jelenti a beavatkozások fő irányait.

Az **A3: A KÖZPONTI SZEREPKÖR ERŐSÍTÉSE, A HELYBEN ELÉRHETŐ SZOLGÁLTATÁSOK BŐVÍTÉSE** elnevezésű átfogó cél Zalakaros térségközponti szerepének erősítését szolgálja. Ennek keretében a humán közszolgáltatások minőségének fejlesztését, a szolgáltatási paletta bővülését helyezi a fókuszba, illetve itt kaptak helyet az okos város fejlesztésekkel összefüggő beavatkozások is.

4.1.3 Tematikus célok

Az előző alfejezetben bemutatott átfogó célokhoz kapcsolódóan összesen 10 db tematikus célt definiáltunk.

A1: Magas életminőséget biztosító, versenyképes, helyi adottságokon alapuló gazdaság fejlesztése

T1: Turizmusfejlesztés

Zalakaros adottságai alapján a turizmusfejlesztés kitüntetett figyelmet élvez, amely a gyógy- és wellnessturizmus mellett az aktív- és ökoturizmus fejlesztését is magában foglalja. A versenyképes turisztikai kínálat kialakításához és fenntartásához szükséges a szálláshelyek minőségi bővítése, valamint a turizmushoz kapcsolódó menedzsment-, illetve marketingtevékenységek átgondolt és tervezett végrehajtása is.

Ennek keretében az alábbi beavatkozásokat szükséges végrehajtani:

- az aktív turizmus fejlesztése, amely mind az infrastruktúrákra, mind a kapcsolódó attrakciókra kiterjed, különös tekintettel a kerékpárosbarát település brandhez igazodó kerékpáros fejlesztésekre;
- szálláshelykínálat minőségi fejlesztése, amely a kereskedelmi szálláshelyekre, valamint a magánszállásadásra is kiterjed;
- olyan okos megoldások kidolgozása, amely egyrészt elősegíti a város (és térsége) turisztikai kínálatának népszerűsítését és megismerését, másrészt a szolgáltatások igénybevételét is megkönnyíti, harmadrészt pedig a látogatószámról, esetleg a látogatói attitűdről is inputként szolgálhat az önkormányzat részére;
- szervezetfejlesztés, koordináció és menedzsment, amely a hatékony kommunikáció mellett a képzésekre is nagy hangsúlyt kell fektetni;
- marketing, információ és promóció fejlesztése összhangban a városmarketinggel.

T2: Gazdaság diverzifikációja

Mivel a turizmus különösen érzékeny az olyan hatásokra, mint a járványok vagy a háborúk, illetve a klímaváltozás is jelentős mértékben befolyásolhatja, ezért egyre inkább hangsúlyt kell fektetni a gazdasági szerkezet diverzifikációjára is. Külön hangsúlyt kell fektetni a helyi vállalkozások és szolgáltatók piacra jutásának elősegítésében, a helyi termékek népszerűsítésére. Ennek érdekében az alábbi beavatkozások tervezettek:

- a korábban kialakított ipari terület továbbfejlesztése (helyi) vállalkozások bevonzásával ;
- helyi gazdaságok és gazdálkodók piacra jutásának elősegítése, helyi termékek népszerűsítése;
- piaci szolgáltatások fejlesztése, különösen a kereskedelem, vendéglátás, illetve az innovatív tevékenységekre nyitott vállalkozások részére.

A2: Élhető települési környezet kialakítása

T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása

A közterületek, közösségi terek kialakításánál és megújításánál figyelemmel kell lenni arra, hogy a lehető legtöbb társadalmi csoport magáénak érezze azokat és tényleges közösségi helyszínként, találkozópontként funkcionáljanak. A legtöbbet használt közterületeket, az utcákat faltól falig egységnek kell tekinteni, ezért az úttestek és a járdák burkolatfelújítása mellett a kisebb zöldfelületekre, utcabútorokra, közvilágításra is figyelemmel kell lenni. A fizikai megújítás mellett nagy hangsúlyt kell fektetni a programszervezésre is, amellyel a helyi lakosok és a turisták egyaránt birtokba tudják venni a köztereket. A tematikus célhoz kapcsolódó legfontosabb beruházások a következők:

- a jelenleg még leromlott állapotú terek, parkok, egyéb, városi szempontból identitást hordozó helyszínek rehabilitációja;
- a korábban már felújított közösségi találkozópontok továbbfejlesztése;
- új közösségi találkozópontok kialakítása;
- programszervezés, amely elsősorban kulturális programok, rendezvények, rendszeresen megrendezendő fesztiválok szervezését jelenti.

T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése

A nyári hőhullámok kezelésében, az egészséges környezet megőrzésében igen fontos szerepet játszik zöldfelület-gazdálkodás, a települési zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése. Fontos szempont, hogy ezek a beavatkozások hálózatos szemlélettel valósuljanak meg és a klímaváltozás

várható hatásait is figyelembe vegyék, valamint mid az idősebb, mind a fiatalabb korosztály magáénak érezze a fejlesztéseket. A zöldfelületek fejlesztése – a Virágos Magyarország brandhez illeszkedve – településképi értékkel is bír. A tematikus célhoz kapcsolódó beavatkozások:

- tervezési és finanszírozási keretrendszer kialakítása, amely az önkormányzat zöldinfrastruktúra-tervezési és -fejlesztési tevékenységeihez kapcsolódik;
- biodiverzitás növelése, amely mind a belterületi zöldfelületek, mind a külterületen található természetközeli területek esetében kiemelkedően fontos szempont;
- települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása, amely magában foglalja a zöldhálózati rendszer kialakítását, ehhez kapcsolódóan a közterületi zöldfelületek, fasorok karbantartását, felújítását, rekreációs célú zöldfelületek kialakítását, valamint üdvözlőpontok, belépési pontok fejlesztését;
- szemléletformálás a klímatudatosság növelésére.

T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése

Az elmúlt évek rezsiválsága még jobban rávilágított az energiahatékonysági korszerűsítések fontosságára, illetve a magújuló energiaforrások használatára mind a köz- és lakóépületek, mind pedig a turisztikai szektorban működő vállalkozások esetében.

- középületek és lakóépületek energetikai korszerűsítése, illetve annak ösztönzése szemléletformálással és tanácsadással;
- az önkormányzati épületállomány energiafogyasztását intelligens energiamenedzsment-rendszer kialakításával is elő lehet segíteni, amely első lépésként mérő és nyilvántartó, későbbi fázisban pedig szabályozó szerepet is elláthat;
- a Zalakarosi Fürdő energetikai fejlesztésének folytatása további termálkutak bevonásával, illetve a napenergia hasznosításával.

T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése

Az élhető települések egyik legfőbb ismérve a fenntartható mobilitási módok (pl. kerékpározás, gyaloglás, közösségi közlekedés) elterjedése, illetve az ahhoz kapcsolódó infrastruktúrák kiépülése. A fenntartható mobilitás a közlekedés jellemzői mellett figyelembe veszi a lakossági igényeket, a társadalmi, gazdasági és környezeti tényezőket is, ebből következően középpontjában – a korábbi infrastruktúra- vagy forgalomfókuszú megközelítéssel szemben – az ember, a városlakó áll. A tematikus cél elérése érdekében tervezett intézkedések:

- gyalogos közlekedés előtérbe helyezése érdekében a gyalogos elérhetőség, megközelíthetőség fejlesztése;
- módváltás elősegítése, amely magában foglalja a parkolási infrastruktúra fejlesztését is;
- közösségi és közös használatú közlekedés fejlesztése elsősorban okos megoldások alkalmazásával, valamint a fizikai és audiovizuális akadálymentesítéssel;
- hálózati problémák orvoslása, közutak korszerűsítése, a közúti elérhetőség javítása a városon belül és a települések között;
- közlekedésbiztonság javítása;
- szemléletformálás a biztonságos és fenntartható közlekedési módokról.

T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések

A klímaváltozás hatásaira való felkészülés kiemelt területe a kék infrastruktúra (vízgazdálkodás) és a víziközművek, valamint az egyéb

közművek fejlesztése. Ennek keretében a várhatóan egyre szélsőségesebbé váló csapadékeloszlást és vízjárást kell kezelni, a következő eszközökkel:

- helyi kis léptékű vízrendezés megvalósítása a csapadékvizek összegyűjtésére, és helyben tárolására, szikkasztására;
- villámárvíz kockázat felmérése, indokolt esetben a kockázat csökkentése;
- ivóvízbázis sérülékenységének vizsgálata, indokolt esetben védőterület kijelölése.

T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése

A közösségépítés és a helyi identitás erősítése kiemeleten fontos a helyi gazdaság katalizálása szempontjából. Csak egy erős, összetartó helyi közösség tudja a város virágzó fejlődését biztosítani. Ehhez olyan irányított tevékenységek, programok, rendezvények és hozzájuk kapcsolódó marketingakciók megvalósítása szükséges, amelyek együttesen képesek:

- a településen működő szervezetek, intézmények, a szervezetek és közösségek által lefedett célcsoportok, személyek közötti kommunikáció és partnerség dinamizálására, a szakmai és operatív jó gyakorlatok megosztásának lehetőségének növelésére;
- a településről elszármazottak és itt élő lakosok, valamint az idősebb és a fiatalabb generációk közötti kommunikáció elősegítésére;
- a helyben-maradás ösztönzésére (főként a fiatal generációra koncentrálva);
- a helyi közösséghez (mikrokörnyezethez) való tartozás igényének, az erős, stabil kötődésének kialakítása mellett folyamatos tájékozódás igényének megteremtésére az aktuális közösségi folyamatokat érintő kérdésekről;
- a helyi értékeinek népszerűsítésére és turisztikai vonzerőként való értékesítésének kultúra- és értékközvetítésen keresztül történő ösztönzésére;

A3: A központi szerepkör erősítése, a helyben elérhető szolgáltatások bővítése

T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése

Zalakaros térségközponti szerepének erősítése érdekében nagy hangsúlyt kell helyezni a humán közszolgáltatások fejlesztésére, különös tekintettel az elöregedő lakosság igényeire. Ennek érdekében a következő beavatkozásokat szükséges megtenni:

- egészségügyi ellátás fejlesztése, amely egészségmegőrző és preventív programok és előadások szervezésére is kiterjed;
- szociális ellátás fejlesztése főként az idős népesség igényei alapján;
- kultúra és közművelődés fejlesztése;
- együttműködések kialakítása, civil kezdeményezések támogatása.

T10: Okos város fejlesztések

Zalakaros az elkövetkezendő években olyan megoldások bevezetésére és elterjesztésére törekszik, amelyek javítják a városüzemeltetés és -irányítás hatékonyságát, valamint elősegíti a lakosság és a vállalkozások digitális felkészültégének javulását. Ennek érdekében tervezett beavatkozások:

- a hatékony városüzemeltetés a fejlett városi szolgáltatások kialakítására és fenntartására törekszik az e-közigazgatás, az okos önkormányzás, valamint a közszolgáltatások (közösségi közlekedés, humán közszolgáltatások, közvilágítás, közbiztonság stb.) szükség szerinti digitalizációjával;
- a digitális megoldások bevezetéséhez és elterjesztéséhez elengedhetetlen a lakosság digitális kompetenciáinak erősítése, amelynek elősegítésére a települési önkormányzat az oktatási intézményekkel, szolgáltatókkal, piaci szereplőkkel együttműködve oktatási programok kidolgozásában, megtartásában működik együtt.

4.1-1. ábra: A Stratégia célrendszere

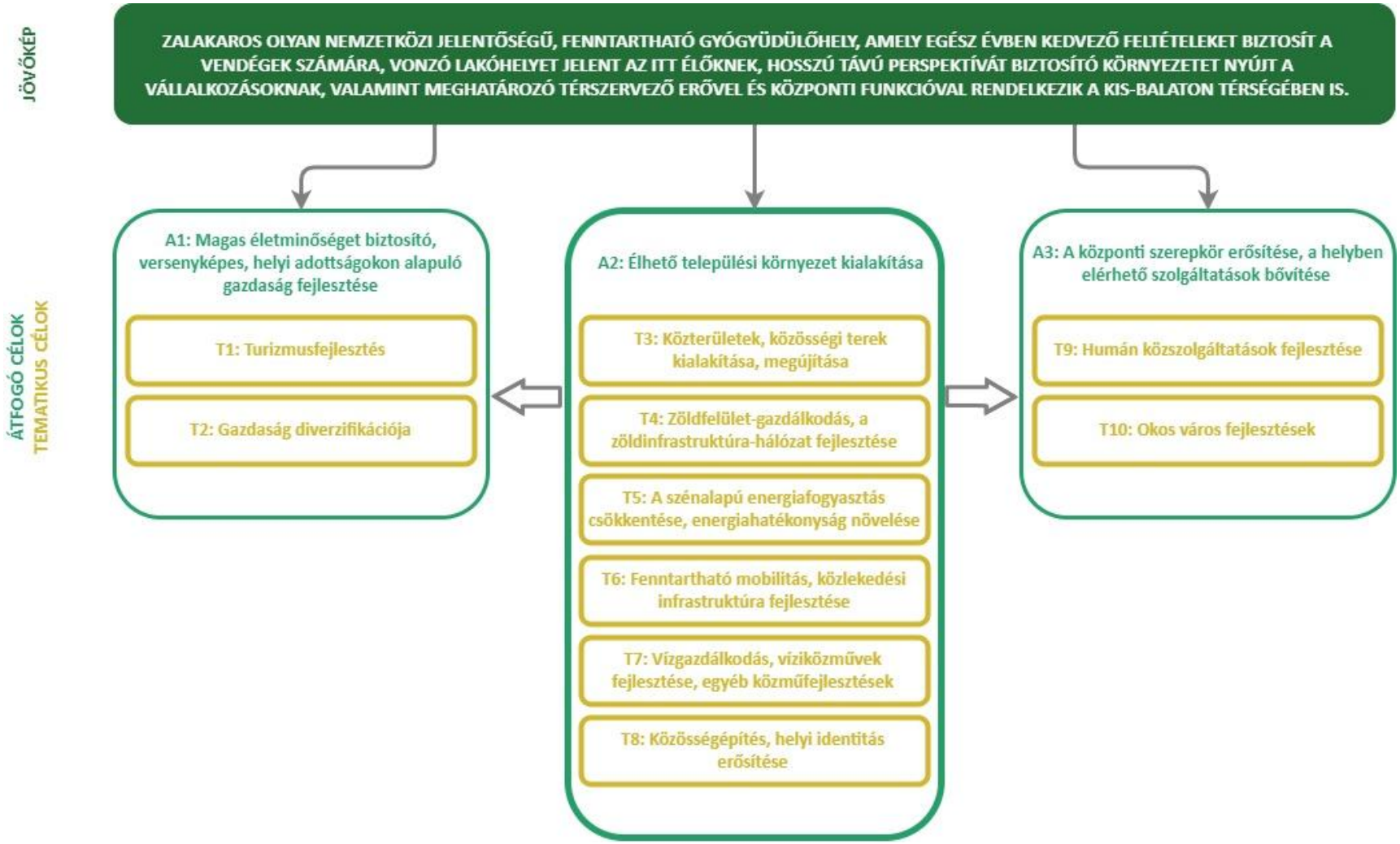

4.1.4 Területi célok

A középtávú területi célok a városrészek céljaival összhangban kerültek meghatározásra. A célok definiálásánál figyelembe vettük az egyes területi egységek gazdasági, társadalmi jellemzőit és funkcióit, a városrészek gyengeségeit és lehetőségeit, majd ezek alapján az előző fejezetben bemutatott tematikus célokhoz igazodva határoztuk meg a városrész fejlődése/fejlesztése érdekében megvalósítani kívánt programokat, projekteket. (Az egyes beavatkozások esetében a kódolás a következőket jelenti: akcióterületi projekt: AT1-AT8; hálózatos projekt: H1-H13; egyéb projekt: E1-E31. A beavatkozások részletes ismertetését az 5. fejezet tartalmazza).

4.1-1. táblázat: V1 Régi településrészen tervezett főbb beavatkozások

A városrész elhelyezkedése	A városrész területhez köthető tervezett beavatkozásai
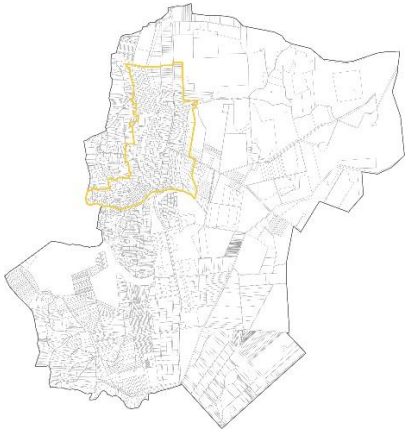	
Városrészi cél: Élhető települési környezet kialakítása	

Tervezett beavatkozások	Kapcsolódó tematikus célok
H2: Kerékpáros kiegészítő infrastruktúra kiépítése	T1: Turizmusfejlesztés
E1: Turizmusfejlesztés okos megoldások igénybevételével	T1: Turizmusfejlesztés
E4: Marketing, információ és promóció fejlesztése	T1: Turizmusfejlesztés
E8: Használaton kívüli, degradálódott épületek bontása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E9: Régi településközpont rehabilitációja a Szent Anna templom környezetének felújításával	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E11: Közösségi tér, hagyományőrző programok színterének kialakítása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
H3: Települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H4: Rekreációs célú zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H5: Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
E16: Liget u. 28. szám alatti többfunkciós épület felújítása, korszerűsítése	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
H7: Közlekedési módváltás elősegítése	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E21: Közlekedésbiztonság javítása (Zrínyi utcai csomópont átépítése)	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E26: Kultúra és közművelődés fejlesztése	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése

4.1-2. táblázat: V2 Új városközpontban tervezett főbb beavatkozások

A városrész elhelyezkedése	A városrész területhez köthető tervezett beavatkozásai
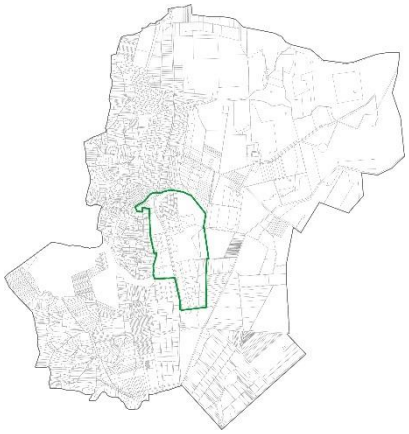	

Városrészi cél: Turisztikai vonzerő és a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése	
Tervezett beavatkozások	**Kapcsolódó tematikus célok**
AT1: Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	T1: Turizmusfejlesztés
AT2: Karos Korzó infrastrukturális fejlesztése, szolgáltatási elemek bővülése	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT3: Az új templom környezetének fejlesztése	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT4: Kertmozi részleges megújítása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT5: Termál út forgalomcsillapítása, városi promenád kialakítása	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
AT6: Szőlő utca korszerűsítése	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
AT7: Helyi termékek piacra juttatásának elősegítése	T2: Gazdaság diverzifikációja
AT8: Kulturális programok szervezése, „Kult-Korzó” kialakítása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
H2: Kerékpáros kiegészítő infrastruktúra kiépítése	T1: Turizmusfejlesztés
H3: Települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H4: Rekreációs célú zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H5: Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H7: Közlekedési módváltás elősegítése	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E1: Turizmusfejlesztés okos megoldások igénybevételével	T1: Turizmusfejlesztés
E2: Szálláshelykínálat minőségi fejlesztése	T1: Turizmusfejlesztés
E4: Marketing, információ és promóció fejlesztése	T1: Turizmusfejlesztés
E8: Használaton kívüli, degradálódott épületek bontása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E10: Termáltó és ökopart III. ütem	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E18: Gyógyfürdő energetikai fejlesztése	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése

4.1-3. táblázat: V3 Az iparterületen tervezett főbb beavatkozások

A városrész elhelyezkedése	A városrész területhez köthető tervezett beavatkozásai
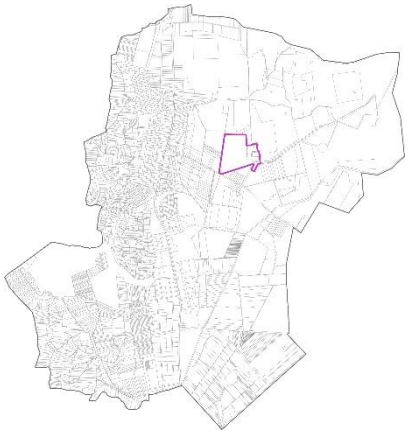	
Városrészi cél: Gazdaság diverzifikálása az ipari potenciál kihasználásával	
Tervezett beavatkozások	**Kapcsolódó tematikus célok**
E5: Iparterület infrastruktúrájának fejlesztése II.	T2: Gazdaság diverzifikációja
E6: Helyi/térségi vállalkozások bevonzása	T2: Gazdaság diverzifikációja

4.1-4. táblázat: V4 A déli városrész tervezett főbb beavatkozások

A városrész elhelyezkedése	A városrész területhez köthető tervezett beavatkozásai
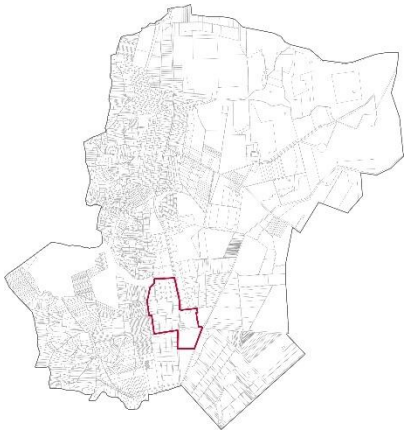	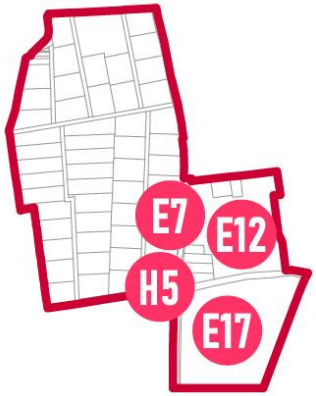
Városrészi cél: Intézményterületek kialakítása	
Tervezett beavatkozások	**Kapcsolódó tematikus célok**
E7: Piaci szolgáltatások fejlesztése (bevásárlóközpont)	T2: Gazdaság diverzifikációja
E12: Sportcentrum kialakítása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E17: Az Önkormányzat számára műszaki telephely kialakítása	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
H5: Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése

4.2 A TEMATIKUS ÉS A TERÜLETI CÉLOK KÖZÖTTI ÖSSZEFÜGGÉSEK BEMUTATÁSA

A területi és tematikus célok együttesen segítik elő az átfogó célok és a tervezett jövőkép elérését. A következő táblázat összefoglalóan mutatja be a tematikus és területi célok közötti összefüggéseket.

4.2-1. táblázat: A tematikus és a területi célok közti kapcsolat

TEMATIKUS CÉLOK	V1: Régi településrész	V2: Új városközpont	V3: Ipari terület	V4: Déli városrész	Egyéb településrészek
T1: Turizmusfejlesztés	közepes	erős			
T2: Gazdaság diverzifikációja				erős	
T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása	közepes	erős			
T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése	erős	erős			
T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése	erős	erős	közepes		
T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése	erős	erős			
T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések					erős
T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése	erős	erős			közepes
T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése	erős	közepes			
T10: Okos város fejlesztések	erős	erős			

Jelmagyarázat:

erős kapcsolat | közepes kapcsolat | nincs közvetlen kapcsolat

5 A MEGVALÓSÍTÁST SZOLGÁLÓ BEAVATKOZÁSOK

5.1 AKCIÓTERÜLETEK KIJELÖLÉSE, A KIJELÖLÉS ÉS A LEHATÁROLÁS INDOKLÁSA

Zalakaros területén egy akcióterület jelölhető ki, amely az Európa park (hrsz. 656/7) – Park utca – Bodahegyi út – hrsz. 261/44 – hrsz. 261/32 – Városháza és Posta tömbje – hrsz. 261/28 – hrsz. 261/29 – hrsz. 261/26 – Gyógyfürdő tér – Dísz tér – Termál út – Kapos Korzó (hrsz. 311/1) – Szőlő utca által határolt területet fedi le.

5.1-1. ábra: Az akcióterület elhelyezkedése

Az akcióterület városon és városrészen belüli elhelyezkedése

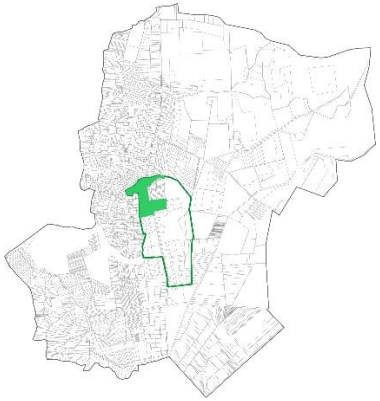

Az akcióterület határai

Az akcióterület **az új városrész központja**, ahol az elmúlt évek fejlesztései katalizátor-hatást fejtettek ki. A terület zöldfelületi ellátottsága kiváló, emellett számos városi funkció is megtalálható.

5.1-2. ábra: Az akcióterület funkcióellátottsága

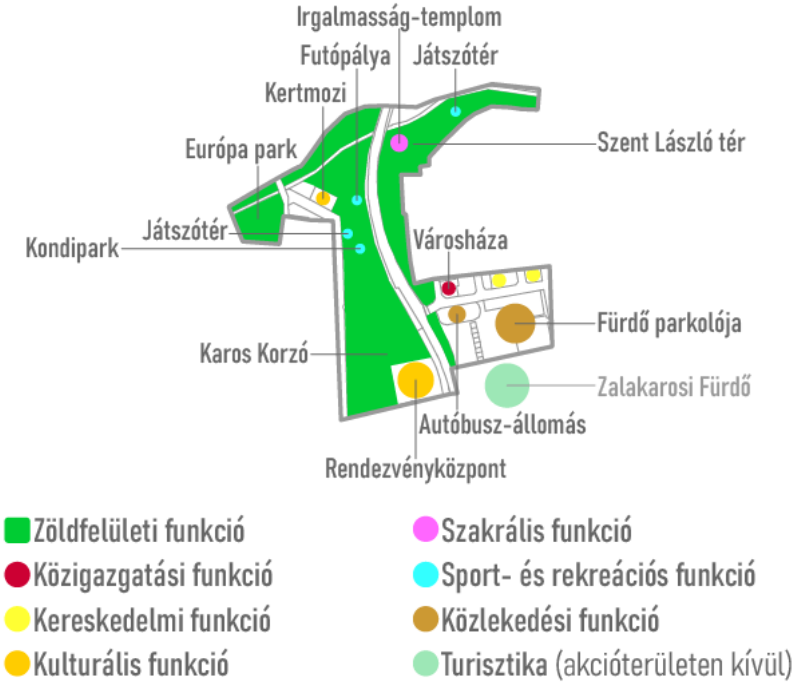

A tervezett beruházások révén a terület központi és turisztikai funkciója tovább erősödhet.

5.2 A STRATÉGIAI CÉLOK ÉS PROJEKTEK ÖSSZEFÜGGÉSEI

Az ITS, mint operatív jellegű stratégia, tartalmazza azon lényeges fejlesztési jellegű beavatkozások indikatív listáját, amelyek a célok eléréséhez szükségesek. Az ITS operatív jellege nem jelenti ugyanakkor azt, hogy annak kidolgozottan és részletekbe menően, vagy akár teljes körűen kellene tartalmaznia a kitűzött célok elérése érdekében megvalósítandó projekteket. Fontos azonban annak szem előtt tartása, hogy a stratégia céljaihoz kapcsolódóan a megvalósítás fázisában reális lehetőség legyen konkrét projektek megvalósítására, és hogy az előkészítettség különböző fázisaiban levő projektelképzelések egymáshoz optimálisan illeszkedve a lehető leghatékonyabban szolgálják a stratégia céljainak elérését. Az ITS során az alábbi projekttípusokat azonosítottuk:

- A **kulcsprojektek/kulcsbeavatkozások** azok a tervbe vett fejlesztések, amelyek alapvető feltételét képezik valamely (akár több) középtávú városi cél elérésének, tehát, ha a projekt nem valósul meg, valamelyik cél nem vagy csak kismértékben érhető el. Gyakran a kulcsprojekt (ami jellemzően nagyobb összegű projekt) megvalósulása előfeltétele egyéb tervezett fejlesztések megvalósulásának vagy azok hatásai érvényesülésének. A kulcsprojekt nem feltétlenül integrált projekt, célszerű azonban, ha a kulcsprojekthez további, projektek kapcsolódnak.
- A **hálózatos projekt/hálózatos beavatkozás** több, egymáshoz kapcsolódó, akár azonos jellegű projektelemből áll, a város egészére vagy annak jelentős részére kiterjed, valamint a projektelemek egy együttműködő rendszer elemeit képezik. A hálózatos projekt lehet integrált projekt, ez esetben az együttműködő projektelemek különböző jellegűek, más-más megvalósítójuk van.
- Az **akcióterületi projektek / akcióterületi beavatkozások** egymással szinergikus hatást fejtenek ki az egybefüggő vonallal körülhatárolt akcióterületen. Az egyes projektelemek segítik más projektek megvalósulását, illetve hatásának kiteljesedését. A projektek az akcióterület számára megfogalmazott cél érdekében kerülnek megvalósításra, és volumenük, valamint várható hatásuk is akkora, hogy érzékelhető változást idéznek elő az akcióterületen.
- **Egyéb projektek/beavatkozások**: a fenti kategóriákba nem tartozó, egyéb tervezett fejlesztések, amelyek egy adott városrész vagy a város egésze számára lényegesek.

5.2-1. táblázat: Az egyes beavatkozások és tematikus célok közti kapcsolat

Tematikus célok	Kulcsprojektek	Akcióterületi projektek	Hálózatos projektek	Egyéb projektek
T1		AT1	H1, H2	E1, E2, E3, E4
T2		AT7		E5, E6, E7
T3		AT2, AT3, AT4, AT8		E8, E9, E10, E11, E12
T4			H3, H4, H5	E13, E14, E15
T5	E18			E16, E17
T6	AT5, E20	AT6	H6, H7, H8, H9	E19, E21, E22
T7			H10, H11, H12	
T8				E23, E31
T9			H13	E24, E25, E26, E27
T10				E28, E29, E30

5.3 KULCSPROJEKTEK

Zalakaros 2023-2027 közötti időszakra vonatkozó kulcsprojektjei több típusú beavatkozást tartalmaznak és több tematikus célhoz is illeszkednek. (Az egyes beavatkozások részletes ismertetése az akcióterületi, illetve az egyedi beavatkozásokat tartalmazó 5.5 és 5.6. fejezetben található.)

5.3-1. ábra: A tervezett kulcsbeavatkozások

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	TEMATIKUS CÉL
E7	Piaci szolgáltatások fejlesztése (bevásárlóközpont)	T2: Gazdaság diverzifikációja
E12	Sportcentrum kialakítása	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E17	Az Önkormányzat számára műszaki telephely kialakítása	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
Indokoltság: A déli városrész (Behiák) szolgáltatásfejlesztésével a város kereskedelmi-szolgáltatási funkciói erősíthetők.		

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	TEMATIKUS CÉL
E20	Elkerülő út építése	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
Indokoltság: A tervezett elkerülő út kiépítésével Zalakaros belterületét és központját érintő gépkocsiforgalom csökkentése prognosztizálható, amely a településközpont fejlesztésnek is új irányt szabhat. Az elkerülő nyomvonala szerepel a településrendezési tervekben.		

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	TEMATIKUS CÉL
AT1	Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	T1: Turizmusfejlesztés
Indokoltság: A Zobori Élménypark bezárásával Zalakaroson kialakítható lenne egy olyan élménypark, amely egyrészt az aktív turizmushoz is kapcsolódhatna, másrészt pedig a fürdővendégek részére is attrakcióként jelenhetne meg.		

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	TEMATIKUS CÉL
AT1	Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	T1: Turizmusfejlesztés
AT2	Karos Korzó infrastrukturális fejlesztése, szolgáltatási elemek bővülése	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
Indokoltság: A “Miénk itt a tér” projekt keretében a Zalakaroson 2021-ben átadott rendezvénytér és látogatóközpont további infrastrukturális fejlesztése, valamint a működés során feltárt tapasztalatokra épülő szolgáltatási elemek telepítése révén komplex projekt valósul meg.		

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	TEMATIKUS CÉL
E18	Gyógyfürdő energetikai fejlesztése II.	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
Indokoltság: A Zalakarosi Fürdő a 2022-ben begyűrűzött energiaválság hatására geotermikus fűtési rendszer kiépítése mellett döntött, amelynek révén a földgáz-felhasználás 92%-át megújuló energiaforrással váltották ki, s mindez az üzemeltetési költségek radikális csökkenését is eredményezte. A további fejlesztések révén további termálkutak bevonásával a belőlük kinyert hőenergiát tovább lehet értékesíteni a környék szállodáinak, vállalkozásainak, amelyből a fürdő folyamatos és fix bevételhez juthat, illetve a piaci szereplők is kedvezőbb áron juthatnak energiához. Mindez a Zalakaroson működő turisztikai szolgáltatók költséghatékonyabb működését teszi lehetővé, jelentős versenyelőnyt biztosítva a térség többi turisztikai szolgáltatójával szemben.		

5.4 HÁLÓZATOS PROJEKTEK/BEAVATKOZÁSOK

5.4-1. táblázat: Zalakaros hálózatos típusú tervezett beavatkozásai

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
H1	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	A meglévő kerékpárutak biztonságos és kényelmes kerékpározást lehetővé tévő fejlesztése, a hálózatból hiányzó szakaszok (Zrínyi u., Repülőtér-Zalakomár) megépítése.	T1: Turizmusfejlesztés
H2	Kiegészítő kerékpáros infrastruktúra kiépítése	Nagyszámú és korszerű kerékpártároló telepítése a fontosabb pontokra (piac-buszpályaudvar, fürdő, iskola) és a kerékpárutak mentén. A kerékpárforgalmi létesítmények mellett kerékpáros pihenőhelyek, közkutak-ivókutak, okospad, ember nélküli szervizpontok telepítése és megfelelő jelölése, valamint a kerékpárhálózat és a kapcsolódó szolgáltatások kitáblázása valósul meg.	T1: Turizmusfejlesztés
H3	Települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása	A kompakt zöldterületi elemek, valamint az összekötő lineáris zöldhálózati elemek ökológiai és klimatikus kapacitásának megtartása és javítása, hálózatba szervezése. Különös hangsúlyt kell fektetni az útmenti fásításokra és a közterületi zöldfelületek felújítására a klímaváltozás, valamint a városi klíma és városhasználati szokások figyelembevételével.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H4	Rekreációs célú zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	A közhasználatú zöldterületek esetében törekedni kell a funkciók arányos eloszlására, a településszövetben (pl: játszóterek, pihenő területek, sportolási lehetőségek) funkcionális hálózat kialakítása javasolt.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H5	Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	Az üdvözlőpontok, „városkapuk” azok a helyek, helyszínek, ahol a települést elsőként tudatosan észlelhetjük. Egy-egy ilyen érkezési-találkozási pont kiváló lehetőséget biztosít a települési arculat bemutatására, az első benyomás pozitív befolyásolására, így az ilyen üdvözlőpontok kialakításánál nagy szerepet kaphatnak a biológiailag aktív elemek. Üdvözlőpontok kialakítása, illetve a kialakítás lehetőségének vizsgálta elsősorban az alábbi helyszíneken javasolt: • a Termál út déli részén, a déli városrész területén; • a Fürdőnél; • a Fő út – Zrínyi utca új csomópontjában; • a Fő út északi, településhatárhoz közel eső részén.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
H6	Gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	A meglévő járdák felújítása, valamint a szükséges helyszíneken megfelelő szélességű és minőségű, ráparkolástól és akadályoktól mentes járdák kiépítése, gyalogátkelőhelyek fejlesztése valósul meg. A Termál út elválasztó hatásának enyhítésére új, védett (pl. középszigetes vagy kiemelt) gyalogátkelőhelyeket kell létrehozni több ponton.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
H7	Közlekedési módváltás elősegítése	A közlekedési módváltás magában foglalja a parkolóhelyek felújítását (burkolat, felfestés, árnyékolás), a lakóutcák parkolási helyzetének rendezését, valamint a mikromobilitási	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
		eszközök (rollerek, kerékpárok stb.) módváltásának elősegítését mobilitási pontok kialakításával. Lehetséges helyszínek: • Mobilitási pontok kialakítása elsősorban az autóbuszállomásnál, a Fürdőnél, valamint a nagyobb forgalmat bonyolító pontokon (pl. általános iskola, templom, kertmozi, hotelek stb.). • Meglévő parkolók felújítása, rendezése (Panoráma út, Sport u.), új parkolók kialakítása (Szőlő u.). • a Fürdő bejáratánál a családok részére K+R parkolóhelyek kialakítása A parkolás kezelésére okos parkolásirányítási rendszer bevezetése (foglaltságérzékelés, foglaltságjelzés, forgalomirányítás) és a fizetőparkolás visszaállítása szükséges.	
H8	Közösségi közlekedés infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése	A beavatkozás elsősorban az autóbuszmegállók fizikai és audiovizuális akadály-mentesítésére, valamint a valós idejű utastájékoztatás kiépítésére terjed ki. Helyszínek: • buszpályaudvar, • Fő u. – Zrínyi u. megállópárok, • Fedett fürdő megálló. A beavatkozás keretében helyi járatú kisbusz útvonalának kialakítása	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
H9	Külső településrészek elérhetőségének javítása	A leromlott állapotú közutak felújítása: • Harangláb u. • Újfalu-Újmajor a közút teljes felújítása (szennyvíz-elvezetés kiépítésével együtt)	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
H10	Csapadékvíz-elvezetés fejlesztése	Azokon a területeken, ahol a csapadékvíz elvezetés jelenleg hiányos, a csapadékvíz helyben tartásán, tározásán, szikkasztásán alapuló csapadékvízkezelő rendszer kiépítése, ennek részeként tervezés, építés szükséges.	T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések
H11	Víziközművek fejlesztése	A meglévő záportározók, hordalékfogók felújítása, a szűkebb utcákban a csapadékvíz-elvezető csatornák lefedése járda kialakítással, a csapadékvíz-elvezetéssel nem rendelkező utcákban a vízelvezetés kiépítése (Berkenye köz, Margaréta köz, Mókus köz) Újfalu-Újmajorban szennyvízkezelő rendszer fejlesztése, egyedi szennyvízkezelés, vagy csatornahálózat kialakításával.	T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések
H12	Egyéb közműfejlesztések	A beavatkozás kiterjed a közvilágítás települési szintű energiatakarékos fejlesztésére, a térfigyelő kamerarendszer bővítésére, a hálózati internetellátottság és 5G lefedettség fejlesztésére, valamint a közműhálózatok digitalizációjára egyaránt.	T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések
H13	Önkéntes segítők hálózatának kiépítése	Az önkéntes segítők hálózata a lelki támogatásra szorulók, a gyors orvosi vagy életvezetési tanácsot keresők vagy erőszak, zaklatás áldozatainak nyújt segítséget, illetve tanácsadást.	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése

5.5 AKCIÓTERÜLETI PROJEKTEK

5.5-1. táblázat: Az új városközponti akcióterület tervezett beavatkozásai

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
AT1	Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	A fejlesztési terület mellett elhaladó kerékpárúton és a városból induló számtalan turista útvonalhoz kapcsolódóan ide érkező aktív turizmust kedvelők számára jelenleg nincs elérhető attrakció a városon belüli aktív időtöltéshez. Miénk itt a tér c. projekt keretében kültéri kondicionális- és sporteszközök telepítése valósul meg, amely egy nagyon innovatív, Magyarországon még új szabadidős sziget, valamint a PANNA és focibilliárd pálya kialakítását eredményezi.	T1: Turizmusfejlesztés
AT2	Karos Korzó infrastrukturális fejlesztése, szolgáltatási elemek bővülése	A Miénk itt a tér projekt keretében a Karos Korzó közösségi és rendezvénytérhez kapcsolódóan a működés során feltárt tapasztalatokra épülő szolgáltatási elemek és infrastrukturális fejlesztések valósulnak meg. A megvalósítás során áram- és vízvételi helyek, ivókutak és a közvilágítás kiépítése történik. A rendezvénytér szilárd burkolatának igényspecifikus növelése és a nyugat-keleti összekötő sétány árnyékolása is megvalósul. A tér szilárd és zöldterületeinek berendezését MMCITE és Kuube utcai bútorokkal, szelektív hulladékgyűjtőkkel, információs táblákkal, fedett és nyitott okospadokkal rendezik be, kialakítva ezzel egy egységes, pihentető, mégis interaktív utcaképet.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT3	Az új templom környezetének fejlesztése	A korábban már megkezdett környezetrendezés folytatásaként a Bodahegyi utcai parkolóban buszparkoló kialakítása, nyilvános WC kiépítése történik meg.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT4	Kertmozi részleges megújítása	Kertmozi egyes épületrészeinek megújítása (közösségi rész, pénztár, szociális blokk)	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
AT5	Termál út forgalomcsillapítása, városi promenád kialakítása	A Termál út 4 sávosról 2 sávosra történő forgalomcsökkentésével a város főtengelyében kialakítható egy a fürdő bejáratától induló, a város Dísz terét érintő egészen az új templomig húzódó gyalogos közlekedési útvonal (promenád). A közút sávcsökkentésével új zöldterületekkel szegélyezett sétaútvonal alakítható ki, amely összekapcsolható a településen már kialakított kerékpárutakkal.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
AT6	Szőlő utca korszerűsítése	A Szőlő utca belterületi út útburkolatának korszerűsítése 120 fm hosszúságú szakaszon, a már felújítás alatt lévő 100 fm-es szakasz folytatásaként valósul meg. A beavatkozás keretében közforgalom elől el nem zárt parkoló építése, valamint a közművek cseréje és térkövezett járdafelület építése is megvalósul.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
AT7	Helyi termékek piacra juttatásának elősegítése	A helyi termékek piacra jutásának elősegítése elsősorban a helyi piac fejlesztésére irányul.	T2: Gazdaság diverzifikációja
AT8	Kulturális programok szervezése, „Kult-Korzó” kialakítása	Színvonalas rendezvények, kulturális programok szervezése, hogy a „Kult-Korzó” igazi kulturális centrum lehessen. Ehhez egy országos hírű kulturális nagyrendezvény megszervezése és rendszeres megtartása is szükséges lehetőség szerint az elő- vagy utószezonban. Mindezzel párhuzamosan a Karos Korzó hangszennyezésének, zavaró hatásának megszüntetése is kiemelt feladat.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása

5.6 AZ AKCIÓTERÜLETEKEN KÍVÜL VÉGREHAJTANDÓ, A TELEPÜLÉS EGÉSZE SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐS FEJLESZTÉSEK ÉS EZEK ILLESZKEDÉSE A STRATÉGIA CÉLJAIHOZ

A kulcsbeavatkozások, hálózatos, illetve akcióterületi beavatkozásokon kívül azonosításra kerültek egyéb, a település egésze szempontjából jelentős fejlesztések, amelyek között az infrastrukturális és beruházási jellegű beavatkozások mellett soft elemek is szerepelnek.

5.6-1. táblázat: Zalakaros tervezett egyedi beavatkozásai

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
E1	Turizmusfejlesztés okos megoldások igénybevételével	Az okos megoldások egyrészt elősegíti a város (és térsége) turisztikai kínálatának népszerűsítését és megismerését, másrészt a szolgáltatások igénybevételét is elősegíti, harmadrészt pedig a látogatószámról, esetleg a látogatói attitűdről is inputként szolgálhat az önkormányzat részére. A beavatkozás keretében szükséges teendők: • kerékpáros útvonaltervezést elősegítő (térségi) adatbázis létrehozása, a Balaton 365 útvonalakba becsatornázása • intelligens túraútvonalak, digitális alapú városi séták kialakítása és kidolgozása • e-tanösvények fejlesztése • forgalomszámláló/látogatószámláló berendezések létesítése • turistaforgalom és -attitűd mérésére módszertan kidolgozása	T1: Turizmusfejlesztés
E2	Szálláshelykínálat minőségi fejlesztése	Magában foglalja mind a magasabb minőségi igények kielégítése érdekében végzett – nem szinten tartó jellegű – infrastrukturális beruházásokat éppúgy, mint a munkavállalók és potenciális munkavállalók szakmai képzését, az emberi erőforrásba történő befektetést. A magánszállásadás esetében törekedni kell a vendégforgalom növelésére és az üzemeltetési költségek csökkentésére, amelyhez a tulajdonosi akarat mellett egy önkormányzat által éltere hívott minősítési rendszer kidolgozása és kommunikálása, valamint a fenntartási költségek csökkentése érdekében energiahatékonysági beruházások, együttműködések kialakítása szükséges.	T1: Turizmusfejlesztés
E3	Szervezetfejlesztés - koordináció és menedzsment	A Zalakarosi Turisztikai Egyesülettel és a Fürdővel együttműködve a legfőbb feladat az általános desztináció-menedzsment feladatokon túl a márkaépítés, valamint az értékesítési munka biztosítása, oktatások, képzések lefolytatása, illetve szemléletformálási és környezeti nevelési programok folyamatos megvalósítása. Szintén a feladatok között említendő a turisztikai monitoringrendszer kialakítása és működtetése, valamint az ehhez kapcsolódó kommunikációs feladatok ellátása, a szálláshelyek (és egyéb szolgáltatók) kidolgozott minősítési rendszerének alkalmazása, e körbe minél több szolgáltató bevonásának ösztönzése.	T1: Turizmusfejlesztés
E4	Marketing, információ és promóció fejlesztése	A Fürdővel együttműködve intenzív városmarketing tevékenység, amely egyrészt a turistákat szólítja meg, másrészt viszont a városlakók felé kommunikálja Zalakaros értékeit. Ehhez a meglévő elismerések, megvalósult és előremutató fejlesztések, jövőbeni tervek jó alapot kínálnak. A beavatkozás keretében az alábbi teendők elvégzése szükséges: • városi marketingstratégia elkészítése térségi pozícionálással, a főbb üzenetek, értékek megfogalmazásával • a turisták részére élménycsomagok összeállítása, értékesítés és promóció • kommunikációs terv készítés a célcsoportokra fókuszálva	T1: Turizmusfejlesztés

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
		• online térben való jelenlét és kommunikáció • offline promóció és információszolgáltatás	
E5	Iparterület infrastruktúrájának fejlesztése II.	Az iparterületen megvalósított korábbi fejlesztéseknek köszönhetően nagy potenciál rejlik az iparban tevékenykedő vállalkozások Zalakarosra csábításában. Ehhez az iparterület további fejlesztése (irodák, csarnokok kialakítása, a közlekedési kapcsolatok javítása, a terület városképi szempontú rendezése stb.) szükséges akár beruházó révén is.	T2: Gazdaság diverzifikációja
E6	Helyi/térségi vállalkozások bevonzása	Olyan vállalkozásokat kell az iparterületre csábítani, akik tevékenységük révén növelik a helyi foglalkoztatást, ugyanakkor tevékenységük nem hat zavaróan a jelenlegi adottságokra (turizmus, lakóterületek stb.)	T2: Gazdaság diverzifikációja
E7	Piaci szolgáltatások fejlesztése	A turisztikához közvetlenül kapcsolódó szolgáltatások mellett fontos a szolgáltatási paletta minőségi bővülése annak érdekében, hogy egyre több és színvonalasabb szolgáltatás helyben is elérhető legyen, s turisztikai attrakcióként is megjelenhessen. A kereskedelem fejlesztéséhez kapcsolódva megfontolandó egy kisebb bevásárlóközpont létesítése a déli városrészben, amely a város és a környező települések lakóinak, az idelátogató turistáknak a minden igényt kielégítő ellátását biztosíthatja.	T2: Gazdaság diverzifikációja
E8	Használaton kívüli, degradálódott épületek bontása	Olyan építészeti értéket nem képező épületek bontása, amelyek évek óta kihasználatlanul állnak és rombolják a városképet, felújításuk pedig nem rentábilis. A beavatkozás során a tulajdonosi kérdésekkel kiemelten foglalkozni kell.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E9	Régi településközpont rehabilitációja a Szent Anna templom környezetének felújításával	Az óvárosban lévő régi templom környezetét méltóképpen rendezni szükséges: park felújítás és rehabilitáció, gyalogos felületek, járdák, sétányok kialakítása, vízelvezető árok lefedése, csapadékvíz elvezető rendszer felújítása, térvilágítás-, díszvilágítás fejlesztése, utcabútorok elhelyezése, valamint a templom külső felújítására.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E10	Termáltó és ökopart fejlesztése III. ütem	Ahhoz, hogy még komplexebbé váljanak a szabadidős központ szolgáltatásai és a benne rejlő lehetőségek, további fejlesztések szükségesek, melyeknek alkalmazkodni kell a látogatók igényeihez, illetve a környezethez. Ilyen fejlesztések lehetnek például: vízi színpad, vízi élményelemek fejlesztése (gömb, csónak, vízi bicikli stb.), sziget kocsma, kerékpáros pihenő és mini szerviz, korcsolyapálya, idősek játszóparkja stb.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E11	Közösségi tér, hagyományőrző programok színterének kialakítása	A helyben összegyűjtött és megőrzött tárgyakkal a település hagyományos tárgyi kultúrájának, a népi építészet szempontjából jelentős épületekben berendezett lakásbelsőknek, olykor műhelyeknek, a gazdasági épületeknek bemutatása, mely otthont adna hagyományőrző programok, bemutatók szervezéséhez. Bemutatóközpont kialakítása (előadótér elsősorban a régi helyi foglalkozásokkal, a környék népművészeti hagyományaival).	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása
E12	Sportcentrum kialakítása	A Behiák galamboki oldalán kiváló lehetőség kínálkozik egy sportcentrum kialakítására, amely a település hosszú távú sport fejlesztését tudja biztosítani, a sport- és gyógyturizmus fenntartását, fejlesztését is elősegíti.	T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
E13	Zöldfelület-gazdálkodás keretrendszerének létrehozása	Az önkormányzati struktúrán belül a városi főépítész feladatköréhez hasonlóan szükséges a megfelelő végzettséggel rendelkező városi főkertész vagy főtájépítész pozíció létrehozása, amelyhez hatásköröket és pénzügyi forrásokat is hozzá kell rendelni. Legfontosabb feladatai között szerepel a zöldterület fenntartás, fejlesztés irányítása, menedzselése, a zöldmonitoring-rendszer kialakítása, a fa- és cserjekataszter elkészítésének koordinálása, valamint társadalmasítási feladatok irányítása.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
E14	Biodiverzitás megőrzését elősegítő környezetgazdálkodás	Zalakaroson a városi növény és állatvilág számára változatos és jó minőségű élőhelyek állnak rendelkezésre. A zöldinfrastruktúra mennyiségi megőrzésén túl elsőrendű fontosságú az élőhelyek, ökoszisztémák fajgazdagságának, biodiverzitásának megőrzése, erősítése. Cél a minél gazdagabb faji diverzitás megteremtése, az önfenntartó, stabilabb városi élőhelyek elősegítése, a természetkímélő fenntartás alkalmazása: természetkímélő technológia, vegyszerhasználat korlátozása, alternatív megoldások ajánlása.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
E15	Lakossági szemléletformálás a klímatudatosság növelése érdekében	A klímatudatosság fejlesztése szemléletformáló kampányok által lehetséges. él tehát a környezet és természet ismeretén és szeretetén alapuló környezettudatos magatartás ösztönzése az oktatás és szemléletformálás minden területén, különös tekintettel a formális és nem formális oktatásra, valamint a médiára. A zöldfelületek hasznosításában bekövetkező változások/változtatások (pl. méhlegelők, vadvirágos gyepek létesítése stb.) minden esetben megköveteli a lakosság megfelelő tájékoztatását. Fontos feladat közösségi párbeszéd formájában kommunikálni az új alkalmazott módszereket és azok előnyét.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
E16	Liget u. 28. szám alatti többfunkciós épület felújítása, korszerűsítése	A többfunkciós épület energiahatékonyabb működéséhez szükség van az épület külső, belső felújítására.	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
E17	Az Önkormányzat számára műszaki telephely kialakítása	Zalakaros Önkormányzatának folyamatosan raktározási problémái vannak. Megoldást jelenthet erre a problémára a Behiáki városrészen lévő telephely fejlesztése oly módon, hogy ott a Karos-Park Kft. telephelye is megmaradna, kisebb területen. Itt az irodaház mellé új épületeket kell építeni, a funkciónak megfelelő kialakítással, gazdaságos épületszerkezetekkel (pl. könnyűszerkezet). A telephely kialakításnál a csatlakozó lakóterület és szállodafejlesztési terület mentén a védőfásításról is gondoskodni kell.	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése
E18	Gyógyfürdő energetikai fejlesztése II-III. ütem	A geotermikus energia további hasznosítása mellett a fotovoltaikus rendszerek kiépítésében rejlő potenciál kiaknázására is sort kell keríteni. A fontosabb teendők: • a hőenergia hűtési célú hasznosításának vizsgálata • további termálkutak bevonásával a belőlük kinyert hőenergiát tovább lehet értékesíteni a környék szállodáinak, vállalkozásainak, amelyből a fürdő folyamatos és fix bevételhez juthat, illetve a piaci szereplők is kedvezőbb áron juthatnak energiához • a fürdő napelemrendszerének kiépítésével az éves villamosenergia-felhasználás több mint 16 százalékkal csökkenthető	T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
E19	Akadálymentes útvonaltervező alkalmazás fejlesztése	A városban pilotprojektként megvalósítható egy olyan akadálymentes útvonaltervező alkalmazás, amely a lakott területek járdáinak, közútjainak, közintézményeinek és főbb szolgáltatóinak részletes akadálymentesítettségét tartalmazza (fizikai és infokommunikációs akadálymentesítettség mértéke). Ehhez az alábbi tevékenységek megvalósítása szükséges: • a felmérés szempontrendszerének kidolgozása szakértők bevonásával • a felmérésben részt vevők kiválasztása, képzése • területileg ütemezett felmérés • a felmérés eredményeinek digitalizálása • applikáció kialakítása • folyamatos aktualizálás	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E20	Elkerülő út építése	A település belterületén lévő, azt ketté vágó országos közúton áthaladó forgalom csökkentése érdekében fontos lenne a több éve tervezett korábban engedéllyel is rendelkező elkerülő út megépítése. Az elkerülő út megépítésével a település belterületét és központját érintő gépkocsiforgalom csökkentése prognosztizálható, amely a településközpont fejlesztésnek is új irányt szabhat.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E21	Közlekedésbiztonság javítása	A balesetveszélyes csompópontok átépítése, különös tekintettel a Zrínyi utca – Fő utca találkozására. Ez utóbbi esetében a beavatkozás kiterjed a csomópontban, folyópályán lévő kijelölt autóbusz megállóhelyek öbölbe történő áthelyezésére, átépítésére, kijelölt gyalogos-kerékpáros átkelőhely létesítésére, kapcsolódó közvilágítás biztosítására, körforgalom kialakítására.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E22	Fenntartható közlekedéssel kapcsolatos szemléletformálás	A szemléletformáló programok magukban foglalják a biztonságos, fenntartható közlekedés iskolai oktatását, a fenntartható közlekedési módok promócióját, valamint a környezettudatos mobilitás érdekében munkáltatói fórum létrehozását, amely az önkormányzat és a vállalkozói szféra párbeszédén alapul.	T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése
E23	Közösségépítés, identitásfejlesztés	Olyan irányított tevékenységek, programok, rendezvények és ezekhez kapcsolódó marketingakciók megvalósítása, amelyek együttesen képesek a településen működő szervezetek, intézmények, a szervezetek és közösségek által lefedett célcsoportok, személyek közötti kommunikáció és partnerség dinamizálására, a szakmai és operatív jó gyakorlatok megosztásának lehetőségének növelésére. Elősegíti a településről elszármazottak és itt élő lakosok, valamint az idősebb és a fiatalabb generációk közötti kommunikációt, ösztönzi a helyben-maradást, a helyi értékek népszerűsítését és turisztikai vonzerőként való értékesítésének kultúra- és értékközvetítésen keresztül.	T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése
E24	Egészségügyi ellátás fejlesztése	A beavatkozás kiterjed az egészségügyi ellátórendszer hatékony működtetéséhez szükséges eszközök biztosítására, a betegszállítás feltételrendszerének kialakítására, valamint egészségmegőrző, preventív programok és előadások szervezésére. A háziorvosi szolgáltatás fejlesztésére olyan ösztönzőrendszer kidolgozása szükséges, amely vonzóvá teszi a várost a háziorvosok számára. Az egészségházban a szabad kapacitásokat magánegészségügyi szakrendelés céljából bérbe lehetne adni.	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	BEAVATKOZÁS TARTALMA	TEMATIKUS CÉLOK
E25	Szociális ellátás fejlesztése	Az elöregedő lakosság egyre nagyobb igényt támaszt a szociális, azon belül is az idősellátás fejlesztésére, amely kiterjed az idősek nappali ellátásának biztosítására, Idősek Otthonának kialakítására (az Önkormányzat ehhez biztosítja a területet), valamint a Szociális Ellátóközpont felújítására egyaránt.	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése
E26	Kultúra és közművelődés fejlesztése	Jelenleg Zalakaros város könyvtári intézményeként egy iskolai terem szolgál. Mindenképpen szükséges egy, a mai kor igényeinek megfelelő, modern, többfunkciós intézmény létrehozása, amely a meglévő épület fejlesztésével képzelhető el racionális módon. A fejlesztés alapvető célja a könyvtár funkcióinak kiterjesztése, informatikai fejlesztése, szolgáltatásainak nemzetközi tapasztalatok alapján történő komplex megújítása. Lényeges szempont, hogy a könyvtár fizikai megközelíthetőségét az iskola épületéttől független módon is biztosítani szükséges.	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése
E27	Együttműködések kialakítása	Együttműködés és folyamatos kommunikáció elsősorban a városban működő civil közösségekkel, helyi vállalkozásokkal. A turisztikai szektorban működő vállalkozások esetében cél a csomagolásmentes termékek, élelmiszerek alkalmazásának elterjesztése, az egyszerhasználatos eszközök kiváltása, amely a gazdasági szereplők közötti együttműködések (pl. közös beszállítók) kialakítását is jelentheti.	T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése
E28	Hatékony városüzemeltetés okos megoldásokkal	A hatékony városüzemeltetés az okos város projekt részeként kiterjed az e-közigazgatás, az okos önkormányzás, valamint a közszolgáltatások (közösségi közlekedés, humán közszolgáltatások, közvilágítás, közbiztonság stb.) szükség szerinti digitalizációjára.	T10: Okos város fejlesztések
E29	Lakosság digitális kompetenciáinak erősítése	A digitális megoldások bevezetéséhez és elterjesztéséhez elengedhetetlen a lakosság digitális kompetenciáinak erősítése, hiszen ők lesznek szolgáltatások végső felhasználói, s ezáltal a stratégiai cél fokmérői. A települési önkormányzat az oktatási intézményekkel, szolgáltatókkal, piaci szereplőkkel együttműködve oktatási programok kidolgozásában, megtartásában működik együtt.	T10: Okos város fejlesztések
E30	Felelős állattartás előmozdítása	Zalakarosra egyre többen érkeznek társállataikkal pihenni, amellett, hogy a zalakarosi háztartások jelentős része is társállattartó. Mindezek alapján indokolt a többféle célcsoportra fókuszáló szemléletformálás a felelős társállattartás, különösen a kutyatartás kapcsán. A közterületek kutyákkal való használatára vonatkozó szabályokat például érdemes többnyelvű vagy megfelelő piktogramokat tartalmazó táblákon jelezni a parkoknál. A helyi társállattartók esetében pedig különböző kampányok folytathatók annak érdekében, hogy kötelezettségeiket (például kutyák évente kötelező veszettség elleni oltása) lehetőleg valamennyien betartsák. A látogatókat célzó szemléletformálási tevékenységre elkülöníthető az idegenforgalmi adóbevételek meghatározott része, a helyi lakosságra fókuszáló szemléletformálás finanszírozásához megfontolható az ebrendészeti hozzájárulás bevezetése, amely már korábban is felmerült a településen. Az említett forrásokból többek között kutyaürülék-gyűjtő edények kihelyezése, működtetése, valamint új kutyafuttató kialakítása is átgondolandó.	T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése
E31	Helyi társadalom aktivizálás	Helyi társadalom bevonása a közügyeket, a települést érintő kérdésekbe, pl. a közösségi tervezés, közösségi költségvetés alkalmazásával, egyéb, közösségi alapú mozgósításokkal.	T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése

5.7 A FEJLESZTÉSEK ÜTEMEZÉSE

A tervezett fejlesztések egy része 2024-2027 között megvalósul, ugyanakkor több beruházás esetében elhúzódó megvalósulással számolunk. Ezen fejlesztések esetében a jelenlegi tervezési időszakban a projektek előkészítése kezdődhet meg.
Mindezek alapján a tervezett beavatkozások ütemezését a jelenleg rendelkezésre álló információk alapján dolgoztuk ki, figyelembe véve a tervezett fejlesztések:

- előkészítettségét és egymásra épülését;
- indokoltságát, szükségszerűségét;
- a társadalmi, környezeti és gazdasági hatását;
- lehetséges finanszírozhatóságát és a rendelkezésre álló önkormányzati sajáterő nagyságát,
- a projekttípusokra jellemző korábbi projektelőkészítési és -megvalósítási időigényre vonatkozó tapasztalatokat.

Amennyiben a fenti tényezőkben jelentősebb változások történnek, például fejlesztéseket lehetővé tevő pályázati felhívások a várt ütemezéstől eltérően jelennek meg, az ütemterv a változások figyelembevételével módosulhat. A tervezett beavatkozások között számos olyan található, amelynek ütemezése a teljes tervezési időszakot felöleli és folyamatos megvalósítást igényel, jellemzően ilyenek például a hálózatos projektek. A tervezett beavatkozások indikatív ütemezését a következő alfejezet összefoglaló táblázata tartalmazza.

5.8 A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI AKCIÓK ÖSSZEHANGOLT, VÁZLATOS PÉNZÜGYI TERVE

A stratégia alapját az európai uniós forrásokra épülő operatív programok céljai meghatározzák, ugyanakkor a hazai forrásból megvalósítható, illetve a saját erős beruházásokat is számba vettük. Pontos költségbecslés csak azon beavatkozások esetében adott, ahol az előkészítés már előrehaladott stádiumban van. A stratégia kitér a magán befektetőkkel való szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeire, de esetükben még inkább bizonytalan a források és kritériumok ismerete nélkül a várható beruházások ütemezése és volumene. A tervezett fejlesztések, projektek ismeretében Zalakaroson a TOP Plusz forrásain túl a következő operatív programok bevonását, forrásfelhasználását tervezi:

- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz) fő célkitűzése, hogy a vállalkozások technológiájukat, működésüket megújítva kedvezőbb pozíciót alakítsanak ki a hazai és nemzetközi piacokon, valamint előrelépjenek a globális értékláncokban.
- Az Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz) a szociálisabb és befogadóbb Európa megteremtéséhez járul hozzá. A program négy humán szakterület – köznevelés, társadalmi felzárkózás, szociális és gyermekvédelem, valamint család- és ifjúságügy – fejlesztéseit foglalja magába.
- A KAP Stratégiai Terv elsődleges célja a mezőgazdasági vállalkozások versenyképességének növelése, az agrárium fenntartható fejlődése, a vidéki térségek és közösségek erősítése, az életminőség javítása a vidéki térségekben, valamint a gazdasági fejlődés támogatása.

Mindezeken túlmenően a város további operatív programokat (pl. Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz, Közigazgatás- és Közszolgáltatás Fejlesztési Operatív Program Plusz; Magyar Halászati Operatív Program Plusz stb.), illetve EU-s és nemzetközi támogatásokat (pl. bilaterális programok) is bevonhat a fejlesztési elképzeléseik megvalósításába.

Zalakaros esetében ugyanakkor az operatív programokon túl jelentős források állnak rendelkezésre a Magyar Falu Program keretében, hiszen a program nem csak a falvakat, hanem az 5000 fő lélekszám alatti városokat is támogatásban részesíti. A magánszemélyek, az önkormányzatok és az egyházközségek mellett támogatást kapnak a programból a településen működő civil szervezetek és a területileg illetékes tankerületi központok is. 2021-től pedig a program negyedik pilléreként a településen működő piaci szereplők is támogatáshoz juthatnak.

Az egyéb támogatási formákon kívül számba vehető fejlesztési forrást kínál a turisztikai ágazatban a Kisfaludy Program, a sportfejlesztések terén a TAO támogatások, kulturális téren a közművelődési és a könyvtári érdekeltségnövelő pályázatok, valamint a különböző kulturális alapok pályázatai, emellett az egyes minisztériumok által megítélt támogatások (pl. Pénzügyminisztérium, Agrárminisztérium stb).

5.8-1. táblázat: A tervezett beavatkozások ütemezése és indikatív pénzügyi terve

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	ÉRINTETTEK	PROJEKTKÖLTSÉG (indikatív összeg, MFt)	LEHETSÉGES FINANSZÍROZÁSI FORRÁS	INDIKATÍV ÜTEMEZÉS
Akcióterületi beavatkozások					
AT1	Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	Zalakaros Város Önkormányzata	290,697033	TOP_PLUSZ-1.1.3-21-ZA1-2022-00010	2023-2026
AT2	Karos Korzó infrastrukturális fejlesztése, szolgáltatási elemek bővülése				
AT3	Az új templom környezetének fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata, Magyar Katolikus Egyház	150	TOP Plusz	2025-2026
AT4	Kertmozi részleges megújítása	Zalakaros Város Önkormányzata, Zalakarosi Turisztikai Nkft.	100	TOP Plusz, MFP	2025-2026
AT5	Termál út forgalomcsillapítása, városi promenád kialakítása	Magyar Közút NZrt. Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft	200	saját forrás	2027 után
AT6	Szőlő utca korszerűsítése	Zalakaros Város Önkormányzata	42,449237 44,663682 (össz: 87,112919)	TOP_PLUSZ-1.2.3-21-ZA1-2022-00013 és Magyar falu Program MFP-UHJ/2024	2024-2025
AT7	Helyi termékek piacra juttatásának elősegítése	Zalakaros Város Önkormányzata, Zalakarosi Turisztikai Egyesület	100	MFP, saját forrás	2025-2026
AT8	Kulturális programok szervezése, Kult-Korzó kialakítása	Zalakaros Város Önkormányzata, Zalakarosi Turisztikai Nkft.	70	saját forrás	2025-2026
Hálózatos beavatkozások					
H1	Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	50	TOP Plusz, MFP	2025-2026
H2	Kiegészítő kerékpáros infrastruktúra kiépítése	Zalakaros Város Önkormányzata	50	TOP Plusz, MFP	2025-2026
H3	Települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása	Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft	100	TOP Plusz, saját forrás	2027 után
H4	Rekreációs célú zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft	100	TOP Plusz	2025-2026
H5	Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft	100	TOP Plusz, saját forrás	2025-2026
H6	Gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	Zalakaros Város Önkormányzata	200	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2025-2026

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	ÉRINTETTEK	PROJEKTKÖLTSÉG (indikatív összeg, MFt)	LEHETSÉGES FINANSZÍROZÁSI FORRÁS	INDIKATÍV ÜTEMEZÉS
H7	Közlekedési módváltás elősegítése	Zalakaros Város Önkormányzata, MÁV Csoport, Magyar Közút Zrt.	1000	TOP Plusz	2027 után
H8	Közösségi közlekedés infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata, MÁV Csoport	700	TOP Plusz	2027 után
H9	Külső településrészek elérhetőségének javítása	Zalakaros Város Önkormányzata, Magyar Közút Zrt	550	TOP Plusz	2027 után
H10	Vízgazdálkodás fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	1500	TOP Plusz, MFP	2027 után
H11	Víziközművek fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	1300	TOP Plusz	2027 után
H12	Egyéb közműfejlesztések	Zalakaros Város Önkormányzata	1200	TOP Plusz, KEHOP Plusz	2027 után
H13	Önkéntes segítők hálózatának kiépítése	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	10	MFP, saját forrás	2025-2026
Egyedi beavatkozások					
E1	Turizmusfejlesztés okos megoldások igénybevételével	Zalakaros Város Önkormányzata, Zalakarosi Turisztikai Nkft.	20	TOP Plusz, MFP, Kisfaludy Program	2025-2026
E2	Szálláshelykínálat minőségi fejlesztése	Zalakarosi Turisztikai Egyesület, Zalakaros Város Önkormányzata	1000	Kisfaludy Program, saját forrás	2027 után
E3	Szervezetfejlesztés - koordináció és menedzsment	Zalakaros Város Önkormányzata	20	TOP Plusz, MFP, Kisfaludy Program	2027 után
E4	Marketing, információ és promóció fejlesztése	Zalakarosi Családi, Gyógy- és Élményfürdő Zrt., Zalakarosi Turisztikai Egyesület, Zalakaros Város Önkormányzata	40	TOP Plusz, MFP, Kisfaludy Program	2025-2026
E5	Iparterület infrastruktúrájának fejlesztése II.	Zalakaros Város Önkormányzata	120	TOP Plusz, GINOP Plusz	2027 után
E6	Helyi/térségi vállalkozások bevonzása	Zalakaros Város Önkormányzata	100	TOP Plusz, GINOP Plusz	2027 után
E7	Piaci szolgáltatások fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	2000	saját forrás	2027 után
E8	Használaton kívüli, degradálódott épületek bontása	Zalakaros Város Önkormányzata	1000	saját forrás	2027 után
E9	Régi településközpont rehabilitációja a Szent Anna templom környezetének felújításával	Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft.	1700	TOP Plusz, MFP	2025-2026
E10	Termáltó és ökopart fejlesztése III. ütem	Zalakaros Város Önkormányzata	200	TOP Plusz	2025-2026

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	ÉRINTETTEK	PROJEKTKÖLTSÉG (indikatív összeg, MFt)	LEHETSÉGES FINANSZÍROZÁSI FORRÁS	INDIKATÍV ÜTEMEZÉS
E11	Közösségi tér, hagyományőrző programok színterének kialakítása	Zalakarosi Turisztikai Egyesület, Zalakaros Város Önkormányzata	120	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2027 után
E12	Sportcentrum kialakítása	Zalakaros Város Önkormányzata	300	TOP Plusz, MFP, TAO	2025-2026
E13	Zöldfelület-gazdálkodás keretrendszerének létrehozása	Zalakaros Város Önkormányzata	25	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2027 után
E14	Biodiverzitás megőrzését elősegítő környezetgazdálkodás	Zalakaros Város Önkormányzata, Karospark Kft.	35	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2027 után
E15	Lakossági szemléletformálás a klímatudatosság növelése érdekében	Zalakaros Város Önkormányzata	30	TOP Plusz, saját forrás	2025-2026
E16	Liget u. 28. szám alatti többfunkciós épület felújítása, korszerűsítése	Zalakaros Város Önkormányzata	80	TOP Plusz, MFP	2025-2026
E17	Az Önkormányzat számára műszaki telephely kialakítása	Zalakaros Város Önkormányzata	250	TOP Plusz, GINOP Plusz	2027 után
E18	Gyógyfürdő energetikai fejlesztése II.	Zalakarosi Családi, Gyógy- és Élményfürdő Zrt., Zalakaros Város Önkormányzata	2000	GINOP Plusz, saját forrás	2025-2026
E19	Akadálymentes útvonaltervező alkalmazás fejlesztése	Zalakarosi Turisztikai Egyesület, Zalakaros Város Önkormányzata	50	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2027 után
E20	Elkerülő út építése	Zalakaros Város Önkormányzata	15000	IKOP Plusz	2027 után
E21	Közlekedésbiztonság javítása	Zalakaros Város Önkormányzata	400	TOP Plusz, MFP, saját forrás	2025-2026
E22	Fenntartható közlekedéssel kapcsolatos szemléletformálás	Zalakaros Város Önkormányzata	50	TOP Plusz, MFP	2025-2026
E23	Közösségépítés, identitásfejlesztés	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	30	TOP Plusz, MFP, saját forrás, érdekeltségnövelő	2025-2026
E24	Egészségügyi ellátás fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	100	TOP Plusz, EFOP Plusz, MFP	2025-2026
E25	Szociális ellátás fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	300	TOP Plusz, EFOP Plusz, MFP	2025-2026
E26	Kultúra és közművelődés fejlesztése	Zalakaros Város Önkormányzata	70	TOP Plusz, MFP, érdekeltségnövelő	2025-2026

KÓD	BEAVATKOZÁS NEVE	ÉRINTETTEK	PROJEKTKÖLTSÉG (indikatív összeg, MFt)	LEHETSÉGES FINANSZÍROZÁSI FORRÁS	INDIKATÍV ÜTEMEZÉS
E27	Együttműködések kialakítása	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	20	saját forrás	2025-2026
E28	Hatékony városüzemeltetés okos megoldásokkal	Zalakaros Város Önkormányzata	130	TOP Plusz, DIMOP Plusz MFP	2027 után
E29	Lakosság digitális kompetenciáinak erősítése	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	30	TOP Plusz, DIMPO Plusz MFP	2025-2026
E30	Felelős állattartás előmozdítása	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	20	saját forrás	2027 után
E31	Helyi társadalom aktivizálás	Zalakaros Város Önkormányzata, helyi civil szervezetek	-	saját forrás	2024-től

6 ANTISZEGREGÁCIÓS PROGRAM

Az elmúlt tíz év társadalmi-gazdasági folyamatai alapján nem következtethetünk arra, hogy a város területén szegregátum alakult volna ki, Zalakaros Város Önkormányzata ugyanakkor rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, amelynek Intézkedési Tervében foglaltak kezelik a városban a veszélyeztetett társadalmi csoportok helyzetének javítását.

7 A STRATÉGIA KÜLSŐ ÉS BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEI

7.1 KÜLSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

Az ITS dokumentuma illeszkedik mind a területi, mind az ágazati fókuszú magasabb térségi szintű dokumentumokhoz, mind a város meglévő fejlesztési anyagaihoz. A készítés során kiemelt szerepet kapott ezen dokumentumokban foglalt célitűzésekhez való illeszkedés és kapcsolódás. A kapcsolódási pontokat az alábbi táblázatban összegeztük. **A területi fókuszú dokumentumok esetén a közvetlenül a város felett álló vármegyei és kiemelt térségi dokumentumokkal foglalkoztunk**. **A város ágazati dokumentumaiban,** úgymint a Gazdaságfejlesztési Programban és a Helyi Esélyegyenlőségi Programban **szereplő projektek pedig a meghatározott projektjeinek alapját képezték.** Ennek megfelelően az említett két dokumentumhoz való **kapcsolódás minden tematikus cél esetében jelen van.**

7.1-1. táblázat: Az ITS illeszkedése a Balaton Kiemelt Térség, valamint Zala vármegye területfejlesztési dokumentumaihoz

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10
Balaton Kiemelt Térség Fejlesztési Koncepciója és Programja										
Innovatív Balaton!	✓									
Aktív és élményt adó Balaton!	✓		✓							
Balatoni egészség és megújulás!									✓	
Balatoni terméket az asztalra!		✓								
Megújuló balatoni közösségek!								✓		
Természetes Balaton! Egészséges környezet, tiszta Balaton!				✓	✓		✓			
Elérhető Balaton!						✓				✓
Együttműködő Balaton!								✓		
Zala vármegye Területfejlesztési Koncepciója és Programja										
Zala balatoni térsége (Keszthely és Hévíz térsége) kreatív tudásra és természeti értékekre épülő fejlesztése	✓			✓		✓	✓	✓		✓
Megyei jogú városok és azok vonzáskörzetének innovatív iparfejlesztése (Nagykanizsa és Zalaegerszeg, illetve ezen városok ipari vonzáskörzete)	✓	✓								✓
Zala vármegye Klímastratégiája										
Zala megye dekarbonizációja és ÜHG kibocsátásának csökkentése					✓	✓	✓			
A különböző érzékeny megyei ágazatok klímaváltozási hatásokkal szembeni alkalmazkodóképességének erősítése és felkészülésének elősegítése	✓	✓								✓
A klímaváltozás mérséklését és ahhoz való alkalmazkodást szolgáló egyéni cselekvési lehetőségek széleskörű megismerését lehetővé tevő keretfeltételek megteremtése				✓	✓	✓	✓	✓		✓

7.2 BELSŐ ÖSSZEFÜGGÉSEK

7.2-1. táblázat: A célok logikai összefüggései

<table>
<tr><th colspan="10">JÖVŐKÉP</th></tr>
<tr><th colspan="10">KÖZÉPTÁVÚ ÁTFOGÓ STRATÉGIAI CÉLOK</th></tr>
<tr><td colspan="3">A1: Magas életminőséget biztosító, versenyképes, helyi adottságokon alapuló gazdaság fejlesztése</td><td colspan="5">A2: Élhető települési környezet kialakítása</td><td colspan="2">A3: A központi szerepkör erősítése, a helyben elérhető szolgáltatások bővítése</td></tr>
<tr><th colspan="10">VÁROSI SZINTŰ TEMATIKUS CÉLOK</th></tr>
<tr><td>T1: Turizmusfejlesztés</td><td>T2: Gazdaság diverzifikációja</td><td>T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása</td><td>T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése</td><td>T5: Szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése</td><td>T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése</td><td>T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések</td><td>T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése</td><td>T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése</td><td>T10: Okos város fejlesztések</td></tr>
<tr><th colspan="10">VÁROSRÉSZ SZINTŰ TEMATIKUS CÉLOK</th></tr>
<tr><td colspan="2">V1- Régi településrész: Élhető települési környezet kialakítása</td><td colspan="3">V2- Új városközpont: Turisztikai vonzerő és a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése</td><td colspan="2">V3 – Iparterület: Gazdaság diverzifikálása az ipari potenciál kihasználásával</td><td colspan="3">V4 – Déli városrész: Intézményterületek kialakítása</td></tr>
<tr><td colspan="2">T1, T3, T4, T5, T6, T9</td><td colspan="3">T1, T2, T3, T4, T5, T6</td><td colspan="2">T2</td><td colspan="3">T3, T4, T5</td></tr>
</table>

7.2-2. táblázat: A célok és a helyzetértékelésben beazonosított problémák kapcsolata

Tematikus célok	Beazonosított problémák	Beazonosított adottságok
T1: Turizmusfejlesztés	• szezonalitás • háttérinfrastruktúra, kiszolgáló létesítmények hiányossága • kapcsolódó szolgáltatások hiányossága • attrakciók hiánya	• erős hagyományokra épülő turisztikai ágazat • korszerűsített fürdő • több célcsoportot megcélzó szolgáltatásokkal rendelkező fürdő • egyéb turisztikai attrakciókhoz kapcsolódó háttérinfrastruktúra fejlődése
T2: Gazdaság diverzifikációja	• turisztikai szektor túlzott dominanciája	• ipar megtelepüléséhez szükséges háttérinfrastruktúra fejlődése
T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása	• közterületek, közösségi terek elavult, leromlott állapota	• közterületek, közösségi terek kialakításának, innovatív megújításának elindulása
T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése	• zöldinfrastruktúra-hálózat elavult, leromlott állapota	• innovatív zöldterületfejlesztési projektek megvalósulása
T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése	• szénalapú energiatermelés dominanciája • energetikai korszerűsítés hiánya	• fürdő geotermikus energiafelhasználást előtérbe helyező fejlesztése

Tematikus célok	Beazonosított problémák	Beazonosított adottságok
T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése	• benzinüzemű közlekedési módok dominanciája	• kerékpáros közlekedésfejlesztési beruházások preferálása
T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések	• csapadékvízelvezető-rendszer hiányosságai	• fürdő használtvíz többcélú felhasználásának preferálása • esővízvisszatartást előnyben részesítő projektek megvalósítása
T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése	• turisták és beköltöző külföldiek miatt mozaikossá váló helyi társadalom	• Civil Ház fejlesztésének megvalósulása • közösségi terek, létesítmények fejlesztése
T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése	• növekvő népességszám miatt bekövetkező kapacitáshiány a különböző korcsoportokat ellátó intézményekben	• humán közszolgáltatások folyamatos infrastrukturális fejlesztése
T10: Okos város fejlesztések	• kevés az elérhető digitális szolgáltatás	• digitális fejlesztések iránti elkötelezettség

7.2-1. ábra: A célok megvalósítása érdekében tervezett tevékenységek egymásra gyakorolt hatása

	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10
T1			++	++	+	++	+	+	+	++
T2				+		+	+			+
T3	++	+		++	+	++	+	++	+	+
T4	++		++			+	++	+	+	+
T5	+	+	+			++	++		+	+
T6	++	+	++	+	++			++		++
T7	+		+	++	++				+	+
T8	+		++	+		++			+	+
T9	+		+	+	+		+	+		+
T10	++	+	+	+	+	++	+	+	+	

++ erős pozitív hatás; + gyenge pozitív hatás, 0: semleges

8 A STRATÉGIA MEGVALÓSÍTHATÓSÁGÁNAK FŐBB KOCKÁZATAI

A megvalósíthatóság kockázatainak elemzésénél először a főbb kockázatokat kell számba venni azok valószínűsíthető bekövetkeztével és a városra gyakorolt hatásának mértékével. Ezek után a rájuk adható válaszok felkutatása, majd ezek várható pozitív és negatív kimenetelét szükséges elemezni. A táblázatos felsorolás segíti mindezek áttekintését. A célok megvalósításához a fejlesztésekkel elért eredmények fenntartása különösen fontos. Az ezekhez tartozó kockázatok külön kiemelésre kerültek.

7.2-1. táblázat: A stratégia megvalósíthatóságának főbb kockázatai

Kockázat	Valósz. (1-10)	Hatás (1-10)	Kockázat kezelésének módja
BELSŐ TÉNYEZŐK			
Társadalmi tényezők			
Társadalom egyes csoportjai közötti ellentmondás a település fejlesztési irányait illetően	3	2	A város jövőképének meghatározása és a fejlesztések is a lakossággal való folyamatos egyeztetések során alakulnak ki, a társadalmi igényekkel teljes konszenzusban kerülnek kijelölésre a települési célok.
Társadalom egyes csoportjai dzsentrifikálódnak	2	4	Különösen az alacsonyabb státusú lakosság számára jelent kockázatot, hogy a város egyes részein beindulhat a dzsentrifikáció, illetve a külterületeken a szolgáltatásokhoz való hozzáférés gyengébb, így kiszorulhatnak a társadalomból ezek a csoportok. A város szociális hálózata azonban kiemelten kezeli e csoportokat, valamint a településfejlesztési stratégia megvalósítása során a negatív társadalmi folyamatok ellen különböző soft tevékenységek is megvalósításra kerülnek.
A lakosság elöregedése tovább folytatódik	7	7	Az elöregedés folytatódása, illetve felgyorsulása, amennyiben ehhez nem kapcsolódik megfelelő idős-gazdaság a fiatalabb generációk helyben maradása ellen hathat. Fontosak ebben az esetben is a soft programok, mellyel az idősek és a fiatalabbak közti ellentétek csökkenthetők.
A lakosság érdektelenné válik a település közös jövőképének, fejlesztésének meghatározását és megvalósítását illetően	2	2	A város számos kulturális, sport és egyéb programmal vonja be a lakosságot a település mindennapjaiba. A helyi identitás kialakítására és fenntartására, valamint a külső imázs meghatározására nagy hangsúlyt fektet. Ez nem csak anyagi támogatásban, leginkább soft tevékenységek keretében történik.
Gazdasági tényezők			
A város gazdasági struktúrája kedvezőtlen marad	5	5	A város jövőképében meghatározott többlábon állás politikájának megvalósítása az iparterületi fejlesztések, valamint a turisztikai kiszolgáló szektor tőkeerejének erősítésével.
Az önkormányzat kevés fejlesztési forrást, magántőkét tud a gazdaság fejlesztésére bevonni	5	5	Az önkormányzat, a gazdasági és a civil szereplők partnerségi együttműködésének erősítése.
Környezeti veszélyek			
Megújuló közterületek lakosság általi nem rendeltetésszerű használata	4	5	Társadalmi probléma, melyet a folyamatos karbantartás és a figyelemfelkeltés tud csökkenteni.
Közterületek megújítása elmarad a városban	3	5	Amennyiben a közterületek megújítása elmaradna, azzal a város lemaradna a városversenyben, mivel nem csak a turisták számára fontos, hogy vonzó környezetben tölthessék szabadidejüket, hanem a helyben élők

Kockázat	Valósz. (1-10)	Hatás (1-10)	Kockázat kezelésének módja
			számára is. A város közterületeinek a leromlása, levándorláshoz, illetve hosszabb távon a beruházások elmaradásához és a gazdasági versenyképesség csökkenéséhez is vezethet. A város vezetése ennek csökkentésére számos, egymásra épülő közterület rehabilitációs tervet dolgozott, és dolgoztat ki. Továbbá a lakókörnyezet megújításába a helyi lakosságot is aktívan be kívánja vonni.
Közlekedési konfliktusok növekednek	4	4	A közterületek minden szempontból átgondolt rehabilitációjával, illetve az ökologikus településfejlesztési szemlélet segítségével kívánja a város visszaszorítani a gépjárműforgalmat, így kerülendő el, hogy ebből konfliktusok alakuljanak ki. Bizonyos esetekben a korlátozás, mint lehetőség is a város rendelkezésére áll (pl. tehergépjárművek kitiltása bizonyos területekről)
Lakások komfortfokozata, műszaki színvonala romlik	5	6	Amennyiben a lakosság anyagi javai tovább csökkennek, a lakingatlanok karbantartása elmaradhat, amely a lakóingatlanállomány műszaki degradációjához vezethet. Ezt megelőzendő a város a munkanélküliség elkerülése mellett érdekelt. Ennek érdekében szorosan együttműködik a helyi vállalkozásokkal azok céljainak megvalósításában, illetve a közmunka programot is támogatja. Így a lakosság anyagi javainak csökkenése elkerülhetővé válik.
KÜLSŐ TÉNYEZŐK			
Szabályozási környezet			
Változó támogatási rendszer	7	9	A város fejlesztései során nem csupán a támogatásokra épít, hanem a vállalkozásokkal való együttműködés széles skálájára is. Amennyiben a támogatási rendszer negatív irányba hatna a város számára, akkor a gazdasági szereplőkkel együttműködve képes lesz külső források bevonására céljai elérése érdekében.
Az egyes közszolgáltatások állami támogatása csökken, a normatíva rendszerből származó bevételei csökkennek a városnak	7	9	A város intézményhálózatát igényeinek megfelelően alakítja ki, azt nem méretezi túl, illetve alul. Az ingatlanok fenntartását csökkenti energetikai célú felújításokkal. Mindezekkel a kiadások féken tarthatók, tervezhetők maradnak.
Gazdasági változások			
Kialakul a város gazdasági leszakadása	4	5	Jelen stratégiában a város meghatározta az elérendő közép- és hosszútávú céljait. Ezeket reálisan mérte fel, összhangban a magasabb területi szintű tervekkel és törekvésekkel. A város a gazdasági programjának megvalósítása mellett teljesen elkötelezett, illetve a marketingstratégiájában számos gazdaságfejlesztési elem is található. A helyi vállalkozásokkal szorosan együttműködve a település- és gazdaságfejlesztési célokat is közösen valósítják meg.
Magyarország gazdasága lemarad a környezetétől, amely a városra is általánosan negatívan hat	3	3	A város fejlődéséhez nem kizárólag a külső tényezőkre épít. Helyette leginkább saját erősségeit igyekszik kihasználni, amely függetleníteni tudja valamelyest az országos trendektől. Így az ország fejlődésénél gyorsabb, nagyobb mértékű fejlődésre válik képessé a település.
Társadalmi változások			
A gazdasági válság okozta társadalmi válság miatt átalakuló igények	2	2	A gazdasági válság társadalomra kifejtett hatása mára egyre ismertebb. Ez a várost is jelentékenyen érintette, így a helyi döntéshozók, társadalmi élet aktív szervezői is e tapasztalatok birtokában képesek

Kockázat	Valósz. (1-10)	Hatás (1-10)	Kockázat kezelésének módja
			alakítani a város társadalmát. Ehhez különböző soft tevékenységekre nyílik lehetőség. Évente kerülnek ezek meghatározásra, így rugalmasan, a változó igényekhez képes alkalmazkodni a város.
Általánosan elöregedő társadalom – növekvő terhek	6	6	A város lakossága, az országos tendenciákhoz hasonlóan öregszik. Ezt megelőzni próbálja a város azzal, hogy attraktív településképpel, prosperáló gazdasággal, széleskörű kulturális élettel fiatalabb korosztályt vonz a településre. A problémát pedig az idősgazdaság, valamint a szociális ellátórendszer fejlesztésével igyekszik kezelni.
A városversenyben való lemaradás okozta munkahelyteremtés elmaradása, illetve munkahelyek megszűnése, munkanélküliség emelkedése	4	3	Ahhoz, hogy a település a városversenyben a legjobbak közt szerepelhessen városmarketing stratégiát alakít ki, illetve a gazdasági élet szereplőit partnerként kezeli, hogy minden érdekelt fél a lehető legnagyobb hasznot élvezze az együttműködésből.
Társadalmi tényezők			
A soft projektekkel bevont lakosság a projektek elmaradása esetén nem alakít ki saját közösségi programokat	4	4	Annak érdekében, hogy hosszútávon is sikeres legyen a lakosság bevonása a város életébe a város az egyes soft projektelemek megvalósítását követően is számos eseményt szervez, illetve támogatja ezek szervezését.
Az oktatási és társadalmi integrációs programokban résztvevők elhagyják a várost, illetve hosszú távú integrációjuk a település életébe sikertelen lesz	3	5	Az oktatáshoz kapcsolódó fejlesztések a helyi vállalkozói igényeknek megfelelően kerül kialakításra, így a fenntartás során is várható, hogy aki ilyen képzésben vesz részt, az helyben helyezkedik el, majd hosszabb távon is itt dolgozik. Folyamatos nyomon követés zajlik a társadalmi integráció terén, így, amennyiben beavatkozás szükséges, egyes elmaradó személyek, csoportok esetében, azt idejében meg lehet tenni.
Gazdasági tényezők			
Az önkormányzat likviditása veszélybe kerül a fejlesztések miatt	4	6	A fejlesztések egymásutániságának tervezésével, egymásra épülésével mindez elkerülhető, mivel a város csak a pénzügyi keretének megfelelően vállalja a beruházások önrészét. Ezen felül a beruházások során a város kiemelt figyelmet fordít arra, hogy jövedelemtermelő fejlesztéseket hajtson végre.
A vállalkozások a vártnál kisebb bevételt realizálnak és elhagyják a várost, vagy csökkentik a termelésüket	4	7	Amennyiben ez történne, annak jelentős hatása lenne a város társadalmára, illetve a város gazdálkodására is. Ennek érdekében a város és a helyi vállalkozások között széleskörű kooperáció zajlik, hogy az igények és a célok között összhang legyen mind a két fél részéről
Környezeti fenntarthatósággal kapcsolatos tényezők			
A fejlesztések során a természeti környezet sérül, amelynek mértéke a tolerálható szintnél magasabb és a természet ezt nem képes helyreállítani	2	3	A turisztikai fejlesztések során a természet „kapacitásait” figyelembe veszi a város, valamint az idegenforgalmi adó bevételeinek egy részét a környezeti károkozások enyhítésére fordítja. A beruházások során az engedélyek kiadása, és az ellenőrzések során a környezeti szempontok kiemelt szempontot képviselnek.
A klímaváltozás hatására átalakulnak az utazási szokások	6	8	A város turisztikai palettájának bővítése, az elő- és utószezonra fókuszáló élménycsomagok kialakítása, térségi együttműködések erősítése.

9 A MEGVALÓSÍTÁS ESZKÖZEI ÉS NYOMON KÖVETÉSE

9.1 A CÉLOK ELÉRÉSÉT SZOLGÁLÓ FEJLESZTÉSI ÉS NEM BERUHÁZÁSI JELLEGŰ ÖNKORMÁNYZATI TEVÉKENYSÉGEK

A fejezet azon önkormányzat által végzett tevékenységeket foglalja össze, amelyek segítik, támogatják az integrált településfejlesztési stratégiában, valamint más, stratégiai jellegű dokumentumokban megjelölt fejlesztési célok elérését. A város biztosíthatja ezt a megfelelő keretek előteremtésével, valami szabályozó, rendeletalkotó tevékenységével. Ideális esetben ez a kéttípusú tevékenység együtt jelenik meg és az elérni kívánt célok irányába egyszerre hatnak.

Az önkormányzat az egyes beavatkozások meghatározásakor a stratégiai célok minél hatékonyabb elérését tűzte ki. Ehhez a település a fejlesztéseket úgy határozta meg, hogy azokat saját maga hajtsa végre, mivel így könnyebben tervezhető azok sikeres megvalósítása. Ehhez elsősorban külső – állami és európai uniós, valamint egyéb pályázati – támogatásokat is nagymértékben igénybe kíván venni. Minden egyes beruházás esetében a város külső piaci szereplők bevonását is tervezi a projektekbe.

A város a stratégiai dokumentumokat elektronikus formában folyamatosan elérhetővé teszi, és tájékoztatja erről a helyi gazdasági szereplőket, felhívva az együttműködés lehetőségére is a figyelmet. A város minden jelentősebb beruházás előtt elektronikus formában felkeresi az erre nyitott vállalkozásokat, s honlapján is közzéteszi, milyen formában számít a vállalkozások együttműködésére.

Az önkormányzat a külső tőke vonzása mellett nem vonatkoztathat el a helyi szintű együttműködésektől. Az önkormányzat a szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeit meg kívánja teremteni, folyamatos konzultációt biztosítva a gazdasági szereplőknek. A cél egy irányított beszélgetés kialakítása a helyi vállalkozók által kívánatosnak tartott fejlesztési irányokról, beruházási lehetőségekről, problémákról, vállalati célokról, amelyekben számítanak az önkormányzat támogatására. Ehhez kapcsolódóan az önkormányzat folyamatosan tájékoztatja a vállalkozókat a pályázati lehetőségekről is, amelyet nem csak az egyeztetésekre korlátoz, hanem honlapján is naprakész információt szolgáltat. Ahhoz, hogy a vállalkozások ezekkel a lehetőségekkel minél inkább tudjanak élni, középtávon pályázati tanácsadást is elérhetővé tesz a KKV-k számára. Indokolt esetben a támogatási lehetőségeket is megvizsgálja az önkormányzat.

Ahhoz, hogy az önkormányzat kommunikációja igazán hiteles legyen a gazdaság szereplői felé, az egyes projektek megvalósítását követően a monitoringban is partnerként kíván együttműködni velük.

Az ITS elsősorban az önkormányzati beruházásokat emeli ki, azonban a célok megvalósításába, valamint egyes beruházásokba a magánfektetőket jelentékeny mértékben be kívánja vonni, ehhez számos már meglévő csatornát felhasznál, illetve új lehetőségeket is kíván teremteni

9.1.1 Fenntartható városi mobilitási terv (SUMP)

A fenntartható városi mobilitási terv olyan új koncepció, amely alapvetően az EU által meghatározott klímavédelmi és energiahatékonysági célokat segíti. Az újdonságot a korábbi közlekedéstervezési gyakorlathoz képest az jelenti, hogy:

- nagyobb hangsúlyt helyez a lakosság és a különböző érdekcsoportok bevonására;
- a különböző szakpolitikai területek összehangolására (pl. közlekedés, területfejlesztés, gazdaságfejlesztés, környezetvédelem, szociális ügyek, egészségvédelem, közbiztonság, energetika stb.);
- a térségi kooperációra.

A városi mobilitási terv legfontosabb hozzáadott értéke a költségmegtakarítás az önkormányzat és a városi szereplők számára, a személyre szabott közlekedési megoldások a várost használó csoportok számára, valamint a jobb, élhetőbb városi környezet. A fenntartható városi mobilitástervezés során mód van akár egyének (iskolások, mozgáskorlátozottak, idősek stb.), akár vállalkozások számára a multimodális, ajtótól ajtóig való közlekedési megoldások kidolgozására. A mobilitástervezés a közúti infrastruktúra fejlesztése helyett olyan kiegyensúlyozott intézkedéscsomagban gondolkodik, amelyben jelentős szerepet kapnak a mérsékelt költségvonzatú közlekedésszervezési intézkedések. Az integrált tervezési megközelítés segíti a környezetbarát ágak, megoldások felé való átrendeződést, ami azért is fontos, mert a városnak sokszor egymásnak versengő jogi kötelezettségnek kell megfelelniük (pl. levegőminőség javításával, zajterhelés csökkentésével stb. kapcsolatos országos és EU-s elvárások.) A Fenntartható Városi Mobilitási Terv funkcionális városban gondolkodik, a tervezés az együttműködésre alapoz.

9.1.2 Kerékpárosbarát település fejlesztései

A kerékpárhálózat fejlesztése a fenntartható mobilitás alappillére, mellett segíti a turizmus fejlődését is, ezért indokolt a várost és szűkebb szomszédságát lefedő **kerékpárforgalmi hálózati terv (KHT) kidolgozása**. A kerékpárforgalmi hálózati terv feladata ugyanis, hogy felmérje a település és környezete, de minimálisan a felhívással összhangban kijelölt beavatkozási terület kerékpáros közlekedésének a helyzetét, úgymint a város kerékpáros forgalmát, kerékpározhatóságát, a kerékpáros közlekedést akadályozó tényezőket. Ezek alapján javaslatot ad a fejlesztésekre annak érdekében, hogy a kerékpáros közlekedés aránya növekedhessen, és minél többen választhassák mindennapi eszközként a kerékpárt.

Zalakaros városa nem tagja Kerékpárosbarát Települések Országos Szövetségének (KETOSZ), pedig középtávú fejlesztési célok és beavatkozások között kiemelkedő szerep jut a kerékpáros fejlesztéseknek. Mindezek miatt hasznosnak ígérkezik **csatlakozni a szervezethez,** amelynek célja a magyarországi kerékpározás fejlesztése az alábbiak alapján:

- kerékpárral közlekedők, továbbá a kerékpárt egészségmegőrzési, sportolási, rekreációs, prevenciós céllal használók számának, arányának növelése;
- bel- és külföldi kerékpáros turisták számának, tartózkodási idejének növelése;
- Kerékpárosbarát Települések és Munkahelyek számának és elismertségének növelése;
- települések közt létrejövő együttműködések számának növelése;
- intermodalitás, a kerékpáros- és más közlekedési módok kapcsolódási lehetőségeinek növelése;
- kerékpározáshoz kapcsolódó infrastrukturális fejlesztések kezdeményezése, elősegítése.

9.1.3 Helyi klímastratégiai dokumentumok

Magyarország kitettsége és sérülékenysége az éghajlatváltozás várható hatásainak szempontjából globális és európai mércével mérve is jelentős. Vizsgálatok támasztják alá, hogy az országon belüli, a klímaváltozás hatásaival szembeni térségi sérülékenység is igen nagy eltéréseket mutat. A klímaváltozás kiváltó okainak megfékezése, csökkentése globális összefogást kíván, ugyanakkor a várható negatív hatásokra való hatékony felkészülés – lokális tervezést és helyi megoldásokat kíván. Ezért fontos az éghajlatváltozás hatásaira való felkészülést és az alkalmazkodást elősegítő a települési szintű klímastratégiák és programok kidolgozása. Zalakaros nem rendelkezik sem klímastratégiával, valamint fenntartható energia- és klíma akciótervvel (SECAP), ezek kidolgozása elengedhetetlen feladat.

A Fenntartható Energia és Klíma Akcióterv (SECAP) kulcsfontosságú konkrét intézkedéseket és projekteket tartalmaz, amelyek célja

- Energetikai helyzet, energiafogyasztás felmérése
- Klímaváltozáshoz kötődő települési jelenségek feltárása
- Javaslatok az energiafelhasználás mérséklésére
- Javaslatok klímahatások elleni alkalmazkodáshoz
- Várható eredmények számszerűsítése
- Intézkedések meghatározása

9.1.4 Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterve (ZIFFA)

A zöldfelületek gondozása a települési önkormányzatok azon feladatai közé tartozik, amelyek hagyományosan nem tekinthetők bevételt termelő tevékenységeknek, ezért egyre nagyobb szükség van az olyan települési zöldfelületekre, ill. zöldfelület-, zöldinfrastruktúra-gazdálkodási stratégiákra, amelyek lehetővé teszik, a jellemzően forráshiánnyal küszködő önkormányzatok számára is, az élhető, élő, zöld városi környez, a Zöld Város lét kialakítását és hatékony fenntartását. Zalakaros város számára kulcsfontosságú a Zöldinfrastruktúra Fejlesztési és Fenntartási Akcióterv kidolgozása, amely tartalmazza a település meglévő zöldfelületeinek (az önkormányzati tulajdonban, kezelésben lévők) megújítására, újabb zöldfelületek létesítésére, a települési zöldinfrastruktúra bővítésére vonatkozó információkat. Célja, hogy ezek a zöldfelületek az általuk nyújtott ökoszisztéma szolgáltatások jelentőségéhez mérten, azaz fenntarthatóan legyenek működtetve.

9.1.5 Zöld átállás akcióterv

Az Európai Unió európai zöld megállapodásának célja, hogy az EU 2050-re klímasemlegessé váljon. E területen minden településnek feladata van, melyet tervszerűen szükséges kidolgozni. A városi zöld átállás megtervezése, céljainak, stratégiájának és a megvalósítást szolgáló projekteknek az azonosítása részvételi tervezésen alapuló, hosszú folyamat. A zöld átállás akcióterv előállításának folyamata több szakaszra osztható, s a tervezett zöld projektek 6 célterülethez kapcsolódhatnak, ezek:

- az éghajlatváltozás mérséklése;
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás;
- a vízi erőforrások fenntartható használata és védelme;
- a körforgásos gazdaságra való áttérés;
- a szennyezés megelőzése és csökkentése;
- a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása.

9.1.6 Digitális átállás akcióterv

A **digitális átállás akcióterv** feladata a beavatkozási területek kiválasztása, a háttérfeltételek tervezése, a digitális megoldások priorizálása, a konkrét digitális fejlesztésekre vonatkozó projektkoncepciók és a kapcsolódó üzleti tervek kidolgozása. A tervezett projektek az úgynevezett „okos város alrendszerekhez” kapcsolódhatnak, amelyek:

- okos kormányzás
- okos mobilitás
- okos emberek
- okos gazdaság
- okos környezet
- okos életkörülmények (humán szolgáltatások).

9.1.7 A város közterületeinek közösségi használata és a helyi identitástudat

A jól működő városok felé elvárás, hogy az aktív és kulturált pihenéshez, szórakozáshoz, kikapcsolódáshoz, művelődéshez szoroson kötődő szolgáltatásokat is nyújtson, amelyek nemcsak a lakosság igényeit elégítik ki, hanem kiemelkedő szerepet játszhatnak az új (gazdasági, szolgáltatási, innovációs) fejlesztések megtelepedésében is.

E feladat magában foglalja a városi parkok és zöldfelületek karbantartását, a vendéglátás, művelődési intézmények eltérő lakossági-, és turista-igényekhez igazodó összehangolt és ötletes fejlesztését, támogatását is. Kiemelten érdemes támogatni a szabadidő értékes eltöltésével, a sporttal, az egészségtudatra neveléssel összefüggő piaci és civil kezdeményezéseket.

Ehhez kapcsolódik a helyi identitás és a lokálpatriotizmus erősítése is. A kultúra és tudás ma már a modern gazdaság és társadalomfejlesztés alapvető támogatója. A közösséghez és a lakóhelyhez kötődés, az identitástudat, lokálpatriotizmus, valamint a társadalmi szolidaritás megteremtése érdekében a társadalmi kapcsolatok tudatos építésének célrendszere szükséges, mivel e nélkül nem lehet növelni az itt élők életminőségét és együttműködési készségüket sem. Ennek érdekében az identitást erősítő események mellett további lehetőség a sajátos meghatározottságú városrészek (telepek), civil – városszépítő (építő, ápoló) szervezeteinek támogatása, illetve újabbak létrehozásának támogatása. A tudásalapú és akár a modern korral lépést tartó „digitális városprogram” elindításával feladatot is erősítheti a városról szóló információk, tudásanyagok internetes oldalakon való megjelenítése.

9.1.8 Szabályozási tevékenységek, eszközök

- A „tervalku” (Településfejlesztési Megállapodás/Szerződés), amely lehetővé teszi, hogy egyes nagy beruházások esetén, amely a település területén zajlik le, a beruházó és a települési önkormányzat között olyan szerződés köttessen, amely mindkét fél számára előnyös és rögzített fejlesztési feladatokkal bír;
- Az önkormányzat elővásárlási jogának gyakorlása területek kivásárlásakor;
- Városmarketing célú tevékenységek: a város az integrált településfejlesztési stratégiában megfogalmazott célokkal, valamint azok eszközrendszerével összhangban, az ebben szereplő célok elérése érdekében hajtja végre marketingtevékenységét. Ehhez kapcsolódik a marketingkommunikáció, mint eszköz a magánbefektetők bevonására, a lehetséges, kölcsönösen eredményes partneri együttműködések kialakítására, valamint a létesítmények kihasználtságának növelésére. Mindez a fejlesztési eredmények ismertebbé tételét, a város által tervezett programok minél nagyobb vonzerejének kialakítását szolgálja.
- Helyi adó- és illetékkedvezményekkel bizonyos esetekben a magántőke mobilizálható, amelyet a Tervalkuban / településrendezési szerződésben rögzíthetnek a felek;
- Ingatlangazdálkodási koncepció, amelynek keretében a város a saját tulajdonú ingatlanainak hasznosíthatóságát számba veszi.

9.2 AZ INTEGRÁLT TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZERVEZETI KERETEINEK MAGHATÁROZÁSA

Az önkormányzat az ITS megvalósítását program- és projektszinten is a Polgármesteri Hivatal jelenlegi szervezeti rendszerére, valamint az önkormányzat gazdasági társaságaira támaszkodva, a meglévő hatáskörökbe integrálva kívánja biztosítani. Az önkormányzat településfejlesztési intézményrendszere a korábbi időszak tapasztalatai alapján alkalmas az ITS-ben foglaltak megvalósítására, a 2021-2027 közötti támogatási időszakra tervezett fejlesztések szervezeti rendszerének biztosítására. A projektszinten felmerülő speciális szakértői kapacitásokat külső szakértők bevonásával biztosítja. A rendelkezésre álló források ismeretében külsős pályázatíró kapacitás bevonására is szükség lehet, amelynek a tevékenysége a pályázatfigyelésen és -íráson túl a projektmenedzsmentre és projektelszámolásra is kiterjed.

Az ITS megvalósítása során a döntéshozói szintet a város képviselő-testülete jelenti. Az önkormányzat szervezeti hierarchiájában a városfejlesztés általános irányvonalainak meghatározása a képviselő-testület feladata. A döntés előkészítési feladatokat tématerülettől függően a Polgármesteri Hivatal adott szervezeti egységei végzik.

A stratégiai menedzsmentet a polgármester, a képviselőtestület, a Gazdasági Bizottság és a Humánpolitikai és Ügyrendi Bizottság alkotja. Fontosabb feladatuk:

- Az ITS megvalósításának nyomon követése, elvárt eredmények, hatások értékelése.
- Az operatív menedzsment szint tevékenységének stratégiai szintű felügyelete, céljainak meghatározása, eredményeinek értékelése, szükség esetén korrekció kezdeményezése.

Az ITS megvalósításával kapcsolatos döntés előkészítő feladatokat a Polgármesteri Hivatal Koordinációs és Hatósági osztálya végzi, adott más szervezeti egységek, mint pl. Pénzügyi osztály és a megbízott főépítész bevonásával. Főbb feladatai:

- A városi társadalom és gazdaság igényeinek és lehetőségeinek feltárása, azok változásainak beépítése az ITS-be.
- A városfejlesztés külső és belső környezetében bekövetkezett változások figyelemmel kisérése, a célokra gyakorolt hatások elemzése.
- ITS partnerségi egyeztetések szakmai irányítása, felügyelete.
- Szakmai stratégiai szinten a településközi koordináció biztosítása.

Az ITS-ben körvonalazott fejlesztések megvalósításának menedzsmentje az operatív menedzsment szervezet feladata, azaz:

- ITS partnerségi egyeztetések anyagainak előkészítése, előterjesztése döntés-előkészítésre.
- A döntéshozók részére éves jelentés készítése az ITS megvalósításáról, a változó külső, belső tényezőkről, korrekciókról, társadalmi igények változásáról.
- ITS megvalósítási folyamatáról a lakosság tájékoztatására alkalmas információk összeállítása, évente legalább egyszer, jelentősebb változások esetén többször is.

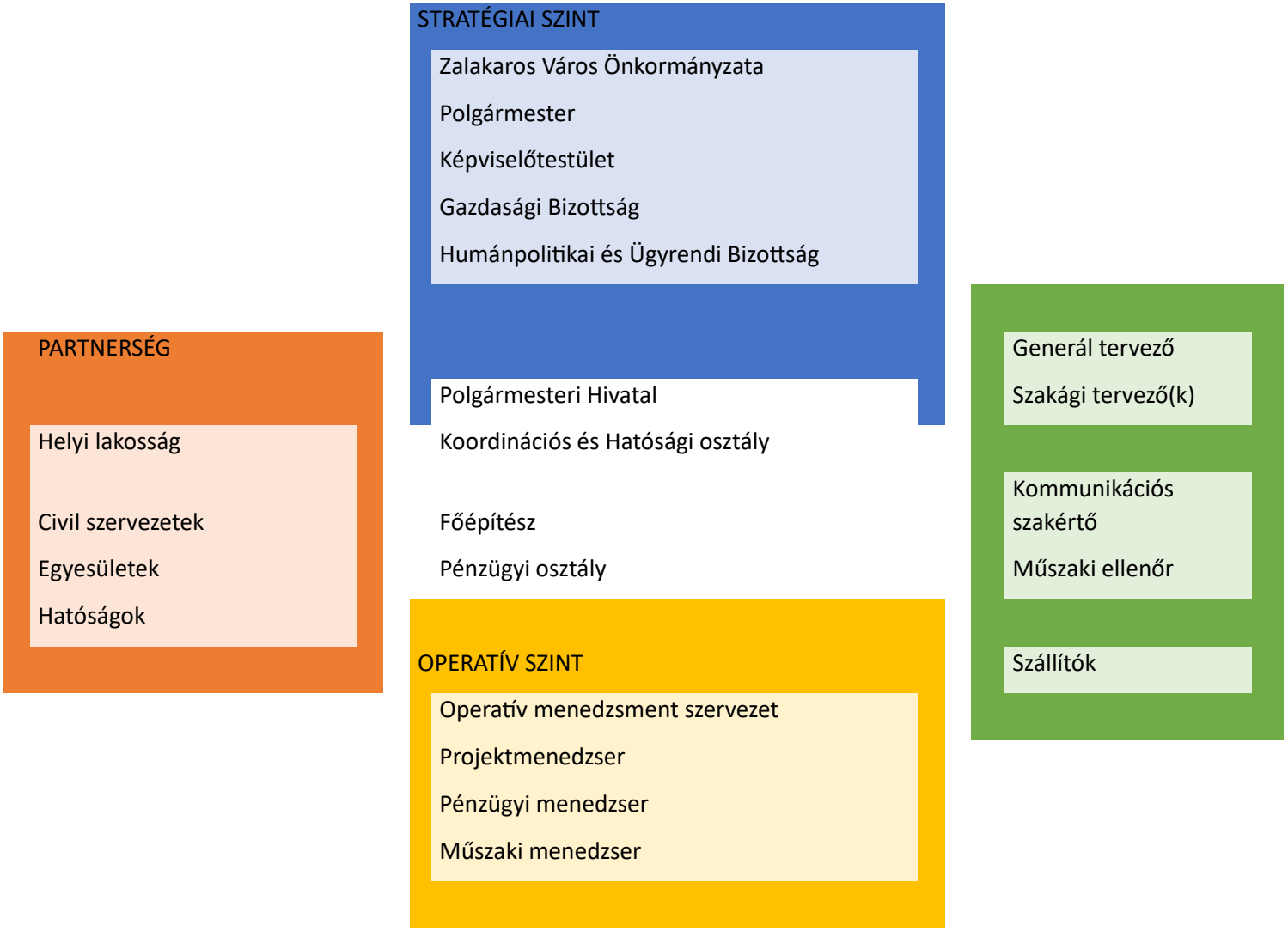
STRATÉGIAI SZINT
Zalakaros Város Önkormányzata
Polgármester
Képviselőtestület
Gazdasági Bizottság
Humánpolitikai és Ügyrendi Bizottság
Polgármesteri Hivatal
Koordinációs és Hatósági osztály
Főépítész
Pénzügyi osztály
PARTNERSÉG
Helyi lakosság
Civil szervezetek
Egyesületek
Hatóságok
OPERATÍV SZINT
Operatív menedzsment szervezet
Projektmenedzser
Pénzügyi menedzser
Műszaki menedzser
Generál tervező
Szakági tervező(k)
Kommunikációs szakértő
Műszaki ellenőr
Szállítók

9.3 PARTNERSÉG BIZTOSÍTÁSA AZ ITS TERVEZÉSE ÉS MEGVALÓSÍTÁSA SORÁN

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.), a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendeletnek megfelelően a partnerségi egyeztetés, együttműködés nem csak része, hanem kerete a tervező munkának. Mivel Zalakaros Önkormányzata a 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendelettől (Kr.) eltérő/szigorúbb előírásokat nem kíván megállapítani a tervezés során, ill. a Kr. 75. § szerinti helyi partnerséget sem alkalmazza az önkormányzat, így önálló partnerségi rendeletet nem alkot. Az előkészítés és a teljes tervezési munka, majd a követés során ugyanakkor biztosított a tervezés, majd a megvalósítás folyamatának, tartalmának nyilvánossága, a helyi társadalom és gazdaság szereplőinek partnerként történő bevonása. A partnerség, mint horizontális alapelv érvényesítése elengedhetetlen

- a települések jövőbeni társadalmi, gazdasági, életminőségi fejlesztéseit, térszerkezetük alakulását, a tervezett fejlesztési programok irányait, a projektszintű forrásbevonást, a pályázatok tárgyát, volumenét és szinergiáját meghatározó, megalapozó stratégia, a tervezési dokumentumok tervezési folyamatában,
- a megvalósítása folyamán,
- a felülvizsgálat és értékelés, a szükséges korrekciók meghatározása során.

A partnerségi egyeztetési módszerek, eszközök és célcsoportok kiválasztása során meghatározó szempont volt, hogy a társadalom- és gazdaságfejlesztés hatékony és fenntartható módon való formálása csak a helyi közösség bevonásával, széles körű elköteleződésével, helyi értékek és problémák feltárására alapozottan képzelhető el. A tervkészítés folyamatába a társadalmi folyamatokban meghatározó, vagy a stratégia megvalósításában kulcsszerepet betöltő szervezetek és azok képviselői mind bevonásra kerülnek. Ezáltal a szervezetek tevékenységének jövőbeni eredményeit és elképzeléseit már a tervezés során meg lehet határozni és a stratégiai célok vagy a kulcsprojektek közé beépíteni.

Az önkormányzat az egyes beavatkozások meghatározásakor a stratégiai célok minél hatékonyabb elérését tűzte ki. Ehhez a település a fejlesztéseket úgy határozta meg, hogy azokat saját maga hajtsa végre, mivel így vált könnyebben tervezhető azok sikeres megvalósítása. Ehhez elsősorban külső – állami és európai uniós, valamint egyéb pályázati – támogatásokat is nagymértékben igénybe kíván venni. Minden egyes beruházás, különösen a komplex város rehabilitációs, illetve közterületi és gazdasági fejlesztések esetében a város külső piaci szereplők bevonását is tervezi a projektekbe.

A városok a piaci szereplőket már az ITS tervezési fázisában bevonták a partnerségi egyeztetések keretében. A város a stratégiai dokumentumokat elektronikus formában folyamatosan elérhetővé teszi, és tájékoztatja erről a helyi gazdasági szereplőket, felhívva az együttműködés lehetőségére is a figyelmet.

Az önkormányzat a külső tőke vonzása mellett nem vonatkoztathat el a helyi szintű együttműködésektől. Az önkormányzat a szervezett és strukturált együttműködés lehetőségeit meg kívánja teremteni, folyamatos konzultációt biztosítva a gazdasági szereplőknek.

Ahhoz, hogy az önkormányzat kommunikációja igazán hiteles legyen a gazdaság szereplői felé, az egyes projektek megvalósítását követően a monitoringban is partnerként kíván együttműködni velük.

Az ITS elsősorban az önkormányzati beruházásokat emeli ki, azonban a célok megvalósításába, valamint egyes beruházásokba a magánfektetőket jelentékeny mértékben be kívánja vonni, ehhez számos már meglévő csatornát felhasznál, illetve új lehetőségeket is kíván teremteni.

9.4 TELEPÜLÉSKÖZI KOORDINÁCIÓ MECHANIZMUSAI, EGYÜTTMŰKÖDÉSI JAVASLATOK

Az önkormányzat a város térségi szerepköréhez igazodva folyamatosan elvégzi az ITS végrehajtása során a térségi egyeztetéseket, amelyek biztosítják, hogy a város stratégiai fejlesztési irányai és az ehhez illeszkedő fő beavatkozások összhangban legyenek a környezet főbb szereplőinek stratégiáival és projektjeivel.

A város céljait a fentiek alapján is szükséges összehangolni nemcsak középtávon, hanem hosszú távon is a járás többi településeinek céljaival. A város vezetése különböző információs csatornákon keresztül tudatosítja a térség településeivel, illetve együttműködik velük a célok alakításában. Elsősorban a térség településeit is érintő intézményhálózat fejlesztés, és munkahelyteremtés kap prioritást kiegészítve a kapcsolódó közszolgáltatásokkal, amelyeket a város és térsége igénybe vesz.

A város a jövőben is fenn kívánja tartani együttműködéseit (testvérvárosi kapcsolat a németországi Puchheimmel, az osztrák Asperhofennel, a lengyel Olesnoval, valamint Budapesttel), illetve azokat a céljainak megvalósítása érdekében bővíteni tervezi.

9.5 MONITORING RENDSZER KIALAKÍTÁSA

9.5.1 A monitoring rendszer működtetési mechanizmusának meghatározása

A monitoring tevékenység szervezeti háttere és folyamata

Az eredményes monitoring tevékenység feltétele, hogy az nyomon követés rendszerének kialakítása az előkészítés és a megvalósítás integráns részét képezze, meghatározva a folyamatokat, határidőket és felelősöket. A monitoring folyamata az alábbi lépésekből áll:

1. Egyértelmű célkitűzéseket megfogalmazó, világos beavatkozási logikára épülő településfejlesztési koncepció kialakítása.
2. Konkrét beavatkozásokat és részben projekteket, illetve a kapcsolódó finanszírozási forrásokat meghatározó ITS kidolgozása.
3. A monitoring és értékelési tevékenység alapját jelentő indikátorkészlet összeállítása – jelen fejezet összefoglalja az átfogó, tematikus és területi célokhoz kapcsolódó javasolt monitoring mutatókat, míg a projektszintű indikátorok az egyes projektek konkrét kidolgozásakor kerülnek meghatározásra.
4. A monitoring és értékelési tevékenység megalapozásához és eredményes végrehajtásához szükséges információk összegyűjtése
5. Az indikátorok teljesülésének nyomon követése a megvalósítás során.

A monitoring tevékenység alapvetően belső feladat, azaz a településfejlesztési koncepció és az ITS végrehajtásáért felelős szervezet felelősségi körébe tartozik. Célszerű kijelölni egy személyt, aki felelős a monitoring és értékelési tevékenység koordinációjáért és végrehajtásáért. A monitoringhoz kapcsolódó legfontosabb feladatok:

- a monitoringrendszer kereteinek kialakítása előre elkészített és folyamatosan frissítendő adatbázis megalkotásával;
- az indikátorok aktuális értékének – a terv szerinti gyakorisággal történő – összegyűjtése, rögzítése a monitoring rendszerben;
- rendszeres kapcsolattartás a projektek megvalósításért felelős személyekkel az indikátorok elérését nagymértékben befolyásoló kulcs-, hálózatos és akcióterületi projektek nyomon követése érdekében;
- éves monitoring jelentés készítése, amely tartalmazza a szükségesnek tartott beavatkozásokat a program végrehajtásába (a jelentést a menedzsmentért felelős döntéshozó testületnek kell jóváhagynia).

A monitoring tevékenység szervezeti hátterét az operatív menedzsment szervezet biztosítja, amely koordinálja a megvalósuló városfejlesztési beavatkozásokat, rendszeresen figyeli, gyűjti és rendszerezi azok indikátorainak alakulását. Minderről előterjesztést készül, amelyet az érintett Bizottságok tárgyalnak, és a Képviselő-testület hagy jóvá. Az Integrált Településfejlesztési Stratégia végrehajtását és eredményeit a város Képviselő-testülete évenként áttekinti és értékeli. A beszámoló az alábbi témaköröket tartalmazza:

- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek és azok végrehajtásának állapota,
- a stratégia keretein belül megvalósuló projektek finanszírozási információi (projekt költségvetése, források összetétele),
- városrészenként és tematikus célonkénti áttekintés a stratégia végrehajtásának kezdete óta megvalósult fejlesztésekről és azok eredményeiről,
- a stratégia indikátorrendszere alapján mért előrehaladás (az indikátorok kiinduló és célértékeinek, valamint azok aktuális értékének feltüntetésével).

Az ITS későbbi felülvizsgálata, illetve megvalósítása során mindenképpen folytatni szükséges a megkezdett partnerségi-konzultációs folyamatokat. Az egyes munkacsoportok bevonása az integrált településfejlesztési stratégia majdani felülvizsgálatának, monitoringozásának folyamatába kötelező, így hatékony működésüket rendszer szinten szükséges biztosítani. E tekintetben jó alapot szolgáltat a Partnerségi Terv, amelynek továbbfejlesztése, aktualizálása a monitoringozás, végrehajtás szempontjából is szükséges.

A monitoring tevékenység során keletkező adatokat a település rendszeresen megjelenteti saját honlapjának azon részén, amelyet a településfejlesztéssel kapcsolatos információk számára tart fenn. Emellett, a monitoring adatokat célzottan megküldi az ITS kialakításában aktívan közreműködő partnerek részére és számukra negyedéves rendszerességgel konzultációs lehetőséget biztosít az ITS előrehaladása tárgyában. A képviselőtestület évi egy alkalommal nyilvános közmeghallgatást tart az ITS megvalósításának előrehaladásáról.

9.5.2 Indikátorok meghatározása

Az indikátorokkal szemben támasztott követelmények

A monitoringrendszer hatékony működésének egyik alapja a szakmailag megalapozott indikátorkészlet meghatározása. Az alkalmazott mutatókkal szembeni alapvető kritériumok az alábbiak:

- **Specifikus** – az indikátor arra a célkitűzésre vonatkozik, aminek az eredményét, hatását méri;
- **Mérhető** – az indikátor számszerűen (mértékegységgel) kifejezhető;
- **Elérhető** – az indikátor bázis- és célértékét viszonylag gyorsan, könnyen és költséghatékony módon meg kell tudni határozni;
- **Reális** – a valós helyzetből és tervezett beavatkozások várható eredményeiből kiindulva kell egy ténylegesen elérhető célértéket kitűzni;
- **Aktuális** – az indikátornak az adott eredmény vagy output aktuális állapotára kell vonatkoznia, és alkalmasnak kell lennie időbeli nyomon követésre.

A stratégia eredményességének méréséhez elengedhetetlen, hogy a felállított célokhoz indikátorok – a célok elérését jelző mutatók – kerüljenek hozzárendelésre. Az eredményorientáltság erősítése a 2021-2027 közötti időszak EU kohéziós politikájának egyik kiemelt célja, így az eredmények mérése az előző időszakénál hangsúlyosabban jelenik meg a politika végrehajtásának minden területén. Az alkalmazott indikátorok fajtái:

- **Hatásindikátorok**: Ezen indikátorok teljes mértékben egyediek, az adott település sajátosságaihoz illeszkednek. Egy középtávú célhoz – annak összetettsége függvényében – 1-2 db indikátor kapcsolódik. Ezen indikátorok tekintetében a mérhetőség követelménye nem minden esetben teljesíthető. Tekintettel azonban arra, hogy a tematikus célokhoz kapcsolódó indikátorokat mérhető módon kell kialakítani, ezért a hatásindikátorok természetükből adódóan leginkább összetett mutatók és értékeik lehetnek leíró jellegűek is.
- **Eredményindikátor**: Ezeket az indikátorokat a tematikus célok eredményeinek meghatározásához használtuk és az operatív programok eredményindikátorait vettük alapul. Az egyes operatív programok Egyedi Célkitűzéseket fogalmaznak meg és ezen célkitűzésekhez kapcsolódnak az OP eredményindikátorai.
- **Kimeneti/output indikátor**: Az indikátorokat az integrált projektek méréséhez használtuk. Az egyes operatív programokban prioritástengelyenként kerültek meghatározásra az output jellegű mutatók. A tervezés során ezeket a mutatókat – amennyiben ezek illeszkedtek a megvalósításra tervezet beavatkozások (projektek) jellegéhez – a lehető legszélesebb körben beépítettük a monitoring mutatók közé.

A stratégia indikátorai

Az ITS intézkedéseihez tartozó indikátorok bázis- és célértékeinek meghatározása a tervezési folyamat lezárásakor rendelkezésre álló anyagok és ismeretek alapján meglehetősen nehézkes. Azokat az indikátorokat, amelyek bázis- és/vagy célértékeit nem sikerült azonosítani, az ITS első éves felülvizsgálata során szükséges pótolni. A tervezés lezárultakor meglévő hiányosságok leggyakoribb oka, hogy a stratégiában megfogalmazott projektek műszaki és tartalmi előkészítettsége még nem jutott el abba a fázisba, hogy a hozzájuk kapcsolódó eredmények, hatások és outputok azonosíthatóak és számszerűsíthetőek legyenek. Ennek következtében a monitoring és értékelési rendszer, így a bázis- és célértékek végleges meghatározása sem lehetséges. Az Integrált Településfejlesztési Stratégiában meghatározott indikátorok számszerűsített értékei helyett az alábbi táblázatok adott indikátorra vonatkozóan a várható/tervezett változást (növekedés, csökkenés, nem változik) tartalmazzák.

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Átfogó célok							
A1: Magas életminőséget biztosító, versenyképes, helyi adottságokon alapuló gazdaság fejlesztése	A városban megtermelt hozzáadott-érték	Hatás	%	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
A2: Élhető települési környezet kialakítása	A városhasználók elégedettsége	Hatás	pontérték (1-10)	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
A3: A központi szerepkör erősítése, a helyben elérhető szolgáltatások bővítése	A helyi identitástudat erősödése	Hatás	pontérték (1-10)	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Tematikus célok							
T1: Turizmusfejlesztés	Hazai és nemzetközi turisták költése	Eredmény	eFt	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
T2: Gazdaság diverzifikációja	Vállalkozási aktivitás a kevésbé fejlett régiókban	Eredmény	db/lakosság	N/A	nő	KSH	évente
T3: Közterületek, közösségi terek kialakítása, megújítása	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény	pontérték (1-10)	N/A	nő	KSH Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel, kiegészítő modul (EU SILC– European Union Statistics on Income and Living Conditions) OSAP 1968	évente
T4: Zöldfelület-gazdálkodás, a zöldinfrastruktúra-hálózat fejlesztése	Elégedettség a települési környezet minőségével	Eredmény	pontérték (1-10)	N/A	nő	KSH Háztartási költségvetési és életkörülmény adatfelvétel, kiegészítő modul (EU SILC– European Union Statistics on Income and Living Conditions) OSAP 1968	évente
T5: A szénalapú energiafogyasztás csökkentése, energiahatékonyság növelése	Megújuló energiatermelést szolgáló berendezések összteljesítménye	Eredmény	%	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
T6: Fenntartható mobilitás, közlekedési infrastruktúra fejlesztése	Primer energia felhasználás	Eredmény	PJ	N/A	csökken	MEKH	évente
T7: Vízgazdálkodás, víziközművek fejlesztése, egyéb közműfejlesztések	Csapadékvíz-elöntéssel érintett terület nagysága	Eredmény	hektár	N/A	csökken	önkormányzati adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Bázisérték	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
T8: Közösségépítés, helyi identitás erősítése	Helyi társadalmi akciókban résztvevők száma	Eredmény	fő	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
T9: Humán közszolgáltatások fejlesztése	A fejlesztett közszolgáltatásokat igénybevevők száma	Eredmény	fő	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente
T10: Okos város fejlesztések	Digitális ügymenetek aránya	Eredmény	%	N/A	nő	Kedvezményezetti adatszolgáltatás	évente

Cél	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Területi célok						
V1: Élhető települési környezet kialakítása	Állandó népesség száma	hatás	fő	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
V2: Turisztikai vonzerő és a kiszolgáló infrastruktúra fejlesztése	Az éves helyi idegenforgalmi adóbevétel reálértéken	eredmény	millió Ft	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
V3: Gazdaság diverzifikálása az ipari potenciál kihasználásával	Működő vállalkozások száma nemzetgazdasági ágak szerint	eredmény	db	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
V4: Intézményterületek kialakítása	Városi intézményekkel való lakossági elégedettség mértéke	hatás	pontérték (1-10)	nő	helyi adatszolgáltatás	évente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
Akcióterületi beavatkozások						
AT1: Aktív turizmushoz kapcsolódó attrakciófejlesztések	A város területén megvalósuló turisztikai attrakciók száma	kimeneti	db	nő	helyi adatszolgáltatás	évente
AT2: Karos Korzó infrastrukturális fejlesztése, szolgáltatási elemek bővülése	A Karos Korzó infrastruktúra fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
AT3: Az új templom környezetének fejlesztése	Végrehajtott projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
AT4: Kertmozi részleges megújítása	Végrehajtott projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
AT5: Termál út forgalomcsillapítása, városi promenád kialakítása	Forgalomcsillapított utak hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
AT6: Szőlő utca korszerűsítése	Korszerűsített út hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
AT7: Helyi termékek piacra juttatásának elősegítése	Helyi termékek piacra jutását célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
AT8: Kulturális programok szervezése, Kult-Korzó kialakítása	Megvalósított programok száma	kimeneti	db	nő	helyi adatszolgáltatás	évente
Hálózatos beavatkozások						
H1: Kerékpáros infrastruktúra fejlesztése	Kiépített kerékpárút hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
H2: Kiegészítő kerékpáros infrastruktúra kiépítése	Kiegészítő kerékpáros infrastruktúra fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H3: Települési zöldinfrastruktúra-hálózat kialakítása	Települési zöldinfrastruktúra fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H4: Rekreációs célú zöldfelületek kialakítása, fejlesztése	Rekreációs zöldinfrastruktúra fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
H5: Üdvözlőpontok, városkapuk fejlesztése	Kialakított üdvözlőpontok száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H6: Gyalogos közlekedés feltételeinek javítása	Felújított/újonnan épített járdák hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
H7: Közlekedési módváltás elősegítése	Közlekedési módváltást elősegítő megvalósított projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H8: Közösségi közlekedés infrastruktúrájának és szolgáltatásainak fejlesztése	Közösségi közlekedésfejlesztési projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H9: Külső településrészek elérhetőségének javítása	Felújított/újonnan épített külterületi utak hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
H10: Vízgazdálkodás fejlesztése	Megvalósított vízgazdálkodásfejlesztési projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
H11: Víziközművek fejlesztése	Felújított/újonnan épített víziközművek hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
H12: Egyéb közműfejlesztések	Felújított/újonnan épített közművek hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
H13: Önkéntes segítők hálózatának kiépítése	Önkéntes segítők száma	kimeneti	fő	nő	helyi adatszolgáltatás	évente
Egyéb beavatkozások						
E1: Turizmusfejlesztés okos megoldások igénybevételével	A turisztikai ágazatban megvalósított okos megoldások száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E2: Szálláshelykínálat minőségi fejlesztése	Minőségi szálláshelyek száma	kimeneti	db	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
E3: Szervezetfejlesztés - koordináció és menedzsment	Zalakarosi Turisztikai Egyesület tagjainak száma	kimeneti	db	nő	helyi adatszolgáltatás	évente
E4: Marketing, információ és promóció fejlesztése	Elkészített városi marketingstratégia	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E5: Iparterület infrastruktúrájának fejlesztése II.	Iparterületen megvalósult fejlesztési projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E6: Helyi/térségi vállalkozások bevonzása	Ipaterületen megtelepedett vállalkozások száma	kimeneti	db	nő	KSH adatok alapján számítás	évente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
E7: Piaci szolgáltatások fejlesztése	Működő vállalkozások száma a szolgáltatási szektorban	kimeneti	db	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
E8: Használaton kívüli, degradálódott épületek bontása	Lebontott, használaton kívüli, degradálódott épületek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E9: Régi településközpont rehabilitációja a Szent Anna templom környezetének felújításával	Régi településközpont rehabilitációját célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E10: Termáltó és ökopart fejlesztése III. ütem	Termáltó és ökopart fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E11: Közösségi tér, hagyományőrző programok színterének kialakítása	Létrehozott tájház	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E12: Sportcentrum kialakítása	Kialakított sportcentrum	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E13: Zöldfelület-gazdálkodás keretrendszerének létrehozása	Városi főkertész, vagy főtájépítész munkakör létrehozása	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E14: Biodiverzitás megőrzését elősegítő környezetgazdálkodás	Biodiverzitás megőrzését elősegítő környezetgazdálkodási projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E15: Lakossági szemléletformálás a klímatudatosság növelése érdekében	Szemléletformáló kampányok száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E16: Liget u. 28. szám alatti többfunkciós épület felújítása, korszerűsítése	Felújított épület	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E17: Az Önkormányzat számára műszaki telephely kialakítása	Kialakított műszaki telephely	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E18: Gyógyfürdő energetikai fejlesztése II.	Gyógyfürdő energetikai fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E19: Akadálymentes útvonaltervező alkalmazás fejlesztése	Akadálymentes útvonaltervező alkalmazás léte	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente

Beavatkozás	Javasolt indikátor	Indikátor típusa	Mértékegység	Célérték	Adatforrás	Mérés gyakorisága
E20: Elkerülő út építése	Megépült elkerülő út hossza	kimeneti	km	nő	KSH adatok alapján számítás	évente
E21: Közlekedésbiztonság javítása	Közlekedésbiztonság javítását célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E22: Fenntartható közlekedéssel kapcsolatos szemléletformálás	Szemléletformáló kampányok száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E23: Közösségépítés, identitásfejlesztés	Megvalósított városi rendezvények száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E24: Egészségügyi ellátás fejlesztése	Egészségügyi ellátás fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E25: Szociális ellátás fejlesztése	Szociális ellátás fejlesztését célzó projektek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E26: Kultúra és közművelődés fejlesztése	Kulturális intézmények fejlesztési projektjeinek száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E27: Együttműködések kialakítása	Civil szervezetekkel kötött együttműködési megállapodások száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E28: Hatékony városüzemeltetés okos megoldásokkal	Digitális ügymenetek száma	kimeneti	db	nő	helyi adatszolgáltatás	évente
E29: Lakosság digitális kompetenciáinak erősítése	Lakosság digitális kompetenciáit fejlesztő programok száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente
E30: Felelős állattartás előmozdítása	Szemléletformáló kampányok száma	kimeneti	db	1	helyi adatszolgáltatás	évente